

بنام محمد و سکا فضل و اعلیٰ و آسمان
بنام عکرمین و اول و ق من ن

کتاب التفسیر

بنام مطبع و مطبع و مطبع و مطبع
در مطبع می مستی کس و مطبع بن ع ن

Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

التاس

اس طبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے اور فہرست اس کی ہر ایک شائق کو چھاپنے خانے سے مل سکتی ہے جسکے معاینہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیٹل پیم کے تین صفحات سادہ میں کتب علم اخلاق و تصوف فارسی و کتب اخلاق و تصوف اردو درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

کتب علم اخلاق و تصوف

گلستان محشی کلان جلی قلم از مصلح الدین سعدی شیرازی۔
 ایضاً۔ محشی قلم متوسط با فرہنگ و بیانیہ نگین۔
 ایضاً۔ محشی خرد۔
 گلستان مترجم۔ با ترجمہ اردو و لفظ بلفظ۔
 شرح گلستان۔ از ملا محمد اکرم ملتانی۔
 ایضاً شرح گلستان اسمعیلی۔ ریاضی رضوان از مولوی ریاض علی۔
 ایضاً۔ شرح گلستان اسمعیلی بہ خیابان سراج الدین علیجان آرزو۔
 قضیہ گلستان سعیدی۔ از ہر گویاں قفنت۔
 گلستان حکیم قافی۔ بجواب گلستان سعیدی۔
 بہارستان جامی۔ ہم بہار گلستان سعیدی از ملا عبدالرحمن جامی۔
 گلستان۔ ہم پہلوی گلستان از ملا عبدالرحمن خوانی۔
 بوستان محشی جلی قلم۔ خوشنویس از حضرت مصلح الدین سعیدی شیرازی۔

ایضاً۔ قلم بدرجہ متوسط۔
 ایضاً۔ متوسط قلم دومصرعہ۔
 ایضاً۔ سہ مصرعہ۔
 بوستان سعیدی مترجم۔ اردو و نظر ہم وزن شعر شعرا گویند پر سادہ و فندا۔
 لوائح جامی۔ رموز تصوف از ملا عبدالرحمن جامی۔
 مصباح التہذیب۔ نصاب عارفانہ از شیخ جمال الدین۔
 مصباح الہدایہ۔ ترجمہ عوارف اصول و مہانی اہل تصوف از شاہ محمد الکاظمی صدیق سوہد مند لکھنؤ حکیم۔ شامل چار سالہ (۱) سعادت نامہ (۲) رسالہ خواجہ عبید اللہ احرار (۳) تحفہ الملوک (۴) نہج العارفین۔ سرور العباد و شرح تصدیق بانہ سعادت از مولوی عبدالکافی۔
 پند نامہ عطار از شیخ فرید الدین عطار۔
 کیمیائے سعادت۔ محاسن آداب اخلاق و تہذیب از امام محمد غزالی۔
 اخلاق ناصری۔ از علامہ نصیر الدین طوسی۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حمد بی نشان حضرت احمدی که قلوب مومنان را استعداد مشاهده شایه و وحدت بخشید و عقول عاقلان را
 به عبادت تشریف آفرینت معصوم عات حیران قدرت گردانید و دیده دل اگر بینا شود و وجود سزا بخدا
 نماید و عقل اگر سلیم گردد و حجاب را از محیط جدا کند چشم اگر بینا شود و هر سو جمال یا زینت
 گوش اگر شنیدار بود و هر سخن اسرار هست و دستهای لا تعد تحفه بارگاه احمدی که اتباع شرفش
 هر طریقی مستقیم و رسول الی اللہ قل انکم تم تجون اللہ فاتبعونے بحکم اللہ برین گواید و خلافت پیغمبر
 کسیره گزیده که هرگز بجز آن نخواهد رسید و از بوسنه نقوش پایش لبهاراد بنوعی مسیحا فی ستر او ار
 و تبجیره پاکین خوابگاهش نجات پیشانیها بیدار آصحاب که پارش نجوم آسمان برایت
 و آل اطهارش مفیده نجات و شفاعت اما بعد مخفی مباد و پوشیده نماید که چون کتاب
 لا جواب بودی راه صدق و صواب بدرقه مسالک سعیدی سمی به مطالب شنیدی
 از تقوی زوات مکی صفات آفتاب آسمان برایت قطب سپهر معرفت جنید اقتدار شبلی روزگار
 ثانی مجمع کبریا مولانا تراب علی شاه قلندر قدس سره در مطبع لائمانی بلاتشبهه سو
 بچهارم فاشی نول کشور صاحب ذیجاه همه جبهت شیار زردید و قابل استفاده
 اولی الا بصار کردید تقریر ریخته قلم عجاز رقم بادشاه قلم و نازک خیالی ثانی فرودوسی

رشک ہلالی سبحان زمان خاقانی دوران عالی مناقب الامراء بنی ہاشمی کا خوب لکھی ہے
 متخلص بعربی بمطبع موصوف رسید بلحاظ حسن الفاظ و اشعار میں ارادت آگینش
 طبع آن واجب گردید تقریر طبعی است منظوم نظیرش معروم لفظ لفظش فصاحت شیرین و فرش
 براعت انگیز از حسن موزونیت مصارعایش سرور با بگل از لطافت اشعارش
 بیت ابرو سے خوبان نجل سے بیت ابرو نسبت خود گریوا و میکانہ شاہدین
 شعوش نازک ابرو سے کنہ چون درین ابیات سلطان حسن اتفاقاً بذات ہی ہوتا
 حضرت صاحب قدس سرہ جلوں فرماست ہر پیشش را بیوت المقدم گفتن زیباست

وہی ہذہ

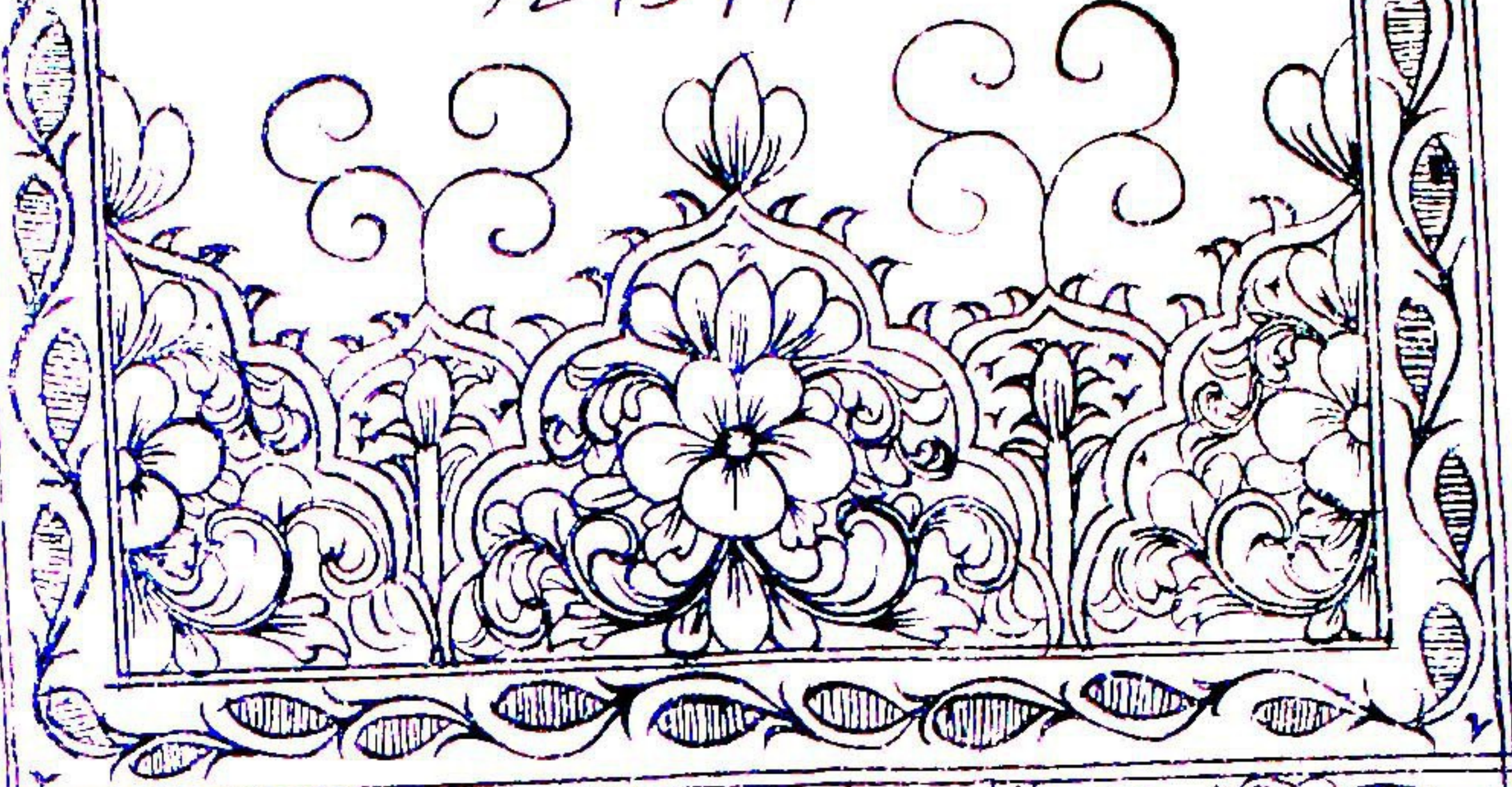
<p>ہر کجا عیسی روان افرشتی مژدہ غم سیر مکر وارسد تن اگر دم زبان دم عیسی زند ہر کہ بانان یافت از جان می رود و در بدل مریومی از جانان رود اگر گداز غم رسد تا پا و دم کو ہر سے کہ آب نیسانی اسی نقس ایمان سے فرایدان گھر گوش جان را ہوش ازانی از بیت چون تخیلی دیدہ پاکان فرزند چون ندای غیب فانی شائے کیسے میں چنان ہوں اسلام کی یاد تو نشان ہوں جا رہی ہو تنگانی را یگانہ بیت</p>	<p>از دم عیسی روایت میکنم مرده را جان از دم عیسی رسد باز پیوند و خواب و آسپان دل بدان با نچرخم چون گز نیستی در ہم پابندست و بس من کہ در پتار تو زاب و گلم حرف عیسی گہ افشان زخم عجب خاقان می فرایدان گھر ایزدش در گوش جان او نیست معدن آن گوہر ایمان فروز بینوایان انوار معانی است خانہ روی عروسان انصوس چون در میخانہ روز عید و از مان و باران و باران است</p>	<p>رفتم از خویش و حکایت میکنم مردگان را لب پر از غوغاستی لپک آن عمرش چو عمر اولین سے من و کش نخوہ جان میرسد ان بہ تن اندر دم چو کشت بس نیست را ہستی جاویدان رسد ز زخم دم از لب جانان زخم با سے آن بر تاج خاقانی اسی دان گہر کہ لعل گو یا ریختہ است مارض ایمان فروغانی از سوت سکھاسے محدث پیغمبان است بیت کاتب عذہ ام الکتاب سخ چمانہ آسانان راز ہم بے فروست و باوہ بی بہا</p>
---	--	--

سے پوشیدہ رزستی و دم زنیہ
 نشہ پر شور سے مستان چو شمشیر
 اسے خدا سے پیر پویش و بتک من
 خرمین ہنگامہ کو مین سوخت
 جلوہ روس کے تجلی روی او
 عشق آسا حسن راہ را دیدار
 عشق تکمیلش پیمانہ شکل است
 عاشق و معشوق عشق ایجابی است
 چون انا گفتی ز رہ نا آگے
 در جہان چون خیمہ درہ خیمہ
 آنچه کہ گویے روی ہنگامہ ز جنت
 ورنہ شاہم را تو ایمن را و ہوت
 رہ نمائی شکل و در انوش
 مگر انوار سزوان بودہ اند
 رہنمای رہبرہ ای در نامہ
 علم از را جو از دولت و

تا خط بغداد جام جسم زنیہ
 باوہ کاہد ز پیر سے فروش
 عقل و ایمان دل دین جان متن
 اتقیاسد و جو حق بر انبیا
 مرغدارا چشم خود بین سوی او
 آن یکے بردار شاد و کار عشق
 آنچه بودش بر لب این را در دست
 عاشقی چون دم و مشوقے زند
 حق بخوان حق از مردان ہے
 و روش گنج از رموز سر سے
 رنگ را پوند از دلما سیمت
 شمع سر بہ مدارا فروختے
 گفتگو مر خود شنید می خویش
 خواجہ بی ہمت است اندر رہری
 پیشوای پیشوایان گزین است
 در سکت طرح باہوت افگنی

بادہ در جوش است زندان شمشیر
 بہشان رامی فریادنگ ہوش
 آنکہ چون و شمع وحدت بر فروخت
 اصفیا شہ چون علی بر اولیا
 حسن آسا عشق را پروردگار
 خواجہ اندر دل نفی ہر عشق
 حرف عشق افسانہ زیر لبی است
 حیثت باشد کش انا بر لب سے
 منزل عشق از ازل مردان است
 بر لبش رہنما از کنوز احماکے
 ہم بقدر فہم تان این گفتگو است
 ماسوارا خان و بان در سوختی
 کو عالم را از دامن بودہ اند
 خاک پایے اوست تاج خسروی
 شوش دین غیث ملل شاہ شہان
 از تبسم شور لاہوت افگنی

گفتگو ہنگامہ با جرات
 بر لب من ہر شد و در دل نہد است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سزاوار جمع محاد خدائی است که عمر او حقیقت معبودی و موجودی نیست همه یک بود و از
 نفوس اعراض ستمی اثر است غیبتش غیر در جهان نگذاشت به ما بریم عین جمله اشیا شده
 گوید بعد زبان و بعد گوش بشنود به این طرفه ترک گوش و زبانش پذیر نیست به ملول
 ای از صفت و شنای پاک به از ما و ز اورای پاک به ذات تو هیچ درک نماید به اورک
 تو درک می باید به از و هم و گمان ما بروی به و ز و کرد بیان ما فرو تویی به در قیود
 نه آئی به از ضبط و قیاس ما جدائی به اعلی تری از همه صفتها به بالا تری از همه جسمها به
 است عقل معدوم به ذات تو کسی نکرده معلوم به در معرفت تو انبیا کم به عاجز خدایا
 و اما سخیال است نادان به عاقل بجا است حیران به بے کسیت و کمی و چگونگی و بی
 کمی و چند و چونی به در جمله مکان و لامکانی به با جمیع نشان و بی نشانی به سزای
 نه فوق و تحتی به الله است چه ذات ستمی و بیوانه است روح اعظمی به بی
 آدم به کوز به ره که سوی تو بینیم به کوزیده که روی تو به بینیم به
 در شان تو گفت ما عرفناک به دیگر که شناسدت آئی به کس معرفت شو به کماهی به

خدایش روز بروز صلاحیت بیفزاید و آنچه در وی پوشیده است و نماید نعم آخرت دارد و در غایت دنیا
بدل نمی آرد لهذا ضرورتی افتاد که برای تعلیم او کتابی تالیف نمایم که در مطالعہ او مدام باشد و فائز
خاص و عام گردد لهذا مختصری از هر باب ضروری می نگارم و نامش مطالب رشیدی
بر زبان می آرم حق تعالی و پر اهر چه درین کتاب باشد بران توفیق عمل دهد و مرا هم بدین سبب
جزای خیر بخشند فائد الموفق و به التوفیق و به سیدی الی السبیل تحقیق و این کتاب مشتمل است بر یک
مقدمه و شصت مطالب یک خاتمه که تفصیلات اینست مقدمه در بیان شریعت و طریقت
و حقیقت مطالب اول در بیان عقائد اهل سنت و عو فیہ مطلب دوم در بیان کلمات
مطلب سوم در بیان کلمات اجمالا و تفصیلا مطلب چهارم در فضیلت نماز و نیت و عقوبت
تارک آن مطلب پنجم در بیان نمازهای دوازده ماهه و غیره مطلب ششم در بیان نمازهای
استغفره و مختلفه اوقات مطلب هفتم در بیان فضیلت صوم رمضان و نوافل مطلب هشتم در فضیلت
زکوٰۃ و صدقات مطلب نهم در بیان حج و فضائل آن مطلب دهم در بیان تفرقه عبادت
عوام و خواص مطلب یازدهم در اعمال موجب دخول جنت و نافر مطلب دوازدهم در
عقوبت بدکاران مطلب سیزدهم در قراة قرآن و آداب تلاوت آن مطلب چهاردهم در
در فضائل تسبیح و استغفار مطلب پانزدهم در فضیلت کلمه طیب و توحید و در فضیلت
طلب شانه و هم در فضیلت دعا و مناجات مطلب هجدهم در فضائل اوعی ما تورد
مطلب هیزدهم در بیان مهمورد داشتن اوقات مطلب نوزدهم در اعمالیکه طالب جنت
مطلب بیستم در لباس و کسب و قطع آن مطلب بیست و یکم در طعام خوردن و آب نوشیدن
مطلب بیست و دوم در آداب خواب کردن مطلب بیست و سوم در فضیلت کلام
و آداب آوردن عروس بنماه مطلب بیست و چهارم در آداب بیدار بختن مطلب بیست و پنجم
در آداب فرزند بادالدین مطلب بیست و ششم در حقوق شاگرد با استاد و مرید با پیر و غیره
مطلب بیست و هفتم در حقوق قریبیان و غلامان و همسایه مطلب بیست و هشتم در
آداب برادران و دوستان مطلب بیست و نهم در اعمال غنا و اسباب فقر و غنا
در فضیلت تیر اندازی و دستار و سلام مطلب سی و یکم در خدمت تفرقه و نوبه و مطالب

سنی و دومی در صبر و تحمل بر مصائب مطلب سنی و سوم در آداب سفر کردن مطلب
 سنی و چهارم در تفیلت عبادت پیار مطلب سنی و پنجم در آداب بیمار وقت احتضار
 موت مطلب سنی و ششم در دعائیکه میت را فائده دهد مطلب سنی و هفتم در آداب
 زیارت قبور مطلب سنی و هشتم در آداب و اخلاق مطلب سنی و نهم در پریشانی محبت
 بدکاران مطلب چهارم در نصح طالب حق مطلب چهل و یکم در مواظبت حکمای پیشین
مطلب چهل و دوم در رعایای مشایخ مطلب چهل و سوم در احادیث و اقوال اولیا
مطلب چهل و چهارم در حقیقت نفس مطلب چهل و پنجم در نگه داشتن نفس و علاج آن
مطلب چهل و ششم در بیان اقسام ریاضات مطلب چهل و هفتم در معرفت خواطر مطلب
 چهل و هشتم در نظره و هواجس و فرق با هم مطلب چهل و نهم در تفیلت ذکر جلی و خفی مطلب
 پنجاهم در بیان اشک و واقعات مطلب پنجاه و یکم در آداب اخوات مطلب پنجاه و دو
 در بیان گناج و برکات ذکر مطلب پنجاه و سوم در بیان تبیین و بسط مطلب پنجاه و چهارم
 در تحقیق مراتب توحید مطلب پنجاه و پنجم در اثبات وحدت وجود اقسام معرفت حق مطلب
 پنجاه و ششم در بیان تجلیات و اقسام آن مطلب پنجاه و هفتم در بیان مراتب نفس
مطلب پنجاه و هشتم در شر الطاعزات و غیره مطلب پنجاه و نهم در صفت عشق محبت
مطلب شصتم در بیان اصطلاحات صوفیه خاتمه در بعض مکاتیب خود و خاتمه کتاب -
 مقدمه بدانکه اول مرتبه از مراتب سالک راه شریعت است پس می باید که بشیر الطامحت شریعت
 موافقت کند و در محافظت آن کوشد چون درین باب بقدر طاقت کوشش نماید و همیت عالی دارد
 و بیگت گزاردن شریعت و شمره علوم بتی طریقت ویرار و نماید که راه دل است و چون حقوق طریقت
 بگذارد و همیت عالی دارد و حق تعالی پرده ها از پیش دیده دل او بردارد و معنی حقیقت بدو بنماید
 پس شریعت نگه داشتن معاملات است و طریقت تزکیه باطن از خصائل مذمومه مثلاً جانم گداز
 از لوث نجاست شریعت است و دل نگه داشتن از گدورت بشریعت طریقت است و روی
 بقبله آوردن شریعت است و دل بحضرت حق آوردن طریقت انبیا علیهم السلام است راز راه شریعت
 فریاد از برای تحقیق ایشان و خود راه طریقت روند از جهت تحقیق خود و اگر کسی را از است

عالی شود و خواهد که بحقائق رسد راه طریقت پیش گیرد تا از درجہ عوام برآید و در زمره خواص درآید
و چون دانستی که شریعت است و طریقت و حقیقت بدانکه مجموع آدمی بهم سه چیز است نفس و دل و روح
همسره را ہی نناده اند نفس را شریعت و دل را طریقت و روح را حقیقت اما روح را کسی نشناخته
الامات و ائمه و حقیقت کارومی است در عبارات و اشارت نیاید هر که خواهد که باب طریقت
برو کشاید و حق حقیقت برو نماید بگو که حق شریعت گزار و در حرمت امر و نهی او نگاہ دارد و در
کتاب اسرار المعانی است که شریعت حکم اقوال مصطفی است و طریقت افعال و کس و حقیقت
اقوال و می ایست خیال است آنکه بی شرح و طریقت به کشانیدت بهمین راه حقیقت به
طریقت بی شریعت نیست و اصل به حقیقت بی طریقت نیست حاصل به بیکدیگر تعلق بر سه درجہ
کسی شان تفرقه کردن نیار و به اگر تو در شریعت کامل آئی به طریقت را ضرورت شامل آئی به
تمام آئی اگر اندر طریقت به عیان گرد و بتو نور حقیقت به طریقت بی شریعت راست ناید به
حقیقت بی طریقت که کشاید به شریعت در نماز و روزه بودن به طریقت در جهاد و اندر فروع به
حقیقت روی و دلداری کردن به نظر اندر جمال یار کردن به انسی و صاحب گلشن راز گوید ایست
کسی مرد تمام است که تمامی به کند با خواجگی کار غلامی به شریعت را شعار خویش سازد به طریقت را
و تار خویش سازد به حقیقت خود مقام ذات او دان به شده جامع میان کفر و ایمان به با اختلاف
حمیده گشت موصوف به بعلم و زهد و تقوی بوده معروف به با اولی او از همه دور به بزیر قبه های
سرمستور به تبه گرد و سر اسر مغز با دام به گردش از پوست نخر اشی که نام به ولی چون پخته شد آن
پوست نیکوست به اگر مغزش تراشی بر کنی پوست به شریعت پوست مغز آمد حقیقت به میان
این و آن باشد طریقت به نخل در راه سالک نقص مغز است به چون مغزش پخته شد بی پوست
نفرست به چو عارف بالیقین خویش پوست به رسیده مغز گشت پوست به شکست به تفصیل اگر نخواست
از شرح آن دریاب که بسیار است در کتاب مناقب شیخ سعد بن ابوالخیر است که غلزل بازن غلزل
علم طریقت کمال درجه و تحصیل هر دو اصل موقوف است اگر زمین هر دو یکی غلزل که علم بر ناقص بود و قدیم می دان
دین بر جاوه استقامت نباشد زیرا که آنچه طایفه شریعت است همه مراعات سباب است و آنچه حقیقت است فطام
سبب سباب است حقیقت بی شریعت ضائع بلکه قاطع راه هر دو شریعت بی حقیقت مهمل و غیا بل و زنگار و خاک

از چهره روزگار مرد و برنجینز و تا عمل به هر قاعده تمامی نگذارد و ملاحد و میگویند چون حال حقیقت است
 بر خیزد و این سخن قرطاس است و در کتاب عقیده شیخ علاء الدین ابن بکر بن مسعود کاشانی است المؤمن
 وان علت درجته دار نعمت منزه و صابر من جمله الاولیاء لا یسقط عنه العبادات المفروضه فی القرآن
 من الصلوة و الزکوة و الصوم و غیر هم و من رعم ان من صابر و لیا و وصل الی الحقیقه مستطیبت عن العبادات
 فهو لم یسقط العباده عن الانبیاء فکیف یسقط عن الاولیاء و الهی الواحد فممثل من جمیع الاولیاء الی ان
 و جوب العباده حق العبودیه و حق شکر نعمته و الولی بالولایه لم یخرج عن حد العبودیه و ما عن حق نعمته علی
 و لقد صحیح ان رسولنا صلی الله علیه و سلم صلی حتی تورست قد ماه نقیل له الا انظر الله انکم ما تقدم
 من ذنوبکم و ما تاخر قال فلا اکبر بن عبد اشکور او در کتاب اصول الصغار است که سوال کرده شد
 از حقیقت و شریعت که آیا این هر دو یکی اند یا مناسبتی گفت وی که بعضی یکی میگویند و بعضی گویند که حقیقت
 توحید است و شریعت شرع و حقیقت رفع نمیشود و از موت و شریعت رفع میشود و موت و فی الرساله
 الشرعیه التزام العبودیه و الحقیقه مشاهدة الربوبیه و کل شرعیه غیر مویده با حقیقه تغییر قبول کل حقیقه غیر مویده
 بالشرعیه فمفهوم الشرعیه ان تعبده و الحقیقه ان شکره و الشرعیه قیام با امر و الحقیقه شکر و لمانفصی و قیام
 و اخفی و اظهر و استناد ابو علی و قان میگفت که قوله تعالی ایاک نعبد و ایاک نستعین و اقرار با حقیقت
 اتنی و خوابه عبد الله احرازه بفرایند که میان عبادت و عبودیت فرق است که عبادت عبارتست
 از ادای وظایف بندگی و آن مشروط بر عبودیت و عبادت عبارتست از ادای وظایف بندگی
 سبحانه و این عبودیت هیچ وقت ساقط نیست اتنی حضرت شاه جمی اقلند در لایحه روید و ایام
 مکتوبی بشاه عبد الرسول که چون در حق خلیفه خود نوشته اند که بعد از حق است که بعد از ان زمانه
 شملت نور زید و هر که متابع مرتبه او عالی تر بود کسی را بعد و عابد و حق با شکر و عبادت از او
 و از لذت عبادت محروم و از آثار شریعت محروم هر که حقیقت سید شریعت را عین زید و سید
 اینها یقین و قال توان یا نه در این حقیقت با شک و گمان شناخت مگر بعد از این محض نظر
 است بر هر که خود است گفت که در اندک است و استن شریعت عین حقیقت گفت این سید شریعت
 از ریاضت و عبادت و مجاهدت عالی نباشد و عی اسر سوی از شریعت شیوا و زنگند و عمر عزیز و عبادت
 و عبودیت صرف کند که حق و سنت رسول است و هر در پیشی که دعوی معرفت کند و از معنی مذکور

خدا را با شکر و تعجب و شکر و کمال است ای بار خدایا که معرفت بیشتر عجز و نیاز بیشتر شنیده که آن سرور انبیایان
 کمال جمال جمیع ملک مقرب و نبی مرسل را نبود بعد از فرشتگان بجز و نیاز گفتنی با عبدناک حق حیا و تک
 و با معرفت ناک حق معرفت ناک آری هیچکس با جمال کند از او چون راه نه و هیچ یکی از حقیقت وی آگاه نه
 هر شناخت محمل شناخت نه تفصل جان من خود شناسی خدا شناسی است من عرف نفسه فقد عرف
 الله و الله بر او مقصود و مطلوب جمله طایبان و سالکان معرفت خداوند عز و جل است چون این حال صفت
 نشود و کرامات و مواجید اگر ظاهر نشود گویم با شش هزار ایشان کشف و کرامات چه حاجت که وی
 همین کرامات است بلکه از کرامات احدی آن بر او را بر جاده شریعت استقامت کرامت
 کفایت که هیچ مرتبه بالاتر از این نیست که متابعت حبیب حق میسر آید و هم بجای دیگر قول وی است
 که ای برادر عارف کسی هست که سر می شریعت از وی نوبت نشود و دیگر در وجود نیاید چیزی که در
 مرضی خدا و رسول خدا باشد و در استخوان خداوند عز و جل هر چند که در عالم سکر باشند از ایشان چیزی
 عبادت نشود که خلاف شریعت باشد در اینجا همه حقیقت شریعت محی الدین عربی مرقوم بود که عبادت
 را از سر سکر و نخو می گذشت و از ایشان یک حرکت خلاف شرع واقع نشود و به استنوار نماز
 و زهد و عبادت میگردند و از آن خبر نمیداشتمند انهمی و بدانکه شریعت باور و ایمان بسیار است
 بود و نبی که حق سبحانه کمالی جهت بندگان خود بر همه بازمی خورد و در کمال و کمال و کمال و کمال
 این متابعت آن سبب انظار بود و معانی بود و عبادت و سبب عبادت و کمال است و در سبب عبادت
 شامل اند که این مظهر نفیس است که هست تمام است و طریقت در مظهر حج سیر و طریقت
 مخصوص بسیار لکان راه حق قطع منازل و شرقی بمقامات قرب و رفعت از راه اول است
 ظهور وحدت است در کثرت و رفع ثنویت است و علما و محال انسان کامل نشود تا وقتیکه این همه
 تمام حاصل نکند و بران استقامت نور در در راه نور وحدت است که شریعت عبادت است
 شک و تردید و ترس که چند است که اثر او کتب نفی میان کرده اند و طریقت است و در کمال
 نفی بدیل اوصاف و مسمی باوصاف محسوسه که از اسرار و طریقت نیز از اول و اول هم می نمایان
 ان کتب شایخ خصمه در کتب امام غزالی تفصیل یافته است از جنبی از ادب و اشغال
 به شایخ آنرا وضع کرده اند و اصل طریقت است و بس انهمی و عبودیت است که مراد از و اول و اول است

بیانش شاه ولی الله محدث دہلوی در کتاب الطوائف القدس باین نوع کرده اند کہ دوام عبودیت
 دو قسم است یکے تعلق بجوارح انسان دارد و آن معمور و آشنی اوقات است باز کار و تلاوت و
 صلوة بجمع خاطر و حضور دل و آن بابی است مشهور از ابواب تصوف و رفوت القلوب و احیاء العلوم
 و غیة العالیین و عوارض بسطی ہر چہ تا متر مذکور است و یکے تعلق بقلب و عقل دارد و آن مشغول
 دل است در محبت و تصوف و پیدن اوست با محبوب و مشغولی عقل است بیا و کرد ہوش در دو
 دورین مسئلہ اشکالی واقع شدہ است کہ قومی اکتفا بر مشغولی باطن کنند و از مشغولی ظاہر حسابی نگیرند
 و اکثر اہل شہرند و این از افراط و صوفیہ متاخرین است خواجہ نقشبند اشجیہ گفتہ اند ما مثل اکتفاست
 بر متعارفیکہ سنت مسیبت بران دلالت کند و بہ نئی آن از اصل آن نگفتہ و اشغال و کار پرورش ہر لطیف
 و رعایت ہر مقامی مقام صدق و تہذیب نفس و جوارح بدون عبودیت ظاہر محال است چون با
 دوام عبودیت را لازم گرفت و ظاہر و باطن خود را بران واقف نمود و بیچ وقت خود را معارف
 و این صفت در رسم قلب و عقل نہیں خوض نمود و در داخل غور فرمود و لامحالہ مقالات بطولہا
 برومی کار آمد این کیفیت در فن سلوک حکم مادہ دارد و مقامات مذکورہ حکم صورت چنانکہ موم اولی
 باید کرد و بعد از ان ہر تہماسی کہ خواہند از ان بسازند ہمچنین دوام عبودیت اولی باید درست کرد و بعد از
 ہر مقامی کہ ہست توان درست ساخت نمبت العرش اولی اتم نقش بعد از درست شدن دوام
 عبودیت ظہور مقامات بر وفق مزاج اصلی این شعب ثلاث خواهد بود پس مقام صدق کسی را پیش
 کہ در اصل فطرت قلب و جوارح و اوضاع قاہر و غالب بودہ باشد و در مجاری علوات او تسخیر قلب
 و جوارح و اوضاع بطور رسیدہ بود شخصی کہ در اصل فطرت ناقص افتادہ است اگر محبت قومی در
 دلش جای میگردد و دلش تقاعنامی ترسم برسم آن قوم نمی کند و اوضاع ظاہرہ مثل آداب سخن گفتن
 و گفتار ریاضت و ایاد سے کہ ایم اموال و غیر آن از سنن عادت غیر متغیر نیست از این شخص را از
 صدق مایوس نباید و نیست و خصیکہ قلب و متانت ندارد و در وقت هجوم مصائب سگ از دست
 میدہد و ہر چہ بتلا میشود این شخص از کمال مقام مبر و ایفای حقوق آن معیوب
 میباشد چنانکہ دوام عبودیت بمنزلہ تنہاست در زمین شلخ و برگ بر روی کار آمدن از ہار و اش
 ہمہ وقت ہر استعدا از زمین است باید دید کہ زمین در اصل فطرت طیب است یا خبیث بر خبیث

همان فطرت معامله خواهد بود و لکن تجدید نسبت آنست که توحید و اولاد و اگر دوام عبودیت بوجه تمام شود و تقاضای
جلوه نمود و هیچ پاک نیست شیخ یا یزید برای همین نکته شخصی را که مقام عبودیت شوق کرده بود و هیچ نیازی
ندید و سلطان از کبرین لقب کرده امی در فحوات الانس است اگر چه در فارق عادت ظاهر شود و چون ظاهر
ایشان موافق احکام شریعت است و نه باطن ایشان مطابق اولیای طریقت است از قبیل مکرر استماع خواهد بود
نه از قبیل ولایت است امی این با عی هم شریعتی است که گریه به نام به هم پیوستی به میدان حقین که زینب
جام است شریعت و حقیقت با دوه به گریه نام شکستی به پیوستی به غنی مباد که عبودیت خاص تمام شدی است
علیه الصلوٰة والسلام هر ولی زیر قدم بی باشد کسی که زیر قدم محمد صلی الله علیه و سلم باشد و بر مقام
عبودیت دست میدهد چنانچه فی زمانه این مقام حضرت اولاد هم انقیاد بود که با وجود کمال حضرت
و غلبه حال تو میباید که در باطن بود و جز عبودیت و هم میروند و در مقام شریعت بیرون نمی آید و در مقام
ایشان حضرت شاه با سلا علی قلندر آله آبادی از سر به سر که صاحب مقام فرود محبوب و مورد
حق ایشان میفرمودند که او ظاهر با شریعت است که در باطن با طریقت است و هر دو را در حق تعالی توحید
عطا کرده است هر چه خواهی کن و در عبادت توحید و دل از توحید به شوق خواهد دانند هر حسب حال کسی
از تو قدر و منزلت و می بود تو مع خواهد آمد و این شاه از مقام قلب لاری است و این مقام است
رفیع که پیش ازین مقام اولیا نباشد چنانچه حضرت بعد از آن تا در این مقام اولیا نباشد و در مقام
که قلب لاری شاد که جامع کمالات فرود باشد بسیار عزیز الوجود است و در مقام اولیا نباشد
می آید و عالم ظلماتی از نور ظهور او نورانی میگردد و در مقام شاه شاد است و در مقام اولیا نباشد
تا غرض هر کسی را که در شریعت ایمان و معرفت و هدایت حاصل شود و شاد است و در مقام اولیا نباشد
این دولت نمیه سید نور هدایت او مثل دریا می بیند تمام عالم را از درگاه خود مشاهده میکند و در مقام
که حرکت ندارد و شمعیکه توبه آن بزرگ است و در باطن اولیا نباشد و در مقام اولیا نباشد
عرونت توبه روز سه از آن دریا کشا و در شوق است و در مقام اولیا نباشد و در مقام اولیا نباشد
و یا کسی بزرگ الهی مشغول است و بان غریب است و در مقام اولیا نباشد و در مقام اولیا نباشد
میشود لکن در صورت اول بدین که در شوق است و در مقام اولیا نباشد و در مقام اولیا نباشد
هر چند بزرگ مشغول باشد از هدایت محروم است همان را بخار است و در مقام اولیا نباشد و در مقام اولیا نباشد

متوجه عدم افاده او شود و قصد ضرر او سازد و به جماعتی که خلاص و محبت آن بزرگوارند
هر چند از توجه مذکور و ذکر الهی غافل باشند نور رشد و هدایت میرسد قطب ابدال واسطه بقا
و جود عالم است تعلیم و تزیین و دفع بلیات و امر اهل و حصول عافیت نفس اوست و هدایت و
ارشاد و ایمان و توفیق سنات همه فیض قطب الارشاد است قطب ابدال همه وقت در آن
اگر کسی رود دیگر به بیجا می آید و قائم میشود و قطب الارشاد لازم نیست که همه وقت بود و وقت باشد
که عالم از ایمان و هدایت بالکل خالی بود و در کمال از قطب الارشاد بر قدم خاتم الرسل است علیها
و السلام کمال بود و ملائق کمال و می است صلی الله علیه و سلم فرمود که کمال باصالت و
تعبت است لا غیر و حضرت صلی الله علیه و سلم در وقت خود قطب الارشاد بودند و قطب ابدال
در این وقت اولی قرنی بود رضی الله عندهما حضرت و السلام فرمودند که روز سه پیرم شد
من در حالت الوهیت و غلبه کیفیت و لایب بود و متوجه بطرف تقرب شده فرمودند که عارفت با
این وقت هر چه خواهی بخواه که عطا شود ترا عرض کردم که عجب و دیت باز همین ارشاد کرد و فرمودند پیرم
کردم چون نوبت سوم رسید فرمودند عجب و دیت بخواهی مبارک کن عجب و در سوره قطب الارشاد
قطب الارشاد و این مقام محرمی است عطا کرد ترا خدا پس از این تعبت است که در عهد آنحضرت در واقع
شریعت مومنین و اسلام در وطن بسیار شدید سی مردم را چه بنزد و چه مسلمانان از ذات آنحضرت
مهرت و صلاحیت حاصل شد ضمناً و در بیان عبودیت اینقدر حال آنحضرت بیان کرد و شاکه
تفصیلاً اگر عبادت و عبادت آنحضرت را در یافتن خواهی در کتاب اصول المقصد و که مؤلف فقیر است
نظر کن در پاوه ازین درین مقام گفتن مناسب نیست سه روز خانه اگر کسی است یک حرف نیست
«قطب ابدال در بیان عقاید اهل سنت و جماعت و مصوفیان عالی مرتبت
چند که مومنین را باید که اعتقاد دارد و برین که اشیا در نفس الامر ثابت اند بجز در خیال نیستند
و ما و شاکه آنرا را حاصل می است ستمی به الله که همیشه بود همیشه باشد و خود بخود است و یکی است
و نماند است و انما بجمه چیز و توانا بجمه چیز و کار با بنخواست خود کندند بجمه و اضطراب و کوننده و شنونده
و میدننده است و مقصدنا جمیع صفات کمال است و کمالات وی همیشه بود و چیز در ذات می
عاریت نشود و منزه است جمیع صفات نقص و زوال یعنی تن ندارد و صفات تن ندارد و صورتش

در اخبار از ذکر وجه وید و نفس و سمع و بصر و غیره تمثیل و تعطیل بر سیده شدند بعضی ازین طائفه علیه از خلق
 پس گفت اگر از ذات خدای تعالی می پرسی یعنی خدا چه چیز است پس نیست مانند او چیزی و اگر
 از صفات اومی پرسی پس او یکی است صد است نزا اینده نزا ده شده است و نیست او نباش
 مر او را مانند او اگر از نام او پرسی پس او است خدا نیست خدای جز او داننده ماضی و غائب
 او است بنحیثانیده و مهربان او است و اگر از کار او می پرسی پس هر روزی در کار است
 و سخن این طائفه علیه در استخوان است که مالک این انس رضی الله عنه گفته است هنگامیکه
 وی سوال کرده شد از استخوان پس گفت استخوان علم است و کیفیت آن غیر معقول و ایمان بدو
 آوردن واجب سوال از او بدعت و اجماع کرده اند این طائفه علیه بر آنکه قرآن کلام خداست
 و کلام او غیر مخلوق است و نوشته شده است در صحیفه های او یاد کرده اند شده است در صحیفه
 و اجماع کرده اند بر آنکه درست است دیدن خداوند تعالی بچشم هر در بهشت و اجماع است این
 طائفه علیار بر اقرار و ایمان جمله آنچه یاد کرده است خداوند تعالی در کتاب خویش و آنچه
 مرویست از پیغمبر علیه السلام از بهشت دو دوزخ و لوح و قلم و نوعی و صراط و شفاعت و ترازو
 و صور و عذاب گور و سوال منکر و نکیه و بیرون آوردن گروهی از آتش دوزخ بشفاعت شفاعت
 کنندگان و بر این سخن بعد از مرگ و پدوستی و راستی که دوزخ و بهشت هر دو فریده شده است
 برای جاوید بودن و بهشت و دوزخ همیشه باشند و اهل دوزخ همیشه با عذاب باشند و اهل بهشت
 هموسنان که در دوزخ در آیند اما همیشه نباشند و اجماع کرده اند بر آنکه خدای تعالی خالق ذوال
 بندگان است چنانچه خالق ذاتهای ایشان است و اجماع کرده اند بر آنکه خالق جمله میسر
 باصل های خویش و بر آنکه شرک و معصیت همه حکم تقدیر است و بر آنکه نباشد هر یکی را از خلق
 بر خدای تعالی حجت بلکه خدای تعالی راست حجت بالغه و آنکه خداوند تعالی در حق نیست
 بندگان خویش را بکفر و معصیت و اعتقاد و از این طائفه علیه بر آنکه از گردن بندگان
 و صلح جائز است و گواهی ندهند هر یکی را از اهل قبله به بهشت از بهر آنکه یک که کرده بودند هر
 یکی را بدوزخ از بهر کبیره که او کرده بود بلکه زمین گویند که جمله مسلمانان از اهل بهشت اند و عیار کافران
 از اهل دوزخ اما تعیین نکنند که فلان اهل بهشت است و فلان اهل دوزخ و آنکه گفتند بیاد است

در قریش و نیست هیچ یکی را منازعت با ایشان در خلافت و ایمان دارند بکتب خداوند تعالی
 که کلام اوست و جمیع دارند بر اینکه همه پیمبران بندگان خدای تعالی اند و همه فرزندان مهتر آدم
 بوده اند و آفریده شده اند همه معصوم کامل عقل کامل العبادت در شست اعتقاد در عمل ایشان
 و بر اینکه خدای تعالی انبیا علیهم السلام را بهترین خلق پیدا کرده است و هیچ کس از بشریت که بر
 ایشان باشد و فضل نه صدیقی نه لیبی اگر چه بزرگ بود قدر و عظمت وی و اجماع دارند بر آنکه
 محمد صلی الله علیه و سلم بهترین و فاضلترین همه پیمبران است و بر آنکه خدای تعالی ختم کرده است بر
 پیمبری را پس بعد از وی هیچ پیمبری مستقل نیاید و بر آنکه فاضلترین آدمیان بعد پیمبر علیه السلام
 و توبه بقره است بعد عمر بعد عثمان بعد علی رضی الله عنهم پس تلمذ ده کس از آن چهار خلفا است
 راشدین اند و دیگر طلحه و زبیر و سعد بن ابی وقاص و سعید و عبد الرحمن بن عوف و عبیده ابن جراح
 و بعد ایشان آنانکه گواهی داده است مر ایشان را پیغمبر علیه السلام بهشت پس بهترین مردمان
 اهل قرنی اند که در آن قرن بر آنکشته شده است پیغمبر علیه السلام معنی عامه صحابه رضی الله عنهم همین
 پس بر آنکه تعلق رسانند مردمان را و اجماع کرده اند بر تفصیل رسل بشر بر ملائکه و اختلاف دارند در
 ملائکه بر عامه مومنان و معتقدا و دارند که در میان ملائکه تفاضل است چنانکه در مومنان و اجماع دارند
 بر آنکه طلب حلال فریضه است و زمین خالی نشود از حلال زیرا که حق تعالی مطالبه کردندگان را
 بطلب حلال و مطالبه نکند مگر آنچه ممکن بود الا آنکه حلال جامی اندک بود و جامی بسیار لکن از روی
 زمین بکلی بر زمین دو اجماع دارند بر آنکه کمال ایمان اقرار بزبان و تصدیق بدل و عمل کردن است
 با اعتقاد پس تارک اقرار کافر است و تارک تصدیق منافق و تارک عمل فاسق و تارک اتباع پیمبر
 و بر آنکه آدمیان تفاضل دارند در ایمان و بر آنکه معرفت قلبی سود نکند تا تکلم نکند بکلمه شهادت الا
 آنکه باشد عذر منقبول در شرع و اجماع دارند بر ابحاث کسب و تجارت بر سبیل باری کردن
 بر نیکویی بنیبر آنکه دانش آن کسب را سبب برای یافتن روزی و بر آنکه افعال بندگان نیست سبب
 سعادت و شقاوت و بر آنکه ثواب فضل اوست و عقاب عدل او و بر آنکه رضا و سخط و صفت پند
 پس بر که رضی شد حق تعالی از وی در کار آرد او را بکار اهل بهشت و از هر که ناراضی است در کار آرد
 بکار اهل دوزخ و معتقدا و دارند که در مناقضا و صبر بر بلا دشواری و واجب است بر هر یک که معتقدا

بر آنکه امر و نهی و احکام بندگی کردن لازم است بر بنده را با و ام که عاقل است مگر آنکه چون صاف گردد
 دل او با خدای تعالی ساقط شود. **مشقت تکالیف** به نفس و جوب تکالیف و اعتقاد دارند بر آنکه
 بشریت زائل نگردد و از هیچ یک اگر مرتب نشیند در هوا مگر بشریت گاهی ضعیف گردد و گاهی قوی
 و با آنکه آزادی از بندگی نفس ممکن است در حق صدیقان و با آنکه صفات ذمیه چنانکه نخل و مقدوسه
 و محبت دنیا و آنچه بدین ماند فانی میگردد و نواز عارفان و بمریدان و با آنکه بنده نقل کند در لول
 با بگرد و سوسوی صفت روحانیان پس چیده شود و در از زمین چنانکه در زمان قبیل از مشرق به مغرب
 و با آنکه حسنی الله و بعضی فی الهدی استوارترین رشته ایمان است اجماع کرده اند بر اثبات که
 مراد لیا را در زمان پیغمبر علیه السلام و در غیر زمان او و منکر شده اند و مؤمنان چنانکه در اول
 میکنند سومی مشغول شدن بدانچه آن مهم تر است بر ایشان و اجماع دارند بر آنکه مباح است پیش
 سایر انواع از جامه یا مگر آنکه حرام کرده است شریعت آنرا بر مردان و آن است که بیشتر او بر شریعت
 مشکی و اعتقاد کنند اقتصار کردن بر کمترین از جامه یا می کنند با اینست عقاید طائفه صوفیه باقی دیدند
 شهو و کشف و معرفت و حالات ایشان در اینجا چه نویسیم که محل آن نیست اگر خواهی در کتب ایشان
 مطالعه کن فی الحقیقت مذہب خاص ایشان و مدت وجود است که غیر حق موجودی و موعودنی و
 فاعلی در حقیقت نمی بینند یا حفظ شریعت و طریقت چنانچه آینده بیان آن خواهد آمد —

مطلب دوم در بیان کلمات کفر که بسبب آن مسلمان کافر می شود و آنکه جوهریت
 ایمان حاصل شود شکر آن سجا آورد و از زوال آن ترسد و از هر قول و فعل که موجب کفر باشد احتراز
 که کلمات کفر در حالت طوع موجب ارتداد است اگر چه بر وجه نزل بود یا حمل و آن دو قسم بود یکی آنکه
 از آن خلل در ایمان بعد از آنکه افتد چنانکه گوید معاذا سعدی را اگر تو خدای چنین کن یا کسی را گوید یا کسی
 یا کسی را سجده عبودیت کند یا کافرین را در غیر غیب تصدیق کند و کافرین است که گوید در امر یا است
 از غیب خبر میدید یا من بفهم خود غیب میدانم یا از رحمت حق نومید شود یا از قهر او بیم
 اگر خدایا در قیامت داد و دهم من بلز تو بستانم یا گوید یا الله چندین ستم چه میکنی یا گوید یا الله در عقاب
 یا ایستاده بودست یا گوید که خدایا داشت است یا گوید بخدا و شما که پاهای فلان که چنین است و اگر گوید من
 و سبحان فلان درین اختلاف است یا گوید که خدایا میداند چنین کار کرد و ام یا کرده ام و فلان آن

و این نزدیکی عامه علماء کفر است و یا بگوید اگر فرمان شود که با فلان در بهشت درانی در نیام یا قدح خمر گیرد
 و پس بعد گوید و سبزه و پنبین زنا و قمار و امثال آن از گناهان کبیره و دیگر قسم آنکه از آن غفلت در ایمان
 به پیغمبر آن افتد بدین وجه که متضمن انکار نبوت بود با پانست پیغامبری یا بغض او یا خوردن شستن سنتی از سنتها
 یا انکار چیزی که از چیزهای دیگر بداند پیغامبر خبر داده است یا در شرع او از حلال و حرام و فرض هر یکی که
 سنت است یا از آن امانت دین ثابت شود یا استحلال گناه یا استحقاق آن یا تطهیر کفر کند چنانچه
 معاذ الله گوید به ایمان با و شاه بود پنبین نبود یا از امانت گوید و نیاداری بود یا حرص بود یا بگوید اگر فلان
 پنبین گوید ای برترین تو و پدر استوارند بر م یا بگوید چه رسم است سبلیت که کردن و سواک کردن و یا بگوید
 نماز رسم در یا است اگر نگزار و چه نه بیان دار و یا بگوید و غوغو گزار و یا بگوید تو چندین نماز گزاردی چه بر
 سر آوردی یا پشیمند کردن چیز کسی که مرده مان خندند یا زنی گوید لعنت بر شوی و اشتهای
 یا بگوید من از حیلای دانشمندان نکرم یا بگوید آنچه ایشان میگویند تزویر است یا بگوید در م باید
 علم سبوح کار آمد یا کسی را بگوید تو کافر می او گوید بلیک یا فرشتگان را انکار آری و یا آیتی را از آیات قرآن
 منکر بود یا کتابی را از کتابهای خدا نپذیرد یا در روز قیامت یاد لعنت یا در حساب یا در قرأت
 نامه یا در وزن اعمال یا در صراط یا در بهشت یا در دوزخ شک کند و کافر گردد و مومن را باید که
 هوشیار باشد تا مثل این کلمات کفرانوی در وجود نیاید و اگر معاذ الله واقع شود در حال تو بکنند
 اگر زن دارد و بتجدید نکاح کند و اگر حج کرده باشد اعاوت کند می باید که زمان را نیز بگویند تا زن
 نگویند و نکنند و اگر زن از دین بیرون آید و نکاح با شوهر نماند و طلی ایشان حرام باشد تا نگوید که ایمان
 آورد و مجدداً هر چه محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم آورده است و نیز بگوید بجز ارشدم از کفر و از
 هر چه موجب کفر است آنرا میدانم یا نسید انتم و تجدید کلمه میگویم و از هر نو مسلمان میشوم اقول
 لا اله الا الله محمد رسول الله و اگر در حال و طلی احتیاط مطلوب افتد زن را نیز بگوید که هر بار این
 دشمن گوید از زن و کیل شود تا نفس او را هر بار که خواهد بزنی و بد برای نبوت و کالت عند الله
 بگواه حاجت نیست بده بیرون آید بحضور و گواه بر حکم و کالت آن زن را بخود بزنی و بد
 و بر حکم اصالت خود بزنی خود قبول کند تا و طلی ایشان حلال باشد و فرزند بی شبهه باشد و لازم
 است هر مومن کافر گوید عافیت جورا که هر صبح و شام این کلمه را یک بار خوانده باشد تا از کفر محفوظ

و معصوم باشند اللهم انی اعوذ بک من ان اشکر بک شیئا وانا اعلم به و استغفرک لئلا اعلم به
 و نزد یک صوفیه کلمه کفر نام غیرت از زبان بر آوردن است و شرک ظاهر و گمانی کردن است
 پس غرض سواى خداى بویگر افاضل حقیقی و مختار دانستن مشرکی باشد چنانچه بزرگی گوید
 هنوز اندک شرک پوشیده هست به که زیدم پیاز رو و عمرم سخت به هستی و خود می نزدیک
 این قوم کم از بت پرستی نیست خوش گفت کسی که گفت **ه** گرز زه ز پندار تو هستی باقیست
 میدان یقین که بت پرستی باقیست به گفتی بت پندار شکرستم رستم به این بت که تو پندار شکرستی
 باقیست به ز می بی حق زون محض گناه است بخود مشغول گشتن کفر راه است **ه** خودی گفت
 نفسی خویش کن زود به که جز حق در حقیقت نیست موجود به غرض حسنات الا برار سنایات المقربین
 مطلب سوم در بیان کباب کراجه مال او هم تصویلا از هفت اندام و هم بیان صغیره که کباب
 بران بدرجه کبیره می رسد بدانکه کباب کفته اندو ل کفر و هم عزم اصرار بر معصیت صغیره
 سوم نومیدی از رحمت خدا که آنرا قنوط نامند چهارم امینی از پیکر خدا که بدانند که من آمرزیده ام چشم
 گواهی دروغ و ادون ششم قذوف حصن که در آن حد لازم آید بنفتم سوگند دروغ خوردن که بدان مال
 با حق کسی بر دهم سوم و جاود کردن که این نیز کلمات است بزبان هم خم خوردن و آنچه از آن سستی آید
 از رنگ و بوزه و غیره دهم مال تیم خوردن یازدهم با خوردن و دادن دوازدهم زنا سیزدهم طه
 چهاردهم شستن ناحق یازدهم زردی کردن بر وجهیکه حد لازم آید شانزدهم گم گشتن از صفت کافر
 یعنی یک مسلمان را از دو کافر گم گشتن اگر زیاده باشند رواست هفدهم حقوق والدین اما نه بیغنا
 کباب شوند شش است کی مثلا اصرار کردن بر غیبت و جا به بر شمی پوشیدن و آنچه بدان ماند دوم خوردن
 صغیره و کبیره سوم نگر کردن و لاف زدن بر گناه خود مثلا گوید که فلان را با لیدم و دشنام دادم
 و مال می بردم و خجل کردم و در سناطره ویران شویر دادم و امثال آن چهارم آنکه از عدم ظاهر شدن
 گناه خود و لیر شود و بداند که در حق من عنایت شده است و حال آنکه استدراج و امثال سنت
 تا تمام هلاک شود و پنجم آنکه گناه خود ظاهر کند و آن تر خدا را از خود برگیر و تا دیگر می بران
 کند شش زلمهار گناه اشعه که عالم وقت بود برای اینکه دیگر این ناپسندیش کند و این سخت
 مذموم است و تفصیل گناه هفت اندام بدین نوع است که در پیشم پانزدهم است

یکی از وی نام محمد دیدن و دو مشهور و صورت نیلوزنگریستن سوّم چشم نمیب مسلمانان کشاده و آشتن چهارم
 چشم فروی مسلمانان نگرستن و گناه گوش آنکه عیب کسی و غیبت و محش و سخن بهیوره و خلاف شرع
 شنیدن که شنونده شریک گوینده است و گناه زبان این است که دروغ گفتن در
 جد و مزاح و خلاف وعده که نشان فداق است مگر بعجز و ضرورتی و غیبت مسلمان
 کردن خواه تبصریح خواه با اشاره و جدال کردن و تناسی خود کردن بصلاح و نکوئی و خواجگی
 و لعنت گفتن بر کسی و بر چیز از آفریده های خدا و نفرین کردن بر کسی بد کردن کسی را
 اگر چه ظالم باشد و مزاح و تمسخر کردن و کلمات سحر و جاد و خواندن و گناه شکر نیست که لقمه حرام خوردن
 و لقمه شبیه خوردن و مال بیوم خوردن و با خوردن و رشوت خوردن و گناه فروج زنا و لو طست
 و گناه دست زدن و کشتن ناحق و زردی کردن و قمار باختن و گرفتن حرام و مس حرام و نوشیدن
 چیزیکه آنرا از زبان نشاید گفت و غیر آن که خلاف شرع باشد و گناه پامی رفتن بجهان ظالم و سجای
 ممنوع و بجان سلطان و وزیر بے ضرورت و گناه دل کفر و عزم بر معصیت صغیر و کبیر و نومیسی از
 رحمت حق و انھی از مکر خدا و خشم و خقد و حسد و حب دنیا و دوشی مال و غیره و بخل و دوستی جاہ و
 کردن و خوردن با پارهای نمودن و طواع اهل و کبر و عجب و غرور و فریفتگی و گمان نیلوزنگری خود کردن
 و در حق دیگر بگمان ماندن و حب سحر و ثنا و غیره و گناه تمام وجود عقوق و الدین و مادر و پدر
 بناحق رنجانیدن و از تکاب چیزیکه ممنوع است در حرم مکه کردن و ترک روزه بیدر شرعی
 و ترک نماز و بے وقت گذاردن نماز و زکوٰۃ مال ندادن و قطع رحم کردن و در کباب و وزن خبثت
 کردن و امر معروف و نهی و منکر با وجود قدرت ترک کردن و قرآن را بعد حفظ فراموش ساختن
 و جاننداری را با تشریح سوختن و زن را بی فرمانی مرد کردن و مرد را بر زن ظلم کردن و میان مرد و زن
 جدائی و جنگ افکندن و اهل علم و حافظ را امانت کردن و از مغفرت خدا ناسید بودن و از عذاب
 او ایمن شدن اینقدر ضروری بود و نیشتم غرض هر چه تبصریح در قرآن ثابت شده است
 و وعید بران آمده است کبیر باشد از ان محتر باید شد و اگر واقع شود فوراً توبه باید کرد چنانچه در
 تیسیر الاحکام است که اہم امور بعد ایمان و اجتناب از کفر اجتناب از گناه است که در حدیث است
 ترک ذرّۃ منہی الصدقہ خیر من عبایۃ الثعلین پس مومن را باید که چشم و گوش و دست و پا و فرج

مطلبی

وزبان و دل را از گناه نگاه دارد و چشم را از دیدن روی زنی نامحرم مشتبهات غیر منگوشه و مملوک خود و از دیدن عورت مردیازن یعنی آن قدر که ستر آن در نماز فرعون است بجز حاجت و بسط حل و امان دیدن روی امر و شهوت و از دیدن در مسلمانان باهاست و گوش از شنیدن غیبت نخستین و گوید که حدیث است المستمع شرک القائل دوست را از زدن مسلمانان بناحق گرفته تن مال ترا هم و کتاب باطل که القلم احد اللسانین هر چه بر زبان حرام است کتابت آن نیز حرام است و پیامی را در مجلس فسق رفتن و سگی در باطل و ناحق کردن و گریختن از جنگ و زلفیه عام و شکر از حرام خوردن و فرج از حرام کردن و لو اطت و زنا و زبان را از دروغ گفتن و گواهی دروغ دادن و سوگند دروغ خوردن و خلاف وعده کردن که همه در باب دروغ و خل است و از سحر و سحر بر مردمان و از غیبت یعنی نوکر مسلمانان بدینچه او را دشوار آید اگر چه راست باشد و بروی او توان گفت که در حدیث غیبت را بخوردن گوشت برادر مومن مانند کرده است و فرمود که النیبه اش زین الزنا بزرگتر از ناگناه پنهان است غیبت گناه آشکارا و زنا قلیل الوقوع است و غیبت کثیر الوقوع و وقوع زنا بعلیه شهوت باشد و غیبت بعلیه داعیه داعی واقع شود و الزنا بزنا شکسته شود و زنا بزرگتر از وقوع نشود و داعیه غیبت بغیبت فتور پذیرد و داعیه هوا کم نشود و قباحت زنا و شناخت آن در دل مومن و کافر و صالح و فاسق متکین است و از استعمال و استخفاف بعید است بخلاف غیبت که بر وجه حکایت در مجلس واقع شود و مردم و پیرانشین و زشت نپندارند و معاذا الله در مومن استخفاف افتد و استخفاف معصیت کفر است مومن را چون تن و اعضا از معاوی یا کعبه یا پادشاه یا کعبه کفر است و دل از لوث و نام چنانچه حسد و فخر و عجب کبر و تقدیر یا و نفاق و غیره کوشش نماید تا طایفه و باطن به صلاح آید و زجر است که عمل غیبت کننده را از آسمان اول گذشتن ندیند و عمل نکند و باطن نکند را از دوم آسمان گذشتن ندیند و عمل کبر کننده را از آسمان سوم و عمل عیب کننده را از چهارم و عمل حسد کننده را از آسمان پنجم و عمل کسی را که بر مردمان رحم نکند از آسمان ششم و عمل برائی را از آسمان هفتم گذشتن ندیند انما یقبل الله من المتقین انتهى تو صیقل شدت استخفاف است

در کتاب امام غزالی باید دید اینجا این قدر مختصر نوشته مومن باید که خدا را غافرا الذل و بی قابل التوبه دانسته توبه کند و تصحیح توبه آنست که از گناه بپزیرد و اگر مساوا باز واقع شود در حال توبه مسیله

پشیمان شود و عزم کند که باز نخواهم کرد اگر چه از دست در روزی هزار بار گناه واقع شود و با
 توبه کند بهین ندامت و عزم تا میان باشد و انکار و ردل شیمان نشود و بزبان استغفر اللہ گوید و نکند
 اتقی و شیخ عبدالحق محدث در کتاب تکمیل الایمان منویسد که گناه و قسم است کبیره و غیره کبیره
 آنست که گناه بودن بر لیل یقینی معلوم شده باشد و بخصوص آن عیدی وارد شده چنانچه
 خون ریاضت کردن و زنا کردن و لواطت کردن و زنان پارسا را که در جلال عقده مردی در آمده است
 دشنام بزنا کردن و از جنگ کافران اگر زیاده از دو چند مسلمانان نباشند گریختن و سحر کردن
 و مانع شیم با حق خوردن و پدر و مادر مسلمانان را با حق رنجاندن و در حرم مکه آنچه از ارتکاب آن
 در آن مکان شریف منع آمده است ارتکاب کردن و ربا خوردن و دزدی کردن و خمر و سیر چه
 مسکر باشد خوردن و گوشت خوک خوردن و گواهی دروغ دادن و بیعذر گواهی پوشیدن روز
 رمضان بی شرمی خوردن و نماز گزاردن و نماز بی وقت گزاردن و زکوة مال ندادن و سولند
 دروغ خوردن و قطع رحم کردن و در کبیل و زن خیانت کردن و با مسلمانان با حق محاربه کردن و
 مال بر شوت گرفتن و سعادت نزد سلطان کردن و امر معروف و نهی منکر با وجود قدرت بر آن
 ترک کردن و قرآن را بعد تعلم فراموش کردن و جان داری را با تالش سوختن و زن را بی فرمانی
 کردن و مرد را بر این ظلم کردن و میان مرد و زن جدائی افکندن و باطل علم و حافظ قرآن را با نیت
 کردن و از مغفرت خدا نا امید بودن و از عذاب او ایمن شدن این جمله را مولانا می جلال الدین
 و وانی که از کوسای اصحاب شافعی است نقل کرده است و بعضی علما زیاده بر آن نیز ذکر کرده
 اما ضابطه همانست که هر چه در شرح بر آن و عید سے وارد شده و بعضی معلوم گشته گناه کبیره است
 و گناه صغیره آنکه نه بخین باشد انتہی —

مطلب چهارم در بیان فضیلت نماز فریضه و غیره و ثواب خواننده آن و عقاب تارک
 آنرا که از کتاب لب اللباب بر آورده شد بدانکه در خبر است که بنامی اسلام بر پنج
 چیز است گفتن کلمه طیب بر آبی داشتن نماز پنج وقته در کون هر کوه در روز ماه رمضان حج خانه کعبه
 کردن آنرا که زاد و راه و توانائی دارد و هم در خبر است که پنج وقته نماز گزارید و زکوة مال خود بدهد
 و روز ماه رمضان در یزد حج خانه کعبه کنید پس هر دوید در پشت حساب و هم در خبر است که نماز

ستون دین است هر که نماز را برپا دارد و دین خود را برپا دارد و او هر که ترک نماز کند این تحقیق محین
خود را خراب کند و هم در خبر است که عورت چون نماز پنج وقت گذرد و زکوة مال دهد و روزه ماه
رمضان دارد و فرمان برداری شوهر خود کند و فرج خود را از حرام نگاهدارد پس در آید در بهشت
از هر در سعادتی خواهد و نیز در خبر است که هر چه زیاده را نشان است و نشان ایمان نماز است
و هم در خبر است که هر که جمع کند میان ده نماز بی عذر و می هفتاد و سال در آتش و نوزخ بماند و بر او
هشتاد و هفتاد و هفتاد و هفتاد سال را گویند غرض نماز اصل دین است و موجب برکت روزی را حوت است
و سبب آسانی جهان گذردن و قبولیت نیکو نیا و گذشتن بریل صراط باسانی و صلاح برای اعدا
و چراغ گور و مؤنس تنهایی و سایه قیامت و پرده از آتش و نوزخ و اجابت سوال منکر و تکرار فی
ترازوی اعمال و برکت عمر است و هر چه است با حق و مناجاتی است با خدا که مصلی اگر یک نفس
از آن مطلع شود هرگز ترک نکند و در روز حشر اول پرسیده شود از نماز و در خبر است که تارک الصلوة
مستجاب کرده میشود و پانزده چیز و آن اینست که نام صلاح از وی دور کرده شود و بفاسق موسوم گردد
و برکت جیاست و نوزق وی رود و عایش مستجاب نمی شود و نمی باشد او را در دعای صالحان
تعیین و نشانه لب او از جهان و بموت مفاجات میرود و بر او شش و بار گران باشد و از جواب منکر و
گیر عجز آید و در خبر بروی حق تعالی غضبناک بود و حساب بروی سخت گردد و بدو نوزخ رود و در
خبر است که هر که یک نماز قصد ترک نماید شش هزار و چهار صد سال برای آن در نوزخ ماند
و در خبر است هر که بدو تارک الصلوة کند گو یا قتل کرد و مرا و جمیع انبیاء را هزار بار و کسیکه آنرا آب نشانی
گو یا مندم کرد و کعبه را هزار بار و تارک آنرا حکم حبس و منکرش را حکم قتل است و هم در خبر است که تارک الصلوة
نیست از امت من و حرام است بروی شفاعت من و دخول جنت و حرام است مصاحبت
وی و خفتن و کناره وی اگر وی مرعین شود و عیادتش نکند و اگر میرد و بر او غسل نگیرد و در بقعه مسلمانان
دفن نکند که وی ملعون است در توریست و انجیل و زبور و فرقان و هر که وی را دیده متنبس
سماز کرد و بیت المعمور را هفت بار و گو یا قتل کرد و هزار بار ملائک مقربین و انبیاء را
تقدیر و فضائل نماز و شومی تارک نماز فرمن پس است النون در فضائل نماز سنت و استنب
می نگارم بدانکه در خبر است هر که بخواند و از ده رکعت سنت موکده بنا کرده شود بر او

مثلاً

طرفی التهاور لقی اللیل ظلمات اوقاتی که سجود نجاتی صرف شده و رفع میکند آنی و حضرت شاه
سجاد و رقیس سره در کتبونی شیخ عبد اللطیف اگر آردی او شسته اندای بر او یعنی او بیارند
در شبها سی صد و بعضی پانصد و بعضی هزار رکعت نماز بسیار بزرگ بود آن در قریب آن حضرت گشتند

چنانچه رسول علیه السلام خبر داد از جبرئیل و وی از حق سبحانہ تعالیٰ آید از آن عید منی و توفیق

بالذی اهل حق ائمه قوا و اجدید گشتند سما و بهر او بدو و سمانا ای همه و بر او بر او بر او بر او
نقل است که چون رسول علیه السلام نماز گزاردی که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
او اندامی سر بردن گردید می و در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
و نیز بیشتر از عمل آن نماز شدند و در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت

در آید گزاردن آن بحث کن و اگر خفته باشد یا در گذر گشتن کعبه به جهت آن که در آن وقت که در آن وقت
نماز آن حضور است و گردی که بندگی آن غیب است گردی که غائب بودند نماز آن حضور
گردی که خانه بودند غائب شدند چنانچه اندران جهان اندر عمل روشت گردی که در آن وقت که در آن وقت
غائب باشند حاضر شوند و گردی حاضر باشند غائب شوند مذکری ابن عثمان بیداری که در آن وقت که در آن وقت
نماز امر است نه آن حضور است و نه آن غیبت است از آنچه امر هیچ چیز است فکر و که عبادت حضور
عین حضور بود و علت غیبت عین غیبت است از آنکه غیبت است و نه آن غیبت است و نه آن غیبت است
علت حضور بود و غیبت است که با غیبت است و اگر علت غیبت بود و با غیبت است که غائب است
حاضر شدی و چون غائب و حاضر است که آن در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
و حضور نه غیبت است پس اهل عبادت و اهل استقامت نماز بسیار بزرگ بود و در آن وقت که در آن وقت

مردان را اندر شبانه روز چهار صد رکعت نماز فریاد مر عبادت حق را

بسیار نماز کنند مر شکر قبول آمد حضرت اما در چهار باب از آن که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
شان در حال مسرت بجای مقام جمع بود بدان مجتمع شوند و گردی آنکه در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت
مسرت بجای مقام جمع بود بدان مجتمع شوند و گردی آنکه در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت

باشند اما که مفترق باشند بفرق کن و سنت نماز که کنند عین حضور چهار صد رکعت نفل در شب و روز
بر خود فرمن کرده بود گفتند این در عهد کتونی این همه شیخ است گفتند انهمه شیخ در راحت و حال تو
نشان کند و ستان فانی العفت باشند شیخ در ایشان اثر کنند راحت و بنید نفس الله عنه
در پیری هیچ دردی از او و جوانی نوزگذاشت گفتند ایها شیخ پیشش بیفتی ازین نوافل بگذر
گفت این چیز باست که در بابت آنچه با فرم بدین یافتیم مهال باشد که در نهایت از آن است و با هر چه
مطلب شیخ در بیان نمازهای نوازده ماهه و روزهای دوازده ماهه مع دیگر
اعمال فاضله هر ماه و در دعا اینکه هر ماه و شیخ است که اگر اول شب ماه محرم چهار رکعت
بنواند در هر یک بعد فاتحه اخلاص سه بار در کم شود آنش و درخ بروی و اگر در این ماه روزی
گویند هزار سال عبادت کرده اگر در روز اول این ماه دوازده رکعت بنواند در هر یک بعد فاتحه
اخلاص هفت بار ثواب دوازده هزار سال عبادت یابد و اگر درین روز سوره فتح بخواند آنم
کار او کشاده گردد و اگر در دهم این ماه چهار رکعت بنواند در هر یک بعد فاتحه الا ولت الالهین
و اخلاص سه بار عطا کرده شود و پیرا آنچه عطا شود بروزه در آن دینزد و دهم این ماه چهار رکعت نماز
ایمین بنخواند در هر یک بعد الحمد اخلاص پانزده بار پس همه او امام شود و بروج هر کسی که بنخواند
ثواب یابد ماه محرم اگر اول شب این ماه چهار رکعت بنواند در هر یک بعد فاتحه اخلاص پنج بار
از هر ایام شب یابد اگر در هر شب دو رکعت بنواند در هر یک بعد فاتحه اخلاص سه بار ثواب ده
ختم قرآن در نامه اول و سیزده و نیز از بلاها ایمن شود و بیع الالهین اگر در اول شب این ماه و اول
این ماه چهار رکعت بنخواند در هر یک بعد فاتحه اخلاص هفت بار یابد ثواب هفت صد ساله
عبادت و اگر شیخ دو دوازدهم و شانزدهم و بیست و ششم روز و در ثواب عبادت پنجاه هزار سال
یابد و در عرس مبارک هر که روزه دارد و صدقه دهد و یا بنخواند است رکعت نماز در هر رکعت اجزات
اخلاص بیست و یکبار بجهت صد بار در روز گوید و یا سه بار سوره کین بنخواند نهایت ثواب است ثواب
آن بروج مطهر بنفشه نفل است که بزرگی این نماز بنخواند روزی جناب عالی راه دید که میفرمایند
غلان از تو شرم دارم بشارت ترا و آنکس را که این نماز بنخواند در بیست و نهم تا خواننده راه
بریم عرض طالب را لازم است که درین روز روزه دارد و هر چه پیشتر آید از آن و پارچه عدو کند و اگر

اگر در این نماز را ضروری خواند در هر شب چهار رکعت در اول روز
 بسیار رکعت بخواند در هر یک بعد فاتحه نه بار اخلاص بسیار ثواب است و در روز و جمیع آخر بسیار
 ثواب دارد و جماعتی اولی هر که بخواند در اول شب و روز این ماه چهار رکعت در هر یک بعد فاتحه
 و تسبیح اخلاص یا نزهه بار بیامرز و خدا گناهای او را ببویسد و در تمام اعمال او ثواب عبادت است
 سی ساله جماعتی ثانی هر که بخواند در اول شب و روز این ماه چهار رکعت در هر یک بعد فاتحه
 اخلاص میخورد و بار ثواب بسیار است سوم اگر اول شب و روز این ماه چهار رکعت بخواند
 در هر یک بعد فاتحه اخلاص یا نزهه بار و در تمام اعمال او ثواب بیجا و هزار سال عبادت است و نویسد
 بهمان قدر گناه دور کند و ضربه با صفا سحاک با نهد و اگر در میان عصر و مغرب سوم بار گوید
 استغفر الله الذي لا اله الا انت سبحانك اني كنت من الظالمين
 در میان نماز و مشوا این حکم بفرستد که شود که از هر روزی از بار نهد و گفته که میماند و در هر روز اگر نیز بار
 بیجا گوید استغفر الله الذي لا اله الا انت سبحانك اني كنت من الظالمين
 در راه منم برود و کار او در سه روز آخر در حساب عبادت بار اخلاص و سه بار این بخواند ثواب بسیار است
 اصل اول تا پنج و پانزدهم و سبت و منم نیز ثواب بسیار دارد و بعد غسل ده رکعت بخواند در هر یک بعد
 غسل با ایما الکافرون یکبار و اگر در هر یک بار بخواند غسل اولین و قضا باشد و او در هر یک
 سوی قبل عصر باشد یا و ششبار اگر در اول شب و روز آن دو رکعت بخواند در هر یک
 بعد از نماز اخلاص یا نزهه بار و در هر یک و سجود گوید سبحانك قدوس ربنا ورب الملكات والروح سبحانك
 بالحق النور والظلم علی کل اسم یسبحک شاک شود و گناهان پنا که من ان شکرت الله ما شکرتا
 و در هر گناهان بر روی ثواب و ثواب و روز و هزار شهید بود و ثواب و روز و اگر در هر یک
 و منم شرح سه بار بخواند پس باشد حجاب میان همه و میان بهشت مگر هر که در هر یک
 شب پانزدهم که شب برات است مشهور است ثواب این در هر یک که خداوند بفرستد
 و از هر یک و اشترن این شب ثواب بسیار دارد و هر که در هر یک عبادت است
 نماز اعمال در هر یک نیز ملائکه که در میان است و هر که در هر یک
 و اندن در هر یک ثواب عظیم دارد و در شب است و هر که در هر یک با غیر آن وقت بخواند

که ثواب دارد ماه شوال شب عید چهار رکعت بخواند در هر یک یکصد فاتحه اخلاص و معوذتین یکبار
بعد سلام مقتدا و کلمه تمجید گوید بسیار ثواب است و یقعد در اول شب سور و طه خواندن بسیار
ثواب است و اگر در هر جمعه این ماه چهار رکعت بخواند در هر یک یکصد فاتحه اخلاص بست یکبار
ثواب بست و یک حج مقبول در دیوان او نویسد و سجده اگر در ده اول و بیستم هر روز سور که فرمود
عذاب گوزن شود بروی و اگر اول شب آن چهار رکعت بخواند در هر یک یکصد فاتحه اخلاص بست پنج بار
ثواب بسیار و از و اگر در روز عرفه دو رکعت بخواند در هر رکعت فاتحه با تسبیح یکبار و قل یا تسبیح پنج بار
و اخلاص با تسبیح صد بار ثواب آنرا حدی نیست فدای تعالی داند و اگر لا اله الا الله و صدها شکر کند
و الملك له الحمد یحیی میت هومی لایموت بیده انخیر و هو علی کل شیء قدیر صد بار بخواند آتش دوزخ بر او
حرام شود و آتشی و نیز باید که در هر ماه چون ماه نو بنید گوید ربی و ربک الله سه بار و یکبار گوید الله اکبر الله اکبر
لا اله الا الله و الله اکبر الله اکبر و الحمد لله الذی خلقنی و خلقک و صورنی و صورک و قدرنی و قدرک
منازل و جعل لک آیه للعالمین اللهم اهدنا الصراط المستقیم و السلام و الا سلام و التوفیق اما تحب
و ترضی اللهم اجعل لنا شهرا خیر و نور و روح و عافیة اللهم قاسم الخیر بین عبادک اقسیم لنا قیمة من خیر ما قسمت بین
عبادک الصالحین پس تمام ماه بعافیت باشد و توفیق کار نیک یا بدوسی و سه بار سور که فاتحه خواند تا
عبادت صد سال بنام وی نویسد و اگر سور که قیس بخواند ثواب صد حج مقبول و دوازده ختم قرآن در
نامه او نویسد و اگر سور که بقر بخواند آزا و شود از دوزخ و اگر شب اول از هر ماه شش رکعت بخواند در هر
یک فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص پانزده بار بعد سلام گوید سبحان الملك القدوس سبحان قدوس ربنا
و رب الملكة و الروح سه بار ثواب بسیار یا در بیان نمازهای هفته که در هر روز و شب هفت مرتبه
بر آنکه ابو هریره روایت میکند از پیغمبر علیه السلام هر که روز شنبه چهار رکعت بخواند در هر یک یکصد فاتحه
سه بار قل یا بعد سلام یکبار آیه الکرسی حق تعالی برای او بنویسد بهر حرف ثواب حج و عمره و بلند گرداند
به حرف ثواب کسیکه یک سال روزه دارد و قیام شب کند و به بخشد بهر حرف ثواب شهیدی و بماند
زیر سایه عرش یا انبیا و شهدا روز یکشنبه سعید از ابو هریره روایت میکند که فرمود علیه السلام هر که
روز یکشنبه بخواند چهار رکعت در هر یک یکصد فاتحه آمن الرسول و سور اخلاص یکبار بنویسد حق تعالی
برای او شصت روز از انصاری و نیک و بخشد ثواب پنجمی و بنویسد برای او حج و عمره و بهر رکعت

هزار نماز و بخشید هر حرف او شهره در جنت از مشک روز و همیشه روایت میکند انس بن مالک
از رسول علیه السلام هر که بخواند روز و شنبه دو اذوه رکعت در هر یکی بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار بخواند
بعد فراع اخلاص دو اذوه بار و استغفار دو اذوه بارند اگر دو شود بر تو قیامت که امی فلان
بن فلان بگیر ثواب خود را از خدا تعالی که تقسیم میشود پس اول چیزیکه داده شود از ثواب در راه
است و تاج و گفته شود او را که داخل شود در بهشت بسبب چیزیکه عمل کردی پس صد بار از شنبه
با استقبال او تا که بگذرد بر هزار محل از نور و هم و سی روایت میکند از آن حضرت علیه السلام که هر
سخواند روز و شنبه وقت اشراق دو رکعت در هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار در اخلاص
و معوذتین یک یک بار بعد سلام ده بار و دو بار استغفار بخواند پس پنج خدا می آید
گنا و او را روز سه شنبه روایت میکند انس بن مالک که فرمود علیه السلام هر که بخواند روز و شنبه
بعد چاشت قریب دو پرده رکعت در روایتی بعد شش رکعت در هر یکی بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار
و اخلاص سه بار نویسد بروی خطائی تا هفتاد روز و اگر در میان هفتاد روز بمیرد بخشیده شود گنا
هفتاد سال او روز چهارشنبه ابودریس خولانی از معاذ بن جبل از آن حضرت علیه السلام روایت
روایت میکند که هر که بخواند روز چهارشنبه وقت اشراق دو اذوه رکعت در هر یکی بعد فاتحه
اخلاص و معوذتین سه سه بارند کند و می را ملکی زیر عرش که انور محمد است تا زده کند عملی را که
خدا می تعالی گنا بان پیشین ترا و دور کرد و از تو عذاب قبر و تارکین ترا و در روزی که از آن
برای او از روز عمل ثواب پانجا میری روز پنجشنبه عکرمه از این چهار روز و پنجشنبه را
روایت میکند که هر که بخواند روز پنجشنبه میان ظهر و عصر دو رکعت در هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی
صد بار و دوم بعد فاتحه اخلاص صد بار و بعد صد بار روز و بخواند بخش عذاب او را
کسی که روز و داشت رجب و شعبان و رمضان را و ثواب کسی که حج گزارد روز و شنبه و روز
ثواب بعد هر مومنی و توکل نیکو بسیار روز جمعه روایت میکند علی بن حسین که هر که بخواند
سخواند روز جمعه و غنوی تا زده و تمام کرده دو رکعت نماز نویسد بعد از آن تا از آن روز
و سوگند از وی دو صد بار در هر چهار رکعت بخواند بلند گردان و در هر روز صد بار بخواند
در جمعه وی را هر که هشتاد راست بخواند هشتاد روز در بهشت است و در هر یک روز صد بار بخواند

عاق باشد بخشد خدا و پرتو اب صدیقان و شهدا شب جمعه محراب ابی محمد از رسول علیه السلام
روایت میکنند که هر که شب جمعه میان مغرب و عشاء و از ده رکعت بخواند در هر یک بعد
فاتحه اخلاص ده بار پس گویا خدای تعالی را عبادت کرده و از ده سال ایستایم پس و صیامت نماز
و نیز اگر در شب جمعه دو رکعت بخواند در هر یکی بعد فاتحه اخلاص هفتاد بار و بعد سلام فقها بگوید
استغفار فرموده علیه السلام که اگر چه است من بر گناه کبیره بمیرم از دعای اینکس به بهشت بروند
و نیز اگر دو رکعت بخواند در هر یکی بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص بست و پنج بار و بعد سلام فقها بگوید
لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم بخواند از دنیا نرو و تا جایی خود در بهشت نه بیند و برای دفع عذاب
گور درین شب دو رکعت بخواند در هر دو بعد فاتحه سه بار آیه الکرسی و سه بار اذ از لزلت الارض
است انشی همچنین حضرت والدم در مورد داشتن اوقات محب علی زمان گن گره را که از مشهور
آن حضرت بودند نوشته بودند و بعد شامی این نمازها این قدر عبارت دیگر هم نوشته بودند که این قدر
بست از نمازهای لیل و نهار هر قدر که خواهد طالب ازین اختیار نماید که در معاویه معاش او برکت
عظیم و در چون طالب صادق بعد صحت عقاید و حفظ جوارح از سوا می در حق و قلب از کبر و ریاء و حب
خس و کینه و بخل و بخل و غیره از مملکات ظاهری خود را بشیر الع ربان خود را سقا لیل توحید
مزمین سازند و به بیند آنچه که بیند عقل از بیان و ادراک آن قاصر است و اگر بی این امور توجیه
و کسب آن مشغول شد در اسما و زندگی افتاد که نجات از او بیست نماید و توفیق عمل مملکت این قوم
که در زمان ما پیدا شده اند و خود را مومند گویند و از است انشی

مطلب ششم در بیان نمازهای متفرقه و مختلف الاوقات که بعضی از این منقول اند
از پیغمبر علیه السلام و بعضی از معمولات صحابه و تابعین اند که خواندن آن با خلاص و
افتقار و حجب ثواب است بجز آن یکی صلوات تسبیح است و آن معروف و مشهور است که پیغمبر
علیه السلام تعلیم کرد و آنرا بر خود حضرت عباس رضی الله عنه و فرمودید که بخواند این نماز نوشته
گناهان اولین و آخرین و قدیر و جدید و پنهان و آشکارا باید که بخواند هر روز یک بار و بسیار بار
و هر ماه یکبار یا در سال یکبار یا در تمام عمر خود یکبار در چهار است هر که بخواند این نماز را ثواب است
کنند خدا را ده هزار سال و بنا کرده شود برای او در جنبت هر رکعت چهار هزار و صد و شصت و شصت

در آن اخلاص بهیچ و یکبار سوره بخساره بسوی راست نهد و بخواند چهل و یکبار و عننت الوجوه
 للمحی القیوم بعد از خساره بسوی چپ نهد و چهل و یکبار یا حی یا قیوم بخواند پس کنایت کند معنات
 اتسی دیگر از آن برای رفع غنطه کورست که در هر شب چهار رکعت بخواند و اول بعد فاتحه اخلاص
 هشتاد بار و دوم شصت بار و در سوم چهل بار و در چهارم سبست بار است و این نماز به عمل آورد
 در روز وفات فاطمه زهرا علی رضی الله عنه و گفت هر که بخواند این را در شب امین گردد و از غنطه قبر
 و عذاب و جهنم و تاریکی قبر و تاریکی آن انشی و غیر برای دفع عذاب گور از اول خود و تعلیم یافته است
 که در شب همه دور رکعت برای دفع عذاب گور بخواند در هر رکعت بعد فاتحه آیه الکرسی سه بار
 و سوره که از نزالت سه بار دیگر از آن برسد و در هر رکعت است بخواند در شبی هشتاد رکعت
 در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص یکصد و یکبار در هر شب هر که بخواند این را در عمر خود یکبار بگذرد از
 پل صراط چون برق درخشند دیگر از آن برای اسانی سوال منکر و نیکرست بخواند در شب ده
 رکعت در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص سبست نه بار بعد فراع سوره یک صد بار و از ده از خدا
 سوال کند برفیق پس بکشاید خدا او را در قبر چهل باب رحمت خود دیگر از آن برای شربت
 آب کوثر است که بخواند در شبی چهار رکعت در هر یک بعد فاتحه آیت شهادت تا اسلام
 سه بار و بعد سلام سوره کوثر سبست و هفت بار پس نوشد آب کوثر و امین شود از وزخ و دیگر
 از آن برای نقل میزان است چهار رکعت در شب در هر رکعت بعد فاتحه القارعه سه بار
 و اخلاص پنجاه بار بعد سلام گوید کلمه تجید صد بار و در هر رکعت پس در هر سبست که هر که بخواند
 این را در شب گران کند خدا میزان وی را و نجات دهد از نار بعد بخواند آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم فاما من ثقلت موازینه فهو فی عیشته راضی الیه و دیگر از آن صلوة العا ثقین است
 و آن چهار رکعت است در رکعت اول بعد فاتحه و اخلاص صد بار یا الله بخواند و در هر
 بعد فاتحه و اخلاص یا رحمن صد بار و در سوم یا رحیم صد بار و در چهارم یا رحیم صد بار
 این را بگوید خدا او را از مقبره خود دیگر از آن صلوة انشتم است و آن صلوة است
 رکعت بعد فاتحه اخلاص پنجاه بار هر که بخواند این را در عمر خود یکبار ثابت باشد ایمان او نافیه
 دیگر از آن صلوة العیبر است که بوسی دهد از جنت و منور کن قلب را و آن چهار رکعت است

در ہر رکعت فاتحہ یکبار و سورہ قدر دو بار سبحان اللہ بار و در رکوع و قنومہ و جلسہ و سجده
 اول و ثانی سورہ قدر و تجیدہ دو بار بعد قنومہ اخیرہ کند و اینجا بعد تشهد قبل سلام فاتحہ
 و قدر عشر عشر بار و کلر تجید سی و ستہ بار خوانند و دعای باقرہ خوانند و در خوانندہ سلام
 راست و چپ بگرازان برامی رویت نمی است ہر کہ خواهد کہ بزیارت مشرف شود
 باید کہ بخواند در شب دو شنبہ دو رکعت و در ہر رکعت بعد فاتحہ آیتہ الکرسی و اخلاص پانزدہ بار
 و ہزار بار و در بعد فراغ بخواند سبحان با وضو و در گویان بخواب رود انشاء اللہ تعالیٰ
 بجمال جان آرامی و می مشرف شود و دیگران براسے رفع ہم و غم است کہ غسل کردہ و در
 طایر پوشیدہ و چار رکعت بخواند اول بعد فاتحہ و اخلاص امر سے الی اللہ ان اللہ بعیرہ بالعباد
 صد بار و دوم بعد فاتحہ الی اللہ تعالیٰ الامور صد بار و سوم نصر من اللہ و فتح قریب صد بار
 و در چہارم بعد فاتحہ انما نحن لک نعما بینا صد بار بعد سلام بگوید غفرانک ربنا و الیک المعیر
 صد بار بعد ہر سجده برو صد بار استغفار بخواند پس نیجات دہد خدا وی را از غم و ہم در و کند
 اورا دیگران ای کفایت مہانت است دو رکعت در اول بعد فاتحہ و من تین اللہ کجیل لہ
 مخیر جاویر زقہ من حیث لا یحسب ہفتاد بار و دوم بعد فاتحہ و من یتوکل علی اللہ فہو حسن العباد
 بالغیرہ قدر کجیل اللہ لکن شیء قدما استغفار بار بعد سلام استغفار و کلمہ تجیدہ در و صد صد بار خوانند
 پس ہزار بار و در دیگر دوران ایاک نعیمہ و ایاک نستعین ہفتاد بار پس مستجاب شود دعای او دیگر
 در ششم ہفتاد بار رکعت است در رکعت اول بعد فاتحہ آیتہ قل اللہ مالک اللک تا بنیر حساب
 و در ہفتم ہفتاد بار در چہارم اخلاص پانزدہ بار ہر کہ بخواند این را دفع کند حسد اشرف عالم
 از وی و دیگر است دفع اللہ اللہ بخواند در شب چہار شنبہ چہار رکعت و بخواند در ہر یکے بعد فاتحہ
 سورہ قدر پانزدہ بار و در ہر یکے شہادت نام بار بعد سلام بگوید یا قومی سے صد و شصت بار و شب این
 نماز بخواند انشاء اللہ تعالیٰ بطلب برسد و اگر بر کسی او امی حق والدین ہر روز شب
 دو رکعت بخواند و در ہر رکعت بعد فاتحہ اخلاص سہ بار و آیتہ قل اللہ رب السموات رب الارض
 ما آخر سورہ سہ بار پس ہر کہ بخواند این نماز را او اذکذ حق والدین راضی کند ما در و پند را باید کہ
 ہمیشہ خواندہ باشد گو والدین ہر حیات باشند و اگر برامی فتح و نصرت بخواند دو رکعت در ہر یکے

بعد فاتحه و اعلا و یا تسبیح یا پس باز آید از جنگ نظیر و تصور برای دفع فحط بخواند و الی ملک شریف
 در شب چهارم و شنبه و در شنبه و در کعبه در هر یکی بعد فاتحه و الفصحی دو آیتین سه تسبیح بار و سلام
 بگوید یا سید یا وسیع سه صد بار و برای طهارت خواندن و صلوات آن شهر شب دور کعبه
 در هر شب بعد فاتحه سوره ایش یکبار و بعد سلام بگوید یا علیم یکبار و یکبار برای دفع احوال
 و در مقام سجده آنس آیتها وقت شب هفت روز چهار رکعت و هر یک بعد فاتحه سوره و صلوات
 سه بار در آنجا پس پانزده بار و بعد سلام بگوید یا سید یا علیم گوید آیتها و نماز است هر یک
 آنجا سه رکعت که در وقت صبح است که امام جمعه در رکعت نماز چهار رکعت اگر در روز هر یک یک رکعت
 اگر در وقت نماز که در آن است بخواند و در هر یک چهار رکعت کند و بعد نماز بگذرد شش رکعت
 آنجا آیتها در آن شود اگر چهار رکعت باشد نماز بخواند و گانه یا چهار گانه همین در حضور و
 تکلیف است شوی با و در هر روز و مانند آن بخواند

مطلب شریف هشتم در وقت نفل و نماز در رمضان و ناقله بدانکه روزه محبوبترین
 عبادت است شریف آنکه اگر آن وقتی است از عبادت حق و عبادتی است پوشیده که کسی بر این
 شایع نشود و نیز خدا و در آن نفس شیطان بر کس شتوت است و یاد و مانده که رنگی و تشنگی قیامت است
 آن شریف است عبادت که در خیر است معلوم برای نیست و جزای آن منعم یعنی ملاقات وی است
 و مقوم و قسم است یکی فرض دوم نفل پس فرض روزه ماه رمضان است در خیر است هر که روزه دارد
 برای عبادت یک روز در روز او و خدا روی او را از دوزخ بفرستد و فریاد روزه رمضان پناست
 دوزخ است هر که یک روز در روز او برابر نفس که نیز عبادت یکساله را ثواب یا بدو هم در خیر است که
 هر که یک روز روزه دارد نوشته شود برای او عبادت یکساله برابر هر یک ساعت آن روز و هر که
 روزه داشت و نشسته شد آب نمورد با وجود قدرت بران برای خواندن شود برای او عبادت
 هزار ساله دنیا کرده شود برای او در جنت هزار قصر که در هر قصر هزار خانه باشد و در هر خانه
 که تمام ماه رمضان روزه داشت و نوشتن است تمام ساله که نماز او را و ملاقات او در جنت
 تمام کرد و بروی دوزخ و واجب گشت بروی شفاعت پیغمبر علیه السلام چنین است
 هم در خیر است که هر که روزه نذارد درین ماه بجز درین مقام او دوزخ و بروست عبادت ملاقات

که علی التمام صدقه بودی چون کسی بر روی تو آید می آید می افتاد که در می و گفتی فضل بود نقدت با او
 از پیش که از فضل صدقه نیست عزیز است و عمر من کرد که بعضی درویشان سالها بودند در آتش و پیش از
 خود سب افتاد که در می سواد می در رمضان در دو طلا نقد این را مستکرا از شما گفت علم اگر چه روزی از فضل با
 اما شایع دیگر سخنان کرده اند زیرا که هر دو صاحب این نوع تاویب نفس است که هر یکی در می
 شایع نفس بدین گونه اگر چه مالکست تمام علم است لیکن اهل صدق را مخالف نباشد سب است
 درستی و در وقت نیاز بسیار است خواه بجز آن که گوش خواه بدستار باشی

مطلبی است در فضیلت که کوه و معدن است که کوه و کتب نقد تفصیل مذکور است
 هر که کوه و طلا و دریا بماند او از کوه و طلا با کس باشد و قبول نمیکند زنده و اهل این
 کوه کوه نمیدهد و هم در خبر است که بسیار کوه را با همی نمود و چنانکه هر که ملک نشود و مال
 درستی و نسبی نظر از کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 هر کسی که کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 و مالون در و در رخ باشد و هم در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 از و در حق همان است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 و مال غیر از کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 پس و نقدی را باید که بعد از کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 در صدقه با زوار و از سرگ بدین معنی با او بود و از کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 پنهان و اذن نقیب و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 که در وقت که در انداخته و نفس در می و هم در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 سفید و باشد خوب و کوزه در کوه و طلا در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 کرد و این از آن است که در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 بانک و در و در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول
 صدقه غیر نجیب است و در این معنی که در خبر است که هر که کوه و طلا را با کس باشد و قبول

مطلب هم در بیان حج بد آنکه حج از جمله ائمن خمس سلام است هر کسی که صاحب دلش

و شتر الطآن یا بدو عمر یکبار سیجا آوردن فرض است که درین عبادت محنت و مشقت بسیار است
 پس در هر عبادتی که محنت شایسته باشد ثواب آن زیاد تر از دیگر عبادتها باشد در خبر است
 که کسی که حج کند برای خدا یعنی بے ریاد و اغراض دیگر و بیشتر رقت نکند و فسق نوزد و فراغت
 کرده بخانه خود باز آید پس وی از گناہان چنان پاک بر آید که طفلی از شکم مادر تازه بر آید و مراد
 از رقت محض و جماع است و نیز در خبر است که حج مبرور را جزای نیست مگر بشت و نیز در خبر است
 کسیکه مالک باشد توشه را که کافی باشد برای او و عیال او مالک باشد شتر سواری را تا خانه
 خدا و درین حال حج نکرده و پس تفاوت نیست بروی که بمیرد و کافر برودین بود یا نصاری نیز
 در خبر است که عمره تا عمره دیگر کفارت باشد مگر گناہان را که واقع شوند در میان دو عمره و نیز در خبر است
 که حج کننده و عمره کننده قدم آرندگان اند بدرگاه خدا اگر دعای کنند مستجاب شود و اگر طلب
 امرزش کنند می آید و خدا ایشان را و نیز در خبر است کسیکه بیرون آید برای حج یا عمره یا غزوات
 میرود در راه می نویسد خدای تعالی مر او را اجر غازی و حج کننده و عمره آورنده و پیرسیده است آن
 حضرت علیه السلام که کدام عمل فاضله است گفت ایمان بنی اور رسول وی باز پیرسیده است
 که بعد از ایمان کدام عمل فاضله است گفت جهاد راه خدا باز پیرسیده شد پسر از آن کدام عمل
 فاضله است فرمود حج مبرور یعنی مقبول و گفته اند که حج مبرور آنست که درومی ارتکاب سناهی
 نباشد و سمعه و ریابنود و بطنی گویند که مراد از آن حجی است که مقبول شود بدرگاه خداوند تعالی
 اگر چه سبب قبول همانست که گفته شد لیکن فضل خدا واسع است و گفته اند نشان مبرور آنست
 که بهتر از آنکه رفته است برگردد و بیاید را غت بر عبادت و معرض از دنیا و ماصی عود نکند
 نه چنان باشد که در حق وی گفته شود سبت خرمیسی اگر ببارد و پد چون بیاید منور باشد
 ایشل قول کسیکه گفت سب مرادلی است تکفیر آشنا که چندین بار بد بکجه بروم و باز
 بر همین آوروم به اختصار این قدر پس است حال عاجیان این زمانه نا
 جوق مردم محترفات برای حج میروند و آمد و شد در راه در یوزه گرمی نقد و بنس می کنند چون
 باز می آیند بر حاجی شدن می لافند با وجودیکه تارک نماز و روزه هستند و حج فرض نیست
 پس حج را و سیاه در یوزه گرمی و حیلہ معاش میسازند اللهم احفظنا من شر الفساق و من سیات عمالنا

مطلب به هم در بیان تفرقه عبادت عوام مسلمانان و کمالان بدانکه عبادت
 اهل ظاهر عبادت اهل باطن نمیرسد که حکم عام دیگر و حکم خاص دیگر چه نسبت نیک را
 با عالم پاک به اندازه مناسب افتاد که در اینجا از اقوال و احوال عارفان نیز درج کنیم تا از درجه
 هم طالب را علم دست دهد در کتاب تهذیب الصلوة است که وضو بردن واجب است و وضو
 قایل یعنی طهارت عوام و آن شستن ظاهر بدن از نجاست ظاهری که وضوی شرعی عبارت
 از است و وضوی قلبی و آن شستن اعضای مذکوره را از نجاسات باطنی است و از
 اخلاق مذمومه و آن طهارت خواص است و پاک کردن باطن از نجاسات باطنی
 و صدیقان است و تفصیل آن بقدر ضرورت در ترجمه آیه کریمه یا ایها الذین امنوا انتم ان
 الصلوة الخ بیان کرده میشود یعنی کسانی که ایمان آورده اند چون از خواب غفلت بیدار شوید
 و توجبه تعبیر حقیقی آورده باین تمام نماز که آن معراج شامست قیام نماید و تقرب بحضرت ملک علم
 جوئید اول رومی خود را که بدان توجه بدنیا کرده اند از جمیع محرمات و مکروهات و مباهات و منکرات
 باطل بآب توبه و استغفار بشوید تا مثل غنیت و بخش و حقد و حسد و کلمات کفر و شرک خودی
 و دوی لب نکشاید و از زبان نه برآید و خیر حق در بیان نیاید و بومی که در شوش و خودی در بینی
 نه در آید و چشم بصیرت و دیده باطن برغیر نکشاید خود را و هر نادیدنی را نه بیند حق بیند و از حق بیند
 و همه حق بیند و همه حق بیند پست که چشمان دل همین جز دوست بنده هر چه بینی بدانکه منظر اوست
 بعد هر دو دست را از تمسک بملئوق کونین و شمشیر بانی الدارین بلکه از مستی موسوم خویش
 هم بشوید تا بدینا و عقبنی نیاید و سواهی متاع وجود موجود حقیقی در دست خیال وقت و مجال خود
 نثارید پس مسح بکنند باراد و محبت حق که آن دیدن است و قطع جمیع علائق و عوائق بماند نقش استی
 خویش را در راه معنای حق بذل فرماید بعد گوش را مسح کنند و از ناشنیدن بی بند و تا بهر شنود
 از حق شنود بحق و برحق و با حق شنود بعد از آن مسح کردن کند و طوق بندگی در رقبه جان اندازد
 بعد از آن هر دو پای را از خیار و خیار و قیام بانیت بشوید تا هیچ کامی بنا کامی نهد و جز را حق
 که هر طایفه استقیم عبارت از است نرود و آن گفتیم ضیاء باطن و یعنی اگر شمار اجنابت شیطانی و نفسانی
 رسیده باشد پس بآب توبه جانی و روحانی و رحمانی غسل دهید یعنی پاک سازید نفس را از نجاسات

دل را از رویت طاعات و روح و سر را از ملاحظه اغیار و القفات و آرام بخیر سر اسرار از لوث
 وجود هستی خویش که نجاستی بالاتر و کثافتی عظیم تر از آن نیست که وجود کذب لایقاس
 به ذنب سے ای به بنیاد وجود الودود را پاک سازند کین طهارت سالک در نمازی
 می کند و اگر اینچنین آبی که موجب این طهارت باشد نیابد نجاک پاک توبه کلی و زبانی
 هم نمایند فان لم تجدوا ماء فلیمنوا صعباً اطیباً چون این وضو کامل حاصل گردد در نماز حقیقی باید
 باید دانست که نماز عوام قرائه و قیام است از رکوع و سجود و نماز خواص ترک وجود دنیا تمام حق
 سجود نماز خلق تسبیح و سجود است به نماز کا طمان ترک وجود است بدان نماز عوام را
 پنج وقت است و این نماز سالکان عاشقان را دائمی است و هر وقتی مخصوص باوقات نیست
 در خواب بیداری هرگز قضانی در کوی خرابات کسی را که نیاز است به هشیاری و ستیش همین
 نماز است پس چون در نماز شروع نماید بخواند و جهت وجهی یعنی متوجه قبله حقیقی گردیده از آب تپ
 ما انما من المشرکین نجاست شرک خویش شسته محراب مسجد دل را از شکوک و شبهات و خطرات شرک
 و دنی پاک رفته بر جاوه استقامت نیک استاده برود دست را بارده تحریم توجبه الی الینیا و اهلها
 العقبی و ما فیها و جمیع ماسوی اندر برداشته تا بگوش رساند و برای عبرت گوشمالی بد
 هرگز خطره غیر در ظاهر و باطن لمحه نظیر نباشد با دین تمام برود دست بسته بجنود
 ملک العلام ایستاده با دواب خدمت قرائت تقابیس و تسبیح در قیام نماید و از رد و قبول
 بر اسان و لرزان باشد که حضرت امام زین العابدین چون نماز بر جاستی رنگ مبارک
 متغیر شد ازین حال پرسیدند و می دانید که پیش که خواهم ایستاد و حدیث
 عبد اللہ کانک تراه فان لم تکن تراه فانه راک مشعر این معنی است پس چون نوبت قیام تمام شود
 با دومی آداب شیمات پشت خم کند و کورنش رکوع بجا آرد و بعد از آن بشکارت توفیق این نعمت عظمی
 بار بانی بجنود فائز النور سر القیاد و خضوع بر خاک نهاده سجده خاکساری و انکسار می نماید
 پس التیمات خوانده هر دو طرف سلام دهد و از جمیع آفات حیات سلامتی خواند و همه را پس
 دراز و انهی یکی از حاتم اسم برسد که نماز چون گزارسی گفت چون وقت آید وضوی خطا هرگز
 آداب و وضوی باطن کنم از توبه آنگاه مسجد آسم و مسجد حرام را مشاهده کنم و مقام ابراهیم را بیان

دو ابرو به بنیم و بهشت بر است و دوزخ بچپ و پل صراط از پیر پا و ملک الموت را پس پشت او است
 دل را بنزد اسپارم انگاه تکبیر میگویی با تعظیم و قیامی بجزست و قرآنی بهیست و رکوعی بتواضع و سجده
 بتصریح و جلوسی بحکم و سلامی بشکر میگویی نماز من اینچنین باشد و از ابو حازم ملی سوال کردند که
 چگونه نماز میگذاری گفت وقتیکه قریب میرسد وقت نماز وضو میکنم وضوی کامل با رعایت
 فرض و سنن پس استقبال قبله میکنم باینطور که بیت الحرام را میان دو ابروی خود میگیم و خست را جانب
 راست و دوزخ را جانب چپ و صراط را در میان دو دستها و خداوند تعالی را مطلع میدانم بر خود
 و اعتقاد میکنم که این نماز آخرین نمازهاست و تکبیر می نمایم تعظیم و قرأت میکنم تنکیر رکوع میکنم
 بتذلل و سجده میکنم بتواضع و سلام میکنم به تمام و قیام مینمایم ترسان بعد از آن نمیدانم که این نماز
 مقبول شد یا باز تدبر روی من گفت سائل از چند مدت اینچنین نماز میگذاری گفت از چهل سال
 گفت کاش یک نماز در تمام عمر میجویم بگیرم اشهی و در رساله چهار انواع است که ظهور نتایج اعمال ظاهری
 و باطنی موقوف بر طهارت است و آن بر چهار نوع است یکی قایمیه که آن چهار فرض در قرآن
 وارد است یا ایها الذین امنوا اذا قمتم الى الصلوة فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم انحر و اذکب و اقلب
 و شرح آن بر اهل دلان ظاهر سوم تخلیه روح و تخلیه سرت چهارم وضو از هستی خود که لوث اشهی
 نجاستی است عظیم چنانچه در شریعت بانداک نجاست کرامت طهارت است همچنان از شتمه هستی
 قباحت وضوی کامل است آنها که سر بسجده وحدت فرود کنندند اگر بایر دوست سینه خرا
 وضو کنندند و نماز هم چهار نوع است نماز عوام عبادت است سه هزار سال عبادت کند
 نمازی نیست به کسی که عشق ندارد و خداش را رضی نیست به و دیگری گفته سه نی همین
 شستن و بر خاستنت هست نماز به دل چو حاضر نبود جنبش بیکار چه سود به لا صلوة الا بجنون لقلبه
 و عبادت عابدان راست بحکم صلوا خمسه و سالکان را نماز داعی است که در خواب و بیداری قف
 هست بلکه بجز در نماز است در رکوعی کثر لایب کسی را که نماز است به بیشبای و شیش هم
 عین نماز است به نی سه نماز عاشقان ترک وجود است به و نماز کاملان نه ایست به آن
 و قعده تکبیر نیست همه محوست در عین معیت بلکه کاملان را نمازی است که شرح آن با بیامی آن
 و صریح طاقت کراست باید دانست که در هر مقام خمس که حضرات خمس الطوار وجود است کامل

اجد و سجود دست این نماز محمود است درینجا معنی صلواتا خمسکم نمودار شده که در پنج مقام مقلد
 در دو حسین منصور حلاج رحمہ اللہ علیہ یا نصرت نفل بہ شب میگرد کسی گفتش کہ تو دعوی
 الحق میکنی پس نماز کہ میگذاری گفت نماز خویش میگذاردم آری سیاحت منازل معنوی
 جا کہ میرسد موافق آن کارے میکنند حضرت رسول علیہ السلام چون بنا سوت رسیدے
 بہا بقرات دراز نیا سو دسے حتی تو رست تدم ماه ۵ در ہر ہر یزن مینر و پیمبر کہ ای زن روحا
 آور بہ وقتیکہ در مقام علوشستی فرمودے من رانی فقیر ای الحق جہا باشد کہ نظر اتم بود
 وزہ ہم بر چار نوع است روزہ عوام انتظار شام و خشکی کام و روزہ عابدان بحکم صوموا شہر کم و
 وزہ سالک قلبی است یعنی دل او متوجہ بیچ چیز نیست اگرچہ تمام روز بخورد لکن صوم او فوت نشود
 وزہ کامل روزہ ایست ماورای این روزہ کہ صوموا الریتہ اوست وز کوہ بر چار نوع است
 وة عوام برای محافظت مال است تا نقصان نپذیرد و روزہ عابدان است اجبت امر کہ از نصاب
 ج است بحکم زکوٰۃ مالکم و زکوٰۃ سالک گذشتن ہمہ وداشتن پنج ست این سخن بہ از تبار گنج است
 ن تالوا البر حتی شفقتوا مما تجنون حضرت جنید را پرسیدند سچہ یافتی ہر چہ یافتی فرمود و قلع الممالونات
 ترک المشہیات مولوی فرمود قدس سرہ ۵ مان دہی از بحر حق نمانت دہند بہ جان ہی
 بحر حق جانست دہند بہ اندام زد و بفروش و بخورند قطرہ وہ پھر پھر گوہر بر بہ وز کوہ کامل
 روی را وادون ست و خدا را داشتن است ۵ خودی کہ خود بود آن خود نمائی ست بن خودی
 بن خودی اید خدائی ست بہ بی ہمہ و با ہمہ شان اوست و ظاہر و باطن یک رنگ بودن و بدان او
 و الظاہر ہوا باطن اگر کسی گوید کہ صدقہ از کالای نیک میدہند و این خودی بد بلائی ست و بد را
 صدقہ دادن تر و دینما ید جواب این گفتگو در شریعت است و درین مقام اگر راست پرسہ
 ادون خود از ان مال بہتر است کہ با خودی ست ۵ تاہستی تست با تو در پوست بہی ہے
 ترا حکایت اوست بہ نمو کفر درین رہ ز خود نمائی بہ بہ بنر و ما ز خودی دعوی خدائی ہے
 چہار نوع است حج عوام کہ این شعر بیان اوست ۵ ترسم ز سہی کعبہ امی اعوانی بہ لین
 نو میروی تبرکستان ست بہ مناسب حال نقلی یاد آمد حاجی از حج می آمد غلامی ہمراہ داشت
 یون بنزل رسید نک می بالیت غلام را گفت کہ اجمال را بگو کہ مالک من حاجی ست اندکے

نمک ده وی رقت آورد منزل دوم نیز نمک در کار شد غلام را بفرمود که تقابل را بگو که من حاجت می
 وگفت آورد منزل سوم هم میسر نشد غلام را گفت که برو و بیار عرقین کرد که روز اول حج شام فرود
 نمک آورد و در روز دوم حج خود را فرود ختم اعمال بهیچ نمانده است که بفرود شوم و بیارم و حج عابدان
 با مر حو ابقیم و حج ساک زیارت دل است چنانچه نیز می میگوید که کعبه گل ساخته ابراهیم علیهم السلام
 و کعبه دل پر دانه رب جلیل است آن آداب و گل است و این از جان بودل سے بطوت کعبه چه سیر می
 خدا اینجاست به بره مرده چه دم نیز فی صفا اینجاست به روح کامل زیارت خویش است من عرف

نفسه مویذ است از سه حج اکبر است انسان بنیان الرب فی الواقع دل از گونید که دل وجود
 خویش باشد جو ابقیم یعنی دارد که از ارمغانه خود است انسی از سنه چهار انواع موفقه شاه برکت الله
 مرهبری و در تحقیقات خواج محمد با رساست که روزه شرف الصوم کی دارد و تشبه است بملائکة روحانیت
 بر جسمانیت غالب می آید و تحقیقت جوع ترک شهوات است و عبادت برای قطع شهوات است
 و در شهوات سیری است پس روزه قطع آن فرموده اند و روزه بر سه درجه است یکی امساک است
 از طعام و شراب و جماع بر روز تا شب و این عمومی است که عمومی دارد و بطایر صائم این کس را
 و این روزه عام است دوم امساک از آنچه گفته شد باز است امساک از غیبت و نسیه و آنچه از
 نباشد که از کمالان در وجود آید از احوال بر عیبه و افعال و میمه تمامی این روزه شش چیز بود
 چشم نگاهدار و از هر چه او را از خدای تعالی مشغول گرداند خاصه از چیزی که از آن شهوت خیزد
 که حضرت پیغمبر علیه السلام فرمود که نظریکافی از پیکانهای ابلیس است بزهراب داده هر که از به
 حق تعالی از آن حذر کند او را خلعت ایمان دهند که خلاوت آن در دل خود بیاید و دوم امساک
 زبان نگاهدار و از پیوده هر چه از آن استغنی بود با خاموشی بود که قرآن یاد کرد قلبی از درجات آن
 مشغول بود و مناظره و بجاج از جمله پیوده های زبان بود سوم آنکه گوش نگاهدارد که هر چه گفتن
 نشاید شنیدن را نیز نشاید شنونده شریک گویند و در مصیبت و دروغ و غیبت و غیره
 چهارم آنکه دست و پا پیچد و ارج از ناباست نگاهدارد و هر که روزه دارد و این کارها بکنند مثل
 چون بیماری باشد که از حیات حذر کند زهر خور و چه مصیبت زهر است پنجم آنکه بوقت افطار از
 شبانه نخورد و از حلال مال نیز بسیار نخورد چه هر یک از اینها پنجم روز از خوردن و غوت شده است

تدارک کند مقصود خوردن از وفوت نشده باشد و مقصود از روز ضعیف کردن شهوات است
 و طعام دوباره بیکبار خوردن و شهوات را زیاده کند خاصه که الوان طعام جمع کرد و تا معده خالی نبود
 دل صافی نشود بلکه سبب بران بود که بروز بسیار خسپد تا اثر صنعت و کسبستی و گرسنگی در روز
 و چون شب بسیار خور و بروز بسیار خسپد و نماز شب نتواند کرد و ششم آنکه دل و می میان بیم
 امید مطلق بود که بدانند که روزه وی پذیرفته است یا روزه و این روزه خواص است
 از زهد و عبادت سالکان که هر عنصری از اجزای را اسلک کند فایده خاص که در روز اول
 آن باشد سوم که روزه خاص انخاص که بلندترین درجات است و آن آنست که دل خود
 از اندیشه هر چه جز حق است سبب بیاید نگاهدارد و حافظ آن جناب دارد و بهیکی خوردن بومی دارد
 و از هر چه جزوی است زلما هر باطن روزه دارد و از هر چه اندیشه جز حق تعالی و خدمت او را
 از آنچه تعلق بومی دارد بگذرد این روزه کشاده شود اگر غرض دنیاوی اندیشد و اگر چه صاحب
 این روزه کشاده شود و گردنی که در راه دین او را در کار باشد که آن از دنیا نبود و اگر روز
 تدبیر آن کند که روزه بچه کشاید خطای بر و سست نویسد که دلیل آنست که بر زرقی که حق تعالی
 بومی وعده کرده است اعتماد ندارد و این درجه انبیا و صدیقان است و هیچ درجه بالاتر از این نیست
 پس از جمله شناسی هر که از روزه بر نا خوردن طعام و شراب اقتدار کند روزه وی صورتی بی روح
 باشد که روح و حقیقت روزه آنست که خوشتن را بلا که مانند کنگر که ایشان را شهوت نیست و سلا
 بهائم را شهوت غالب است و از انسان دورند و بهر آومی که شهوت برومی غالب بود و درجه
 بهائم دارد و چون شهوت وی مغلوب گشت شبهی یافت بلا که درین سبب با ایشان نزدیک
 گشت نزدیک به صفت نه بجان و ملائکه نزدیک اند حق تعالی پس وی نیز نزدیک گشت چون بجهت
 طعام معدنی الارض بر بی سها بدن الصدیقین و گرسنگی میباشد سالکان را و آنرا گرسنگی اختیاری
 میگویند و گرسنگی باشد در محققان را و آنرا گرسنگی اضطراری میگویند زیرا که حق تعالی فرمود
 نمیداند و لیکن خوردن او کم نبی بود و قنای او در مقام انس باشد و چون در مقام انیس بود خوردن
 بسیار میشود فکرة الاکل للمیتین دلیل صحت المحاشه بحال و استن شهود و کثرة اکل الساکت دلیل
 علی بعد من اسرجه و طرود عن بابه و استیلا کف النفس البهیمیه الشهوایه باطمانا علی و قبال الاکل

ولیل علی نعمات الجود الالهی علی قلبه فی شغلہ من تدبیرہ پس درگرشکی سالک را رسیدن ست باحوال
و محقق را رسیدن ست باسرار اما حال جوع سالک نشویمت و خضوع و مسکنت و ذلی است
و افتقار و پاکی زبانت از سخنان ناپاک و پاکی باطن ست از اندیشه های ناپسندیده تسکین
جوارج ست از مقتضیات قومی شیطنت و سبب از الیه جو جس ست و وسوس از باطن
نظور سلطان توحید این بود حال جوع در سالک و حال جوع در محقق رقت است و صفا و
نیست است و غایب بودن از اندیشه کونین و او هیات بشریت نظور سلطان ربوبیت
مقام جوع را مقام صمدیت گویند و هو مقام حال له اسرار و تجلیات بیان فوائد زکوة بدانکه
زکوة بر جان الهی ست پاکی دل بود از ماسوای حق و از پلیدی بخل زیرا که بخل نجاست دل ست
که آدمی را از شایستگی قرب حق سبانه آوری باز دارد و مثال اگر چاره پلیدی شود تا او را پاک نشویند بومی
نماز نتوان گزارد همچنین بخل که ناپاک بود تا آن ناپاکی را از وی دور نکند شایسته ساجات و مشاهد
حق سبحانه تعالی نگردد و پاکی دل از نجاست بخل بخرج کردن مال بود و مثال زکوة چون آبی بود که
نجاست بخل را از باطن بشوید و دیگر شکر نعمت مال ست که در حق مومن سبب راحت دنیا و آخرت
گردد و چنانچه نماز روز و حج شکر نعمت تن ست زکوة شکر نعمت مال ست که طاعتی که هست
اورا صورتی ست و معنی چون اسرار زکوة و باقی طاعات بدانی صورت طاعات ترا جان معنی
پدید آید فائده حج سفر حج مثل سفر آخرت است بطایر مقصد خانه است و باطن مقصد خداوند
درین عبادت کارهاست که بیخ عقل را بران راه نیست چون سنگ انداختن و میان صفا و مرده
دیدن زیرا که هر چیزیکه عقل را بران راه بود نفس را بران انس بوده باشد چه داند که هر چه می کنند
برای چه میکنند کمال بندگی آن بود که هر چه کند از برای کمال بندگی صرف کند و از ضرورت محبت کند
که در کردن آن کار بیخ متقاضی از باطن وی پیدا باشد زیرا که سعادت بنده در غیبتی وی ست
تا بنده جز دید حق و مشغولی بحق و بجای آوردن فرمانهای حق چیزی نیاید عارف باید که از تقدیرات
این سفر سفر آخرت را یاد کند و از آن سفر را بسازد و استهی حضرت شاه مجاقلند در لاسر بوری که
پیشوای سلسله قلندر به اندلس حاجی الحرمین الشریفین شیخ عبدالرسول بنبارسی خلیفه خود مکتوبی
نوشته اند که عبارتش بعینه اینست ای حاجی راه معرفت عجب دارم از آن طایبان او معجز

نه چندين مسافرت را قطع کرده سنگ گل ميرسد و حق سبحانه تواني را در سنگ گل مي طلبند و چرا
 نه در اول طلبند که قلب المؤمن بيت الله واقع است سبحان الله زيارت شکر کدر سالان بود نظري بشود
 فرعيه بود اول که در سه روز سيصد شصت نظر بر زيارت او اولي تر باشد پس امي بر او در شب
 اول شونده طالب گل اگر هزار سال حق را در گل جولي نيابي اگر ساعتی بشره وارد دل طالبی زود يابي
 آن بر او در آن کعبه قطع هزار کرده و بدین کعبه با تصاع شهوات و نیک و بد برسی چون بدان کسی
 حاجتی چون بدین رسی غازی شوی و آن جواد صغیر این جواد اکبر است آن رسی کعبه رود
 و بر رسی دوست به ای جان من اگر کسی قصد کعبه کند بقدم مرد آن در آن رسی صبح او را
 ترک کند تا تمام مرد آن برسد و حقیقت کعبه مشرف شود یعنی چون حقیقت کعبه برسد و در او
 سنگ و اشجار و گل و خار جز حق نبیند چون کسی توفیق برقیق کعبه موقتاً رسید و حاجی حقیقت
 توان کرد در سه سید الطائف حضرت بنیدر رضی الله عنه ششست روز یکسایه
 بود گفت از کجایمی ای گفت هیچ بودم گفت که حج کرده ای گفت بله گفت ایضا که از آن اول
 آمدی از وطن حلت کردی گفتان که گفت پس حلت کردی گفت چون از آنان بر روی او غایب
 که شب مقام روی مقامی از طریق اندک آن مقام قطع کردی گفتان که گفت پس مقام
 چون محرم شدی بیانات از صفات بشریت جدا شدی پناکه از جابه و ابواب انانان گفت پس
 محرم شدی گفت چون بیانات واقف شدی اندر کشف شاهه و وقفه پدید آمد گفتان که گفت پس
 به عرفان نه استادی باز گفت چون برزده شدی و مراد حاصل شد به مراد و امارات کردی
 گفته گفت برزده شدی گفت چون طواف کردی خانه سر اندر محل تنزیه طائف حضرت جمال عن
 دیدی گفته گفتان که گفت پس طواف نکردی باز گفت چون سعی کردی میان معاف و مرده و مقام
 در و ادراک کردی گفته گفت بنور سعی نکردی باز گفت چون بنیاد آمدی آرزوی تو از تو
 گفته گفت بنور بنیاد رفتی باز گفت چون بار قربان کردن رسید قربان کردی خواهشهای
 نه گفت بنور قربان نکردی باز گفت چون سنگ انداختی هر چه با تو بود از معافی انسانی
 گفته گفت بنور سنگ نینداختی و حج نکردی باز کرد بدین گفت چه کردی تمام بر روی
 مقام بر اهرام و دیوانه که که در معول بکنده رسی و یکسایه تمام امور و حقایق

ابراہیم علیہ السلام برسد گو کہ بقول عبید علیہ الرحمۃ عمل بکن تا بہر دور سی ای برادر این سر از سر
 الی تیج زاید سے و ناید سے و عالمی بر سر این اسرار مطلع و آگاہ نہ و تیج متقی و دیندار می و اختیار می
 و ابرار می برادر این اسرار راہ نذریرا کہ ہر یکے از ایشان طالب بہشت اند و ہر کہ طالب بہشت
 سیو و می بہشت است کہ عبادت وی برای بہشت است پس طالب مولی باید کہ در اول قدم
 خود را در راہ جانان باز و تا بر سر جانان اطلاع پاید ہر کہ بر اسرار اللہ باید خود را از گفت و گو می
 گنگ سسانہ چہ خوش گفت آنکہ گفت سے سر غیب از اسرار و آنوقتین چہ کہ گفتن لب
 تواند و وقتین بہ کہ سے حق سبحانہ تعالی اسرار خود را بہر کس نہ نماید اگر ہر کسے کشت کند کہ طاعت
 معتز و پوشیدن وار و سپان اند بزرگان دریا یا فرو بردہ اند و شیر نشدہ اند و نعرہ ہل من
 مزید میر و نہ رحمت بر جانفش باہ کہ گفت سے مردان ہزار دریا خوردند کشت رفتند ہا تو از جہ
 مست کشتی چون بر سر خود می بہ جان من ہر کہ بحال متابعت نبی علیہ السلام شد و حصول
 یافتہ تو حیدر مطلق بہ کشت شدہ و اسرار بیرون نداد و عند اللہ و عند الناس صدیق است
 و ہر کہ بہ متابعت کمال بہر تہ مردان و جہان را بہر کمال اسرار را بیرون داد و عند اللہ صدیق
 و عند الناس زندیق است انہی

مطلب پانز و ہم در بیان اعمال کہ موجب دخول جنت باشد و اعمالیکہ سبب
 دخول و شرح شکار بداند از اعمال نیکو اینست کلمہ خواندن بعدق دل و خوش کردن
 دل مسلمانان و طعام خوردن کردن کہ سہ برای خدا و مہمان را عزیز داشتن و با کافران غرا کردن
 و اوقات کردن بر از کسی در رحمت و بلا صبر کردن و صلح کردن در کار با و نیکی کردن با کسی کہ بدی
 کرد و با تہ و جاسی و اوج رویش را مسکین و او بر نفس خود مجاہدہ کردن و فروج را از زنا و لوہت
 نگاہداشتن و نمش گفتن و لغتہ حرام و شبہہ خوردن و پاس ہمسایہ کردن یعنی شریک تہیت
 و تقریت وی شدن و عبادت بیا کردن و شرم فرو خوردن و عفو کردن تقصیر و صحبت صالحان
 نشستن و ذکر حق گفتن و داد مظلومان دادن و انصاف کردن و در و صلو کلمہ شہادت خواندن
 و سنت عمرہ ہیشہ گزاردن و بعد ہر فرض آیت الکرسی خواندن و کلمہ تمجید بسیار خواندن و از کسی
 سوال نکردن و فرمان بروداری حق کردن و از شہوت جدا ماندن و اکثر خاموش ماندن و سخن بیخون

از نر می با تعلق کردن و بخیلی نکردن و خدمت ماور و پدر کردن و اعمال بد این است
 شرک بودن نماز یک وقت هم ترک کردن و بخیلی کردن و تالیخ شهوت بودن و عجب کردن
 از دست امر حق نمودن با فاسقان نشستن و حقارت بزرگان کردن و سائل از هر کس کردن و عهدا شرک
 عمت و جوعه کردن و جواب سلام ندادن و نامی کردن و فوض او نکردن و کسی را بقلب بد یاد
 از آن دو گناه دلیر بودن و دشمن داشتن همان و نوحه و ماتم کردن و سینه کوبی و جاسه دیدن و غیره

و خوردن و نسیبت و حسد کردن این همه اعمال بد سبب افتادن در دوزخ باشد
 طلبت و ازو هم در بیان عقوبت بدکاران یعنی از تلای از روی او برود و عمر کم شود
 ای بد کرد خیرست که از ناسبت محتاجی است که در هم باشد و هم در خیر است که در چیز با آدمی گاهی یکی نباشند و این
 چیز است که زنا نام است و هر کس که با مردی بیگانه است که نظر بسوی عورت بیگانه از گناهان کبیره است
 و زنا است که رزق و کوتاه هم شود و نیز در خیر است که نظر بسوی عورت بیگانه از گناهان کبیره است
 در خیر است که زنا می باسی از فتن زنا می است از فتن زنا می چشم از دیدن است یعنی از پارتن بجرم و از
 زنا بجرم و این چشم دیدن بجرم باشد هم در خیر است که یکبار زنا کردن با چیز ساز و عبادت بنقاد ساز نیست
 در شرک بزرگتر ازین که مرد بیند از آب خود را در جمی که حلال باشد برومی و اول دوزخ بانگ
 نمودن پا و کنند از بومی گندگی فروج زنا بیان و هم در خیر است که زنا و تو نگر سه هرگز جمع شود
 باز ماندن از زنا سبب حصول رزق باشد و هم در خیر است که هر که کودکی را بوسه دهد شربت عذاب
 ده شود و در دوزخ هزار سال و بجام آتش و در هانش آنگند و هم در خیر است که اگر کسی از او بیگانه
 با هم نیاید و ز قیامت که بر پید و هم در خیر است که اگر غلامی را بشهوت بوسه دهد عذاب درشت است
 همه برومی لعنت کنند و هم در خیر است که اگر غلامی را بشهوت بوسه دهد عذاب میاورد و در دوزخ است
 خریف عذاب کند و هر که نزدیکی کند با زن خود از طرف پشت خدا و پیرانگونسار را آتش اندازد
 و بر آنگیزد و پیران قیامت گنده تر از مردار و هم در خیر است که چون مرد با مردی که او را دید هر دو زنا با او
 چون زنا با زن کرد و او را با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد
 با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد و با او زنا کرد
 که شوهر بزرگ داشته باشد و بنقاد با زنا کرده باشد و هم در خیر است که شراب خوردن و نسیبت

برو تحقیق که گناه میکند خدا را و رسول صاحب تحفه النصارح بنویسد که اگر کسی بسوی شطرنج و نرد و غیره
 بنان باشد که نظر بشیر نگاه مادر خود کند هر روز خدا سیدند نظر بسوی سلطان می کند اگر بسوی شطرنج یا
 هموی ازین نظرهای رحمت حق محروم باشد غرض این جمله باز به عرام است و کیو تران برانیدن
 و مرغان را جنگا نیدن هرگز روا نیست چنانچه شیخ و تکلیف دادن انسان مر انسان را نگاه است
 همچنین انسان را تکلیف و آزار دادن به خود آن هم گناه سسته و بزرگ گناهی را در این عالم صورت عقاب
 و عذاب است بر گناه آدمی تائب شده ازان گناه نخواهد مرد و در آن جهان عذاب آن خواهد چندی خوب
 من مشهور انفسا و من سببات امج الناس اعی غریز و یکسائل انشد گناهی بدتر از هر هم آن است
 پذیرسانی خلق اندر نیست چنانکه بزرگ در غمینی گفته است من می خود و معصوم است و انش از کوب
 نان بد ساکن بت خانه باش و مردم اناری مکن بد و دیگر کسی گوید من نیانارم خود هر کوی را
 مباد اندر و چای تو باش بد و در شحات است که خواج و از بیار و اگر بیگ در راه حقت باشد و در
 عالی ازان راه بگذرد و آنرا بر خیز اند تا با سالی گذرد و بعد ازین اگر می در همان عالم باشد باید است
 نه آن حال و وجد از کار الهی بود که با وجود آن فعل حال وی بر تر از ما شد که کفر نوی و در لغت است
 نسبت عوام که این اروا ن نعمت باشد با وجود تقصیر و زند منند و در آن است که در این ایفای
 حالت باشد با وجود ترک اوب پس عجب و اسم از کسیکه جدا حب و کفر است و در لغت نفس بود
 مخلوقی را ناعن آزار دهد هر که آزره شود و بود پیش هر زنده در هر روز و در آن است که نگاه
 خلق اندر پد مالف باید بود که خدا غفور است گناه خود بخشد هر گناه که در آن است که نگاه
 خود را بخشد نه آیت است از موازین جهان یعنی رانده عنده که فرمود و رسول الله صلی الله علیه و آله
 که رفد حضرت و نذاصت خواهد بود بر این گفته خواهد شد استانی و در این مورد بود
 از قبر خود با بچند قسم یکم بدین صورت که نه دست او است باشد و نه پای او اینها بر وی باشد که هر چه
 خود را در دنیا رنج و آزار میرسانند پس بدوزخ میروند بدین صورت و کوی و در این مورد
 و این گروه آن کسانی باشند که در نماز خواندن کاپی میگویند و قسم سوم بعد از آن است که
 ایشان چون کوه مملو از مالد کثرت هم باشد و این ازان گروه باشند که در نماز خواندن چهار مرتبه
 باشند که از نماز اینها در نماز باران و در نماز باران و در نماز باران و در نماز باران

و این گویای باشد که درین وقت و شراب غلبه میگردند و دروغ میگویند و قسم میخورند و با شکر و بوی از
 زمین و بدن ایشان می برآید و این گویای باشد که گنایان خود را در دست می نهند و از خدا
 شکر میگویند و قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 باشد که گویای دروغ میگوید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان زبان نباشد و جاری
 باشد از زبان خون در بیم و این گویای باشد که گویای حق میگوید و در قسم میخورند و با شکر و سر
 ایشان نبرد و نایب بالا باشد و جاری باشد از غم و جفا و ایشان از ناراحتی و بوی بد این گویای باشد
 که در آید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 که در آید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 باشد که در آید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 در آید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 که در آید و در قسم میخورند و با شکر و بوی از ایشان سوخته و در آید و با شکر و این گویای
 پس آنرا بدو زنجیر و زنجیر باین صورتها می نمایند و در وقت که در وقت که در وقت که
 در مسجد سخن و نیا میکنند و سوخته و در وقت که در وقت که در وقت که در وقت که
 و بر حالت قول عمل میکنند و مانع از خیر میشوند هر که در حال ایشان و در گون خواهد شد هر
 بد و زنجیر بصورت اعمال خود متشکل شده خواهد شد اما اگر بوی که عمل نیک میکنند و از معاصی باز
 و با ایمان خواهد بود و حشر ایشان بصورت تمام در ایشان خواهد بود و در هر حال چون بوی خواهد شد
 بد آنکه هر مومنی که معصیت کند و چه چیز از این شود و بوی آنکه شومی آن از طاعت با نبرد
 و موم آنکه اگر طاعت کند و طاعت نیا بد موم آنکه در اول او خستگاری در رنگ گیر و جفا هم آنکه
 در آن خشک شود و شوخ رو گردد و نیم آنکه تن ایستگاری در دشت شرم برکت از روزی او برود
 و تنگ گردد و در قسم بد دل و ترسان باشد از خلق ششم آنکه ناگاه عذای رسد و یا فطی و مساکین
 پیش آید و جانوران و پرندگان و شت آب نیاید نیم زیبایی از او پیش کم شود و هم شومی او
 در تنگ گانی او رسد و هم بخواهد او فاسد گردد و در بایس برکت او بیجان او منافع مانند نوزادند
 و طلب سیر و هم در فضیلت قرأت قرآن و او آب تلاوت آن بدان که در جبر

و فاضله ترین عبادت نزد من خواندن قرآن است و فرمود که روز قیامت هیچ شقیق تر و حق سبحانه
 تعالی بزرگوار تر از قرآن نیست نه پیغمبر نه فرشته و نه غیر آن و تحت الاسلام امام محمد غزالی گفته
 مقصود از قرآن خواندن نیست بلکه کار کردن است که خواندن برای یاد و انگیزش کنی باید یاد
 داشتن برای فرمان بردن پس کسیکه بخواند فرمان نمی برد چون بنده بود که چون نامش در روز
 رسید دوران امر و احکام نوشته بود شست و با کمان آن نامه بخواند و در دست و می بردست کرد
 از فرمان که در روز مندرج بود هیچ بیجا بود و آنکس بشکست مستحق عقوبت باشد غیر من خواند
 آن سواد است با هم ظاهر و هم باطن او آب نظایر شش است سبب آنکه با او سواد و حرمت
 خواندنی اول طهارت کند و رو بقیامتواضع نشیند و دستها را بالا ببرد و دستها را در سجده
 آن و در صد آن نباشد که زود ختم کند سوم گریستن است اگر کسی را چشم نمک برید باید که در شستن
 به آرام آنکه حق بر آتی بگزارد که پیغمبر علیه السلام چون بآیت خدا رسید می آمدند از او که در روز
 دن بآیت رحمت رسید می سوال کردی و در آیت تشریح که می بود و برای من فرات نمود
 غنی چون فارغ شد می گفتی اللهم احسنی بالقرآن واجعل لی الامان و ثوابا و هدیه و رحمة اللعین
 انه ما نسیت علمنی منه ما جهلت و از زقنی تلاوته انار الحیل و النهار واجعله حیدری یا رب العالمین
 این آیت سجد رسد سجد کند اول تکبیر کند و شش طهای نماز از طهارت و شست و صورت و رو
 بدارد و تکبیر و سجد کفایت بود بقیه شکر بجز آنکه اگر از یاد و سهو بفرجه باشد یا کسی را
 زان در نماز حال پریشان میشود آمده بخواند و اگر ازین امین بود اولی تر آنکه بلند شود و آنکه
 می جمع تر باشد و نشاطش بفراید و خواب برود و خفتگان دیگر بیدار شوند و گفته اند که ناظران
 مصحف خواندن فاضله بود که چشم را نیز کار فرموده باشد بگردد شکر بجز بگردد تا با و از خوش
 و اند هر چند آواز خوشتر بود و اثر قرآن در دین بیشتر بود سنت آنست که مومنان خواندند اما کمان
 بسیار در کلمات و حروف افکندن چنانچه عادت قوالان است کبریه است و ادبیه
 تلاوت شش است اول آنکه سخن بداند که سخن خداست تعالی است و قدر هم است
 است و تائیم بذات وی و آنچه بزرگان بیرون است چنانکه آنکس بزرگان گفتن
 مان است و هر کس طرافت آن دارد اما طرافت سر آن ندارد و همچنین مقیقت معانی ایراد

کہ در ہر چہ نکر و حق را بیند بلکہ بوی بیند و از وی بیند و چون آیت خلق الانسان بر خواند در عجائب
 لطفہ اندیشہ کند و مقصود ازین تنبیہ است بر جنبش تفکر از قرآن و معنی قرآن کہ کس را طاری نشود
 یکی آنکہ تفسیر ظاہر قرآن سخنانہ باشد و عہدیت نشناختہ باشد و دیگر کسی کہ برگناہی بزرگ گم
 باشد یا بدعتی را اعتقاد کرده بود کہ دل وی از ان تار یک شدہ باشد و سوم در کمال اعتقاد وی
 خوانندہ باشد و بر ظاہر آن ایستادہ و ہر چہ بر خلاف آن بر دل وی بگذرد و از ان نفرت گیرد و خیم
 دل وی بصفات ہی مختلف میگرد و چنانکہ معانی آیات میگردد و چون آیات خوف رسد ہمہ
 دل وی ہراس و زاری میگرد و چون بآیت رحمت رسد کشاوگی و استبشار و رول وی پدید آید
 و چون صفات حق تعالی را استود و عین شکستگی و تواضع گردد و چون محالات کفار شنود کہ در حق خدا
 گفتہ اند چون زن و فرزند و شریک و آواز نرم و با شرم بخواند و خجلت برد و همچنین ہر آیتی را
 معنی ست و آن معنی را مقتضی الیست باید کہ بر ان صفت گردد و تا حق آن آیت گزارد و باشد
 ارب ششم آنکہ قرآن را چنان شنود کہ گویا از حق تعالی می شنود و تفسیر میکنند از وی شنود
 در حال اتہمی از تحقیقات خواجہ محمد پارہ ساقدس سرہ و شاہ ولی اللہ محدث دہلوی و ہرمور
 داشتن اوقات نوشتہ است کہ تلاوت قرآن اگر حافظ باشد در ہفتہ یک ختم کند و اگر استغناء
 باشد با طینہ مہم تر باشد ہر قدر کہ تواند و غیر حافظ قدر صد آیت متوسط کہ غالباً میان پا و سپاہ
 یا نیم سپاہ باشد لازم مدار و اتہمی غرض قرأت قرآن را فوائد بسیار است مہمتر از آنکہ
 قوم کہ قرآن خوانند بہ فقیر خواہد ہر سورہ علمیہ علمیہ در کتاب تعلیم الاسماء تفصیل نوشتہ است
 اگر خواہی مطالعہ کن -

مطلب چہار و ہم در بیان فضائل تسمیہ و استغفار بدان کہ در خبر اسناہ مذکور
 کہ بگوید بسم اللہ الرحمن الرحیم بگذرد و شیطان از وی چون از ریز از آتش و ہم و خور
 کہ بندہ کہ بگوید تسمیہ را بفرماید جن و فرشتگان را کہ گزنا کا تبین اند بویست و ہر روز
 ہزار و رجب ہشت و مو کنند از دیوان وی چہار صد ہزار بدی و ہم و خور کہ بگوید تسمیہ
 تسمیہ را نہ باقیماند از گناہ وی ذرہ ہمہ محو شود و بہر کہ بویست تسمیہ را نوب و پاکیزد یعنی زیم و پاکیزد
 و عروف درست نویسد از بہر تعلیم نام حق تعالی پس بیامرز و خدا گنایان ماضی وی را و بہر ہفت

کہ ہر گاہ لفظ بسم اللہ نوید باید کہ دراز کند لفظ الرحمن را و ہم در خبر است کہ بسیار است خدا
 آسمان را ستارگان و فرشتگان را بجزیریل و ہشت را سجور و قصور و شب و شب قدر و پنجین
 بہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم و بہار است روز ہارا جمعہ و ماہ یازدہمینان و مسجد را سجدہ گنبد و قمر
 بہ بسم اللہ و ہم در خبر است ہر کہ بسم اللہ الرحمن الرحیم گوید حق تعالی نام او را در نیکو دانند
 و آن بندہ را از کفر و نفاق پیزار گرداند و ہر کہ گوید تسبیح یا مرز و خدا گناہان پیشین او را و نیز فرمود
 کہ چون شما از مجلس برخیزید و بگوئید بسم اللہ الرحمن الرحیم و صلی اللہ علی محمد پس مردم
 شمارا غنیمت نمانند و فرشتگان از غیبت کردن شما مانع شوند و ہم فرمود کہ چون شما در مجلس
 در آید و سخنان بسم اللہ الرحمن الرحیم و صلی اللہ علی خیر خلقہ محمد پس خدای تعالی فرشتہ را
 موکل گرداند کہ مردم را از غیبت کردن شما مانع باشد ہر گناہ است این تسبیح و صلوٰۃ و ہر کہ تسبیح
 ہشتاد بار ہر روز بخواند از زبانی ہشتاد و پنج در پناہ باشد نقل است کہ شخصی را عادت بود
 ہر کاریکہ میکرد اول بسم اللہ می گفت خواہ کار نیک بود و یا بد و عادتش ہمین افتاد
 چون وی بمر و حکم بر رفتن و وزخ شد آنجا ہم چون قدم نہاد بسم اللہ بر زبان موافق ہادت بود
 و وزخ فریاد برآورد کہ این را دور کنید از من کہ التشم سر و پیشو و تا ہر گناہ تسبیح از وزخ نہاد
 پس تو البش بسیار است فقیر مولف اسناد این را مع نقش و طریق نصاب و ذکوۃ قرأت
 این را تفصیل در کتاب تعلیم الاسما نوشتہ است اگر خواہی ازان در باب فضیلت
 بدانکہ در خبر است کہ برای ہر دو سے دو ایت داروی گناہان استغفار است و ہم در
 کہ برای ہر شے حیلہ ایت و حیلہ گناہان استغفار است و ہم در خبر است کہ ہر کہ آمرزش گناہ خواہد حق تعالی
 او را بیاورد اگر چہ از سفت جنگ کافر بخیرتہ باشد و ہم در خبر است کہ مضر نباشد مگر کسی را کہ استغفار کند اگر
 در روزی ہفتاد بار بدان گناہ بازگردد و ہم در خبر است کہ ہر کہ بعد گناہ استغفار کرد پس آن استغفار کفار
 گناہان ویرا و ہم در خبر است کہ بسیاری استغفار روزی را زیادت کند چہنیں است در باب الاحبا
مطلب پانزدہم در فضیلت کلمہ طیب و توحید و در و تسبیحات
 در خبر است کہ ہر کہ ہر روز کلمہ طیب صد بار بخواند بیاید در روز قیامت باروی در خشتا
 و تا بان چون ماہ شب چار و ہم و ہر کہ گوید این کلمہ بعد حق دل و یقین و آید در ہشتاد

خبرست کہ بہترین ذکر لا الہ الا اللہ است و بہترین دعا الحمد للہ و فرمود خدا کہ لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ
 صحت من است پس ہر کہ داخل شد در صحت من امین شد از عذاب من و در خبرست کہ او کہ نگوید
 لولہ بد نہای خود را کہ آن قول لا الہ الا اللہ است و ہم در خبرست کہ خدا میگوید نیست هیچ بندہ
 کہ گوید لا الہ الا اللہ مگر آنکہ گویم کہ راست گفتی ای بندہ من کہ نیست خدا سے سزای پرستش بہترین
 واہ باشد ای فرشتگان من کہ پیامزیدم گناہان سابق این بندہ را و ہم در خبرست کہ ہر کہ
 بخت این کلمہ خاصاً مخصوصاً یعنی حالی از شرک نفسی و جلی بس در آید و بخت بحساب و ہر کہ اول
 سخن وی این کلمہ باشد اگر چہ ہزار ہا بدی کند و ہزار سال بزدانہ هیچ گناہی پر سیدہ نشود و ہم در
 خبرست کہ ہر کہ این کلمہ را گوید بقیعہ توحیدہ بقصد تعجب پس بدین گفتن و می خواند سزای بہترین
 عرش و تہیج گویان تا تپاست باشد پس نوشتہ شود تو اب آسمان بسیم کہ گویانہ این کلمہ را
 و ہم در خبرست کہ ہر کہ یکبار بگوید این کلمہ را پیامزید و خدا گناہان دیر اگر چہ برابر گفت در یا باشد
 در خبرست ہر گاہ کہ بگذرد و مو من بر تقابری گوید کلمہ توحید لا الہ الا اللہ و مدہ لا شریک للہ

ولد احمد سیدت دہو حی الاموت پیدہ انجیر و ہو علی کل شے قدیر پس حق تعالی آن ہم
 کورستان انور نور گرداند و گویندہ را پیامزید و بنویسد برای او ہزار ہزار نیکی و مہو کند از وی ہزار
 ہزار بدی و بلند گرداند برای او ہزار ہزار درجہ در بہشت اگر کسی این کلمہ توحید را یکبار در بازار
 بخواند نوشتہ شود برای او دہ حسہ و مہو کردہ شود از وی دہ بارمی و بلند کردہ شود برای او ہزار
 در بہشت فضیلت در و بد آنکہ در خبرست کہ ہر کہ یکبار بر من در و گوید بفریاد خدا برومی با
 رحمت و ہر کہ بخواند در و بر من ہزار بار نیردان بندہ ما تڑوہ یا بد از بہت و ہم فرمود ہر کہ ہزار
 ہزار بار در و ہر روز بخواند نرساند آتش و در شہادہ سہ گزند سہ ہر گز ہر کہ بر من در و فریاد
 ہزار بار ہر گز نشاید آتش و زخ وی را یعنی بدن وی را در تہیج فرمودہ کہ بر من در و فراموش کردہ
 بد رستی کہ وی فراموش کردہ را بہ جنت را و نیز فرمودہ کہ بہترین مردان روز قیامت

آن کسان اند کہ کثرت در و میکنند بر من و نیز فرمودہ کہ در روز قیامت ہر کس شمار من کہ گناہان
 شمار باشد انجینا آتش را آب و ہم فرمود ہر کہ در و فریاد بر من روز جبہ چہل بار خدا گناہان
 او را چہل سالہ پاک سازد و ہم فرمود کہ نیست دعای از دعا با لکن آنکہ میان آن دعا میان

حق تعالی پرده ایست تا آنگاه که درود فرسید بر من و بر آل من پس بدرود گفتن آن حجاب پاروش
 و دعا درود و اگر نه آن دعا باز کرده و نیز فرمود که هر که بر من هر روز صد بار درود گوید حق تعالی صد
 و سی را سبغ کرده اند از آن حاجت بفتاد و در آخرت وستی در دنیا باشد و هم فرمود که هر که یکبار درود فرسید بر
 ده بار بروی خدا و فرشتگان و می درود فرسند غرض بیچ و عای بهتر از درود نیست حضرت والد مفسر
 همه مریدان معتقدان خود را تا که میفرمود که هر روز هزار بار درود خوانده باشند حتی که روزی پنج بار واقع بخوانند
 علییه السلام بزبانت مشرف شدند عرض کردند که یا حضرت با من بنمودن بسیار ربط و محبت
 دارند و من آنها را تلقین درود میکنم فرمودند چه قدر عرض کردم که هزار بار هر روز ارشاد شد پس
 این قدر کافی است برای نجات آنها از اینجا قیاس باید کرد که فائده درود چه قدر است باید که در جمیع
 زیاده تر از روزهای دیگر خوانده باشد و درود برای برآمدن حاجات نیز تیر بهیوت است چنانچه
 طریقت ختم درود فقیر در تعلیم الاسما نوشته است در فضیلت تسبیحات یعنی کلمه **سُبْحَانَكَ**

بدانکه در حدیث است که نیست بر روی زمین چیزی بجز آنکه میگوید سبحان الله و الحمد لله
 والذکر و الاهل و لا قوة الا بالله العلی اعظم پس هر که این کلمه تسبیح گوید کفارت گناهان و
 اگر چه زیاده تر باشد از کف و دریا و هم در خبر است که چون بنده گوید سبحان الله تسبیح ترا و انبلی
 و چون گوید سبحان الله تمام تر از وی او پر شود و چون بگوید لا اله الا الله آسمان و زمین از نیکی او پر شود
 و چون بگوید الله اکبر نیست مر او را پرده و حجابی تا آنکه روان شود بسوی پروردگار خود و هم در خبر است
 هر که بگوید این کلمه تسبیح در هنوز تمام نکرده باشد که حق تعالی بسوی آن بنده نظر کند و بسوی هر که خدا
 نظر کند در آرد او را در بهشت و هم در خبر است که هر که بگوید این کلمه تمام صد بار بهتر باشد از آنکه از او کند
 ده بنده و هفت شتر که قربانی کند در راه خدا و هم در خبر است هر که بگوید این کلمه تمام یکبار خدای تعالی
 نویساند برای او بدان گفتن صد هزار نیکی و پاک کرده اند از صد هزار بدی و بر او برای او همین قدر
 خیر و در بهشت و هر که بگوید سبحان ربی الاعلی بیامرز و خدا ویر او در آرد و در بهشت و هر که بگوید سبحان
 ربی الاعلی بیامرز نشانیده شود برای او در بهشت و هر که بگوید سبحان الله و بحمد صد بار بیامرز و خدا
 صد هزار گناه وی و گناه پدر و مادر وی بست و چهار هزار و هم در خبر است که بسیار تسبیح فرزون سازد
 روزی را و در خبر است و کلمه ایست که آسان تر است بر زبان و گران تر است در میزان دوست

کہ روی گفت یا رسول اللہ چه گویم وقت سوال از پروردگار اگر خواستن خواهم فرمود بگو اللهم اغفر لی
 وارحمنی وعافنی اعف عتی و ایزمنی کہ جمع شود بدین گفتن ترا دنیا و آخرت و فرمود علیہ السلام اگر
 بگویم سبحان اللہ و الحمد لله و لا اله الا اللہ و اللہ اکبر دوست ترست نزد من از هر چه کہ برو
 افتاب تابد فرمود کہ سید الاستغفار نیست اللهم انت ربی لا اله الا انت خلقتنی و انا عبدک
 و انا علی عبدک و عیالک ما استطعت اعوذ بک من مشرک ما صنعت ابودک بک منک علی
 و ابو عبد بنی فاعف عنی فانه لا یعظم الذنوب الا انت پس هر که بگوید این را یقین در روز قیامت
 روز پیش از شبانگاہ بهشتی باشد و هر که بگوید این را در شب یقین بمیزد در آن شب پیش از ماد
 بهشتی باشد و فرمود و سخن اند سبک بزبان و گران در میزان و دوست نزد سبحان یعنی سبحان
 و بحمد سبحان اللہ العلی العظیم و بحمد و فرمود هر که بگوید اشهد ان لا اله الا اللہ و حمد و لا شریک
 و اشهد ان محمدا عبده و رسوله و ان عیسی عبد اللہ و رسوله و ابن امته و کلمة القہما الی مریم و روح
 و ان الجنة حق و النار حق و رآه و خدا می تعالی و برادر بهشت بهر کاریکه بود باشد و فرمود
 هر که بگوید لا اله الا اللہ و حمد و لا شریک له و الحمد لله و علی کل شیء قدیر و بار خدایان
 باشد کہ چهار نفر از فرزندان ایل علیہ السلام آزاد کرده باشد و هر که در روزی صد بار بگوید باشد
 برابر آزاد کردن برده و نوشته شود برای او صد نیکی و دور کرده شود از وی صد بدی و بیچارگی
 و فرمود علیہ السلام هر که بگوید سبحان انت و بحمد صد بار دور شوند از او گناہان او اگر چه بیشتر
 باشند از کفن دریا و در خبر است کہ جبرئیل علیہ السلام فرمود از من کہ یا محمد بگو سبحان انت و بحمد
 و لا اله الا اللہ و اللہ اکبر و لا حول و لا قوة الا باللہ العلی العظیم عدو ما علم صد و زنتا ما علم اللہ
 و ملا و ما علم اللہ کہ هر که یکبار بخواند این را نوشته شود از او ان کہ ذکر خدا بسیار میگویی و برکت
 و می از کسی کہ شب و روز ذکر میگوید و باشد در او انما لے در بهشت و در روز قیامت
 و می از چنان کہ بریزند برگ خشک از درختان و حق تمام است و می او بنظر رحمت است و هر که
 حق بنظر رحمت بیند او را عذاب نکند و هر که بگوید چهار بار اللهم انی اشهدک و کفی بک شہیدا

اللهم انى اعوذ بك من الهم والحزن واعوذ بك من العجز والكسل واعوذ بك من الجبن والبخل واعوذ بك
 من غلبة الدين وقهر الرجال وفرسودهم كما بدأ وشب ابن كلبا استكوى من تعالى كفايت كذا
 اندوه دنيا و آخرت را اينست اللهم اجبت منك فى نعمته وعافيته واستغفرهم فى استغاثتك فويلك
 وسترک فى الدنيا والاخرة و هر که اول و زيارت نماز بخواند و بگويد بسم الله الرحمن الرحيم
 بگويد بسم الله الرحمن الرحيم تا روزى نرسد بوسى تا روزى نرسد اللهم انت بى لا اله الا انت عليك كلت انت العرش

الكريم ما شار السد كان وما لم يشار لم يكن لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم علم ان السد على كل شى
 قدير وان السد قد احاط بكل شى علما اللهم انى اعوذ بك من شرفى ومن شرفى ومن شرفى انت انذ
 بزاهيتهم ان ربى على صراط مستقيم انتهى اين ادعيه را حضرت دالدم بهر کس تقيد بکند و نذ که هويت
 خوانده باشند چنانچه از کوه و کسى تا اين دم بران مواظبت ارم —

مطلب مسجد هم در میان معمور و اشترن اوقات که حضرت دالدم محب على فنان را
 نوشته بودند بعينه اينجا مينويسيم که مناسب اين مقام است بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب
 والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين اما بعد بدانکه آدمى را برامى باز مى نيا فردي
 بلکه برامى عبادت خود و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون پس پاره نيست که اوقات خود را
 در عبادت حق صرف کند و ساعات شبانه روز بطور يك فرموده اند بگيراند و الا خسروى عظيم
 است و طريق معمور و اشترن اوقات اينست که چون از خواب بيدار شود بگويد الحمد للذى ايمان
 بعد بالانشاء واليه اجبت انشور و ده بار اعوذ بالله من الشيطان الرجيم گويد و اگر تواند کلمه شهادت
 و کلمه تمجيد و استغفار يكبار بگويد بعد و وضو کند و در وضو دعاهاى وضو خواند و اگر بايد باشد در
 هر وضوى کلمه شهادت و در وضو خواند بعد فرائض وضو و مى سوي قبل کند کلمه شهادت بگويد
 سه بار و زخير است که هشت و بيشت و اشود و اگر سوره قدر يكبار بخواند عبادت پنجاه سال
 الهيا به او نويسند و اگر سه بار بخواند در آيد در بهشت بى حساب و اگر آية الکرسى يكبار بخواند
 بسيار است و اگر ده بار بخواند واجب شود شفاعت بجد صلى الله عليه وسلم بروى و اگر شب

این باشد بیشتر رکعت نماز تجمید با دو از او رکعت بخواند و در هر رکعت بعد فاتحه سه بار اهل کما
خواند در حدیث است که هر که در تجمید سه رکعت نماید نوشته شود و هر رکعت عبادت پنجاه ساله
حرام شود و برترین وی بار جهنم اگر صبح شده باشد سنت فجر بگذارد و بعد سنت صمد بار بگوید سبحان الله
عمره و سبحان العلی عظیم و بعد سه تنفر الله که منقول است طاعات خواننده این تسبیح هرگز ضبط
شود بسیار ثواب است چنانچه حضرت شیخ اکبر صحبت کرده اند بطالبان سعادت است که ترک
این تسبیح هرگز نباید کرد و نیز گویند که هر کلمه از این درخت در بهشت روید که هر برگ آن نوشته
تسبیح گوید و ثواب آن نیز نخواننده باشد و این فقیر مؤلف در میان سنت و فرض فجر صمد یا
لله لا اله الا الله الملك الحق المبين نیز موجب حکم حضرت و از معمول دارد که ثوابش نیز بسیار است
نقط بعد برای فرض فجر از خانه مسجد باید شد وقت بر آمدن از خانه آیه الکرسی باید خواند که در غیر
ایستاد نیز ملک پیدا میشود و استغفار و دعا میکند برای او و این خواندن سنت در خانه و فرض
مسجد عادت نبوی بود و صلی الله علیه و سلم هر که چنین کند ثواب بسیار است اگر نه در خانه سنت
و فرض از کند بعد فرض سه بار بخواند استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه تا کفارت
گناهان او شود اگر چه مثل کف دریا باشد و یکبار بگوید لا اله الا الله و حده لا شریک له لا اله الا الله
وله الحمد هو علی کل شئ قذیر که ثواب بسیار است و باید که تا بر آمدن آفتاب از جای خود حرکت نکند
و مشغول باشد بقدر وسع خواه بود خواه بتلاوت خواه بذكر و فکر که در خبر است حق تعالی این کس را
و چیز کرامت کند اول تو به پیش از مرگ دوم برکت در رزق سوم دوست و ارن در دمان او را
چهارم برود از روی تباریکی گور بگذرد و نزل صراط باسانی ششم گور او فراخ شود و هفتم از
سلامت ماند و هشتم نایب اعمال بدست است وی و نهم لعنت او با ما کمان شود و دهم بیشتر
رود و باید که در چند چیز را برود و لازم دارد و بعد هر فریفته صبح و شام اول سه بار استغفار

است السلام منک السلام والیاب یومو السلام صینار با السلام و اولی السلام و السلام تبارک
ربنا و تعالی یا ذی الجلال و الاکرام و یا کلیمه توحید یعنی لا اله الا الله و حده لا شریک له فی الشرف

بسم الله الرحمن الرحیم

و هفت بار اللهم اجری سن النار بعد نماز این چند وقت تا از دم زانو که سر او از زمین بلند شود
 تلاوت نمازین است اول سوره فاتحه یکبار بعد آیت الکرسی الحمد لله احد الا اله الا هو الرحمن الرحیم
 این دعا اللهم انی اقدم لیک بید می کل نفس کلمة و خطیة و عیبه یطربها اهل السموات و الارض
 و من کل شیء کائن فی ملک و قد کان اللهم فی اقدم الیک ما بین یدتی ذلک کلمة بعد آیت الکرسی
 یکبار بعد آمن الرسول تا کافرین بعد آیه شهادتنا اسلام بعد آیت قل اللهم یا ایاک نعبد
 یا ایاک نستعین یکبار بعد سبحان الله می دوسه بار و الحمد لله می دوسه بار و الحمد لله
 و چهار بار بعد ان خودم بار و استغفار ده بار و کلمه تجبیدو کلمه توحید و اخلاص در روز و سه
 و هفت بار آیت فایان تولوا ابرجسی قل لا اله الا هو علیه توکلنا و هو رب العرش العلی
 دوسه بار کلمه شهاوت و یکبار صمودتین تو ایش بسیار است متضرر نیست که از علی رضی الله عن
 منقول است و هم از وصایای شیخ محی الدین عربی است و هم از خضر علیه السلام و غیبه
 را بیان است که هر که برین اورا و مو اظبت نماید هرگز ایمان او سلب نشود و نظر کند حق
 بران بنده هفتاد و نظر هر روز در شیطنة القدس داخل کند و جای او جنت باشد به مالیکه باشد
 و از وزخ محفوظ باشد و دشمنان آنها مقهور شوند و در هر ساعت روز و شب هفتاد هزار
 نیکبای آسمان صعو و کند تا نفع صورت غرض ثواب آید و در کتب معتبره چون اقتباه و غیره بسیار
 مرقوم است حضرت و الیم همه یاران خود را عقید بر این طیفه میکردند و می فرمودند که هر که
 بر این اورا و مو اظبت دار و مارا از طرف حسن عاقبت می اطمینان میشود بعد سبعت
 شیخ الفهم بعد صبح و هم بعد عصر و ترتیب آن اینست که سه بار و در خوانده هفت بار سوره فاتحه
 با تسبیح و هفت بار سوره ناس و هفت بار سوره فلق و هفت بار سوره اخلاص و هفت بار قلینا
 و هفت بار آیه الکرسی تا عظیم و هفت بار کلمه تجبیدو یکبار عدوما علم الله و زنة ما علم الله و ملار
 علم الله بعد هفت بار این درود اللهم صل علی محمد عبدک و نبیک و جیبک رسولک الامی و
 علی اله و اصحابه بارک و سلام بعد هفت بار اللهم اغفر لی تمام و هفت بار اللهم افعل بی و هم عاجل

واجلا فی الدین و الدنیا و الاخرة ما انت له اهل لا تفعل بیا مولا ما ما نحن له اهل انک غفور حلیم جو ادریم
 ملک برزخوت رحیم این همه با تسمیه خوانند بر پوست یکبار یا چهار و چهل و دو بار یا عزیز خوانند
 و سه بار رو و خوانده تمام کند خواص آن بسیار است قدر سه سال آن نیست که گزین و سه بار که آن
 ابدال وقت بود گفت مراد او رسد آند از شام بدید که مراد این بدید و گفت قبول کن این بدید
 که بدید خوب است و بدید کرده است بن این را ابراهیم تمی که بدید کرده بود و بر حضرت علیه السلام
 و گفته بود که ترک نباید کرد این را صبح و شام که خبر داده است مرا محمد غایب السلام ثواب آن هرگاه که
 تو ملاقات آن رسول علیه السلام شرف شوی و برسی تو هم ارشاد خواهند کرد پس گفت بر ابراهیم
 دیدم که آمدند ملائکه و بروند در پیشت پس یا ختم مکانی پاکیزه چنانچه در صفت بهشت ثابت
 است پس پرسیدم از فرشتگان این مکان برای کیست گفتند هر که عمل کند مثل عمل تو گفت ابراهیم
 خوردم از میوه بهشت نوشیدم از شراب آن دیدم آن حضرت صلی الله علیه و سلم را با جماعتی
 از انبیا و ملائکه پس گفتم یا رسول الله خبر داد مرا حضرت علیه السلام این در وقت بود آن حضرت که حضرت
 گفته است گفتم یا رسول الله هر که عمل کند این در وقت بیند مثل آنکه من دیده ام یا داده خواهد شد چنانکه
 من داده شده ام فرمود که قسم سخا که داده شود خواننده این در اگر چه ندید بر او نید بخت او بخشد شود
 جمله کبائر او که کرده است دفع کرده شود از وی غفیب خدا و هر که داده شود فرشته شمال او که نویسد بر او
 بدینا تا یکسال و قسم نبی که عمل نمیکند باین در و هر که حید و ترک نمیکند مگر شقی انهی و شاه و ان الله
 محدث در سنا و سبعات عشر رساله جدا گانه نوشته اند لیکن همه او عیب را با بسم الله خواندن هر روز
 که قصه خواندن سبب تسمیه هم در کتابی دیده ام برای اختصار اینجا نه نوشته ام اتنی بقیه از محمود و شمس
 اوقات که قبل اسنا و سبعات عشر می نوشته ام نیست که بعد بر آمدن آفتاب سبب نماز اشراق بخواند رکعت
 در هر دو بعد فاتحه اخلاص پنج بار بعد در رکعت نلذ استخاره بخواند در اول قلمیا و در هر روز
 بعد سلام دست برداشته این دعا بخواند اللهم انی استخیرک بعلمک من قدرک بقدرتک فانک
 تعلم ولا اعلم وانت تقدر ولا اتقدر وانت علام الغیوب اللهم ان کنت تعلم ان جمیع ما انکر فی

فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی و فی حق غیرہ جمیع ما یتحرک غیرہ فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی ما ملکت

بیمینی من سائتہ ہذہ الی مثلہا من الغنیر فی دینی و دنیای و معادی و معاشی و عاقبتہ امر سے دعا ہے

اجلہ فاقدہ فی بیرونی ثم بارک لی فیہ وان کنت تعلم ان جمیع ما یتحرک فیہ فی حقنی

و فی حق اہلی و ولدی و فی حق غیرہ جمیع ما یتحرک فیہ غیرہ فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی ما ملکت

بیمینی من سائتہ ہذہ الی مثلہا من الغنیر فی دینی و دنیای و معادی و معاشی و عاقبتہ امر سے دعا ہے

فاصرہ عنی اور ہر نئے عمدہ واقعہ کے اخیر حیثیت کان ثم رضنی بہ انک علی کل شیء قدیر میں ثواب آن

بسیار است و بسیار خواندن و اشہد ان لا اله الا انت و انک علی کل شیء قدیر میں ثواب بسیار و ہر کہ نماز با دعا خواندہ

ہما سجا قرا کرے و مشغول باشد مذکور تسبیح و انچہ دانتا آفتاب بر آمدن بعد نماز اشراق خواندن حق تعالی

بسیار عبادت و ہزار ہا بیان را بخشد و از آتش خلاص رہد و اگر بعد اشراق آیت ربنا اتنا فی الدنیا

سنوئی الاخرہ سنہ و قنا عذاب النار بخواند ایمانش ثابت ماند و تقای حق روزی شود و از

وزارہ جائزہ بخورد و پندہ چو یک پاس فر شود نماز چاشت بخواند و آن چہار رکعت سنت

بیشتر رکعت یا در روزہ گویند سے ہزار ہا ان کہ از آسمان نزول میکنند نماز چاشت بخواند

و آمدن ہر پندہ ثواب آن طول است بعدہ اگر خواند چہار رکعت و اگر وقت زوال آفتاب

بخواند ہم کہ بعد نماز چاشت اگر کسی یکبارہ و خلاص سے بار و خبر است کہ از خوانندہ این نماز

در سنہ گزیرہ ہزار ہا پندہ حاصل رہد و نمبر و تا جایی خود بہشت نہ بیند و زیادہ ازین ثواب است

کہ برای طوالت سواست ہم بعد نماز ظهر بخواند بعد نماز ظہر اگر صد بار و در صد بار خلاص من خون

شتر او با صد سالہ و عملان شود و تا ہی و ام وارنگر و و ایمانش زوال نہ پذیرد و بیخ نعمت است

حساب منہ و بیخ شش عتاب نبود بعدہ نماز عصر بخواند ہر کہ قبل عصر چہار رکعت سنت نماز

در صل بعد نماز او از لذت دور و دم و العادیات و در سوم القارعتہ و در چہار المسلم الکاشتر

تشریح و شرح ہر می مہر شود و منقول است کہ روز قیامت ہر اطاعت بجز نماز و ہند مگر روز قیامت

و سنت عصر و ہر و ای بیازدہ بار و عصر در ہر رکعت بخواند اگر جمع میان ہر دو کند بیشتر از ہر

ولی تراست نرودم بهر کیفیت بعد از من عصر صد بار استغفار باید خواند که همه گناهان آمرزیده شود
 اگر سوره و انازعات و عم و الویل بخواند در معاد بسیار فوائد است و سبعات عشر نیز خواند
 و ن شام شود نماز مغرب بخواند بعد مغرب شش رکعت او این خواند باین ترکیب که او انکی
 و گانه بیست حفظ الایمان بخواند در هر رکعت بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار و شش بار اخلاص
 بنودین یکبار بخواند بعد سلام دست بدعا بردارد و بگوید اللهم صدونی بالایمان و احفظ علی
 حیاتی و عند وفاتی و بعد مماقی بعده و گانه دیگر بخواند در اول بعد فاتحه قلبی سه بار و فلک
 ش بار و در دوم اذاجار سه بار و اخلاص پنج بار هر که این دو گانه بخواند نگا بهار و امتد تعالی
 در او اهل و اولاد او را از جذام و آسان کند برومی جانکندنی و به بیند ملک الموت را
 بدورتنیکو و مهربان تر از ما درویدر و بکشایند در گور می در فازه های رحمت و بر خیزد
 قیامت با صد یقین و دیگر ثواب آن بسیار است بعد یکدو گانه استخاره بخواند در اول
 بعد فاتحه قلبی او رود و مقل میواته بخواند دعای استخاره که بالا نوشته شد بخواند و نین قدر
 مرومی است بعد تا عاشانشت باشد که ثواب بسیار است بعد نماز عشا بخواند در قبل
 شود رکعت بخواند و هر یک که اخلاص سه بار بعد سلام ده بار و رو گوید حق تعالی از سوال
 نکره بکیر وضبطه گور و تار یکی آن محفوظ دارد و بعد و تر بخواند بعد سلام سه بار سبحان الملک
 اقدس گفته بسجده رو و پنج بار سبحان قدوس بنا و رب الملائکة و الروح گوید سه بار و در
 لیکن ست همچنان بر مصلی باشد پس یکبار آیه الکرسی خواند باز بسجده رو و همان تسبیح پنج
 گوید چون مردار هم زیده شود همه گناهان او و عطا شود ثواب صد حج و عمره و شفا عیال و
 زود بر کس و بخشیده شود گناهان او اگر چه باشند زیاده از برگ درختان و قطره باران و اگر
 راب بسیار است بعد و در رکعت نفل هجده نوازشت بخواند در اول بعد فاتحه و در
 در دوم هم ملکم التکاثر که ثواب بسیار است فقط بایه که آیه الکرسی بعد از آن
 بسیار خوانده باشد سواهی از آن که در نفلیند قاوریه و نفل است و در شاکه تسبیح با خود

کیا بود و اگر رسا شوم بود بهتر باشد باید که از پریشانی لغو احترام کند که از اسباب دینی و بیگانگی و دو هم طلب
است هر چه در شرع منع است و هر چه در طریقت بدست همه اینچنین است این قاعده را نیکو
یا و دارای سید باید که سخن کمتر کنی و در خلوت و صومرا و تنها مراقبه و ملاحظه و حدت میگردی باشی
ای سید سخن کردن دل را بیشتر آرد و آنقدره بار و هدوترا از کسب حدت و بیگانگی غافل سازد و
بفروست حرف مزین و مختصر گوید و حدت را از اندیشه یک لحظه جدا کند چون در مجالس نشینی بیشتر
متعبد شو مسأله غفلت واقع شود سعی کن که آن کثرت مرآت وحدت شود و مقوی گردد -
مطلب نوزدهم در بیان اعمالی که مطالب حق را مفید است بدان که هر که خواهد
که محبت حق پیدا شود این رباعی بکشد و یکبار هر روز بخواند مجرب است رباعی عشقا بر آتو
منز گردان خوروی بد با شیر و لان چه رستمها کردی بد اکنون که بسج روی خبر آوروی بد هر جمله
که در می نکنی نامروی بد ایضا این رباعی خوانده باشد رباعی اندر چشم همه تویی بینائی بد
اندر چشم همه تویی گویائی بد در هر قدم تورا می پیمائی بد بس جلا تویی و گرچه پیغمبری بد و دور
جمع اسلوک است که شخصی از حضرت نذیر الدین چراغ دلی عرض کرد که و روی آن باشد که
بخواندن آن محبت خدا روزی شود فرمود بعد نماز عشرت پنج بار سوره عم بخواند فرمودند که از
شیخ نظام الدین اولیاء شنیده ام که هر که بعد مسبغات عشرت با این دعا بخواند حق تعالی
ویرا محبت خود سیر گرداند نیست اللهم یعنی محبالک استثنی محبالک احشرتی تحت اقدام
کلاب احبابک و بعد و گانه شجیه الوضوء هم این دعا بخواند فقط حضرت والد هم مکتوبی بداد فرود
توفت اند که خواندن صلوة التبیح هم مفید ذوق و شوق حق است ایضا بعد نماز عشرت
نیم شست یک و گانه بگزار و در هر رکعت بعد فاتحه قلبی سه بار خوانده این سلام هر روز بگردد
بجائیکه در بیان آسمان پذیرد حاصل نباشد این اسم مع و در اول آخر سلام
یا سارس قد شغفما حبیب محبت امی پیدا شود و هر که هر روز یا سارس یا سارس یا سارس
یا زراف یا موز یا زراف یا سارس بخواند حصول جمیع مطالب و مشکلات شود ایضا یا سارس یا سارس

اللهم یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال و الاکرام یا ارحم الراحمین
 سبحانک یا ارحم الراحمین یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال و الاکرام یا ارحم الراحمین
 منقول است که برای محبت حق این دعا یک بار بعد از ششاد خوانده باشد اللهم انی اطلب
 حبک و محبتک و حبک حب عمل تقرب الی سبک و یک روز از آن حضرت منقول است که هر
 کس در وقت نیت بر نفس و تقوی بر طاعتت در نماز فریضه یا زود بار این دعا خوانده باشد اللهم
 تقوی فی حبیبک و استعانی بطاعتک و یک روز از آن حضرت منقول است که برای محبت و تقوی
 حق بعد شاقیل و ترابین و رکعت خوانده باشد و اگر قادر بر بیداری باشد بعد نماز تہجد یا
 در مکانی در مکان عالی یا حضور دل بگیرد و اگر غسل کند اولی و الا وضوی نماز و کامل و
 لباس پاک معطر یا پیش قبل از دو گانه یا زود بار استغفار و یا زود بار و در خوانده و شریح
 کند در رکعت اول بعد فاتحه یا زود بار آیت و لیثون علیهم تا کبیر از سوره و هر خوانده
 دوم بعد فاتحه آیت و الیم شیاب تا شہ اباطمورا از سوره و هر خوانده یا زود بار بعد سلام
 این دعا بخواند اللهم کب نفع و کب نفع اللهم فتح رک العاصم عنک الخفی بمجرب علی احمد علی
 عبدک حبیبک رسولک ایضا توجبه اللهم سهل حزنه امرنا و ذل صعوبتنا و غلظنا منک من
 اکثر ارجو و امرت عننا من الشر اکثر مما سنحت یا خفی الا لطاف بحق القاف و الاحقاف و
 سوره الاحزاب و صلی احمد علی سیدنا محمد و آل الطیبین الطاهیرین برحمتک یا ارحم الراحمین
 از رساله فیوض القادر به معنیه شاه علی رضا سهرندی و تلیفه قادر به در فیوض القادر
 مذکور است که منقول است از حضرت پیر و ستیگر قدس سره که بعد نماز فجر صد شصت بار
 یا عزیز یا ذی الجلال یا ارحم الراحمین یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال و الاکرام یا ارحم الراحمین
 سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین
 سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین
 سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین سبحانک یا ارحم الراحمین

و بنویسند و بنویسند بعد از عشاء نیز که همین اثر دارد و بعد از دو روز که در مساجد و عتبات عشرتخانه است
 کل زوال است مرتبه صد بار بخواند بعد از عصر استغفر الله الذي لا اله الا هو الحي القيوم و التوب اليه
 صد بار بخواند که برای دفع گناهان و جود اثر تمام دارد و نیز کل لا اله الا الله الملك الحق المبين صد بار
 بخواند و نیز بعد از عصر اسم بالله الا لله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله الا الله
 صبح نیز همین اثر دارد و بعد مغرب کلمه طیب صد بار برای حفظ ایمان خاصیت آن و نیز کلمه توحید
 صد بار بعد مغرب برای قبولیت حق و مغفرت و توب و جمعیت توب و اثر تمام دارد و نیز اسم
 یا مالک را موافق عدویش بعد مغرب بخواند که برای کشایش دولت بحرب است و بعد از کلمه
 تمجید صد بار بخواند که برای مغفرت گناه نامحرم و استقبال توب است و نیز بعد عشاء صد بار یا هو یا
 و صد بار یا فتاح برای روزی و جمعیت صورتی و معنوی اثر غلبه دارد و آخری دیگر که سبحان
 الملك قدوس الخلاق المفعال را هفتاد بار دست بر سینه نهاده و باین تصور بخواند که گویا
 رنگ از سینه زدوده یا شده بعد از این آیت بخواند و ما ذالک علی الله یخبر عن تعالی کس من
 او را دور کند و پست گرداند و رعایت نمود و بگیرد برای حفظ و ثبات ایمان همیشه در جمع
 چهار رکعت بخواند هر رکعت بعد نماز سوره اقله ص با دو بار بعد سلام آخر اول رکعت
 و درین میان با کسی سخن نگوید و ثواب آن جمیع حضرات بریه کنند و آخری
 مطلب استم در آداب لباس پوشیدن و روز قطع کردن جامه نوره پوشیدن
 آن و ما تعلق به و بیان استعمال در وقت زجر جامه و غیره بدانکه در کتاب روز است
 که چون جامه نوقطع کند یا پوشاید که درین ایام که مذکور میشود بعجل آرد که مبارک باشد پس بر روی
 قطع روز یکشنبه و سه شنبه و شنبه نامبارک است که در غیر است هر که قطع توب کند روز یکشنبه
 و هر غم و مبارک نباشد و اگر روز سه شنبه قطع کند آن جامع بزرگ است و اگر روز یکشنبه
 و اگر روز شنبه قطع کند درین کرد و اما تنبیه آن جامه در بدن باشد و اگر روز شنبه قطع کند مبارک
 باشد و اگر روز چهارشنبه قطع کند در وقت روزی و شنبه جامه نوقطع کند آن جامع

پس آید و اگر در فرخنده قطع کند غم نصیب شود و زینت و سعادت گردد و اگر می شود و نوزد مردم و اگر مرد جوان
 قطع کند عمر از شود و در وقت نوبت و در کتاب نه و استوارین است که این کلام حضرت
 امیرالمؤمنین کرم الله وجهه است و در حدیث همین قدر است که جامه پوشید جمعه یا روز جمعه
 به نیت نماز جمعه پوشید و در عیدین جامه نو پوشید اگر کسی که برکتی در مرسته و پیشه دارد و مسنون
 است پیش هرگاه جامه نو پوشید و یا مبارک باو باید گفت تا در آن جامه ویرا سرور و برکت
 باشد یعنی خدا و در وقت است و قتی که جامه نو پوشید و بار انا انزلناه خوانده بر آب دم کرده برین
 نوپوشید و پوشید که سبب برکت گردد و باید که به نیت نماز پوشید و بعد از پوشیدن جامه دو رکعت

نماز شکر بگذارد و این دعا بخواند بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی کسافی ما اورا رس
 به عورتی و اتجمل به فی حیاته الحمد لله الذی کسافی هذا الثوب و زینته من غیر حول منی
 و الا حول و لا قوه الحمد لله الذی نعمته تم انما الحیات و برحمته تصالح الفاسد و یزین البرکات
 علی کل حال اللهم اجعل ثوبی مبارکاً شکر فی نعمتک آسن فی عبادتک عمل فی بطاعتک
 یا مدد الی الله تعوذ بالله من استیلاء النفس بتقلیل و کثیر اللهم انی اسألك العفو و العافیه
 و المعافات و التقی و الحفیظ من خیر الذی الذی و الاخره اللهم انی اسألك الهدی و التقی و العفوه
 و التوفیق لما تحب و ترعی پس هنوز آن در گردان او نرسیده باشد که همه گناهان او آمرزیده شود
 و سنت است که هرگاه جامه از بدن فرو رود و پیچیده کند و نگاهدارد و اگر آنرا شیطان پیش
 و موزه را نیز بجا نماند نگاهدارد و وقت پوشیدن لباس نو موزه و نوا اول تعوذ و تسبیح گوید
 و اگر سوره فاتحه یا هفت بار بخواند در بدن پوشنده جامه سرور پیدا شود و با محبت و
 و عافیت بماند و اگر مرغن باشد مرغن و می بر طرف گردد و اگر فرسودار بود فرسودار و او شود و زود
 بماند و دیگر میسر آید لیکن باید که جامه کهنه بقیه مسکین و بدیایا بل و عیال خود بخشد اگر مسنون شد
 که درین ثواب بسیار است و در جامه و پیرایه جامه پوشیدن سنت است که اول دست راست
 باستین راست درآورد و باز دست چپ باستین چپ گذارد و چادر و کیم را از دست راست

بدوش چپ انداز و چنانچه حمل است و لنگاه مردگان نیز همین دستور کن و بآید و است که مردان
 الباس ریشمی پوشیدن حرام است که در خبر است که من لبس الحریر فی الدنیا لم یلبس فی الآخرة
 نمی کرده است آن حضرت از پوشیدن حریر گوناگون گفت از علی رضی الله عنه منقول است که
 رفت آن حضرت حریر را و داشت آنرا در دست راست و گرفت زر را و داشت آنرا در دست
 چپ پس فرمود این هر دو حرام اند بر مردان است من لبس الحریر بر میان نیز حرام است زمان
 روختن راه و است و اگر برای رفع نمازش بجز ب و سودا مرد هم پوشد و است و لباس معصوم
 حرام است مردان را و علی را در لباس معصوم اختلاف است بعضی مطلق حرام گویند و بعضی گویند
 اگر بعد از بافتن رنگ کرده باشد حرام است اگر بعد از رنگ کردن بافته شود مباح است و بعضی
 گویند اگر بومی آن را اهل شده باشد مباح است و الا حرام و بعضی گویند که لبس آن در مجالس و مجال
 است و اگر در خانه پوشد رواست و بخانه در نه میبخت حقی که است و نماز گذاردن آن
 رواست و در رنگ سرخ از غیر معصومین اختلاف است و از آن حضرت صلی الله علیه و سلم از
 لای نافت تا قوت کعبین بود و این قدر سنت است و هم برین قیاس مسلول که متعارفان
 یار است و آنرا شلوار گویند بقتل از آن حضرت صلی الله علیه و سلم باینکه اگر زیر شلتاننگ
 شد بدعت است و گناه و خبر است که فرمود صلی الله علیه و سلم لا یُنظر الله یوم القیمة الی من جازاه
 بطریق نظر نیکند خدا می تعالی روز قیامت بسوی کسی که بکشد از خود را و در از سازد و بطریق کبر
 و سرف و طغیان نعمت است ازین تمیذ علم نمیشود که اگر از روی تکبر باشد و بیعت عده باشد
 مثل برودت مکروه بود و نزدیک فقها انار یک فرد و شلتاننگ باشد حرام است و بیعت
 معصوم چنانچه فرمود علیه السلام من جرثوبه خیل لم یُنظر الله یوم القیمة و فرمود علیه السلام هر قدر که
 از از کعبین فرود تر باشد از ذریع است و استین و جبه و قیامت آن حضرت گاهی تا چنانچه
 بجا می آید انگشتان موافق ایام حرارت و برودت مقرر شده بود اگر چه در این میان بعضی از
 قسمت حق پوشد ثواب داده شود و اگر برای تکبر و تمجید پوشد ثواب داده نشود و فقها میگویند

که پاک نیست لباس زیبا پوشیدن اگر از راه بلبه نباشد و در جمیع السوازل است که روزی مولی
 علیه السلام بر آمدند و بروی روایه بود که قیمت آن هزار و هشتاد و دو روزی برای نماز بر خاستند و
 ردای بود و قیمت چهار صد در هم و آن جامه علم را پوشیده است و نیز جامه سیاه پوشیدنی که اطراف آن
 ایندس دوخته بود و پوشیده و هم باید که دستار نشسته نه بند و از ارشسته پوشد که در خبر است که هر
 دستار نشسته بند و از ارشسته بند و پوشد مبتلا کند خدا و پاره بلای که دوا سی آن نباشد و اگر معذ
 باشد جائز و رواست و در بعضی کتب معتبره است که کسی نخورد اکثر اوقات بلباس سبزه
 مشهور نگردد و آنکه مکروه است و ممنوع است چنانچه قول ابن عمر است که فرمود علیه السلام هر کس
 جامه شهرت در دنیا پوشد خدا ویرا در قیامت جامه مذلت و اعیانا اگر باشد مانع نیست بهتر
 لباس سفید است و اصل در جامه و غیره پوشیدن آنست که از وجه حلال باشد که بر وجه حرام نه
 و نعل قبول نیست و افضل در جامه آنست که پوشد پاره چه وسط نه سخت گران قیمت و نه بسیار گران
 و در مکتوب نوزدهم شیخ شرف الدین رحیمی منیری که از عمده مشایخ و علمای وقت خود بودند
 است که چوب در جامه و درختن سنت است و دوزخ سیاه و اشقیق سنت و در وقت سفر
 جوراب نعل پوشیدن نیز سنت است و در سیر الاحکام است که بر ششم پوشیدن زنان
 علی الاطلاق رواست مردان را آنچه بود او ابریشم است و تار و از ریسمان بافته باشد و در
 رواست و در غیر جرب روانیست و زر و نقره همین حکم دارد و مقدار چهار انگشت در عرض
 و سه انگشت و در آن مانده آن انگشتری و کمر بند و حلیه تنوع از نقره نه از زر و آنچه پوشیدن آن مردان
 روا نیست پوشیدن آن کودکان را نیز روا نیست کودکان بنه کار نشوند پوشاننده بنه کار شوند
 و استعمال آن نند و نقره مردان و زنان را مکروه است و همچنین آلات زر و نقره چنانچه دوات و قبا
 و سرمدان و سرمد چوب و مانند آن اما استعمال آن در زین و شیشه و بلور و حقیق و آوند نقره کوزه
 و جامه که پودا و از ریسمان بود تار او ابریشم بافته باشد و شستن و سواری بر کرسی و زین نیز روا
 زده رواست بشرط آنکه جایی گرفتار آوند و جایی شستن بر کرسی و زین ابریشم و زر نقره نباشد

باش یا فراس ساختن از آنچه پوشیدن آن مکروه است مکروه نیست نزد یک امام ابی یوسف امام محمد مکروه است و انگشتری سنگی اگر چه عقیم باشد و آهنی و نئیبی برنجینه و مانند آن مکروه است انتهی
مخفی مباد که این آداب لباس اهل دنیا و علمای دین است که نوشته شد آداب لباس فقرا و کیفیت آن
دیگر است که سند هر یک و هر نوعی در کتاب اسناد المشیخت تفصیل تمام نوشته ام در ویش باید که در کتاب
با اهل دنیا فرقی کند تا در عالم ممتاز باشد که این فرقه در ویشان است تا هر یک با فقر با او پیش آیند
والا هر نگ خود دانست با ایشان بمعامله دیگر پیش خواهند آمد و در صورت بی ادبی با ایشان فخر رجال
ایشان عائد خواهد شد که قول صوفیان است اگر صورت درویشی بر رویاری نقش کنند از آنجا با او ب
باید گذشت و در مت و او با ایشان نگاه داشتن ضرورت است از نیست که خواه خود فرمودند ای رسید
در لباس تکلف نباید کرد و چیزه از لباس فقر با خود باید داشت انتهی -

مطلب بست و یکم در آداب طعام خوردن و آب نوشیدن بدانکه سالک را باید که
در طعام و شراب هیچ تکلفی نکند و باید که طعام تنها نخورد که در حدیث از آن نهی است و در نظر
مردمان هم نخورد که از نظر بیماری پیدا شود که لا و او باشد اگر تجرد و چیزه با آنها هم پیشانند اگر چه
آن چیز اندک بود که فرمود علی السلام که خود را از آتش و زخ خرید اگر چه خرمایا القمه طعام باشد که
ثواب یک نان خیرات کردن فاضلتر از دور کعت نافله باشد خصوصاً بر بیوگان و یتیمان و رنجوران
و افتادگان و شکستگان و هر که بنحانه خود چیزه بپرد باید که از آن بمسایگان خود نیز بدهد چنانچه
بیشتر بزرگان در نظر جاریه پایان نیز خوروی اگر خوروی اول از آن با آنها خورایند می و باید که در
که در طعام خوردن بست و سه چیز سنت است اول بزود دست شستن پیش از طعام خوردن که در
موردی است و بعد از طعام خوردن که در دفع جنون است دوم در دست شستن و در دفع جنون است
پیران قبل طعام و بعد طعام بر عکس سابق شور و در سفر خوردن چهار مورد است اول در دفع جنون است
و بر پانی و چوب شستن باید و از نوشستن چوب شستن در اول طعام خوردن است و در میان
طعام باید که بعد از آن در آخر دست شستن و در اول طعام خوردن است و در میان

که موجب شفاست از هفتاد بیماری که بعضی از آن دیوانگی و باخوره و برص و درفش است و در شربت
 که هر که ابتدا و انتها از نمک کند آن طعام را روز قیامت حساب نباشد گنایان آن کس آن مزید شود
 هشتم بست انگشت خوردن و آن انگشت نرو شهادت و میان است و اگر گاهی انگشت چهارم
 را یار کند مضایقه نیست پنج انگشتان فعل حریصان و شیطان است بیک انگشت فعل متکبران
 نهم بست دست خوردن که شیطان بدست چپ بخورد و می آشامد و میباید و نهم حاضر خستن
 سر که و سبزه بر سفره که آن نزد بعضی موجب حضور ملائکه است و نزد بعضی را نذر شیطان بانو
 طعام را از پیش خود خوردن مگر در میوه که از هر جا که داند بخورد و او از و هم نان را بدو دست شکستن
 سیزدهم ناشکستن نان درست تا وقتیکه نان شکسته باشد چهارم و هم از گرانان طعام خود دن
 نامبیانه رسد که موجب برکت است پانزدهم آنچه از دست خوان و سفره افتد آن را خوردن که
 موجب فراخی زرق است و سبب اینی بومی و اولاد و می از حماقت و باخوره و برص و هم
 حور است کذا فی الخبر شانزدهم رسیدن طرف طعام که آن طرف دعای آمرزش می خواهد کرد
 و اگر نه آن طرف را شیطان خواهد رسید آن طرف و می را دعای بد خواهد کرد که الهی و می
 شیطان کن چنانچه و می مرا کرده است و اگر در آن طرف اندک آب انداخته یا شامه ثواب
 یک بنده آزاد کردن یا بدکذا فی الحدیث هفتم رسیدن انگشتان است بعد از طعام سجد
 انگشتان سرخ شوند و در رسیدن ابتدا از انگشت بیانه کند و ختم بر انگشت نکند سجد پنجم خلال
 و دندان کردن است بعد از طعام که موجب صحت است نوزدهم خلال از چوب تلخ کردن است
 چنانچه سواک از چوب تلخ و باید که خلال سجد چوب نکند چنانچه آنار و گزونی و جاروب دست
 و ریحان و بر روی و مورد و کشنیز بستم آنچه از دندان فرود برود و آنچه سجالی گیر و بیرون
 اندازد بیست و یکم همه کس و دستها را در یک طشت بشویند بی آنکه هر دفعه آب آن را بیرون برند
 بیست و دوم بعد خوردن بگوید اللهم بارک لنا فیما رزقتنا و ارزقنا خیرا منه و اگر شیر خورده باشد بگوید
 اللهم بارک لنا فیما رزقتنا و ارزقنا خیرا منه و بعد از سورۃ لایلاف و اخلاص بخواند بیست و سوم

طعام تعلیم از پاکشیدن نیز در طعام خوردن چهار چیز مستحب است اول طعام با دگر گیری خوردن خواه
 بگانه باشد خواه بیگانه که در آنها خورد بدترین مردمان است دوم بودن نام آن از نامهای سول
 علیه السلام محمد یا احمد علیه السلام سوم پیشتر از دگر کردن دست از طعام کشیدن چهارم با لیاقت
 دست تری چشمه که بعد از طعام شسته باشد که رسول علیه السلام دست شستی و بر روی دست
 و سر نمیزی و دگر از آن طعام خوردن است و شستن چیز دیگر است اول آنکه چون برای طعام
 خوردن دست بشوید باید که از رو مال و غیره پاک نکند تا تری آن وقت خوردن باقی باشد

دوم آنکه در ابتدای طعام گوید بسم الله خیر الا سمار بسم الله رب الارض و السماء بسم الله
 الذی لا یضرح احد شیء فی الارض الا فی السمار و هو اسمع العظیم چنانچه نقل است بیک
 همچنین میگفت روزی شخصی زهر و طعامش کرد و بیچ تا پیشتر که سوم خوردن بعد از گرسنگی چهارم
 دست از طعام باز کشیدن قبل از سیری آنچه دست از طعام نگاه داشتن بر ابتدا با کسیکه در علم و در صفا
 از وی زیاده باشد ششم قهقه خوردن خوردن هفتم لقمه را خوب خاشیدن ششم دست نگاه داشتن از
 فروردن لقمه که در دهان است نهم اجتناب کردن از سر بالا داشتن نهم اجتناب کردن از سر
 فرو داشتن یا زود هم اجتناب کردن از کشادن دهان بمیان خود و از زود هم در اول لقمه سهمیه گفتن
 نیز در هم در آخر لقمه گفتن چهاردهم در وقت عطسه و سرفه روی از سفره کشیدن یا زود هم وقت
 بیرون آوردن استخوان غیر از دهان روی گردانیدن بدست چپ گرفتن شانه زود هم
 چپ را از طرفت و مانند آن نگاه داشتن هفتم هم گزیده از طرفت سر که دشو را و کل یا خورش
 نگاه داشتن نیز نهم نگاه داشتن دست از لقمه گرفتن تا وقتیکه دگر گیری دست از طرفت طعام
 بیرون کند نوزدهم استخوان پوست خربزه و غیره را در پیش خود جمع کردن بیستم دگر برداشتن
 و مبالغه ساکت بودن بیست و یکم لقمه را بی آنکه چیک بچکان باشد برداشتن بیست و دو
 در وقت دست شستن اشنان با آنچه بدان دست شستند بیست و سه دست از زمین و
 یکسکه مایه است با شادان بیست و سوم بی زنده آب اطهر که در زمین الذنوب گفتن

بستنی چهارم آب را از دیان آهسته برشته بر شستن بست بستن پنجم از آب خوردن تا خیر کردن پیش
 از طشت بیرون بیرون بستن ششم بعد از طعام دور کعبت نماز شکریه گزاردن بدانکه در طعام
 و از زود چیز سستی است اول مکروه داشتن طعام را بی شسته چون پیش خورد و کسی که پس خورد و چون
 شفا و سبب غفران است جائز است استکاره از سوخته و زرافار بسته و کند و شده و بد بوئی شده
 دوم طعام را عیب کردن سوم میان زمان خوردن چهارم در تاریکی خوردن پنجم طعام را گذاشتن
 از جهت گرس افتادن ششم گوشت را بکار و بریدن هفتم نان را بکار و بریدن هشتم وقت نغمه در
 دیان کردن سر پیش بردن نهم در طعام خوردن دشت افشاندن و ششم در پیش طعام حدیث عظیم
 بریناستن یازدهم از پیش طعام بر خاستن سببت کار سے و هنوز حاجت طعام باشد و از دهم
 گوش باواز و در داشتن تا طعام زیاد شود و باید که تعجیل نخورد و نیست آنکه باوا کسی آمده است یک شکر
 و نیز در طعام و از زود چیز مکروه است اول در ظرف مسی برنجی که قلعی نداشتند باشد بهتر است
 که در ظرف چوبین سفالین بجز و دوم ظرف مسکه و خلدان را با نای نان نهادن مگر شک
 سببی را با نای نان نهادن جائز است لیکن ترک آن اولی سوم طعام را نزد کسی بردن پیش
 طعام آمدن جهت انظیم بهتر است چهارم وقف کردن که موجب و ال برکت است و همچنین در آب
 هم مکروه است پنجم طعام را گرم خوردن که آن برکت را برود که در خبر است که از طعام گرم خوردن
 هفت علت عارض گرد و کوری و گرمی و فراموشی و زردی رومی و بی برکتی طعام و بے قوتی
 و آب رفتن و بان ششم طعام را بوییدن که کار با هم است هفتم وقت خوردن خاموش ماندن
 که شمار نمان است هشتم ایستاده و راه روان طعام خوردن نهم دست از کاغذ نوشتنی پاک
 کردن دهم کار و از نان پاک کردن آن نان را نخوردن اگر بخورد و پاک نیست یازدهم شکر را
 در طعام بر ساختن دوازدهم طعامها سے گوناگون سببت تکلف ساختن که طعام یک قسم است
 و در طعام سه چیز حرام است اول در ظرف طلا و لقره خوردن مردوزن را دوم زیاد از سیری
 خوردن بیحدی می کند از برای فاطر همان پاروزه فردا باشد سوم ذله برداشتن بی اذن صاحب

آنکه از آنجائی که باشد یا در آن دیار عرف بود آنحضرت طعام سیر نخورد که مانع عبادت است و
 حده را سه حصه کند بر این طعام و آب نفس و در آن سیری در عین پیغمبر علیه السلام نبود و بدانکه گزین
 نت سیری ده چیز است اول کاهل شود و دوم خواب بسیار کند شود شوم شوم تا غالب شود
 با مردم بیماری عارض شود و پنجم بدی پیش گیرد و ششم تیره شود و هفتم دل سخت گردد و هشتم غنا
 زان شوند هم مگین شود و نهم سستی در فهم شود و قول سهل استری است که اصل همه افتد سیر
 و درون است و آدمی را در چیز ملاک کند طلب عزیز خوف در ویشی و خوف اندک خوردن
 با خدای تعالی آرام گرفتن است و از خلق گرسختی است و دستگیری در چهار چیز است کم خوردن
 کم گفتن و کم گفتن و کم با خلق بودن هر که با یاد کند بهجت آدمی آن باشد که چه خورد و دست از
 بار و در حدیث است که سه چیز سیاهی دل پیدا کند یکی دوست داشتن خواب دوم دوست
 داشتن راحت سوم دوست داشتن بسیار خوردن و چهارم در خبر است هر که در دنیا باشد
 در هر جا که باشد هر که در دنیا گرسنه باشد در آخرت سیر باشد و در خبر است که بهترین
 موثرین اعمال گرسنگی است هر که بعد سیر خورد و بدستی که حرام خورده باشد گرسنگی موثر
 عبادت است و در خبر است که زنده دارید و لهای خود را با اندک خوردن و با اندک گفتن
 پاک دارید و لهای خود را بیکر سنگی و ناله کنید بعظمت خدا و هم در خبر است که نزدیک تر از شما
 من در قیامت کسی باشد که گرسنگی او در آن باشد و تفکر در قدرتهای خدا بسیار بود و هم در
 خبر است که نیست محنت مگر کسی را که مرخص بود بر خوردن و قول مشایخ است از حدیث
 که هر که طعام خوردن بسیار بود و بیمار شدن بسیار بود و هر که طعام خوردن اندک بود و اگر
 اندک باشد و نزد صوفیه کسی که پیر باشد از طعام بدتر است از آن که پیر باشد از شراب
 افرض فریاد طعام چهار است یکی طعام حلال خوردن دوم دانستن آن طعام از راه
 سوم رفی بن بران از هر چه که باشد چهارم معیست نکردن در آن تا وقتیکه قوت آن طعام
 در دسک باشد و اب الحما حین است که مقصود از باب الباب لغای حق است

و رضای او در دار ثواب و عظمی و عظیم است و علم و عمل است و طهارت بر علم و عمل موقوف است بر سر
بدن و سلامت بدن با طعام است عا و تألیف واجب است که تناول او بقدر حاجت
نچندان خورد که از حد گذرد و در حکم با حکم کرد و چون آنقدر قوت بر عبادت میسر نگردد
نه چندان بخورد و با نیت بر آید به نه چندان از نعمت جهالت بر آید به باید که در اکل
با کمال در صبح افطار مقصود عبادت مولی باشد نه طوفان از نیت گفته اند که اکل من الدین
قول حضرت شیخ علام الدین سنائی است بسیار که در ایشان همه نهایت تا در وقت نغمه خورد
در نظر داشتند که نغمه اکل در زمین و اسباب انسانی نغمه است چون اینک است تخم اندازد ممکن
که جمعیت خاطر حاصل شود اگر چه نغمه دلال باشد و قیل و قول بقرآن حکیم است که نماز طعام
آن به نیک کن که بهشتا و سلامت برود پیش از طعام دست بشوی تا آنزیده گزنی و بعد از طعام
بشوی تا در و شوی نه یعنی بدان بسفر خورد و بر پایی چپ نشسته و زانوی راست بر آورده کن
اینیاست علیه السلام و طعام بسیار بخورد که دل سیاه کند و از عبادت باز دارد
بدترین فلان باشی در چون طعام پیش آید اول بسم الله بگو و در آخر الحمد بگو و بیک
نان مشکن که از جمله متکبران باشی و نغمه خرد بردار و نیک سخای و فرو برد و طعام از پیش
دور زمانی کاسه با می بزرگ نه که برکت در آن است و طعام گرم به نفس سرد مکن و با لذت
و دست در کاسه بپوشان ز ناشتایان بلیس که سنت است آب و طعام بسیار بخورد آب
سه بار بخورد اول بسم الله گوید دوم بار الحمد لله سوم الحمد لله العالمین گوئی و دست بطعام مکن چنانچه
بر تو مقدم باشد در وقت طعام سخنان خوش گوئی و جانب کاسه هم بگذار و در آینه گوشت
بگیران منگو و بیاران موافقت کن در دست شستن فرودی نگر و آب دستها و مانده پاش
برکت در آن بسیار است انشی و حضرت شاه عبدالعزیز دهلوی در آداب طعام فرمود
و سنت و حلال بود و مساجد و غیره رساله نوشته است اگر بتعمیل خواهد تمام به بین بقول
نوشته است بانی آداب دعوت هماننداری و غیره هر چه خواهی در آداب آک من مطا

باب نوشیدن آب که در آب خوردن پنج چیز سنت است اول نظرت را بدست راست گرفتن
 دوم بسمه و اشامیدن باین ترکیب که بعد هر دو می نظرت را از زمین دور سازد و نفس را منظم و در
 و می بسم الله الرحمن الرحیم گفتن و آخر الحمد لله و در یکدم نیز رواست چهارم آب را بار یک آشامیدن
 زور شست آشامیدن در دو جگر پیدا میشود و پنجم آب شست آشامیدن که استاوه آشامیدن
 است را کم سازد و اگر در سه حال یکی در آب زمزم که بر سر جای زمزم باشد نه بجای دیگر و دوم آب سقایی
 و سوم بقیه و نمود آب را کسی کیسی عرض نکند و اگر کسی آب را غرض کند و نکند و همچنین بومی غرض
 نمیرد و نکند و آب را بدست راست گرداند و هر کسی که بدست چپ است ندید بگردان آن کس
 در دست راست است و اگر جمیع آب طلبند اول پیران را آب و بعد بپاره جوانان را بعد خود
 باشد چون از آشامیدن فارغ شود بگوید الحمد لله الذی جعله غذا و لم يجعله أجاجاً بذنبی تکبیر
 ده آب نوشیدن مکروه است و منفرعه را در اثنا می طعام آب نخورد و مگر وقتیکه لقمه در گلو
 رود یا تشنگی صادق باشد که نافع است سر معده را و در فوائده متفرقه این باب بدانکه در بازار
 درون مکروه است و بیک انگشت دو انگشت نخورد و خوردن گوشت گوشت را فریباند و
 شت کلاه و است و شیر می و در خوردن ماهی تن را بگذارد و قرات قرآن بسواک کردن
 بغم را دور کند و قطع آروغ بیماری آرد و شب خوردن پر سازد و صباح ناخوردن ضعیف سازد
 در پی همز مندرست را ضرر دارد و چنانچه ترک آن بر بدن گویند حجاج از معنی آنجا پرسید که مرا
 پذیرای باموز که احتیاج لطیفه نبسته گفت از زنان جز جوان نکاح نکنی و از گوشت جز گوشت
 جوان و زرد نخوری و از مطبخ آنچه گدازفته شود نخوری و در بوی عسلت نخوری و از میوه که سخت نرسیده
 باشد نخوری و در طعام خائیدن مبالند کنی و از هر چه خوش آید نخور مگر در طعام آب نخوری مگر بوی
 بر سیری چیز نخوری و بول و نما نظر را بس نکنی و اگر بر روز نخوری خمسی و اگر شبانه
 بسیار چیز بدایق اتوی بسیار خوردن گوشت بوی این طیب کثرت غسل بجهت و کس کستان
 چهار چیز بدن را شست سازد و جماع بسیار کردن غم بسیار خوردن و کثرت آب خوردن

نوشیدنی

و نهار پر خوردن و ترشی بسیار خوردن و چهار چیز بعبه را قوی سازد مستقبل قبله نشستن و سر
 در وقت خواب کردن و بر سینه نظر کردن و لباس پاکیزه پوشیدن و چهار چیز بعبه را ضعیف سازد
 نظر بر مقتدرات کردن و در مسلوب نظر کردن و بر مریح عورت نظر کردن و پشت بجانان
 نشستن و چهار چیز قوت جماع زیاده کن کنجشک خوردن و لطفیل اگر خوردن و پسته خوردن و چرب خوردن
 و چهار چیز عقل را زیاده کند کلام فقهی نکرده و مسواک کردن و با علما و صلیا نشستن و از اول
 مطلب بست و دوم در آداب خواب کردن بدانکه وضع خواب بر چهار نوع است
 یکی بر قفا خفتن و این خواب انبیا است که تفکرمی کنند و خلق سموات و ارض در پیش خفتن
 و این خواب عباد است سوم بر چپ خفتن این خواب ملوک است برای مفهم چهارم بر روی
 خفتن این خواب شباطین است پس بعد طعام در روز وقت دوپهرا قبله کند که سنت است

در کفر العباد و فی شرح الاورد است القبله سنت لمن اراد قیام اللیل و وقتما صحت النعمان

میدان قنبر الشمس من الزوال مکره است خواب در اول روز و در میان مغرب و عشاء و استحب
 در وسط نهار و خواب به دوازده نوع باشد خواب سنت و خواب بدعت و خواب سببه
 دیوانگی خواب سبب عقوبت و خواب عبادت و خواب غفلت خواب سبب ویشی خواب
 غرامت خواب ندامت و خواب راحت و خواب عبادت و خواب کرامت پس خواب سنت
 قبله است که در خبر است که یاری و هید نمازهای شب را خواب قبله و فائده قبله است
 که مقوی مانع و عقل است که مغز عقل مانع است پس مدد و هید عقل را بود است قبله که در حدیث
 است القبله تزییدی العقل خواب بدعت وقت نماز خفتن است و خواب سبب دیوانگی
 نماز عینه خفتن است دلیل آنکه رسول علیه السلام یکی را دید بعد از نماز عصر خفته بود فرمود اگر ای
 شخص پوشیاری بر خیز و عجب است و خواب سبب عقوبت ناگذارد نماز خفتن است که
 غیر است در روز و در یانی است که آب آن سیاه و تلخ آمده است برای کسیکه نماز ناکر بخورد
 و خواب عبادت بعد نماز عشاء خفتن است و خواب غفلت صحیح و خفتن است که جبرئیل علیه

حضرت فاطمہ زہرا اور بن وقت نغمہ دیدگفت بجزیراتی خضر کہ درین وقت صد چیز قسمت آفتد عا
 و خوی نیک و برکت و زتی پس هر که درین وقت نغمه باشد ازین سه مورد مبرم باشد خواب درویشی
 که بیدار نماز صبح بخساید اگر بعد از نماز صبح تا بر آمدن آفتاب نشسته باشد بعد بخساید باک نیست
 و خواب غرامت و مسخره فتن است و خواب ندامت در مجلس علم خفتن است خواب راحت خواب
 در آن است و خواب عبا و ست خواب مرد عالم است در روزه دار و خواب گرامت در سجده
 بخواب فتن است که بنده موسی چون در سجده خواب رود حق تعالی مبادات کند و بفرشتگان
 خطاب کند که بگریه این بنده را که نش بخد مت من جانش بخدمت من است اتری بدان که فریت
 در میان واقع خواب است که واقع میان خواب و بیداری باشد یا در می تمام خواب
 آن باشد که حواس از کار رفت باشد و خیال بکار آمده و این سه نوع است یکی اعانت و سلام
 باشد یعنی نفس بواسطه از وسوسه شیطان می در هر نفس نفسانی او را که کند و خیال آنرا نشبندی
 مناسب کرده و زلف نفس آرد و این خواب پریشان بود و از آن استعانه واجب بود و از کسی
 حکایت نبایا کرد و تعبیر نیز هیچ در این دو م رویا می صلاح که بجز دست از چپل شبان جزو نبوت
 این خواب صلاح سه نوع است یکی آنکه صریح بگوید تا درین صلاح باشد چون خواب با هم
 علی بنیاد علیه السلام فی اسے فی انعام فی او بحت هم تاویل محتاج یا نیز چون خواب پر
 علیه السلام فی رایت احد عشر کوكبا الشمس القمر انهم کے صاحب ہیں چیرا لہذا زہرا
 و ماوردی بود و سوم آنکه محتاج تاویل باشد تمام چون خواب ملک مگر محتاج تاویل بود
 تحقیقت رویا می صلاح ملاقات است که در آیین علم پیش که آن بود و سر کار بر
 از شیطان نفس باشد نہ بتایب الہی شیخ نورانی بود نیز مؤمنی اولی و صلی را باشد و اما است
 یک بر دست از چپل و شش نیز بود تا از اینجا خواب عالم علیه الصلوۃ والسلام
 سبب النبوة الا المباشرة من الامور او بر می المیر من المیرات من کرد و تاویل و این
 تعینت رویا و بر نفس تا اور و باقی همان در را می تا بعد از آن صاف و بر

ببیند و راست باز خوابد یا تا ویلی راست در او این از غایتش حق بود و رویا می نمود و قد است
 که تا ویلی راست در او است یا نه خواهد بود باشد که همیشه ظاهر شود این از غایتش روح بود و در
 و کافر باشد همچنین و چه نیز و نوع است یکی در میان و فلا سفه و بر همه و دیگر بیداری را بود
 از کثرت ریاضت بعضی منیبات کشف شود و از بعضی کار پادشاهی خبر دهند خواهد بود بیداری
 خواهد و آنچه پدید آید خواه در میان خواب و بیداری گاه باشد که از کثرت ریاضت غلبات
 روحانیت ظاهر شود و محو اکثر صفات حیوانی و بعضی کثرت روح قدری از حجب خیالی غلبات
 یا در آثار اسباب قرب نکرده و موجب نجات شود بلکه سبب غلبه غلبه کفر و ضلالت
 و استدراج شود و سبب غرور و پندار هر ساعت بدگشتی فرد و آید چنانچه حق تعالی فرمود

مستدرجهم من حیث لایعلمون املی لعمدان کیدی مشین و مردان است که حق تعالی در آیت
 و آنس مجال آیات بینات در نظر مومنان آید که سرسهم آیت تالی الا فاق و فی آیه
 تیسرین آیه آن حق مومنان را بسبب ظهور حق گردود

مطلب است و سوم و فضیلت نکاح و آداب عروس آوردن بخانه و بست
 کردن با وی بزرگ در حدیث است که زن خواستن برکت است و فرزند رحمت است
 پس گرامی دارد فرزندان خود را که گرامی داشتن فرزندان و اولاد خویش عبادت است
 و هم در خبر است که نکاح سنت من است هر که دور باشد از سنت من او از من نباشد و هم
 در خبر است که زن خواستن بدگیت هم در خبر است که زنان آزاد و نکاح آرید
 که زنان آزاد و صلاح خانهاست و کنیزکان هلاک و فساد خانه ها است و هم در خبر است
 که هر که خواهد خدای را که پاک است و پاک کننده پس بر و با و که زن حر را بزن کند و هم در خبر است
 که بچوید روزی را بزن خواستن هم در خبر است العزب یعنی کسی که زن نخواهد او برادر شیطان است
 ملعون و هم در خبر است هر که نکاح کند و بزن نماید داده شود و مراد از نیمه عبادت و بندگی و هم
 خبر است که هر که گرامی دارد زن خود را گرامی دارد و خدا می تعالی و هم در خبر است که بچوید

چون این قدر فوائد تکاح و استی اکنون از آداب عروس آوردن بخانه و صحبت کردن با وی
 معاملات قابل خبر دار باید شدن بدانکه سنون است که شوهر چون عروس بخانه خود آید
 باید که هر دو پای می عروس شسته در چهار گوشه خانه آب بنفشاند که موجب برکت است
 و طعام و لیمه بپزویند و سالی عروس کند و برادران و اقربا و همسایه خود را ضیافت کنند و برای طعام
 نیز از خج کز و دیگر می را نشاید که در این دعوت نماید که نگار خواهد شد و طعام و لیمه تا سه روز
 بپزویند و بهتر است خواب هر آن روز نیز بخواه و دوم خواه سوم روز نیز قدر که مقدور و آید و اما اگر
 صحبت با آنست که آخر شب کند اول اعتدال کند بعد و سباشت نماید و بعد فراغ هر دو بول
 خود را از پارچه پاک سازند و واجب است که بعد و طی فرغ بول نماید و از نظره نمی باقیماند
 از ارشاد بنویسد هم ذکر را بعد مجامعت از آب بشوید که سبب صحت جسم میشود و نباید که
 سباشت فوراً از آب سرد غسل نماید که خوف تب باشد و باید که در حال مجامعت در
 نباشد که بی ادبی است و در سه شب از راه سباشت بگردد است شب اول و میان روز
 که درین شبها شیطان حاضر باشد و خود درین شب سباشت میکند و نیز بعضی علی
 سباشت در روز جمعه مستحب است و در وقت وطی سخن گفته کنند که اگر درین حالت فرزند پدید
 آید گنگ باشد درین وقت نظر بر فرج نکند که اگر درین صورت فرزند پدید آید گنگ باشد و نباید
 که بر اختتام صحبت کند و استاده صحبت نکند که بدن ضعیف گردد و وصیت کرد و پیغمبر علیه السلام
 از علی رضی الله عنه که صحبت کن با زن در اول شب از ماه اگر فرزند آید مجنون بود و نه در شب
 یکشنبه و نه شب چهارشنبه که اگر فرزند آید قتال قطع الطریق شود و نه بعد از زوال تا عصر که فرزند
 انوال زاید و نه در شب نظر که فرزند عاقر آید و نه در شب شکر که فرزند شش انگشتی یا چهار انگشتی آید
 و نه در آفتاب که فرزند نحوس زاید و نه استاده که فرزند بوال زاید و پاک کند هر دو فرج را باید
 پارچه که با هم مختارقت شود و نه وقت جماع رغبت بسوی اخت زن کند که فرزند مختارقت
 و نه زیر درخت شکر که فرزند ظالم پدید آید و نه در میان اذان و اقامت که فرزند ناقص آید

و نه در شبی که صبح آن سفر کردن باشد که فرزند مسرت عامی زاید و یا علی صحبت کنی با زن در خانه
 که فرزند خانه می زاید و شب سه شنبه که در زندگانی در حیم زاید و شب پنجشنبه که فرزند عالم زاید و متقی باشد
 و روز پنجشنبه نفس از زوال که فرزند عالم حکیم زاید که شیطان از او بگریزد و شب جمعه که فرزند مخلص زاید
 و روز جمعه قبل نماز که فرزند سعید زاید و شب جمعه و آنتی من کثر العباد فی شرح الا و او از او است
 شوهر با زن و نه با شوهر است که شوهر را باید که طعام و پارچه بر استطاعت خود زن
 و همه چیز که لازمی است نیز و بد مثل شانه و روغن و غیره و تکلیف کند ویرا احکام بیان روز
 و نماز و ضروریات مسائل حین و نفاس عدل کند میان زن با زن و بتقدیر می بسیار از نزد شوهر
 نه پدر در پرده دارد و برای کاری بیرون نفرسد و بجان او رویدیشش برای ملاقات نخست
 اگر با او روید و می از پیرایه بد تلقین نکنند غرض با زن معامله نیک گذارد و او پیش از شوهر
 نیست که هرگاه شوهر بیشتر بخواند عذری نکند اگر عذری نباشد و همیشه بجان شوهر باشد و بی
 اذن او از خانه بیرون نرود و نامحرم را در خانه خود آمدن نداید و از پیرایه شوهر شراب نماند
 می باشد محترم باشد و در مال و متاع او خیانت نکند و در خانه نامشروعات نکند و با او روزی از
 مطلب است و چهارم در آداب پدر با پسر و اولاد خود و حقوق فرزند با اولاد
 بدانکه پدر با ای که چون فرزند زاید در گوش اذن و آقامت گیرد و بر وجه یک پرورش نماید و با
 نیک باشد و نخته کند و علم و دین خواند هرگاه وقت ساله شود بزی نماز زنده از صحبت با کسار و
 یکسب نیکو نیاموزد و نقل است اول کسی که چنگ بزند و در او بقی است زن فرزند او بود که
 خاندان ما را علم یا سوخت و ما را حرام خوردند و نماند آنچه آن شانزده ساله شود و کساح و می کرده و بداند
 میسر شود در کتاب جمع سنابل است چنانکه تعلیم از فرزند بخت ساله با پسر و اگر ساله شود
 برای نماز زن باید بچنین بریدی طفل شیرخواره مستحسن است و او را باید که فرزند او را
 پیری بزرگوار می با ناست چون دو و در نهر است که نیست و اما آداب پیری که والد پسر خود را باید
 و هر که آوب دهد فرزند خود را بهتر از آن باشد که بدهد و کس با ناطعام و تمام غیر است که

گرامی در پسران بدان که اگر است اولاد و عبادت است است هم در خبر است هر که خواهد که عاقل و عاقل شود
 باید که او با نیکو آموزد و فرزند خود را و هم در خبر است که هر که نظر کند بسوی فرزند خود و شکری همچنان است
 که نظر کند بسوی پسر غیر خود هم در خبر است که گرامی و دشمن فرزندان پرده است از آتش و زرخ
 و طعام خوردن با ایشان بپزاید است از آتش و زرخ و مرست و دشمنان ایشان که دشمن است از پل
 باسانی و هم در خبر است که بوسه بسیار دهد فرزندان خود را که هر دو سه شمارا درجه ایست و در بشت و
 هم در خبر است که گرامی دارد و فرزندان خود را گرامی دارد و خدا و پسر او در بشت هم فرمود که در بشت
 در می هست که نام میرو و در آن در هر که خوش شاه و اولاد خود را و هم در خبر است که گشای شود
 بر کسی آب فرج و بشت بزرگ خوش دارد و کوه و کان خود را -

مطلب است و پنجم در بیان آداب فرزند باید بداند که فرزند را باید که تعلیم والدین کند
 و از خدمت بندگی ایشان نپاساید هر چه ایشان فرمایند اگر مضر نفس شرعی و امر مباح بود با آنکه
 و رغبت دل بجا آرد و بطن هر باطن از امر ایشان عدول نکند و پیش ایشان آواز بلند نکند
 مادرانه پادار نیز یک است اما اگر یک به رعایت و یک به رنج درین محل به نیکو مقام
 باشد پدر از ترجیح دهد و جای که محل انعام و خدمت باشد حق مادر را ترجیح دهد اگر هر دو پسر طلبند اول
 مادر را و بعد پدر را و والدین را بنام سخاوت و چون والدین را به بیند که حرکت خلاف شرح میکنند
 تا تواند همیشه با او تمام امر معروف کند اگر بشوند فساد و الاساکت مانند بد عاواستغفارشان
 مشغول گرد و فرزند را لازم است نیکوی کردن با والدین بحال و نفس خدمت کردن و اطاعت
 ایشان نمودن بد آنچه فرماید بفرماید است او بنگاهد اشتن و سخن نرم گفتن پیش ایشان و عاوا
 نیک کردن در حق ایشان و حق ایشان بپا آوردن افضل است از نواز نواقل و در زه و حج و کوه
 و جواهر و در خبر است از خوشنود و دارنده والدین بگو که هر چه خواهی از نیک بد کن که بپشت خواهی
 بسبب خوشنودی شان و آزار دهند و والدین را بگو که هر چه خواهی از نیک کن که در بشت
 خواهی رفت بسبب خوشنودی شان هم فرمود که منای حق درین معنی والدین است و سخاوت

فرمانید و از اوقات راه نیز خبردار نمایند و بر سر میدان واجب بلکه فرزند است کہ ہر چیز باید جان بچو جان نگاه دارد
 و آنرا در عمل آرد چنانکہ نقل است: خواجہ شبلی قدس سرہ کہ پس از زیر بود چون عمارت از او سنگ
 و بی شد تو فیق تو بہ یافت بعد از مدتے بندت حضرت جنید قدس سرہ رفت و گفت: من جویم
 کہ با تو پیوند کنم و ارادت آرم وی گفت: تو وزیر سچہ این شہری فرماندہی الیہ ہر چی من ترا بفرمایم
 نتوانی کرد پس پیوندت چہ کنم شبلی گفت: ہر چی بفرمائی بکنم خواجہ فرمود: ہر چی بفرمائی میتوانی کرد
 گفت: آری ہمان وقت فرماندہی بر باد دادہ و ترک یاست کردہ سر ترا شیدہ و نہ پو شیدہ
 پس خواجہ فرمود: اکنون شبلی بدست گیر و ہر جا کہ فرماندہی کردہ و خلق ترا بزرگ داشتہ اند
 برو و گدائی کن شبلی بحکم اشارہ پیر شبلی بدست گرفت و بہر در سے کہ رفت جز طلا و نقرہ چیزی
 دیگر نیافت چند گاہ ہر کسے ہمچنین میداود و آنرا پیش خواجہ جنید می آورد و رفتہ رفتہ بجای رسید
 کہ کسی حیل میداود کسی انگ و کسی بیج نمیداود آخر مشہور و منسوب بدیوانگی اش گردید تا روزی
 چنان شد کہ شبلی تہی پیش خواجہ آورد و خواجہ پرسید کہ چرا خالی است گفت: امروز کسی نہ
 جان من ہر چی فرماید میرا می باید کرد کہ پیر بہ از ان چیز سے دیگر فرماید والا گوید کہ ہر گاہ
 اول را یاد نکردی تہمت دوم را ہم نتوانی یاد کردن چنانچہ نقل است کہ مروی است: خواجہ جنید
 تہمتی رفتہ بہت کرد و منتظر فرمان خواجہ شد تا اورا از نماز و اورا و چیز سے فرماید خواجہ
 فرمود: ہر چی بر خود پسندی برو دیگر سے ہم پسند آن مرید رفت و بعد مدت بندت خواجہ
 آمدہ عرض کرد کہ آنروز کہ مرید شدہ بودم منتظر ارشاد نماز و اورا و بودم بیج نذر بودم امروز
 منتظر بہت ام خواجہ گفت: چون تہمت اول را یاد کردی تہمت دوم را چہ یاد کنی مرید این را فرمود
 گفت کہ تہمت اول کہ ام است خواجہ بسم کرد و فرمود کہ اول روز ترا فرمودہ بود کہ انچہ بر خود نہت
 برو دیگر سے پسند آنرا عمل نکردی حالا دیگر چی می بینی ای برادر مرید باید کہ ہر گاہ
 اگر چہ طاعت بود چون اطاعت و اورا و ہر کہ مرید ہنوز بنیاید از ان کسے کہ تہمت
 میان باعث رحمانی و شیطانمی فرق متواند کرد پس ہر چی با اشارہ و ایضا ہر گاہ

سخنم از زبان پیر بود به شراب خدمت و می عین خدمت پیر است به کسی که ثابت پیر نشاند
 پیر بود به غرض آداب پیر بسیار است هر قدر که مرید بالیاقت خواهد بود آداب و خدمت پیر از
 بد قوت خواهد آمد حال مرید حقیقی و طالبان پیشین را چه گویم و چه نگویم اگر خواست که در کتاب
 شرح الکتب الوصیاء و لفظه فقیر نظر کن که بشرح و بسط سطوح است درین زمانه که مردم جز رسم نیستند پیران
 ایشان را باید که در خدمت و محبت آداب کم از آن نباشد که بنده با مولای خود کرد با افتاد آشنا باشد
 خود باشد درین باب انصاف شرط است اگر اینقدر رسم نباشد در مرید و پیر تفرقه بحسان کرده شود
 قول خواهد اجراء است که اصل ارادت بقاییت کم اند و بدین ترتیب گفتند که شیخ پیش یکی از اکابر
 نوشته فرستاد که اگر مرید سابق نشان دادید برای ما بفرسید آن بزرگ در جواب نوشت که اینجا
 مرید کم است اما هر چند شیخ خواهد پدید برای شما بفرسید فقط هر گاه که در آن زمانه حال چنین بود
 زمانه باید دید آداب عالم با متعلم بدانکه هر که از اهل علم باشد آداب می آید که در آنجا
 و بیرونیک خواهد نوشت و برخاست و می باوقار و حرمت آنگلی بود و پیوسته در
 آنگنده باشد نه بر سبیل تکبر بلکه بر سبیل مهیبت و حرمت و بر سبیل کسب انضام تکبر کند که بر ظالمان
 اما ایشان از ظلمهای ایشان را در چشمهای خود خوار کند و جامع صدر شجوه که آن از تکبر باشد
 و نزل و بازی عادت نکند که مهیبت و سزا و مهار و و با شاگردان رفیق کند و کسی که از
 سوال کند زجر نکند اگر در سوال و سبب خطای باشد از با اصلاح آور و با و می خشمه کند و اگر چه
 تا از تنگ نازد از آنکه گوید ندانم و اگر کسی خطائی با و سبب و بد بجهت قبول کند و طیب نماند
 و از گفت خویش را در آید و شاگرد را شیخ کند از علمی که وی را زبان دارد و اول او را علم خود
 مشغول کند و فرزند همین زعفران کفایت فرزند عین علم تقوی است که ظاهر و باطن و سر
 و نماند است پاک کند و از و بنا با خردت خواند و از حرص برهد و باید که آنچه فریاد خود بدان
 کنار کند که گفتار بے کردار اثر نکند کذا فی زواوال الآخرة و مالک وینار گوید از حسن بصری بود
 که عقوبت عالم چو بود گفت مروان و ل گفت مروان از حیثیت گفت حسب نیا و قول مروان

شاه مجاهد در دست که پیر را باید که اول برید را قوی به فرمایید بیده راه برین نماید و قوی به بر سر توج
صحیح و فاسد صحیح و قوی به فاسد صحیح است که گناه نکند و پیوسته از ترس اندازد و بی گناه
اگر چه باز در گناه افتد و قوی به فاسد است که بزبان قوی به کسب و لذت معصیت در خاطر باشد و هم
قوی به که مرشد را باید که گوهر شناس باطن طالبان باشد و بداند که کدام ذکر همیشه اسرار او را
خواهد کشد و کدام شغل ننگ آینه باطن خواهد زد و در هر چه مناسب حال دومی باشد فرماید
آدمی مخفی مباد که آداب او ستاد و عالم و پیر و پیر و بزرگ یکسان است که آداب و تقلم
پیر و مرشد از همه بالاتر است که پیران را میگویند که با دومی بیعت کند و از وسوسه ترسیت
و بدولت و سه و اصل بحق گردد و این صفت نباشد که در پیران که آنرا مشایخ می نامند
بجلاف دیگران که تعلیم علم ظاهر از عربی و فارسی و غیره میکنند یا هنرنمایی آموزند پس کجا مشایخ
این است مده و کجا مرتبه آن مشایخ و مرتبه پیران پیر هم زباوه است که پیر پرورش بدن
میکند و پیر پرورش روح و پیر از پیر خواهان خدمت و نیامی باشد اگر اندک تصور
از وسوسه شود ناخوش میشود و عاقبت میکند و پیر را با شفقت با نرید میباید شد پروای خود
ظاهر از دومی ندارد و ظاهر و باطن شفیق و متوجه حال و سه باشد میخورد که در دنیا هم بوسه
سینه نرسد و در عاقبت هم از تقصیرات و سه در میگذرد و مرود پیش تمامند و میکنند
پس آداب و حق دومی را که بزودت مرید باشد قیاس باید کرد و محافظان باید دانست که پیر
بجای پیغمبر باشد زباوه ازین چه گویم مصرعه در خانه اگر کس است یک حرف است
مطالب بست و هتتم و حقوق قرابتیان و غلامان و کنیزان و مرود هم بسیار
و غیره بدانکه حقوق قرابت است که مراعات و تعظیم ایشان نیکو کند و کاتبی و
وزیرت ایشان رود اگر قرابتی از خود قطع کند قرابتی دیگر را شاید که تو را
نورزد و حقوق همسایه است که بدیه و عطا یا از همسایه و بیغ نداید و پنداری از ایشان
و لغم او اندر نگین کرد و ویدانی و فرستد با نریسد و نخواهد بلکه در نفع و راحت دومی که مشایخ

در به تفصیل برایشان غصه نکند که حق تعالی فرمود اگر تو بنده خود را عفو جوی گنمی من نیز که مولای تو ام
عفو جویم تو خواهی کرد و چنانچه وی بنده تست تو بنده مانی نقل است که غلامی با حضرت
زین العابدین گستاخی کرد چون مزاج آن حضرت متعیر گشت غلام گفت الکاطین الغیطین غلام
آن حضرت فرودشت باز غلام گفت والعالمین عن الناس فرمودند بخشیدم تفصیر تو بازوس
گفت والعالمین فرمودند از او کرده م ترا از اینجا مقام علم و عفو را قیاس باید کرد و در وقت
است که امیر المومنین علی کرم الله وجهه غلام خود را خواند جواب داد پس دو م بار و سوم بار
بمخیم کرد و آخر آن حضرت خود بر خاست و رفت دید که وی غلطیده است فرمود ترا میخواهم
نمی شنوی گفت می شنوم فرمود چرا با من نهی گفت مرا از تو امی است بکافی جواب داد
امیر المومنین فرمود ترا از او کرده م در شرح آداب المومنین است که از خواج حضرت پرسیدند که در
نیاک از که آنوقت گفت از قیس بن عاصم مصری که روزی در خانه نشسته بودم که نیز که بریانی
در محنت کرده می آورد از دست و دست بیفتاد و بر سر سپهر قیس مصری افتاد و می در حال مرد
کنیزک برسد گفت هیچ مترس که ترا از به بند آزا و کرده پس کدام عمل بدین رسیدن می بینم
حق و اب و مر که باست بر آدمی که اینها را تیار بواقعی کنند و بروفت آب و گاه و چند روز با ده
از اندازه برای نما بار نه بندند و پیوچه بسیارند و اندو تا حق گره نزنند چنانچه عادت بود
تا برسان میوقت است که جانور را در سواری بسیار پلاک میماند و جسم اینها سنگین
نمیدانند که روز قیامت اینهمه مالش خواهد کرد و از روز باز پرس خضر باید و وقت تا
و تیغ با ندر می را که و می باشد با با با و که به نطق خدا میدهند است از هر که
زیر قیامت هزار جان است به نول خوابه خوروست که امی سید با و در خانه است
و دشمن دوست آشنائی بود است باید کرد و همه را بنظر اخلاص و شرم حققت
انتهی روایت است از اخلاق نبی علیه السلام که آن حضرت شسته بود و دست و پا
بغیر و ختی از دست نمود و اگر تعلیم شکستی از دست خود باز و ختی و پیوند کردی بر وی

مبالغه کنی که از حد درگذرد و نه چنان تعبیر کنی که سجد بر سر و چون در راه روی در خود فرو نهد و
 پشیمانی را دست منگردد چون در جماعتی نشینی ساکن بنشیند بر سر و پامی نشیند و انگشتها
 دستها بهم بگذارد و با محاسن انگشتری بازی مکن و در پیش مرومان انگشت در بینی مکن و بدان
 را خدای مکن آب و من بیندازد و بر اندن ملسان بسیار دست بجنبان سخن بسته گوید و پشیمانی
 نیز آنگند و سخن نیکو را نیکو بشنود و عجب با اندازه اظهار مکن و دیگر بار باز گفتنی سخن نخواهد داشت آنکه
 خنده آید خد مکن و تنامی خویش و نزنندان خویش مکن و بشو و تصانیف خود و شوخی خود را بپوش
 زمان بسیار می و چون بنندگان خاک آلوده مدار و هر حاجتی که از کسی خواهی در آن بسیار
 مکن و هیچ کس را بر ظلم و معصیت و لیر مکن و مقدار مال خویش را با کسی نگو و نیز با اهل عیال خود
 که اگر اندک باشد چشم ایشان حقیر نمائی و اگر زیاده باشد هرگز نخوشنود و اینان نرسود
 با ایشان بهیبت زندگانی کنی نه با عتف رفیق کن بی ضعف و عدالت و مابین ره و شاگرد
 هرگز مگویی که در چشم ایشان خیره شوی و چون با کسی خود دوست کنی آمیخته باش و زبان نگاه
 و بشود و در سخن بی محبت گوید اول بیت آموده کن بعد بگوید و در سخن بسیار دست بجنبان
 و بر زانو نشین و تا چشم فرو نشود در سخن میا و بر معاصرت سلطان غرور نشود و از دست
 رسان باش و اعتماد مکن و اگر سلطان ضعیف بود وی را با پیر خوار مدار تا اندک تو به
 سلطان را بسیار دان و مال خویش را از خویش عزیز مدار و از دست روزها نیست خد
 که تا مال و شمت واری با تو دوست بود و چون بر تو رنج افتد بگریزد از تنی
 مطلب است و هم در بیان اعمال بخنات و تو نگر می اسباب محتاجی و فلسفی بدانکار
 خد تو انگری نیست که همیشه نماز چاشت بخواند و روزه بین دارد و علی الصباح بر خیزد
 و صبح خمید تسبیح و استغفار بسیار گوید و همیشه شکر گوید و مصحف از مال خود بزرگ
 بخرد و خدمت او را ببرد کند و سوره منزل در شب و روز بخواند و در شب
 و بعد مغرب سوره و آتیه و سوره و گفتش از و بپوشد و بپوشد و بپوشد

عقیقت پوشند و وفا می آمدند و بیاروب بمسجد و به حج کعبه زیارت می کردند و در تجارت
 صدقه و هدیه همیشه سر که بخانه نگاه دار و گو سفندان پرورد و همیشه روز جمعه غسل کردند و
 روز چهارشنبه و در روز عاشورا و محرم طعام زیاد از معمول بپزد و غله را کبیل کند و دست
 شست طعام خورد و بدندان تفلان کند و اگر مجرب دست نکاح کند استعمال که افلاس و
 محتاجی بختند امیرت زنا کردن و در رخ گفتن زنان ریزه بر زمین افتاده گذاشتن
 و دست دور باستین و در آن یک کرون و یک ریاس و دستار و خانه رفتن و تنه عنکبوت بچفت
 خانه نگاه داشتن و در الدین را از راه وادان و فملا ظواهر داشتن و کاپلی کردن و نماز و استا
 را خفیف کردن بوقت صبح گفتن و وقت نماز مسجد و در آمدن و بیگانه گفتن و بیگانه بر خانه
 و خانه ناز رفتن و گفته را در خانه بگوشه نگاه داشتن و در شب خانه رفتن و جنب بودن زیاد
 از یک وقت زمانه در حالت جنابت پیزه خوردن اگر آنکه دست و دهان را بشوید و
 بر آستانه و شستن و کاسه و دو بک طعام را ناشسته در آن طعام خوردن و آنکه
 شکست خوردن و شب بپایان و ششاده و شستن و فرزندان را بخوار داشتن و بدو عاقرین و
 مهان را بخوار داشتن از کسی سوال کردن و به خشن نلال کردن و سوگند دروغ خوردن
 و سوگند است خوردن بسیار و تنگی در نفقه اهل و عیال کردن و دست ناشسته
 طعام خوردن و همیشه بخانه جنگ و خصومت داشتن و دروغ سخن و دنیا گفتن و در جای وضع
 بول کردن و بر بنه بول کردن و قرآن بی وضو خواندن و پوست سیر و پیا از بجای سیر
 و خستن دست شستن بجا که بگل تکبیر کردن بر سر بازومی در و نام پرده مادر و در وقت گشتن
 و عورت را نام شوهر و شوهر را نام عورت بسیار گفتن و طعام بی اوب خوردن و پای جامه ایستاد و پوشیدن و
 دست شستن بسیار و سخن کردن فرزندان و شانه و خشک سو کردن و استاده شانه
 کردن و شکسته شانه و خستون از مفرغن مومی شش بر نگاه گرفتن و زیاد از چهل روز
 در آن وقت شستن و در وقت شستن که شستن و ناخن زکار و بریدن ناخن

نخ خریزه شکافتن و جامه در تن پوشیده و در ختن و خریدن ریزه نان از کدایان بچرخ بر
 شستن و پگاه و بازار رفتن و بیگانه آمدن تراشیده قلم ریزه کردن و قلم گره بستن از بزرگ
 شدن ختن و در سلام و سجده تلاوت تا خیر کردن —

مطلب سی ام در فضیلت تیر اندازی و ستار بستن و سلام کردن بدانها
 بر است هر که تیر از فرسید بر کافران در راه خدا همچنان باشد که برده آزاد کرده باشد
 فرمود پیامو زید فرزندان خود را تیر اندازی و شنا کردن و فرمود تیر فرسیده بر دست
 بنان باشد که گویا بر دشمن تیر فرسیده فرمود هر که تیر سه آه و از بدت مر او را هر گاه
 و آب آزاد کردن بنده باشد و فرمود هر که بگذارد و تیر اندازی بدشوق کردن پس گویا
 ترک کند شش را از سنتهای من و بار دیگر فرمود هر که تیر اندازی آموخته ترک کند پس این
 باشد باز فرمود هر که تیر اندازی آموخته ترک کند پس نافرمانی من کرد و فرمود هر که تیر فرست
 بر کافر است برای رمنای حق گو بر کافر رسد یا نرسد باشد او را مزد و ثواب آزاد کردن
 بنده و فرمود که پیامو زید تیر اندازی که در میان تیر فرسیده و بدت با غیبت از باغنا
 پشت و همچنین است در کتاب لباب الاخبار تحقیق میاید که این فضیلت تیر اندازی در
 ای عرب کفار و آل جبار بوده و باشد در آن زمانه و در آن ملک همین آله عرب بود جز
 تیر و شمشیر دیگر نبود اکنون که درین ملک و درین زمانه عربی هاست و دیگر مثل تفنگ و غیره
 رواج دارد و اگر به نیت جبار و حرب کفار اسلام را درست دارد و از فن آن هوشیار شود
 بجاست همان ثواب خواهد یافت و اگر کدام حربه برای خانه جنگی و کشتن خون مسلمانان
 تیار سازد و میاوارد و گنمگار خواهد بود و الا اعمال بالنیات است و در بیان فضیلت ستار
 بستن در خبر است که و ستار یا تا جهای اهل عرب است امدا فرمود که ستار
 کفر شتگان و ستاری بندند فرمود که نماز و ستار بسته گذاردن در هر روز
 الهی تعالی رحمت کند و فرشتگان آمرزش خواهند کسان را که روزی ستار بستند

و فرمود که فرقی است میان ما و مشرکان بلبند می کلاه بدستار و بار فرمود که فرشتگان
 آنرا زین خواهند برد و ستار بدان روز جمعه و سه فرمود و در رکعت نماز بار ستار بهتر از هفتاد
 رکعت بی ستار است و فرمود و ستاره ها گونه فرشتگان است بیا و بیزید طره و ستار با هر
 پشت خود و فرمود که ستار با طره بندید که فرشتگان با طره بندند و فرمود که نمی کرده است
 خدا از ستار میانه بسیار است از ستار زین رخ آوردن همچنین است در رکعت
 لبیا لبیا اخبار و امی بیز و ضعیفان و بی طریقیان این زمانه که از ستار سبتن خبر ندارند و اگر اتفاقاً
 گاهی بیست و نه روز و سه روز پیش و کاش وقت نماز بر سر ستار نهند تا سه دست ثواب است

اللهم احفظنا من مشهور و انفسا و من سمیات اعمالنا و فضیلت سلام که
 در خبر است که آغاز سخن کنید پیش از آنکه سلام گوید و فرمود و هر که آغاز کند بسلام می
 باشد بر همت خدا و شفاعت رسول می فرمود که سلام می است از اسماء و الله پس
 میان خویش فاش کنید و فرمود و هر که پیش از سلام سخن گوید او را جواب ندید و وقت
 که بهترین مروت است که ابتدا بسلام کند و فرمود که نه تو اذیع است که ابتدا بسلام کند
 و فرمود که چون دو دوست یکدیگر را مقابل شوند نزدیک تر از آن باشد که است که ابتدا
 بسلام کند و فرمود و بهترین مروت کسی است که بسلام عمل کند و فرمود که سلام تجید
 است مردین بار او امان است مرفوعه بار او بگذارد لباب الاخبار انفسوس که درین مملکت
 هندوستان از سلام کردن هم چه خبر اند سلام سلمان بگوید سلام بندگان دیگر
 سر فرو و پشت خم میکنند و بعضی او را با و مجرا و بندگی میگویند این همه صورت خلاف شرح
 یک صاحب علم و باطن است و بی لازم که السلام علیک با هم کرده باشد تا داخل ثواب
 حضرت و آدم از طفلی سرانبلیم کرده بودند که السلام علیکم گفته باشند بعضی مروت چنان باشند که از
 لفظ ناخوش میشوند و عمل برنگیرند که بندگان بافتن من اجل و البدعة —
 مطلبی است که در کتاب است و حق است و نوحه در خبر است که خنده بسیار کرده که

دل راست خنده کم کن که خنده بسیار به عدول زنده را بمیراند به در خبر است که خندیدن در مسجد
 از یک کند گور را و هم در خبر است هر که بخندد و تهنیه بخندد پس گویا که عقل را همچو عرق از بدن دور
 اندازد و هر که بخندد و تهنیه بخندد پس فراموش کند یک باب علم را و بیرون انداخت از خود چون عرق
 علم را و هر که بخندد و تهنیه بخندد و خدای جبار از بالای عرش خود لعنت کند بر اسم او و هم در خبر است
 هر که در دنیا بسیار خندد و می در آخرت بسیار گریه و هر که در دنیا بسیار گریه در آخرت بسیار خندد
 و هر که بسیار خندد و مردم او را سبک دارند هر که سختی گوید آنچه تا نکه همنشینان و می بخندند هر آنچه
 حق تعالی او را نگوید سار سازد و در آتش دوزخ و هم در خبر است که خنده انبیای صلوات الله
 علیهم اجمعین تبسم باشد و خنده شیاطین لعنهم الله تهنیه باشد که در فی لباب الاخبار بیان
 عقوبت نوحه بدانکه در خبر است که نوحه کردن از عمل کافران است هر که نوحه کند او
 دشمن خدای تعالی و فرشتگان و آدمیان باشد و هم فرمود که نوحه کنندگان در عرصات
 قیامت بیایند و نوحه کنند بانگهای ایشان مثل بانگ سگان باشد و فرمود که روز قیامت
 نوحه گران گور بر آید بین صورت که مویها پراکنده و گرد آلوده و چادره از لعنت خدا بر
 پوشیده و دستها بر سر نهاد و میگویند و ای و ای و در حدیث است که لعن کرد و خدا بر نوحه
 و کسانیکه در آن خلقه روند و پائینند و کسانیکه در آن حلقه نظاره کنند و کسانیکه اول آغاز کنند و زمانیکه
 تیز زبان باشند و گفتگوی کنند و زمانیکه هر وقت آرایش خویش مشغول باشند و آن شایه و ندیمه ایشان
 در لعنت شریک اند و هم در خبر است که ناله نوحه از کفر است کفر با کافر و نوحه باشد و هم در خبر است
 هر که بنالد یا نوحه کند نزدیک معصیت نام او در منافقان نوشته شود و در خبر است که در آواز انداخت
 کرده شده اند در دنیا و آخرت یکی آواز مزمار یعنی چنگ و بر لب و نامی و غیره و دوم آواز نوحه نوحه که در
 و هم در خبر است که هر که در معصیت پیر این پاره کند یا خسار بخشد حق تعالی بسوی آن بنده پاره کند
 نه در حیات نه در ممات هر که در معصیت پیر چاک کند یا خسار بخشد یا بنالد یا نوحه کند یا معصی خواند یا بنالد
 است هیچ زنی را که موی خود برهنه کند و بیرون بگذارد از زمین کند یا بیاید از خانه بیرون

که در سرشت و اسخه بر اندام او روز قیامت و باشد از نافرمانان خدا و لعنت کنند بران زن
فرشتگان و پیغمبران تمام کذافی لباب الاخبار —

مطلب سی و دوم در بیان فضیلت صبر و تحمل بر مصائب بدانکه در خبر است

الصبر عند الصدمة الاولى یعنی صبر نزد یک صدمه اولی است باین معنی دروسه و زخمیکه از مصیبت

رسد باید که در آن صبر کند و هم در خبر است چون خدای تعالی بنده را دوست گیرد و او را بپای

مبتلا گرداند که آن بلا را او روی بنا کند پس اگر صبر کند و راضی شود بران حق تعالی و پیرا

از برگزیدان حضرت خویش گرداند و هم در خبر است که نیست شربت دوست تر نزد حق

از شربت صبر بر مصیبت جائز است که اندوه خود را باز گرداند بصبر و خدای او شربت چشم

و غضب است که باز گرداند آنرا بحکم و هم در خبر است که صبر کردن و مصیبتی است از او

خدای تعالی در روی زمین هر که این وصیت را نگاهدارد و دستگاری یابد و هر که این صبر

ضائع گرداند پلاک گردد و ربلاهی خدای تعالی و در خبر است وحی کرد حق تعالی موسی

علیه السلام که ای موسی هر که خوشنود باشد حکمتهای من و شکر کند نعمتهای من و

صبر کند به بلاهای من بگو بیرون رود از زیر آسمان من و بگوید خدای دیگر را جز من و از علی

رضی الله عنه مرویست که فرمود علیه السلام صبر سه قسم است یکی بر مصیبت دوم بر مصیبت

سوم بر طاعت پس صبر بر مصیبت سه صدد درجه است و صبر بر مصیبت پانصد درجه و صبر

بر طاعت نهصد درجه است و هم در خبر است که ساعت صبر بهتر است از دنیا و دنیا

و هم در خبر است که صبر کلید کشاورگی کار است و مشایخ گفته اند که صبر بر چهار نوع است

بر فقر یعنی با صبر سست بر مصیبت با و صبر سست بر رنجاندن مردمان و صبر سست بر زحمت

پس صبر بر فقر توفیق است و صبر بر مصائب ثوابهاست و صبر بر اندامی خلق محبت است

و صبر بر فقر منامی خداست و در خبر است که فرمود حق تعالی وقتیکه روی آرد بسوی بنده

از بندگان من مصیبتی در زن با در مال یا در فرزندان و می پس آن بنده بصبر نیکو پیش آید

بآن مسافر منزل جمیع محبتی خاص بود بهتر آنست که از جایی خود نرو و در همهجور واقعات و احوال
 سعیت تعالی شانه صفت حاصل است که خود میفرماید جل جلاله ان الله مع الصابرين
 پس این دولت بقیاس از دست دادن و مثال پرخیزان و ناویدگان با اضطراب و حزن پرده
 چه قدر دوری و حرمان از نعمات غیر نامتناهی متصور است مناسب این مینماید که بشاید در بعضی
 معنوی یومی وجه ربک ذو الجلال والاكرام دو استغنی میساخته وقت خود خوش گذارند
 الا اینقدر البته مروی است که با جمیع مؤمنین عامی طلب مغفرت موقی نماید که تاراج
 موقی از مفارقت بسبب حزن و اندوه آغشته نشود مالیاً صحبت مقتضی دعا با است در اینجا هم
 این عمل جاریست آن عزیز نیز خود از عمل مروی کی دریغ خواهند داشت که مدعی محبت صاف
 و باجابت دعای میفرماید جل جلاله ادعونی استجب لکم و بکر ابطه عبد با معبود خود ظاهر است
 همیشه این عالم گفته می آید که ما در مهربان با صلح پسرها همواره خود سیلیها میزند و طفل
 هر ضرب بی اما ما گناهان و بی حیب پس در مقامیکه هفتاد بار از ایزادگی شفقت است
 والدین اخبار صحیح و وارد است بحال انصاف این مقام لائق سپیدن است یا این جا
 روان و گذران و السلام علی من اتبع الهدی و دیگر اسمی محمد شمس الدین حسان
 بسم الله الرحمن الرحیم عبدالدین والدین از محمد شمس الدین نطل حمایت حافظ مغبفی بود
 از فقیر منیب القلب نظام الدین پس از دعای خیر کونین مطالده نمایند واقعات این عالم
 مثل هوای منخافه که هنگامی گرم و هنگامی سرد تصور توان نمود پس با انسان عاقل و
 بالغ لازم گردید که نه از حرارتش چنین بجهین آرد و نه از سردی و نش رخ با تشدان گذارد این نوع
 حمایت جو و کلمه گور اکار و گیر پیش است پیشینیان چون سر از اسرار کلمه یافتند
 بصورت دل یعنی شتافتند و حرفی بر زبان راندند که قلب مومنین پاک چون
 کوه پدید می آید که از هوای گرم و خشک و از هوای سرد و تر چونکه نفس انسانی با بندهای حل
 نقش میباید باطله است البته تصدق بصفات گاهی است لهذا لای نافی بر

از تیز لرزلات بر آوروند و با اشاره الهی و از دست الهی در یافت پس پیش بکوه
 سنگی مستحکم گریه در حال اگر عرش را بفرشند پس از ندیسی از جنبش زانویش محسوس
 شدن ممکن نیست المختصر استماع خبر حادثه فرزندان سعادت مند حافظ شهاب الدین المعروف
 سوند همی منظور چگونگی باعث القیاض و کشاکش خاطر عزیز نشده باشد که آن عزیز را بطرف
 جست صدا و قه با او واقع بود و حالیا از حرم و بمقام می ظاهر را باز داشته طلب مغفرت او نماید
 لرزین حال گریه هم و گریه بی تکلف با گریه و با طلب مغفرت نمودن آن بی و مقصد تر چند
 ن حضور را بجز افعال صالحه و حفظ اوقات نیک از فعل غیر موقوفی نبود و اما اعتماد برین نمودن
 ملا جائز نیست که خلافت شان عبودیت است جز اینست که سر بر آستانه بی نیاز می نمایند
 رض نموده آید که باکا با و شاه این بنده نارید و هر چه از سر بنده تست برین رحم فرماید و بگریزند
 قیبه بچو واقعات اصلا غم نباید خورد که این را با بطنای حال کوشالی رسیده است و بنده ای
 مین حال گریه دو بر آورد و اشتم کو چک از خود و عهد ~~مستور این از جانب~~
 حضرت والد بر زومه فقیر بود یکی اسمی بر شیدالدین بن شایسته ~~مستور این از جانب~~ طلب این
 هم داشت آنهم چهارده ساله گریه و هر دو عاقله کلمه مستور این از جانب یکی ~~مستور این از جانب~~
 برب بفرغ و هر دو یکجست بفرمانداری فقیر از کار ~~مستور این از جانب~~ و آداب خودی
 و بزرگی بجان و حق معصوم فقهار مشیت ایندی ~~مستور این از جانب~~ گریه بد که بومرود و دانه روز
 هر دو تب کردند و جانهای خود بجز رحمت جان آفرین سپردند و در آن ایام از جانب ارواح
 جان ماسور بودم که بعد بفرغ درس طلبه وقت شب پیوسته از آنها سیر و او و بیش پیش آرزو
 ذکر میکردم باشی سوز انتقال بر بعد و بی سبب در وقت و نیز از ~~مستور این از جانب~~
 حضرت والد ماجده آنچنان مایه از خودی نمودند که آن مذکور لغا سیر و آن ~~مستور این از جانب~~
 انفا کردم و بنجد دست حضرت والد ماجد حاضر شد مکیا ~~مستور این از جانب~~ این ناوید
 شفق گریه وقت نماز صبح چون شش این جماعت آوردند از چند روز حکم امامت جماعت

په بنده بود بعد فراغ سنت بسی انظار احدی اندک که یکی از صحاب خاص حضرت بود ند چنان ارشاد
 فرمودند که از امروز امامت جماعت شما سیکرد و باشید ایشان از پاسداری فقیر عرض کردند
 که خدا چنانچه خواهد خواست بجز این استماع این کلمه بسیمیکه بدست مبارک بود بر عمل انداختند
 و معصمه بر زبان مبارک آوردند و معصمه عمر و نوبتین گم است که از پیبری کند و کمال القباض
 و طلال از حافظ فرمودند که من از شما سیکویم شما عذر سے دیگر در میان آوردید آن بجان مرو
 بزرگ راجان بقالب مانده فی الفورانی و جهت گفته بامست حاضر شد بعد فراغ نماز عاقبت
 که برین طاری بود قابل تحویر نیست غم برادران کورالم سکوت و والده و ماجده کچا مدد العزم که کور
 صفات مدعی از نگاه تیری نامشخص بود و درم بخوبی که در وقت مصلا شست مانند بعد فراغ
 نماز اشراق از مصلا بر خاسته بارها بر میان نشست خود برودند و زبان مبارک بر عاقبت
 کینه کشادند که ای نظام الدین حاصل علم عمل است اگر عمل نباشد از بار بر سریم تا چیرت است
 سخن بشما سیکویم گوش باید کرد و درین عمر و در روز شما که نماند آن مرد جوان ساخت
 درین صورت صریح باعث انبذاب روح موسی باین عالم است و تصویب این تحقیق است
 اخبار صحیح نیست که درین ایام براسه عوتی کار سے باید کرد که وحش باسان طریق از بنده
 و کشاکش این عام و ایستد موصل با عمل خود کرد و آسانی یافتن رنج بدو چیز مقدر و استند
 یکی خواندن کلمه طیب بکثرت و بعد خواندن کلمه ماتی طلب مغفرت دیگر سه صد مرتبه گفتن
 و اون و از آنها و عا خواستن مغفرت عوتی این سه روز و از روی تو این اخبار ثابت آمد به است
 آسانی روح عوتی چون بدین تقریر بی غفلت از گوشم کشیدند و عقل هم یاری بالفساد است
 فوراً بر خاسته بقدریکه مناسب حال خود دیدم بعد پیشانی با باگریه و بکاسه به پانداوم چو
 مقصود حضرت ازین انزجار تو همین فقط اصلاح هم بود فرمودند خیر است آینده را آگاهی باید
 تا که قدم خود را از جاوه اختیار و ضابطه و حد و محققه اهل تحقیق این سو و انوسرو و العا
 کفیه الاشارة والسلام علی من بعد العلم اتمی ازینجا مقام صبر حضرت مندرم قیاس باید کرد و هر

که حضرت ایشان در انتقال یک پسر فرزندین صابر و شاکر بودند و تیره و الی آن حضرت باید بود که در صبر و رضا و تسلیم و در چندان بود که در وفات و در پسر خود این قدر که تحمل و صبر بود و در سجده انکه این مقام اولیای کمال است که طبیعت ایشان در شریعت و طریقت و حقیقت چندان غالی بود و موم شده است که از هستی بشریت نشانی نمانده خوش گفته است کسی که گفته است که مردان خدا خدا نباشند بلکه از خدا جدا نباشند.

مطلب سی و سوم در آداب سفر بدان که در کتاب چهار انواع در حقیقت سفر منظور است که سفر چهار نوع است سفر عوام چه نویسد مخصوصاً مردمان این خلیع مار هر دو روز و در شب در سفر بی و در شب بقصد شجونی منازل لها طی می کنند و سفر عابدان با راوت سیر وافی الارض جنبشی دارند و نیز متابعت حدیث تاسو و الریح و سفر سالک مسافرت اول است مع نشین و سفر کن که نهایت خوب است به معنی سیر وافی الارض اینست که سیر در زمین خود بکنید و نیز سیر او در علم تلویح است گاهی چنین و گاهی چنان از خود میگردانید و سیر بی او نیز و قول رونده است مع از خویش گذشته چه مبارک سفری بود و مسافرت کامل در مقامات است که از جزئی تا کل و از سفلی تا علوی و سفر در وطن عبارت ازین است که عودان اخلاق و زینت همیشه و عروج از ناموت به ملکوت و از ملکوت به جبروت و از جبروت به بلاهوت ای آنرا نماید و مقصود سوخت اینها از سفر و نوع است یکی سفر دنیا و دوم سفر حوریت و سفر دنیا آنست که از ملکوت ملکوتی رود و سفر آخرت آنست که ازین جهان انتقال نماید به عالم برزخ رود و پس از آداب هر دو سفر باید دانست آداب سفر دنیا بدانکه از حضرت امام جعفر صادق منقول است که وقت روانه شدن بسفر آیه الکرسی یکبار جانب پیش و یکبار جانب پس یکبار جانب است و یکبار جانب چپ خوانده بدو بگوید اللهم حفظنی و افظ منی و بلغ منی و بلغ منی و بلغ منی و بلغ منی

ارحمتی و ارحم منی به ملائک محسنی بمبیل بنحو اندانند انما ان بنیریت بنمانه باز آید منقول است که چون حضرت علیه السلام سوار شدی سه با گفتی الله اکبر بعد و سبحان الذی سخر لنا

بذو انوار مقربین وانا اسکر بنامتقلبون کنی وبعده گفتی اللهم انت العاصب
 فی السفر و الخایفة فی الابل اللهم صحنانی سفرنا و اخلصنا فی الیما اللهم انی اعوذ بک من
 و عشاء السفر و کما یتقلبت من جور عبد الکور و من عوۃ اطلوم و من سوء لشتر فی المال
 و الابل و تزویج بنین ست بعد تکبیر گفتی اللهم انی اسلک فی سفری هذا البر التقیوی
 و من عمل ما تر فی اللهم یون علینا سفرنا هذا و املو عنا بعده و گفتی اللهم انت العاصب
 فی السفر الخ و در بعضی روایت چنین است که چون پامی در رکاب نهادی گفستی بسم الله چون
 بر پشت مرکب آمدی گفتی الحمد لله و الله اکبر و سبحان الله سه بار و بعد گفتی سبحان الله
 لا اله الا انت ربی ظلمت نفسی فاعف علی انی لا یعفر الذنوب الا انت چون از سفر باز آئی
 گفتی انبون تا بون الشکر بعد عابدون لرینا حامدون و وقت و داع مسافر را گفتمی استوع
 الله و نیک و ایمانک خواتیم عملات یکی از صحابه را وقت و داع گفت بودک الله التقوی
 گفت زیادت فرما گفت عفاک نیک گفت زیادت فرما گفت بسم الله فی حیث که
 و چون بر بند می رفتی تکبیر گفتی و چون فرود آمدی تسبیح گفتی و گاه گفتی در بلبندی اللهم
 انک الشرف علی کل شرف و لک الحمد علی کل حمد و چون فرود آمدی گفتی عوذ
 بحکایات الله التمانی من شر ما خلق تا به صبح ضرر نرسد تا رحلت کرده و چون شب
 و آمدی گفتی یا ارحم الراحمین در یک اسد عوذ با الله من شرک شر ما فیک و شر ما خلق فیک
 و شر ما و رب علیک عوذ با الله من شر کل اسد و اسود و بینه و عقرب و من شر الین البلد
 و من شر والد و ما ولد و چون نزدیک آباء فی رسیدی گفتی اللهم رب السموات السبع و ما یتلین
 و رب الارضین و رب العالمین و رب الشیاطین و ما یضللین و رب الیرب الیراح و ما ذرین فانما سلک خبر
 نزهة القریة و خیر ما فیها و نعوذ بک من شر هذه القریة و شر ما فیها و یمنین ست در سفر السعوات
 و اگر کسی این دعا وقت سوار شدن بخواند انشاء الله تعالی از پشت مرکب جدا نشود و اگر
 شود از آنست صدقه و غیره محفوظ باشد و آن دعا همانست که بالا نوشته شد و نیز اگر بخواند

ناراضی

کن نیلو کاری و پرمیزی ز بد کرداری بند که بدو نیک ترافع و ضرر در پیش است بند گردنی
 همه عمر تو بفضلت گذرد بند بالیقین جان که پس از مرگ سفر در پیش است بند عاقل نسبت
 که در انجم بدش خوف بود بند که پس از مرگ ممالک چه قدر در پیش است بند قبل از
 توبه کن و استغفار بند ورنه هر جرم ترا وقت اثر در پیش است بند پاس انفاس کن و هیچ
 تراب بند برزخ پیردم ترع اگر در پیش است بند غزال میگز نیست و یا باسی را
 از غمش اسے دل برآ بند جانب دار البقاخ کن ازین منزل برآ بند مزروعه عقی است بند
 مقرو عیش گاه بند تخم نیکی کشته زینجا بار استجیل برآ بند غرق باشی تا یکی در بحر فک آب و نان بند
 سر برآ از قدر و ریاب لب ساحل برآ بند یاو کن روزیکه باشد مر کبیتا و دوش کسان بند از انما
 اسپ وزین و ناقه و محمل برآ بند و چه خوش گرد و روان سو سه و ملن مر و غریب بند وقت
 جان رفتن تو هم بیدل مشو خوش دل برآ بند بعد مرگ آ خر و و این قالب خالی ز تو بند
 اسے جان من از قید آب و گل برآ بند باش محکوم خدا و تابع امر رسول بند چند باشی
 نفس و شیطان دل برآ بند دست پیری گیر ورنه زهره شیطان بود بند طالب حق
 خدا را از ره باطل برآ بند مس ناقص از طفیل کیسیا ز میشو بند اختیار محبت کامل کن
 کامل برآ بند تا نمیری در جهان یابی چسان نام وصال بند نیست شوق استی
 واصل برآ بند پاس انفاس ست راه سهل بهر یاد حق بند ذکر و پیوستگی هر دو نفس
 برآ بند این نیتهای نیک از خود نسیحت عیب نیست بند بدگوا سے ستون و از
 برآ بند محفل کان خالی از ذکر خدا باشد تراب بند مورد رحمت نباشند و زمان فعل
 غرض مردن برحق است و ذائقه موت چشیدن پیشک که کل شی مالک الا وجهه دلیل است
 برین و کل نفس ذائقه الموت مشعر است ازین پس هر گاه بیماری پیدا شود یقین جان که پیغام
 در مسجد کنون مستعد جان و ادن باید شد و هر که بیمار شود و وسع عیادت باید کرد
 خود را بسیار باید آورد

مطلب سی و چہارم در فضیلت عیادت بیمار بدانکہ در خبر است کہ بخور انرا
 پرسید و پس جنازه بروید تا یاد آید شمار از آخرت ہم در خبر است کہ پرسند بیمار بر کوشکها
 بہشت است تا بر نیز و بیرون آید و پیشش بیمار اول روز فریضہ است و پس از آن نقل
 است و ہم در خبر است کہ پرسیدان بیمار واجب نیست گذر از سہ روز و ہم در خبر است
 کہ نیست کسی از بندگان کہ پیشش بیمار علاج کند مگر آنکہ بیرون آید با آن پرسند ہفتاد
 ہزار فرشتہ آرزوش خواہند و وی تا باز کرد و از خانہ بیمار در خانہ خود اگر چه پرسند و خود
 فاسق بود و ہم در خبر است کہ پرسند بیمار زمی آید در رحمت حق ہو و زیای رحمت حق
 و ہم در خبر است کہ پرسند جاہل و احمق مر بیمار را سخت تر است از بیماری پس طریق
 پرسش آنست کہ بند دست بر پیشانی مرین و یا بروست او کہ چگونه و تمام تجربات
 کہ مصافحہ کند مرین را و بیمار را باید کہ در بیماری غفلت از یاد حق نکند و بزبان و دل
 شغول بحق باشد و در خبر است کہ ہر کہ در اول بیماری خود این دعا بخواند اگر بیرون رود
 نجات یابد و سجنست رو دلا الہ الا اللہ سبحی میست ہومی لایموت و سبحان اللہ رب العیاد
 و البلا و الحمد للہ اکثر اطیبا مبارکاکما اعدت اولیا کس الذین صدقت ہم ما کتبہم
 و نیز در خبر است ہر کہ در مرض خود سجدہ چہل بار دلا الہ الا اللہ سبحانک انی کنت من الظالمین
 اگر بیرون نہ یابد یا بدو اگر رحمت باید منظور کرد و نیز در خبر است ہر کہ نزدیک موت خود
 گوید لا الہ الا اللہ و لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی العظیم بخورد و اورا نارا بدو ہر کہ
 گوید وقت وفات خود لا الہ الا اللہ العظیم الکریم سہ بار دعا اللہ رب العالمین سہ بار
 و تبارک الذی بیدہ الملک سبحی میست و ہو علی کل شیء قدیر کیار و اخل شود و بہشت
 اگر قبل ہو اللہ بخواند کیار در مرض موت خود محفوظ ماند از غلطی قبر و فتنہ
 اورا ملائکہ بفرمای خود روز قیامت تا بگذرد از بل صراط و نیز وقت از غلطی
 منقیا است پیچیدہ است و ثمر اللہ و عطا اللہ ان الذین ہو علی ہر کہ وقت فوتی

کسی شخص کو اندھا بنا دیا اور اللہ تعالیٰ نے اسے اپنی القیوم بخشیدہ شود کہ بزرگے را بسبب همین عیادت
 روز طاعت اشرفیہ مذکور است کہ ہرگز اور حالت عیادت مریض این رباعی یاد آید
 رسید صحت است کہ رباعی فتنہ انگیزی بود من و کشتی پیران دانی کیمان پیمان کنی
 بتو توان گفت این کہ آن کہن پادشاہی ہرچہ خواہی آن کنی پادشاہی و وزیران کتاب
 است کہ درویشی ہم رسید اشرف ہمانگیر تلمعین کرد کہ اگر بیماری این رباعی را بخواند
 یا نہ ششہ پیش خود دارد صحت یابد رباعی خود را بنظر نگارم صفت زد و پادشاہی را تعجب
 گفت خود برکت زد و پیک خال سیران رخ مطوف زد و پادشاہی را بدال ز بیم چنگ در صحت
 قصہ کوتاہ عیادت مریض کردن مسنون است و موجب ثواب اگر مریض در حق کسی رباعی
 مقبول گردد نفس است کہ حق تعالی وحی کرد بر موسی علیہ السلام کہ من بیمار شد م عیادت تم کرد
 و اگر نہ شد م طعام نہ دادی و نشہ شد م آب خوراندی پس حضرت موسی علیہ السلام عرض کرد
 کہ الہی تو چون و بیچونی ترا بیماری ہوا این عوارض کجا فرمود کہ عیادت بیمار کردن و دیدن بیمار
 و طعام بگرسنہ و اذن مرا طعام خوراندن است چہ چیز نسبت بخود کرد مسلمان
 باید کہ در بیماری تنگ نشود و مرگ را تلخ نداند کہ در حدیث است الموت جسم مویں
 الی الجیب و در خبر است کہ مرگ چہارست مرگ عالمان مرگ تو نگارن مرگ
 درویشان و مرگ پادشاہان پس مرگ عالمان رخنہ است و مرگ تو نگارن پشلا
 است و مرگ درویشان راحت است و مرگ پادشاہان فتنہ است و در خبر است
 کہ اولیاء اللہ نمی بینند مگر از سرای بسرا می نقل میکنند و در خبر است کہ موت راحت
 برای مومنان چون فرزند آدم بمیرد اعمال او بریدہ گردد و اگر از سہ چیز کیستد
 چون حوض و چاد و پیل و جزآن دیگر علمی کہ مسلمانان بدان فائدہ گیرند دیگر فرزند صالح
 و ناکندہ پیر خود را و در خبر است کہ بسیار یا و کنید شکنندہ آرزو یا یعنی مرگ را و بنگار فرزند
 این کلمہ را و فرمود کہ باش درویشین چون غریبان یا چون او گذران و نفس خود را از

گورستان شمار و فرود چون عالمی پیر و فرشتگان ساکنان زمین و آسمان همه ہفتا و روز
 گریہ کنند ہر کہ ہرک عالمی اندو گمین نشو و او ساقی باشد تکرار این سخن فرمود۔
 مطلب سی و پنجم در آداب بیمار وقت افتادہ بیمار و بعد مرگ و طریق تجہیز و تکفین
 آن و بایاتعلق بہ بدانکہ مرصہ چون قریب بموت رسد رویش بسوی قبلا کنند و بر
 پیلومی راست بخوابانند یا پشت و این آسان تر است برای خروج روح و اگر توانند
 سر اورا اندک بلند کنند تا رویش بسوی قبلا شود و الا سجال خود بگذارند و تلقین کلمہ شہادت
 کنند باین طریق کہ پیش از غرغہ باواز بلند کلمہ شہادت نزدیک او بگویند تا او بشنود و بگوید
 و گویند کہ بگو سبب شدت نزع انکار کند اگر یکبار گفت کافی است حاجت تکرار
 نذر و چون بمیرد ز سندان اورا از عصایہ عرین کہ از زیر سندان تا بالای سرش برسد
 بہ بندد و ہر دو چشم را بخوابانند تا گریہ منظر و بیچ معلوم نشود و چون غسل ہند اول تختہ را
 خوشبو کنند بعد و طاق از یکبار تا ہفت بار باین طریق کہ بچرخا سوختہ گرد و تختہ بگردانند
 و محل غسل را بہ پوشند و پرده نہند تا سوا می غاسل و معاون دیگر نہ بیند پس میت را
 بالای آن تختہ بر قفا بخوابانند و اصح آنست کہ ہر قسم کہ ممکن باشد نجسپانند اگر مرد است
 یک پارچہ کہ از ناف تا زانو رسد بر عورت و می بدارند و اگر زن است پارچہ طویل بقدر
 یکنیم گزیاد و گز بعدہ پارچہ ہا را از بدن برکشند و دست در کیسہ کردہ یا پارچہ در دست
 پیچیدہ پس و پیش اورا بشویند بعدہ و منو کنا ندے مضمفند و سنشاق پس سروروش را
 بصابون بشویند اگر برسہ مو ہا باشد و الا آب خالص کافیست و بریزند آب بر تمام اندام
 و می سہ بار جو شانیدہ از برگ کنار یا اشنان و اگر آب گرم موجود باشد آب تازہ
 اخسل از آب گرم فصل است و ابقا کنند در غسل از طرف راست باین طور کہ میت را بر پلو
 چپ بخوابانند و اندرونش بشویند بعدہ دست پس بجانب راست میت سہ بار بشویند
 بجائیکہ آب زیر پشت برسد بعدہ بر پیلومی راست کنند و جانب چپ را بطور سابق بشویند

پس بخوانند صلوة بر خیزانده و این نماز فرقی که است اگر چه بنام او میشود و اگر
 کسی نتواند همه عاصی شوند و طریقی نماز خیزانده نیست که دست برده شسته تکبیر گوید
 و ثنا خواند و باز تکبیر گوید و دست برده و در دو خوانند باز تکبیر گوید و بعد دعا
 خوانده تکبیر گفته سلام دهد عاصی است مردان جوان ایستند اللهم اغفر عیبنا ویننا
 و شاید تا و غائبنا و مغیرنا و کبیرنا و ذکریا و انما اللهم من اجمیة منا تا علی الاسلام و
 من توفیة منا فتوفی علی الایمان و دعای طفل نیست اللهم اجعل لنا و اجعل لنا اجرا
 و ذرا و اجعل لنا شافعا و شفعا اینجا فرق در ضمیر مذکور و نوشتا کند که تکبیر مذکور است و ضمیر
 نوشتا و اولی برای نماز میت اولی است ایستاده هرگز ای اجازت دیدید افکار طریقی
 ساختن قبر بعد آن عرض طول و عرض و عمق و در اولی عرض و عمق است که
 طول قبر مقدار طول قامت مرد باشد و عرض آن مقدار نصف طول آن و عرض قبر
 مقدار نصف قامت مرد و در آن قامت باید که مرد میان قامت و زیاده هر قدر که
 باشد حسن است و قبر را محدود کند که سه شصت و بیست و نه در آن بچسبند و در وی از راه
 بسوی قبله گردانند و بر پارچه الم نشرح و بسم الله نوشته بر سپینه و می نهند و بعد از آن خاک
 بریزند جمیع حاضران سه بار که مسنون است باینطور که در مرتبه اول گویند یا خلقنا کم
 و در مرتبه دوم گویند و فیها نعیدکم و در مرتبه سوم گویند و فیها ننجزکم تا در آخر می گویند یا
 خاک سوره اخلاص خوانده و در قبر او اندازد و موجب مغفرت است پس قبر را هموار کنند
 و سوا می خالی که از قبر بر آمده است خاک دیگر نیندازد که مکرره است و باید که داخل قبر
 میلست و در قبر صلیبا و شلیوخ باشند و از جانب قبله داخل نمایند و زنان از آن است
 وی داخل کنند و رعایت اقریب لمخوفه دارند و چون از دفن مراجعت کنند و در رعیت
 نماز خوانند و هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی تمکاش کرده بار و ثواب آن میت بنشینند و اولیای
 میت را همان روز صدقه و اذن بهتر است که این روز بروی میت گرانست نسبت

روزهای دیگر وصیت بر او است فدیة صوم و صلاوة واجب است بر کسیکه مقصود باشد و فدیة صوم یک روزه یک صاع جو و احدت صاع گندم باشد و فدیة صلاوة نیز چنین و نزد بعضی فدیة یک روزه این قدر و در وزن صاع سه آنرا بخند این دیار است -

مطلب سی و ششم در بیان ادعیه و غیره که برای میت و سائده بخشد و آنکه هر که این عار با تسمیه بر کاغذ نوشته بر سینه میت گذارد ایست که مغفور گردد و بسم الله الرحمن الرحیم
ربنا انعم لنا و اغفر لنا انک علی کل شیء قدير اللهم ان لا اله الا الله و عدده لا شریک له و اشهد

ان محمدا عبده و رسوله و اشهد ان الخبثه حق و النار حق و الصراط حق و میزان حق و البعث حق و الشقاة حق و الرویه حق و انت حق و قولک حق و فعلک حق و انما الک فی الخبثه حق و ان الساعة آتیة

لا ریب فیها و ان الله یبعث من فی القبور و اقم الصلاوة طرفی النهار و زلفا من الیل ان محمدا

ببین السیات و لک فکری الذکرین فمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من به فویل

للقاسیه قلوبهم و الکاظمین الغیظ و الباعثین عن الناس و انقرحوا بحسب المحسنین و احب فان الله

اجر المحسنین اقم الصلاوة لک شمس الی غسق الیل قرآن الفجر ان الفجران مشهور و اقبل حبس الله الی

الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و هم سورہ و الم شرح بالتسمیه تمام نویسد و نیز نویسد

بسمانک انت ربی فانا عبدک رب اغفر لی و ارحمنی برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی

خلقه محمد و آله اجمعین اللهم انی اسالک باسمک العظیم الذی هو قوام الدین و اسالک باسمک العظیم

الذی ترزق به العالمین و اسالک باسمک العظیم الذی و عاک به جبرئیل میکائیل اسرافیل با بر

السموات و الارض یا ذا الجلال الاکرام برحمتک یا ارحم الراحمین و این در و نیز نویسد باسم

اللهم مثل علی محمد خیر الخلق و افضل البشر و شفیع یوم الحشر مخصوص للطیب الذی سبنا و بعد و کل معلوم لک و صل علی جمیع الانبیاء و المرسلین و علی کل طائفة المقربین و علی عباد الله الصالحین
برحمتک یا ارحم الراحمین و نیز در همان روز که مرده را در گور نهند خواه بروز خواه شب و در کعبه

و فائده نیست و هر مقامیکه توجه کند بر من بزرگی همچنان باشد که بسر خاک رفته شیخ فرمود
 فائده بسیار است یکی آنکه چون زیارت کسی میرود چند آنکه میرود توجه او زیاد می شود و چون
 سر خاک می رسد و بحسن مشاهده می کند خاک او را حسن او نیز مشغول او شود و بجای متوجه گردد
 فائده بسیار بخشد و دیگر آنکه هر چند ارواح را جواب نیست و همه جهان او را یکی است اما در بندگان
 بنفقا و سال محبت با او و داشته باشد و بدن مشغور او که بپردازند از آداب و خیر بود
 اینجا باشد بان موقع نظر و تعلق او بیشتر بود که مواضع دیگر پس حکایت کرد که یک نوبت در خلوت
 جنید قدس سره بودم و از خلوت وی ذوق تمام میرسید بسبب جنید که در آن خلوت بود
 برون آمدم و بر سر خاک وی رفتم آنجا ذوق نیافتم این معنی را بخندمت شیخ خود گفتم من سر بودم
 که آن ذوق بسبب جنید یافتی یا نه گفتم بله گفت در موضعیکه در عمر خود پیدا است که چند نوبت
 اینجا بود و باشد و تفته و ذوقی حاصل بود و بدنه که چند سال و اما با او محبت داشته
 باشد اولی باشد که ذوق بیشتر حاصل شود و اما شاید که بسبب مشغولی حس بر سر خاک در توجه تقصیر
 افتاد و باشد آخر در خرقه اهل دله پوشیده باشد ذوق آن مشاهده می توان کرد و بدنه که
 است غرض فواید زیارت بسیار است کسی اینجا توجه کند بر وعایت معظف علیہ السلام
 فائده یا بدانا اگر بدینه رو در وعایت معظف علی الله علیه وآله وسلم از رفتن او و بیخ راه با خبر
 باشد چون اینجا رسد بحسن بیند روضه پاک آنحضرت را و بجای متوجه شود فائده آنرا با فائده
 این چه نسبت و اهل مشاهده را این معنی تحقیق باشد اتهمی همچنین روزی که از حضرت اهل بیت سر
 عرض کردم وقتیکه برای زیارت مرشد خود تشریف می برود و فکر از راه بود بهم میرسد که بر او زیارت
 پیرانه سالی و عسرت معاش خود تکلیف خواهند کشید روح مرشد را زیارت است
 است فرمودند از اینجا تا آنجا بسیار فرق است آنچه زیارت آنجا فائده دارد و زیارت
 و همین قصه که مذکور شد بر زبان آوردند پس لا جواب شدم و آن حضرت تشریف برود پس
 معلوم شد که سائیکه زیارت قبور را مانع میشوند محض جهالت است و بعضی جهالتی این را

سائل است و آن چیست که ارواح ایشان بر او روان باقی شده و تقویت یافته و غیبیست که در او باقیست
و همه بقدر است و است و ایشان فانی در جلال حق و در عبادت او پیدا شده و در این کوه از کوه
مرا در سینه بپوشیده بود و با طاعت چنانکه در داستان حق و کائنات که گفته اند و در کتب ما شریف
بود و انچه حیاتی بود و در این است آنچه حضرت در معجزات و کرامات و در کتب ما شریف
چیز حساسه در این کتب بیان کرده اند و در این است که در کتب ما شریف
در سوره اولیه که در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف
پدر خود و شریف که در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف
بگذشت سخت بکار و کفایت سزاوار این بابا شریف که در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف
خویش بر گور حسنه نماند و در خواب دید که در مکان آن کوه با برش آید و طایفه و اقمه
نشسته اند و حدیث میکنند و آن جوانی بود و غمناک و بیامد و غمناک و در پیوند نشسته است
بر نیاید که طبقه او را که می آید و دستار با بران کشیده و هر مردی که طبقی از آن خود است و در کوه خونی
همه رفتند و آن جوان بماند و سه راهی طبق نماند غمناک برخواست که گور خود فرزند و در این
افلت که یا عهد بدید چیست که ترا غمناک می بینم و این چه بود که دیدم گفت ویدی این طایفه را
گفتم آه سه گفت این کوه را با و لطفهای زندگان است که مردگان خویش را می آید و آن
به نیت مردگان صدقه و چند بار ایشان را و عا کنند شب آویند آن که در این کوه یک کوه است
آن روز هر دو سید بودم از فلان ولایت ما و خود را بجا آوردم تا به دو کس که گور خود را
باز و به هم من فرمان یافتند و در ربع از وفات من شوهر کرده و هر از این طایفه
باشند من که یکم را فرزند صید بود و بنام چنان شعور است که هرگز آید و گمان
فرمانی در فرقه و در فقر گیت است ازین خبر و از این خبر که هر دو کس که گور خود را
صانع گفت که ما در تو ای سید جوان نشان و او چنان روان شد و از کوه خود را
از آن پرسید تا نشان یافت و با او من ملاقات کرده و در کتب ما شریف است و در کتب ما شریف

غیر اهل قرابت و عوام اجنبی سوای کسانی که سابق مذکور شدند بدانکه در کتابت تیسیر الاحکام است که هیچ ایلیش مرد را بهتر از آداب و اخلاق نیست هر که او در آداب طلب کند به در بساط مشرف طریق نکند به اولین و نفع است یکی آداب خالق و مخلق پس آداب حضرت حق آنست که در اقبال او امر او مبارک است نماید و در امتراز نواهی او اهتمام کند و در فروع و انکسار سر فرود انداخته و دل گرو آورده باشد و زبان و جوارح از بهیودن نگارد و ذکر حق و فکرای الاهی نعمتهای او را شمار و شمار خود سازد و توکل بر حق کند و طمع از خلق بگسلد و بقضا و قدر خدا و بندگی و مشقتی که رسد آنرا عدل داند و با هر طاعت که کند خود را مقصر خواند و همیشه در غفلت آداب حق گویند که بی ادبی در حضرت موجب بد از حضرت است و آداب خلق با نوا آداب صحبت با خردان این است که صحبت دار و با ایشان شفقت و راه راست نمائیدن و آداب آموختن و بر این سخن بد آنچه واجب میکند حکم مذکور است کند ایشان را بد آنچه در وسع صلاح ایشان بودند بر آنچه در وسع مراد ایشان بود و بر آنچه ایشان را سود نمکند بر آنچه ایشان درست دارند و منع کند ایشان را از آنچه مالا یعنی بود یعنی از مهمات دینی بودند از مهمات دنیاوی و مکر و دواست صحبت کردن با مردان که دشوارترین آفت درین راه صحبت مرد است هر که را بدین صحبت مبتلا گردانند اجماع مشایخ است بر اینکه آن بنده خوار گردانیده شده است از حق که از خود بد و مشغول کرد و گویند سخت تر ازین آن بود که این را کسی سهل پندارد و اگر مبتلا شود بصحبت ایشان پس بگذارد بر شرط سلامت و نگردد اشتغال خود و جوارح خود از ایشان و تعلیم کردن از ایشان بر ریاضات و آداب و غیره از انبساط کردن با ایشان یعنی با ایشان صحبت نکند از معاشرت دور باشد که بعضی مشایخ گفته اند که رغبت نمودن خردان در صحبت بزرگان توفیق باشد

در غیبت کردن بزرگان با خروان خواری و نواوانی است آداب معیشت با بزرگان
 بدانکه سابق در آداب بزرگان نوشته ام و از او ای که اینها نوشته میشود چندان تفاوت نیست
 باید که پیش ایشان سخن اندک گویند بل پرسیدن و توجه ایشان بدایت سخن نکنند و زبان ببول
 و خواهش و حاجت قبل از دریافت مزاج ایشان نکشاید و در مجلس ایشان با دیگر کسی
 ننگند و استاد چنانچه میفرمود انداخته شسته باشد در وقت طلال مزاحمت نند سخن
 ایشان بحسن و بجا بشنود و با ایشان استاد شود و امر ایشان را اقتضال کند و در پیش
 و کلام بر ایشان تقدم نکند و در مجلس بر طلب علمای ایشان باشد و بکار و خدمت خود نیست
 و در می پیش ایشان ترش نکند و در مهمات امور بی ادب ایشان در نیاید و پیش با شاه
 یا نهمه او بی خودی و تقرب ازین سازد و در مجلس با غیر نشود و به بد می کردن و می مین
 نشود که از آن بد می بیشتر رسد و بدان و همان نیک خواه و منخلص و سبک باشد تا بکرت اغراض
 و رسول او آثار لطیفی ظاهر کرده و در هیچ حال بدخواهی او در خاطر نگذارد که بدخواهی او فکری
 و سبب انحراف ازین است و با شاه دیدار و مادر و استاد و پیران و صاحب حق دانند
 و زمانه خود را با همه طاعت و خدمت چون بنده گنهار انگار و شاید که در عیب
 رحمت و خوشنودی ایشان اگر و آداب و کسب می باید که دوستی با کسی کند که با خود
 و از آن بد که دوستی آن زیانکار تر از دشمن است زبان را سوزاند و سوز از زبان آنگاه
 هست نویسی دوستی کند و آن محض دشمنی باشد رخ در شمر منخلص بی منفرا بد و نیکو خلق باشد
 که با بد خلق دوستی بسز تر و در مصالح باشد فاسق نبود که از بی صلاح امید فلاح نبود
 و در غرض و در عین نباشد که خود غرض و در عین از رعایت دوستی باز دارد و دوستی با در خیر نیت
 آرد و آن در دست دروغ نگویید برای خود بسیار نخواهد زیرا که می بدرون خود وستان را او
 اندازد و دشمنان را از او بگریزد و ندو تو بگفتار وی فریب خوری و مغرور شوی در است
 و در آن زبان عظیم پیش آید و کسی که این چنین است اگر با او صحبت افتد باید که بر قدر حاجت

پشت دست بروهن نهد و اگر سخن ملامت مجلس یا و آید بگوید و اگر نه ساکت باشد
 و راستی که آنرا مردمان دروغ دانند نگویید اگر ناشروع بیند و وانکه که خواہد شنید بزمی
 تنبیه کند و اگر کسی حکایت کند حسن یا معائبش و دوران و خل کنی هر چه نیک بویند بگوید
 و هر چه بد بیند بیند از دو خود را و فرزند خود را و شوخ خود را نشاید و چون خواهد که بر خیزد
 مجلس را بقیس و تملیل و تمجید و استغناء ختم کند تا خاتمه بخیر باشد سبحانک اللهم و سبحانک
 لا اله الا انت استغفرک و اتوب الیک سبحان رب العرش عما یصفون و سلام
 علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین انت ہی ذی الجلال و الاکرام است که مردمان سواد
 ازینکه سابق مذکور شد در حق تو ستم کرده اند و درستان و آشنا یان و کسیکه نا آشنا
 باشند و دوست از عامه مردمان باشند پس آداب صحبت اینها آنست که در حدیث
 مردمان مجبول و پراگنده خویشین را درین گفتی و آنچه در زبان ایشان رود بگوش
 نیاری و حکایت نکنی و خود را در سخنهای نامحوارشان غافل نسازی و جهد کنی تا
 محتاج نگردی و ایشان را کم بینی و اگر از ایشان ناشایسته بینی یا شنوی بلطف بصیحت
 کنی اگر امید قبول باشد آداب برادر می و دوستی کردن بدانکه با کسی برادری
 و دوستی نکنی تا شکر دوستی در دوسه نبینی که رسول علیه السلام میفرماید که هر کس
 بر دین دوست خود باشد بپوشد از تا دوستی با کسی که چون دوست خواهی گرفتن
 باید که در وی پنج خصلت موجود باشد اول عقل که در صحبت احمق هیچ خبر نبود و عاقبت
 وحشت و قطعیت بود و نیکوتر احوال احمق بود که چون خواهد نیکویی بخورد سازد کار کند
 که از زبان دارد و دوسه نداند ازین است که گفته اند دشمن عاقل به از دوست احمق
 روزی باید که نیکو خود بود که با بد خو صحبت دشوار بود و بد نشود و بد خو آنکه وقت حرص و غضب
 یا توفیقش بر نیاید گفته اند دوستی با کسی کن که بوقت شستن آسایش تو بود و بوقت
 دشواری تو بود و دوست حاجت خزان تو بود پس صحبت با کسی کن که اگر دوست

کاری کنی یا در می کند اگر از تو نگوئی بیند در اول نویسد و اگر زشتی بیند بپوشد و صحبت با
 کسی کند که اگر سخن گوی را است گوید او را و اگر کار سے پیش آید ترا این چیز خود سازد و اگر شیخ
 ایشان را سپرد تو سازد و اگر راستی پیش آید ایشان تو سازد و در علی مرتضی کرم الله وجهه فرمود
 بود تحقیق آن بود که در همه کارها با تو بود و در شیخ خویش بر لے منفعت تو اختیار کند و اگر ترا کار
 متبایک ندارد که کار غیرت شود لیدر کند تا کار تو بر است شود و سوم خصلت صلاح است آنچه
 نهد و فاسق دوستی نباید کرد که هر که از خدا می تعالی ترسد از شر او ایمن توان بود که چون
 رحمت و سه بگردد و سه نیز بگردد و هر که از خدا می تعالی ترسد بر هیچ کس بر او عصیان کند بلکه چون
 معصیت نماید انکار بود اگر چه بد انکار بود که چون معصیت بسیار بدین دل رنگ آن معصیت
 را گیرد و در آن معصیت بر تو آسان شود و ازین است که غیبت بر دل پارسانان
 آسان تر از چاه و پیا و انگشت می ندرین پوشیدن است با آنکه غیبت عظیم تر است لیکن
 از بسکه شنیده اند و دیده اند بر دل ایشان آسان شده است چنانکه اگر بر دنیا حرص
 باشد که صحبت طالبان دنیا هر فاضل است هر که باز اهدان نشیند دنیا بر دل و می سرور
 شود و چون با اهل دنیا نشیند دنیا بر دل و سه شیرین شود و در سوره اند که دوست ترا بد
 امر بدی اگر چه رنگ نشوند همچو شوند و طبع و فومی از یار به یار میخیزان شود که پیش آتش بپزد
 که با تش قریب بود و هر خصلت آنکه است گو باشد که صحبت با هر که نگو هیچ راحت ندارد و
 بر هر چه گوید اعتماد نباشد اکنون بدانکه این جهان خصلت با او یک من می نشیند و اگر نه نشیند
 پس هیچ دوست نیابی آخر زمانه گمانی کنی با کسی که متو ابق خصلت و می کند دوست
 بر تشیخ است که دوست آنکه نباید کرد و در حدیث آمده است که دوستی با او
 برای دنیا و سه آن را نگوید که او را نشیند و هر که در دنیا نشیند با او
 پس هر دو سه آن نگاه آید و خصلت آنکه در دنیا نشیند و هر که در دنیا نشیند
 خدا که سرانجام می پارد آنکه او را نشیند و هر که در دنیا نشیند با او

نباید لیکن چون کار افتد با وی مبر باید کرد و بدانکه صحبت و می نیز حالی از فائده نبود که مرد عاقل
 هر چه بد نظر آید وی خود از آن پرہیز میکند از حضرت عیسی علیہ السلام پرسیدند ترا اوب کس است
 گفت کسی نہ ہر چه مراد نمونہ و از دیگران از آن دور شدم پس حق صحبت خلق از بر اوران و دور
 بیان شد از آشنایان دوست نما خد باید کرد کہ بیشتر ترا شتر از ایشان رسد رنج از ایشان
 آن باشد کہ ہر بیان دوستی نمایند و بدل مخالفت باشند لیکن چون با ایشان مبتلا شوی
 محلہ یا در مسجد یا در مدرسہ یا در بازار سے آداب زندگانی با ایشان آن باشد کہ ہمچو کس را
 فرودنگری کہ باشد کہ با فدای تعالی اورا قریب باشد و نزد فدای تعالی از تو بہتر باشد کہ در حق
 کہ فدای تعالی تہ چیز در سہ چیز پنهان کردہ است سخط خویش و معصیت ہما پنهان کردہ است
 صنیرہ را خرد مدار کہ باشد کہ سخط فدای تعالی دران باشد و خوشنوی خود در مطاعت ہما
 کردہ است ہیچ مطاعت خرد مدار باشد کہ رضای حق دران باشد و دوست خود را و
 خود پنهان کردہ است ہیچ بندہ وی را حقیر بدان باشد کہ وی از اولیا باشد و این سہ قاعدہ سہ
 بزرگ است ہمیشہ در پیش دل باید داشت و ہمچو کس را سبب نیابزرگ نباید داشت کہ
 نزد فدای تعالی بس حقیر است ہر کہ ویرا بزرگ دار و نزد فدای تعالی حقیر بود و وین خود
 فدای دنیا و خلق مکن کہ ہمچو کس احمق تر از ان نبود کہ آخرت خویش بد نیامی دیگر سے بفرہ
 ہر کہ برای خوشنوی خلق خشم خدا اختیار کند خدا بر وی خلق را نیز شکستین گرداند و ہر کہ
 خوشنوی حق از خشم خلق باک ندارد و خلق را از وی خوشنوی دارد و خدا ہم خوشنوی باشد
 کسیہ با تو خصومت کند با وی بخصوص پیش میا کہ عمر در آن شود و رنج خصمی دراز شود
 تباہ گرد و وغرہ مشوید و سعی ظاہری و ثنائی کسیہ کہ ہمہ بی اصل بود و طمع مدار از دوست
 ہر پنهان باشد کہ در آشکارا طمع از مال و جاہ و معاہدنت خلق برید و دار کہ شمرہ طمع جز
 دہر کہ حاجت نورد و کند شکر کن و اگر تقصیر کند شکایت مکن ہیچ کس را نہ صحبت مکن تا اثر قی
 وی بر بینی کہ نہ پذیرد دشمن تو شود و چون از خلق آسودہ باشی شکر کن خدا را کہ ایشان

تو گروانیده است و اگر شیخ مجتهد از ایشان سر و کار ایشان باز نگردد و بگوید که این شیخ
 مشو و بدان که برای رسانیدن تو در این راه مسلمان کرده است بسبب گناهی که کرده باشی بدست
 مستوجب عقوبت باشی پس ازان در شیخ کفارت گناه تو شود و تا در میدان مردمان باشی شیخ
 حق گویند بشنو و هر چه باطل گویند خود را ازان که سازد و هر نیکی که از ایشان دانی زبان بدان
 گوید و او هر بدی که دانی زبان ازان گنگ سازد که هر که چنین نکند در میان خلق سلامتی ندارد
 و سلامت آن باشد که انصاف بدید و انصاف نخواهد مرید سے از یکی مشایخ پروردگار ایشان
 ده ازین مردمان کدام صحبت را شاید گفت اگر کسی میخواهی که بار تو کشد و شادار است و اگر کسی
 میخواهی که تو بار و می کشی به گمان این را می شنایند اتمی حضرت شرف الدین عجمی منیر می رکن
 میفرمایند از برادر بر حکم حدیث مردمان سه قسم اند یکی آنکه بر صفت حیوانات اند که همت
 ایشان اکل و شرب و مباشرت است اولنگ کالا انعام بل هم فضل و هم آنگا مشایخ و شایگان
 همت ایشان تملیل و تسبیح و طاعت و عبادت است و این صفت فرشتگان است
 سوم مشایخ پیغمبر اند صفت ایشان عشق و محبت مولی است و این صفت انبیا است پس
 فیستقیم کسی همانست که همت اوست که قیمت المراد همت انمی و هم در زاد و الاخرت است که او را
 محبت با یارانے که ملازم تواند آموختن هم است آنکه همیشه باست در سفر و حضر و خواب
 و بیداری و مردگی و زندگی خداوند و آفریدگار است هر گاه که وی را یاد کنی باست که گفت است
 اما جلس من ذکر فی و هر گاه دل تو شکست شود بسبب تقصیر تو در حق وی او نیز که نیست که
 اما عند المنکسرۃ قلوبهم لا یلیس پس اگر در شناختی چنانکه این شناختی است در
 و هر چه در اشتی اگر در همه اوقات نتوانی که با او در باشی بهر کین تا در این
 بملوت با در می نشیند و مساوات که نور و صفت خود را با خدا می آید و در این
 در تشوید شنید و چشم در پیش و در روز باست تمامش بر مشغول بدل با تو و اولیای
 ازین پیغمبر و همه در دل تو گذرد و او اندام باساکت و در تمام فرات باست و در

و در هر چه پیش آید سبب بدل بر آن قدر می اعتراض نکند و بقضای او را نمی بانه و از حق نمی
 بایز که کار فرزندش وار و از خلق اسد سیر می کبیر نفسل می بنوی به توکل بروی که چه در حق تو
 تقدیر کند غیر تو و در آن باشد و همیشه از تقصیر خود از صحبت جلال و می شکسته و گرفته باشی و
 این احوال باید که همیشه ملازم تو باشد و ظاهر و باطن که این ارب صحبت است با آنکه همیشه است
 عاز تو بود نیست و چو کرد یار تو بود و باشد آنکه از تو جدا نشود و

مطلب ششم در شرح صحبت بدان و ترخیص و صحبت نیکان بدان که
 صحبت را اثر است لهذا باید که صحبت صلحا و علما و فقرا اختیار کرد و از صحبت همل
 و فساد احتراز نماید خوش گفت آنکه گفت در پانمی با پند شین باش بیگانه او و در
 اقی اگر غوری و آینه او به تیر از سر استی کمان کج و دید و دیدی که چو گوید صحبت نیکان
 سعادت می فرماید ز جابل گر زنده چون تیر باش به نه آمیخته چون شکر شیر باش به نه
 جذب کردن اولی بود که و رنگ دنیا و عقبی بود و اتقوا من موافق اتم زینار می غریبه
 صحبت جابل فاسق نباید نشست که اگر کار بد کنی تا هم بد نام شوی که از بهشتیان بیانی
 صحبت را تاثیر است ضرور بشرطیکه با صحبت و اخلاص و گردیدگی قلب باشد و اگر بفتاق و
 ظاهر و ادبی را یاری محض باشد حاصلی ندارد و پس طلبکار صحبت نیکان باش تا نیک شای
 یا نیک نمانی اگر نیش و می نگروی باره هم رنگ بهم بوی او شوی این قدر چه کم است
 قول سعیدی گل خوشبوی در حمام روز سه روز سید از دست محبوبی بدستم به بد گفتم
 در شکر با میری به که از بوی دلا ویز تو مستم به گدتا من گللی ناچیز بود و عرب و لیکن بدست با گل
 ششم به کمان شمشیر در من اثر کرد و اگر با من همان خاتم که به ششم به و هم وی گفت
 بعد از آن که در آن نشست به خاندان خویش گم شد به سگ اصحاب کوفت روزی
 در میان آن گرفت هر دم شاد به و حضرت شاه و با قلند قدس سره میفرماید است صحبت
 نیکان اگر که اعانت است به بهتر از مدخلوت و صد بلا صحبت است به صحبت و نیکان

از این به صحبت مروان کند صاحب یقین به صحبت مروان کند مروان ذات به صحبت
 وان کند مروان ذات به صحبت مروان کند که را جو کوه به صحبت مروان کند بن با شکوه
 است مروان کند خنده چو نار به صحبت مروان کند عین آشکار به و هم می در مکتوبه شیخ
 بر رسول کچھندی نوشته است که است بر او صحبت را اثر است که در خلوت نیست آنچه
 صحبت یک ساعت اولیا حاصل میشود از خلوت بیشتر سال حاصل نتوان شد من گمان
 پس مع الله علیہ السلام مع اهل التصوف یعنی ~~بهر~~ بنشین با خدا خواهد بود که نشیند با اهل تصوف
 صحبت بر جانش باد که گشت سه هر که خواهد بنشین با خدا بن گویشند و حضور اولیا به شیخ
 بعد از چهاری ایتم باید خداوند با دوستان خود چه فضل کرده بهر که ایشان را شناخت
 ز یافت و هر که ترا یافت ایشان را شناخت جان من بعصی از جمل گمان بر مذکوره
 گذشتند پنج یک درین زمانه نمانده است که چه ز غور شید بوم بی نور است به از پی
 خدمت خود نه از پی دوست به سبحان الله اگر ایشان موجود نباشند در یک ساعت این
 عالم از ظلم ظالمان و فساد فسادان زیر و زبر شود چون طالب را دولت صحبت و دوستان
 خدا دوست و به غنیمت شمرده جان و دل را فدای راه ایشان سازد و در جمیع احوال و وقت
 ایشان کند هر چه فرماید از آن انکار نیاید که شکر آن انکار جز نداشت نخواهد بود اسی بود
 اگر کسی خواهد که عمر خود را عبادت صرف کند گو صحبت دوستان خدا اختیار کند که کیست
 صحبت دوستان حق شرف دارد از عبادت هفتاد و ساله آنچه از صحبت یک ساعت
 ایشان حاصل شود از عبادت و ریاضت و مجاهده هفتاد و سال حاصل نتوان کرد فضل
 که شیخ نظام الدین اولیا وقتی بر حوض شمس گذشت اتفاقاً حسن شاعر آنجا مع یاران
 شراب میخورد ناگهان لظرومی بر شیخ افتاد و صحبت قدیم یاد افتاد و فی الفور گفت
 سالها باشد که هم در محبتم به گزیده بهتبار باش که باست به زهدتان این سق از مالم نکود
 سق ما محکم تر از زهد شماست به چون شیخ این بیات شنید فرمود در صحبت از

این سخن در دل حسن چنان اثر کرد کہ بنحو و شدہ بر پائی شیخ افتاد و توبہ کرد و خدمت لازم
 گرفت تا کہ منظور نظر ایشان گردید انتہی اسے برادر نگاہ پاکبازان اثر کیمیاء وارو سے
 مس ناقص از طفیل کیمیاء ز می شود و بہ اختیار صحبت کامل کن کامل بر آید ہر گاہ کہ نگاہ ایشان
 بر حیوان اثر میکند پس بانسان چہ رسد گویند روز سے حضرت شیخ نجم الدین کبری
 در حالت خود نشسته بود کہ سگے از ان راہ در گذشت آن وقت نگاہ شیخ بر او
 افتاد و حالت او دیگرگون شد کہ مست و سہو شاد گردید تا وقتیکہ زیارت
 بمہین حال بماند چون بہر دویر او فن کردند و گویش زیارت نگاہ شد در ہمیشہ است
 من اراد ان یجلس مع الانبیاء فلیجلس مع العلماء ومن اراد ان یجلس مع الفقہاء فلیجلس
 مع الفقہاء پس مراد فقہار ہیں مشائخ انند و تفسیر معنی الوسیۃ کہ در آیت یا ایہا الذین امنوا
 اتقوا اللہ و اتقوا الیہ الوسیۃ و اتقوا لعلکم تفلحون گفتہ اند الوسیۃ الی اللہ التقرب الی اللہ
 غرض صحبت درویشان فائدہ ہاوار و در کتاب سیر الاولیاء مذکور است کہ مولانا بہر
 ہمیشہ شیخ نجیب الدین متوکل میگفت کہ شبے سلطان امشائخ ز زیارت حضرت علی
 بننیا رکاکی بسیار مشغول یافتم چون روز شد دیدم کہ بسیار شادان اند پر سیدم این
 خوشی از چیست فرمود کہ شب مرا معلوم شد ہر کہ یکبار ترا دیدہ است او را پیام زیدم و در
 نقیحات است کہ ابراہیم او ہم گفت شبی بنجواب دیدم کہ فرشتہ طومار سے در دست و دست
 و پیوستہ می نوشتت گفتم چہ می نویسی گفت نام دوستان او گفت نام من نوشتی گفت نہ گفتم من
 از ایشانم دوست اویم اما دوست دوستان وی ام درین بودم کہ فرشتہ در رسید و گفت
 طومار سے از سر بگیر و نام وی بر سر نویس کہ دوست دوستان من است انتہی و ابو العباس
 عطا گوید اگر توانی کہ دست در روز نے دست در دوستان او زن کہ اگر در وجہ با ایشان رہی
 شمع شمع باشند و ابو نصر سراج گفت ہر جنازہ کہ پیش خاک من گذرانند مغفور شود و حکم این شاد
 در طوس جنازہ با از پیش خاک وی آورندے و اسما زمانے داشتندے نگاہ بر روزے

افضل است که شیخ ابوسعید ابوالخیر به مریدی را که اندیشه حج بود به خاک پیر ابوالفضل فرستاد
 گفتی آن خاک زیارت کن و هفت بار گرد آن بگرد و طواف آن خاک کن تا به مقصود حاصل
 شود این مرد انصاف از کور است و هم درین کتاب است که روزی ابوعلی سلجوقی را دیدند
 که در وقت گرمی زمین گرد و عیار میرفت پرسیدند که کجا میروی گفت ابلان خانقاه میروم
 که آنجا درویشانند و من نوشته و پاره ام که در روزی صد و بیستار رحمت از آسمان بر
 درویشان بار و تقصیر در وقت قیلوله از آسمان میروم که قیلوله کنم تا باشد که از آن رحمت
 بر من نیز بار در بزرگان گفته اند که خوشتر از آن بیان ایشان در خور آن و خوشتر از ایشان
 و از دوستان ایشان فراتر اگر چه دانی که چگونه سوائی تا فردا گویند که تو کیستی گوی من از
 دوستان ایشانم چون سخن ایشان شنوی اگر چه معنی ندانی سرچینبان تا فردا گوی از میان
 ایشانم گویند یا ترا حق است مگر بدان سبب برهی انتمی شیخ ابوزرع رازی را گفتند بیرون
 طیب میکنی گفت من بیج بایه ندارم بغیر از آن که درویشان از سخن من می خندند نقطه و مولانا
 رکن الدین خوانی گفت که من از بیج کار خود امیدوار تر نیسم الا از یک کار که بعبایت امیدوارم
 آن نیست که روزی در صحرائی خدمت شیخ رکن الدین کلال که از مشایخ بزرگ شیراز بود
 اظهارت مشغول بود و من کلوخ استنجاسی ویرا از خساره خود سووم تا بدان متعجباً گرد و مولوی
 روم گفت که با اولیای حق زانو بر زانو بایست که آنرا اثر ناست عظیم و در خبر است که
 روز قیامت بنده نومید مانده باشد از مفلسی کردار خود پس حق تعالی گوید ای بنده من تو فلان
 دانشمند را در فلان مملکتی شناختی و فلان عارف را می شناختی گویدی می شناختم پس مگر شود
 که برو ترا بوی بخشیدم سبحان الله و قیامت شناختن نسبت پیوندی یابد و سبب نجات میگردد
 بهر دوستان و می سیرت گرفتن زین برون بهتر و اولی اندام هر یک خود را در یک سلسله
 بسیار و انتمی صاحب نوا و الفداء گوید که من روزی به فلان کجا میشناسم از او پیش شیخ خود
 برده بودم تا وی بسوی من بفرستد و دیدم که او که به نوا برداشد بعد درین محل حکایت کرد

در سنجار را گویند که پریان آنرا میدارند یعنی از مقام موی میبرند و بالای او درختی که در آن خانه بود
می نشانی دهند و میفرستند و در پیدایشش عاجز بودند و آخر او را بنی مستی شیخ سید علی بن باجرزی
بروند شیخ موی سر آن کودک برآشید و کلاه خود را بر سر او نهادند تا قیام کرد که اگر باره بگیرد
بر نوازند گوئی که من مرید شیخ شده ام و این کلاه از وی یافته ام پس آن کودک بنامه خود او
اطهار این امر کرد آن طائفه پریان این سخن شنیده با هم گفتند که کدام بدبخت این را بخوست
شیخ پروتا دست از وی برداشتند بعد از آن نزد آن کودک نیامدند و همچنین حکایات بسیار است
که در پیش صحبت او فواید صحبت از آن معلوم شده و اگر چه کمال میسر آید بهشت و سیاهیست شمان
لیکن در صحبت او آب شرط است با او آب گذار و که مقام در ایشان کم از با و شایان و شایسته
نی بینی که بخواه در ایشان آنچه ادب میکند نزد او اگر در صحبت بزرگه اوقات صرفه کرد و فایده
بافتن نیافت پس محل استعداد خود کند و از صحبت وی کماره کش شود و طلب و گیرنده کند
شیخ علی را همیشه است که با همی با هر کس شستی و نشه جمع و دستا به و نه تونه رسید صحبت با
از صحبت بچوس گیران میباش بد و نه نماند روح عزیزان بجا است با غرض این نکته برآید
طالبان حق است نه برای کس و درین زمانه که مردم صاحب صلاح و برکات نایاب پوشید
بتر آنست که اکثر جلوت باشد و کتبهای صوفیه پیش نظر داشته باشد که طالع کتب ایشان
هم بجای صحبت ایشان است حق تعالی فیض و برکت خواهد داد چنانچه از مزاد او بیا برکت
زیاده درین باب چه نویسم -

درین باب چه نویسم

مطلب چهل درم و اعطای صاحب برای طالب حق بدانکه هر که این ده فصلت شد
خود سازد و بیند آنچه بیند اول آنکه گویند یا و نگند در است باشد یا دروغ و توهم دروغ نگو
نسخه نداشت و عده نکند اگر چه این نیز قسمی از دروغ است چهارم به پر میزد از لحن کردن
پنجم آنکه در نزد حیوان بچرم دعای بدکنند کسی را که اگر چه آنرا رسیده باشد پرا از او
در پیش آنکه در آن ظاهرانه از دست نه از زبان ششم گوایی نندیشد کسی را نه بنفای

مفتم میل نکند بر معاصی ظاهراً و باطناً هتتم بار خود برد یکسکه نند خرد باشد یا بزرگ تنم بر وار
 طمع خود از آدمیان دهم تو اضع است یعنی پیش تیا در از هیچ کسے خود را اگر عنفیر باشد
 یا کبیر عالم باشد یا جاہل کافر باشد یا منافق یعنی خود را از همه کمتر داند همچنین است
 در فتوح الغیب دیگر آنکه طالب لب را باید که تکرار پنج چیز کند که ضرر در است و موجب نفع
 اول آنکه بداند که علم حق بر همه اشیاء محیط است بخلاف آدمی که احوال یک شهر
 تمام نمیداند اگر چه سخنچ بود چون نداند چگونه دهد و دم آنکه قادر است بر ساندیدن از حق
 بهر جا که محتاج است بخلاف آدمی که این قدرت ندارد و پس چگونه رساند سوم نسیان
 بر حق روا نیست بخلاف آدمی بسا باشد که محتاج را بروز نشاند و فراموش کند چهارم
 حق را ملال نیست از عطا بخلاف آدمی که اگر بعطایا می خلق بشیند زمانه گذرد
 که ملول شود و پنجم خزانة الهی که نمیشود بخلاف آدمی که خزانة او کم میشود اگر اینمنی را همیشه
 حاضر باشد بے تکلف در تلاش و تلاش از خلق گسسته گردد و دیگر آنکه طالب را باید که
 باین صفات خود را بسجده متوجه شود اولی آنومی و امتثال امر و اجتناب از نهی
 و دوازست ذکر و تلاوت و عبادت و غیره شود و ثانیاً در وقت نماز و عبادت نظیر آن
 و توبیح اوقات و انواع عبادت و طبع نماز و نوح و نوحی عوائت و امر معروف و نهی نکر
 و تقسیم عمر این من و معتقدین با خلق و عبادت در احوال و انصاف در افعال و خلق بصیرت
 و پارس بعد از دستاورد با آنجا بود است با و در نماز با طینت یا نسیان بیجا و است با آنجا بود
 بیو املت با ضعف یا نسیان است با سکینمان بیووت با در و نشان بسناوت و در وین
 بصمیمت و در و نیا بقناعمت و طاعت بززت در نظر بعبرت و در سکوت بفرکت سخن
 با ناست در حرکت بصیانت و در عهد بوفا با اهل حق بیووت و صفا و نصیحت شاکر بود
 صابر و زخیر سابق چون برین صفات مراقب باشد و غفلت نکند پس پسیم در اطمینان
 اسرار و در این صفات دعای میدن گیرد و متعلق اسرار این صفات بیب تی سالک گردد

در اطوار مقامات مقربان و صدیقان بزرگو و فکر و اعتقاد و خوف و حزن و اجتناب و خشوع و زهد
 و ورع و رجا و اخلاص و توکل و تفویض و تسلیم و صبر و رضا و شکر و حیا و صدق و ایثار و تقویٰ و نسبت
 با ارباب و یقین و انس و علم و حکمت فراست و بصیرت و الهام و سکینه و محبت شوق و وجد
 و شرف و غیبت و تمکین و توحید و فنا و بقا و غیر ازین از مراتب سنیہ از باب قلوب و خاتم نام
 میفرماید کہ شہوت سه قسم است در خوردن و گفتن و نگریستن در خوردن اعتماد بر خدا دارد
 و در گفتن استی نگاہ دارد و در نگریستن عبرت و نیز فرمود کہ در چهار وضع چنین باشی در عمل
 و در گفتن بی طمع و در دادن بی منت و در نگاہ داشتن بی بخل و نیز فرمود کہ در سه وقت بعد
 از نفس کن چون عمل کنی بدان کہ خدا ناظر است چون سخن گوئی بدان کہ خدا می شنود و چون غایت
 باشی بدان کہ خدا میداند کہ چگونه ناموشی و ابرامیم او ہم میگید کہ از پنج عقبہ تا گذری بمقام
 مردان نرسی اول در نعمت بر بند و در نعمت بکشاد دم در غیر بر بند و در اول بکشاد دم
 تو نگری بر بند و در روشی بکشاد دم در خواب بر بند و در بیداری بکشاد دم در اصل بر بند
 در اہل بکشاد و نیز فرمود سبتہ بکشاد و کشادہ بر بند گفتند ہمیدہ نشد گفت کیسہ بکشاد و
 کشادہ بر بند استی دیگر آنکہ امی عزیز تر ابا بد کہ باوصاف حمیدہ موصوف گروی با پیران بخت
 با جوانان نصیحت با طفلان بشفقت با ضعیفان برحمت با درویشان بہ بذل و سخاوت با
 عالمان بتوقیر و حشمت و با ظالمان بعداوت با فاجران با است با خلق با احسان مروت
 با حق بتفسیر و استکانت با نفس ببنگ با خلق با صلح با ہوا بمنزالت با شیطان بجمارت بر
 جنای خلق تحمل در معاملہ اعدا علیم در وقت مصائب صابر در حالت رجا شاکر بیوب نفس خود
 عارف از ذکر بیوب خلق ساکت اندوہ و مصیبت خلق را کارہ بتقدیرات قضای الہی راضی
 از بدعت و ہوا و در قدم در شریعت را سنج در طریقت ثابت از مواضع تمت متمیز بر علم
 نہایت حریص از اہل فتنہ بہ متنفر مصاحبان را بطاعت معاون بر جماعت موافقت بر تائب
 ناصح بانڈک قانع در سوال و احوال آخرت متفکرت از افعال و اقوال خود مخالف و از طبیعت

سوانی قیامت ترسان بخت و عنایت ربانی امیدوار باشی تا نجات یابی —
 طلب چهل و یکم در مواعظ و نصائح حکمای پیشین بدانکه از وصایای تقمان حکیم
 است که بپس خود کرده بود اسپه خدای عزوجل را بشناس و هر چه پند و نصیحت کنی سخت
 آن کار کن و سخن با اندازه خویش گوئی و قدر مردم بدان همه کس را بشناس و راز خود نگمدار
 مردم را بوقت خشم و غضب باز مایی و دوستدار بسوز و زبیران امتحان کن و از مردم ابله
 اوان بگیر نزد دوست زیرک و دانا گزین و در کارهای غیر جد و جهد نمائی و بر زمان اعتماد
 من سخن بخت گوئی و تدبیر با مردم صالح و دانا کن و جوانی را غنیمت دان و هنگام جوانی کار
 و جهانی راست کن و یاران و دوستان را عزیز و ارباب دوست و دشمن ابر و کشتاوه در راه
 پر را عزیز و ارباب خدمت ایشان بواجبی کن و دوستا و ارباب بهتر از بد و ازان و خصم را با اندازه خویش
 در همه کارها میانند و باش و جوانمردی پیشه کن و خدمت همان را بواجبی بکنار و در خانه هر که
 را آئی چشم و دست و زبان نگاهدار و با جماعت پایا باش و جامه و تن پاک و زود خنده و
 علم و ادب و تیر انداختن و سوار سی اسب یا سوز و دین را برای آشنایان و مردم را برای آشنایان
 نگمدار و از کفش و موزه که پوشی ابتدا پایی راست کن و وقت بدر آوردن از پای چوب گیر
 و با هر کس کار با اندازه طاقت او کن چون شب سخن گوئی آهسته و نرم گوید چون روز سخن گوئی
 اول بهر سو نگاه کن و کم گفتن کم خوردن و کم گفتن عادت کن و هر چه خود را تا پسند خود بگو
 پسند و کار بدانش تدبیر کن و نام و خنده است و می کن و با زنان و کودکان را که در پیش
 دل منه و ابدی اعمال چشم و فادار و بی اندیشه در کار باش و ناگردد و شمر و با کسی
 مکن و از خجیل و ناگس امید بی دارد و با بزرگتر خود و مزاج مکن و با بزرگان خود و از مردم
 بخود گستاخ ساز و حاجت مندانا امید مگردان و در خانه مردم گفتنی مکن و در خانه
 بگذرانی مدد و از جنگ گذشته یا بکن و بپزگسان را و بپزگردد و میان بپزگردد و
 میان زن و شوهر میانمی کن و مال خود را بدوست نشود و در دنیا در میان بپزگردد

دشمن ناختم شده بکار میرود از غیبت مردم رابا و مکن و با بدان عهد استان بشود مردم را به بدیای
 بلکه تا توانی جنگ و خصومت یاد مکن و قوت آن را مباحش و از مووه خود را جز بصلاح گمان
 و نان خویش بر سر سفره مردم نخورد و کارها را تعجیل مناوتن خود را از برای دنیا در ریخ مردم
 و هر که خود را نشناسد از و امید می دارد و شب برینه نیز خود را پیش مردم بخارد و در حال
 چشم دشمن بگو پیش مردم بزرگ آب بینی از آستین پاک کن و بوقت بر آمدن آفتاب
 منسپ و بمای نشستن خود را بشناس و سخن مردم گوش بدار و از بزرگ تران و پیران پیش
 راه مرو و در میان سخن مردم در میان و پیش مردم سر زانوسه و پپ و راست منگرتا و از
 بر ستور برینه نشین و فصول فرج و متکبر باش و خصومت مردم بخویش بگیر و از فتنه و
 جنگ بر کران باش شب زیر جابه بحسب مراعات کن بچند آنکه خود را خوار سازنی
 و بی تکبر فروتن باش و چون راه روی خود فرو و فکر و جمعی که استاده باشند تو نیز همراه ایشان
 سو وقت کن و چون بشینند نشین و انگشتان از هم بگذران و بدست و محاسن بازی
 و پیش بزرگان نه بان بگردد و در وقت سخن گفتن دست مجذبان و حریت همه کس نگاه
 تا حرمت دارند ترا و عظیم سلطان غم مکن و بدی کسی پیش و اگر و مال خود را از نفس خود
 عزیز و در حدت بسیار و تا حرمت در از شود و راست گو باش تا عزیز و محترم گردی و
 تا حدت کنی در حدت و سوال خود را بدی خود مخفی دار که اگر اندک باشد حقیر نمانی
 و اگر بسیار باشد هرگز به نامی ایشان نباشی و آنچه شنیدی در محل آمدن خود را درین
 در میان نشوی و بدان که در میان آدم و بیایم همین است باطن را به از ظاهر که ظاهر
 نظرگاه خلیق است و باطن نظرگاه حق و کاری مکن که از آن در نظر حق تعالی شمسازی
 در خانه اگر کس است یک عزت بس است و صایای افلاطون با سلطان
 و دیگر حکمای اینست که معبود خود را بشناس حق او را نگهدار و همیشه با تعلیم و تعلم
 باش و عنایت بر طلب علم مقدم دار اهل علم را بکثرت علم امتحان مکن بلکه اعتبار حال

توانی کرد و یقین در آن که متوجه بگمانی شده که آنجا نه دوست را شناسی و نه دشمن را پس اینها
 به نقصان کسی را منسوب کن و حقیقت شناس که جاسی خواهی رسید که خداوند کار و بند
 مساوی باشند پس اینجا بگو مگر همیشه زود ساخته دار که چه دانی که کسی را میل خواهی شد و بدانکه
 از عطا یا می حق سبحانه تعالی هیچ چیز بهتر از حکمت نبود و حکیم کسی بود که فکر و قول و عمل و
 مساوی باشند مکافات کن به نیکی و در گذران بدی و یاد گیر و حفظ کن و فهم کن در هر قسمی کار تو
 و نقل حال خود کن از هیچ کار از کار نامی همان ملاست منما و در هیچ وقت توانی مگر از خیرات
 تنجا و ز چار و شمر و هیچ سینا از کتاب مسته سر بایه مساز و از امر افضل سمیت سرور سرور
 اعراض کن که از سرور و اتم اعراض کرده باشی حکمت و دست دار و سخن حکیمان بشنو و اسی و
 از خود دور کن و از آواب ستوده امتناع کن در هیچ کار پیش از وقت الحاکم بیوند و چون بکار مشغول
 از راه می فهم و بصیرت بآن مشغول باشی تو نگری متکبر و موجب نباشی و از مصائب شکستگی و خوار
 بخور راه دره باد و ستان چنان معامله کن که بجا کم محتاج نشوی با دشمنان چنان معامله
 در حکومت ظفر ترا باشد با هیچکس سفاقت مکن و تو انفع با همه بکار دار و هیچ متوانی
 مشهور و نامشهور را معذور داری بر آنچه خود را ملاست مکن بی طالب شادمان مباش و سخن
 اعتماد مکن و از فعل نیک پشیمان مشو با هیچکس مزاح مکن همیشه بر ملازمت سبقت
 و استقامت و التزام نیرات موافقت کن و هم می گفت که بدترین جراحت آن بود که گری
 لیسمی حاجت نخواهد دور و وانگردد و سخت ترین مذلت آن بود که بزرگی برود و سفله رود و بلای
 آنتی ملازمتان هوشنگ است تو نگری در قناعت است و سلامت و عزت و
 دوستی در قطع طبع است فقط و از سخنان فیساغورس گفت که مدح خود گفتن راستی ناپسند
 است و سوگند بسلط خوردن نشان دروغ گوئی را با جی خواهی که ز غم خلاص باشی
 در خانه خود مکن کسی را پنهان بد و حجت کس گواهی خود ننویس بد خصمان شو و امانت از کس
 از تنی بدین اقوال حکیم نصیر الدین طوسی که مشتمل بر نصائح است بدان ای یار

کہ پیغمبر اکرم صلی اللہ علیہ وسلم کے اعتقاد و مکتبہ تادولت و اربین حاصل کنی از یاد حق عاقل مباحث
 تا شیطان و عدول تو راہ نیاید بدینا و اسباب آن مغرور مشو تا ہلاک نگردی ہول از دوستی خلق غالی
 کن تا راحت یابی در کار حق تعالی باش تا کار تو ساختہ گردد و در مہمات دنیا اہتمام اندک کن تا گفتہ
 حاصل کنی جز حق با کسی دوستی نکنی تا خستہ نگردی عیب کسی مکن تا عیب خود مبتلا نگردی تنگنای
 اندیشہ صبر کن تا فرائع یا بی طمع از دل دور و ارتقاوار نگردی نیکی اندیش تا ترا ہم نیکی پیش آید
 از خلق تا امید شو تا از کرم خالق با امید برسی غم دنیا منحور تا دل تو سیاہ نگردد و استی ہمیشہ پیشہ خود
 ساز تا دستگیری یابی از کس سخاوت یا اگر کسی بتو نرسد گناہ برکے پسند تا در گناہ گرفتار نگردی
 بحقارت گوی منکر تا در نظر مردم حقیر نہائی از برای دنیا و مافیہا اندو مکن مباحث تا پریشان دل
 نشوی قدر نعمت بشناس تا از تو نعمت نہ ستاند از خلق جدائی کن تا سخن و اصل شومی غم فرود بخورد
 تا اہل دراز نگردد و مرگ را بسیار یاد و ارتقاوارت بدینا نگردی ترک گناہان گیر اگر بہشت میخواہی از
 کسب خود بخور اگر لقمہ حلال خواہی توقع از هیچکس مکن تا پیش ہمہ عزیز باشی فروتنی کن تا بہ بزرگی
 برسی از خلق کنارہ گیر تا بحق انس گیری شکر حق تعالی بجا آر اگر نعمت و وجہی میخواہی از مرگ
 بجا فعل مباحث تا در امان باشی با حق می باش اگر عشق جاودان می طلبی خدمت بندگان کن
 اگر قرب سلطان میخواہی صبر پیش گیر اگر عاقبت میخواہی خود را بحق بسیار تا در امان باشی دست
 عدوان صاحبان زن اگر نعمت می طلبی آہستہ رو تا ماندہ نگردی خود را قدر مند تا حرمت یابی
 از صحبت جاہلان برہیز تا دل تار یک نشود با عالمندان دین منہشمن باش تا از حق زبرداری باشی از
 خود دانی شو تا بحق باقی شوی قناعت گزین تا تو تکیہ شوی ہمت بلند و ارتقا قیمت تو بیفزاید و
 برف کسے انگشت مند تا مواخذہ نگردی اختیار خود بگوشہ نہ تا بمقتصد و برسی حریم دنیا مباحث
 تا خوار نگردی تو فین خیر از حق تعالی بشناس تا غرہ نشوی خود را در میان مند تا با قیمت گزین
 کسی بدو تا زبان زدہ نشوی در کسے بحقارت منکر اگر معرفت داری از ہر شکر کن اگر بہت
 حق تعالی میخواہی برود حق تعالی ملازم باش تا در تقصود و بدوی تو کشایند در بندہ چیزے بہا

تا آزاد باشی هر چه طلب داری از روی اخلاص طلب تا بیایابی خود را از حرص دور و از تامل مردم
نگردی خوشتر از در میان سپاه تا معرفت حق تعالی برسی خوش خوی باش تا در چشم مردم عزیز
باشی سودای پیش گیر که از آن سود کنی خشم فرو خور تا راحت یابی مسکین باشی تا مقبول و لایق
گردی کار مردم بسیار تا حق تعالی کار تو بسازد و در عیب خود فرو نشود تا سیب نگرودی با همه کس
نرمی کن تا از دشمن برهی آن کار کن که عاقبت از آن پشیمان نشوی بر نعمت کسی حسد مکن تا همه
گردی بر زیرستان شفقت کن تا از جنگ نبردستان برهی آهنگی پیش گیر تا بر همه نبرد
و ایام بدست آید اگر خوشتر از حق تعالی نخواهی بود ای اندک صبر کن تا بگردد بشیالی
بد خوبی را ترک کن تا عیش بر تو تلخ نگردد و در معاملات سخت هیچ تا از سختی برهی با همه کسانی
کن تا دشواری نبینی دیگران را از خود بهتر دان تا از خود می خلاص یابی در شستی بگذار تا
نزد همه دوست گردی یا همه باش اگر مرد راهی انصاف از خود طلب اگر بود از همه
در یاد حق باش تا دولت معمور گردد و در ماندگان را دوست گیری کن تا بسختی درسانی از گناه
مردم در گذر تا از تو در گذارند از افتادگان مگذر تا از پایی در نیفتی سوی دنیا نیز ببین تا از
سیاه نگر و جز حق دیگر ببندیش اگر طالب حق خلاص ترک فرما تا سلامتی یابی از مسکو
جل و علا روی متاسف تا عاصی نشوی افتادگان را و سنگ تیر تا دستگاه یابی با همه جنس
منشین تا پشیمانی نکشی ترک عزت و لذت دنیا گیر تا لذت دین حاصل کنی انصاف
خلق بده تا بستم کاری مانع نشوی آن کار مکن که حق تعالی ندهد و با کسی همنام مکن تا
از بلاکت خلاص یابی هر که با تو بدی کند تو با وی نیکی کن تا از کرم حق فایز یابی
بیدار باش تا روز ظهور باطن سخاوت تو راه نیاید با رهنمان برود که بمنزله آن در دنیا
بی رفیق با می دراز شده که رهنمان بسیار نری با قافایه که دشمنان دور را دور کند
تا از جنگ خلاص یابی همه بر نفس قرار آن آتشی نه تا امیر شیعی بنده خود خود و می
دوستی پشیمان کن که بر او شکر بود و خواهی را از سرشت تا بر سر شور می بار خود را

انی بر هیچکس شتم مکن تا شتم زده نشوی جان را در باز اگر موس وصال جانان داری بطمع
 مال کسی در استان تا خواری نه بینی در دریای معرفت فرو شو تا گوهر یابی بلاراشو اگر دست
 اینخواهی رهبری طلب کن تا گمراه نگوی خرابی پیش گیر اگر دست عشقی خود را می سبایش پهنی
 اما شومی خود را در رنج و آزار است بینی نصیحت نیکان شنو تا فائده یابی خود را گم کن
 ای جویندت کوشش کن تا بر او برسی سر از دوستی متاب تا صادق گردی در بالابسته
 شغول مشو تا حسرت نخوری سخن نفس اماره را استوار بگیر که آخردر و غلویش یابی گفته بول
 سلیم بشنو که هرگز خلافت نکوید پناه حق تعالی گیر تا از دشمنان خلاص یابی مدح و ذم کسی مکن
 و ن عاقبت او ندانی قدر ایشان اگر قلاشی از خلق طمع بروا تا محتاج نگردی نفس را
 سدا را تا بطلوب برسی هو او موس را بخود راه مده اگر مرد دلاوری سر و گریبان خود کوی تا
 میب مردم در نیفتی بفناعت دنیا را خریدار شد تا زیان زده نشوی اختیار خود را بگوشه نهد تا
 متناز گردی با گمگشتگان همراه باش تا بمقصود برسی برگذریل فرود سپا که آخز زیان بینی
 نفاس را با سدا را اگر مرد حق دلهار او ریاب گرموش داری بفناعتی را خریدار شو که هرگز
 نرا قبول فرماید حاجت خود جز بحق تعالی بر نگذار اگر میخواهی که برورد نشود همه با با او سپ با سدا
 بهر جا که برسی عزیزت وارند و دوست را چندان یاد کن که خود را فراموش کنی قدر خود
 شناس تا با عظمت گردی کار با اندیشه کن تا ندانستی نکشی از حق جل و علی یاری خواه تا
 برو دشمنان ظفر یابی کار امر و زلفرو امینند از تا بحسرت در سنائی وقت کار و ریاب تا کارت
 فوت نشود صد بر میر شناس تا در غرضه و فساد نیفتی بیگانه را در خانه خود مدار تا رونده بیچار
 بحق سبحانه پناه گیر تا از بداندیشان و رمان باشی دل را بهر اندیشه مقید ساز تا عاجز نشوی
 ندیشه های بیووه ز دل دور و از تا پریشانی نکشی علم بین را بخوان اگر معرفت این
 دور انگس ساز تا سخندان گردی بیدار باش تا بوی محبوب یابی یا در نامی تعالی عین
 محبت و می دان نفس را در کار و آزار و کافور و مقید ساز و در و حاصل کن تا بدمان آری

از عاجزی و بیچارگی دور سباش اگر چه کنجهای فراوان داری از عیب مردم چشم بر بند تا عیب
 بینا گردی رنج باوید اختیار کن تا کعبه مرلو برسی بی یارشو تا یار را با زیاری راز خویش با کس
 تا گنج اسرار گردی زیان کس را میندیش اگر سود خود میخواهی بیکس باش تا با همه کس باش
 بخود باش تا با حق باشی زیان نکنی اگر بے بیم باشی صحبت با نیکان گزین اگر کار خود نک
 خواهی بجز خود اقرار کن تا در نیانی از همه بیگانه شو اگر بخدای تعالی یگانگت میخواهی بے
 مرداگر میخواهی که گمراه نباشی با بدخویان مدارا کن تا زیان زده نشوی خاموشی را شیوه سل
 تا از شتر سخن چینان برهی با گدایان بنشین اگر سرفرازی میخواهی صلی الله علی نیر خلقه
 والد و اصحابه جمعین و دیگر از تصانیف بزرگمهر که از اقوال حکما جمع کرده است
 چند سخن با انتخاب نوشته میشود بدانکه قول حکیمی است که چهار چیز بادشاهان را علی
 باید یکی پاکیزگی دین دوم وزیر امین سوم گستردن عدل چهارم در زیدن فضل قول دوم
 چهار چیز بے چهار چیز توان کرد یکی بادشاهی توان کرد دیگر عدل دوم دشمن بلاک توان
 کرد با اتفاق سوم دست بدست توان آورد دیگر بتوافق چهارم بمراد توان رسید مگر بعبه
 دیگر است چهار چیز مرد را بقتولش می ماند از خدمت سلطان الفت با بدان صحبت
 دل نهادن بر کار جهان قول حکیمی دیگر است که عاقبت مرد چهار چیز است بے نیازی
 بستگی برداد حق و کم آزاری مردمان و کوتاهی امید جهان قول حکیمی دیگر است که چهار چیز
 کبشاید یکی نواخت سلطان دوم صحبت عالمان سوم شناسی مدح خوان چهارم نوامی تا
 قول حکیمی دیگر است که چهار چیز مرد را بچهار چیز و شکیبالی بمراد کوشش با سایش خویش
 داری بزهد قناعت بتوانگری قول حکیمی دیگر است که چهار چیز حکومت رازیان دار
 با ناکسان درای زدن با زمان و خنده کردن با دونان و راضی بودن بر فساد و مفندان
 حکیمی دیگر است که چهار چیز نشان نادانی است دوستی نمودن با مفندان و صحبت که
 ابلهان و نصیحت پذیرفتن از بولغفولان و مشورت کردن با زمان و دیگر میگویند

نشان خواریت خود را شناختن و مردم را بد گفتن و با آدمیان سخنانی کردن و از ناگهان جمع
 داشتن دیگرے میگوید که چهار چیز چهار چیز برو خاموشی بسلاست گو کاری بفرغت است
 فرخی بهتری و شکر گذاری با فزون و دیگر گوید چهار چیز چهار چیز بر باد و پنا سپاسی نعمت را
 بیداری قوت را کاپلی دولت را مزاج آبرو را دیگرے میگوید که چهار چیز رفته باز نیا پند
 رفته سخن گفته پیر انداخته عمر و باخته دیگرے گوید که چهار چیز است که مرور است گردانیدن
 غدار حفت ناسزا و ارام بسیار عقل پیشا و دیگرے گوید که چهار چیز است بخیر و بیست بر دست
 ما از مووه اعما و کردن و از زن شوخ دید چشم و فاداشتن و از دشمن زمین بودن و با گو و ک صحبت
 نمودن دیگرے میگوید که چهار چیز از افراط مردم را در بلاکت افکند هر شب با زن ترویگی کردن
 و هر روز صید باختن و هر دم شراب خوردن و هر وقت قمار کردن و با هر کسے میگوید چهار چیز
 دلیل بزرگیست علم را عزیز داشتن و جواب با صواب دادن و با دوستان تدبیر کردن
 بدی را به نیکی دفع کردن و دیگرے میگوید که چهار چیز دلیل نیکو سر انجام است با دوستان
 بازی کردن با دشمنان مدارا نمودن آتش حرص فرو خوردن سخن تلخ فرو گفتن و دیگرے میگوید
 چهار چیز ستوده است با دوستان موافقت کردن با دشمنان بر زمین کردن چشم فرو خوردن
 و کار بشورت کردن دیگرے گوید چهار چیز نشان دولت است راستی درست داشتن و رفتن
 یکسے نمودن و در نیکی مردم سعی کردن و تکبر از خود دور داشتن و دیگرے میگوید چهار چیز علامت نیکو
 است راستی و احوال نیکوئی و افعال کوشش در کسب ملال فراخ و سنی با اهل و عیال
 و دیگرے گوید چهار چیز در اعزیز ساز و ساختن با قناعت کار کردن بشورت چشم فرو خوردن
 بقدرت تدبیر شدن و رعایت اینقدر بس است اگر زیاده خواهی پندار شیخ فریدالدین عطار از کلام
 مطلب چهل و دوم در وسایای شیخ عبدالخالق غجدوانی و غصه و غم
 شیخ عبدالخالق غجدوانی با پس خود میفرمودند که وصیت میکنم ترا سه چیز از اوست که در دنیا
 در جمیع احوال بر تو باد که تتبع آثار سلف کنی و ملازم سنت و جماعت باشی و قدمه و حدیث خود

و از صوفیان چایل پر بیزی و همیشه نماز جماعت گذاری بشهر طریقه امام مؤذن نباشی و هرگز
 طلب شهرت مکن که شهرت آفت است و منصبی مقید شود اتم گناه باس و در قباله با نام خود
 ننویس و بجز قضا حاضر مشو و همان کس میباش و بوسیله ای مردم در سیا و با ملوک و اناسی ملوک
 صحبت مکن و در خانقاه بنشین و سماع بسیار مکن که سماع بسیار نفاق پدید آرد و در وقت بسیار
 سماع دل را بپزند و بر سماع انکار مکن که سماع را اصحاب بسیار سازند که گوی و کم نور و کم حساب
 و از خلق بگریز چنانکه از شیر بگریزند و ملازم خلوت خود باش و با مردان و زنان و بتدعان
 و تو نگران و عامیان صحبت مدار و طالبی فرود آید و شهباز است پر سینه تا توانی زن نخواه که طالب دنیا
 شوی و در طلب دنیا بین با دوسی بسیار متحد و از خنده فقهه اجتناب مکن که خنده بسیار دل را
 میراند و باید که در همه کس چشم شفقت نگری و هیچ مرد را حقیر نشمری ظاهراً خود را مبارای که آرایش
 ظاهراً از خرابی باطن است و با خلق مجادله مکن و از آن کس چیزی نخواه و کس را خند مت مفرما
 و مشایخ را به مال و دین و جان خدمت مکن و بر افعال ایشان انکار مکن که منکر ایشان بیگاری
 نیاید بدینا و اهل دنیا مغرور شو باید که دل تواند و گین باشد و بدن تو بیمار باشد و چشم تو گریان
 و عمل تو خالص و عامی تو بفرع و جامه تو کهنه و رفیق تو درویش و پایه تو فقه و خانه تو مسجد و بس تو
 حق سبحانه تعالی باشد و در خاتمه فصل الخطاب است هر کس که خواهد بسیار گاه بزرگ رسد
 بدو چیز موافقت نماید چشم فرو خورون و ادب نگاهداشتن و در رساله محبوبه است راه
 بحق سبحانه تعالی و خصلت است صدق با حق و رفیق با خلق بعد هر زوره از موجودات
 راه است بحق سبحانه آیا هیچ راه نتر و یکتر و بهتر از آن نیست که راحتی بدل سلمانی رسانی
 و نیز درین کتاب است که چهار سخن از چهار کتاب خداوند سبحانه برگزیده آمد برای کار بستن
 انباریت من قنع شیع و از انجیل من اعترزل سلم و از زبور من صمت سجا و از قرآن و من توکل
 علی الله فهو حسبته انتی و صایای شاه برکات الله اویس حسنی و اسطی که
 بفرندان خود شاه آل محمد و نجات الله در آخر کتاب چهار انواع نوشته اند

ی فرزندان باید که مشغول بیاد الهی باشند و بکتب فقه و سلوک الفت نمایند و از مقام خود با
 جنبش ننمایند و سخانه مخلوق و مردم دنیا نروید و زیارت قبول و دیدن عالمی که دلی و اشتیاق
 یا آنکه ظاهر او بدین و دیانت آراسته باشد البته روید و دیدن او را سعادت کونین و نیند
 و بیچارگی و مظلومی بکس و بجا کم رجوع نکنید که سازنده کار با کار ساز است و حسب مقتضای
 برای کار خلق با هر کس تعلق و سجاوت نمایند که تو اب است و در عهده ما که باین جان
 برای کاره مخالفت کرده و دیگر کرده شد اکثر عزیزان با او بیعتی شدند قبول نکرد و گفت
 اگر فلانی مراد قوه نوید ازین کار و از ان کار بگذرم آن همه عزیزان باین محتاج الی الله
 تقاضای رقعہ نوشتن و کد و جید پیش کردند لاچار شده این بیت نوشته فرستاد
 آنکه رخسار تر از رنگ گل نسیمین و او به سپهر آرام تواند بین سکین و او به خواند و باز آمد
 و موافقت نمود و بهر حال در یاد او باشد و بهر آن نفر و الی الله و لا تقنطوا من رحمته
 و توسل علی الله بر دل جان و زبان جاری و درید طریقہ ظاهر را با اسلوب لار و اولاد
 پیش سازید و شعار و بین را بقید و تکلیف هر چه گفته آمد به بیغ نکنید باید و انی بیل الله
 آری جهاد اکبر همین است که خود را آرام ندهند تا که آرام نیابند و بجای با نفس کنید و بجای رجوع
 نشوید و با خلق هرگز اعتماد نکنید و بدینها محتاج نشوید **ب** باغ مراد حاجت سر و
 صنوبر است به شمشاد خانه پرورمان که کتر است **ب** نفسی کثمت یا دیگر و عمل آری
 که این حدیث زیر طریقتم یاد است به موجودی عهد از زمانه سست نداد و به که این عجز و
 عروس هزار و اما و است به **ب** لغت و علم و عمل پیش گیرید و بران مغرور نشوید و آرزوی آن
 کنید که چشم گریان و دل بریان و عمل خالص و اجابت دعا و وفاقت در و ایشان بسکن
 مسجد و آه در و ناک و خفای حال زند و الهی و از پیش عالم پناهی بیست شریک است
 بودم که دل با من عنایت کرد و با من بیعت و تاب نمود و مطلق قول شهور که خود را بیعت
 و دیگران با من بیعت نمودند و از سوی من بیعت نمودند و از من بیعت نمودند و از من بیعت نمودند

و باطن توبت با پس بر کار خود نشین بر خالی خود غم و الم را کدام حسنه از تو سر زده که دیگر از او
 بیصحت پیش می آئی و کدام عمده را از سر تو نام داده که از شمار می فرمائی پس کن وقت را از دست
 ده دست نشین پس کار و دیده بر روز و از روز و فراق خود می سوزد به این گندم نالی
 جو فروشی تا چند آشنان باشی که مینمائی و آن چنان نما که می باشی چون نیک نگریستم ازین
 بریم که دل گفته آه صد آه وقت عزیز رفت بیانا قضا کنم + عمری که بی حضور صراحی و در
 رفت مدهای دل شباب و پندگی عشق + پیرانه سر کن بوس رنگ نام را چه بس کردم و توبه نمودم
 و خوش نشستم بچوش و خروش آدم باز بسوختن سیدیم بینه و کرده بخرج ای من البیت من نم فرمتم
 مطلب چهل و سوم در احادیث و اقوال اولیا که مشتعل بفرموده
 است و پسند با حکایتی عن الله تعالی اوحی الی سوسی علیه السلام انی وضعت من فی

فی ستة مواضع والناس یطلبون فی الدنیا کیف یجدون انی وضعت الراحة فی الجنة
 والناس یطلبون فی الدنیا کیف یجدون و وضعت استجابة الدعاء فی کل الحلال والناس
 یطلبون فی کل الحرام کف یجدون و وضعت الخیرة فی ترک الدنیا والناس یطلبون فی البوار
 المسلمین کیف یجدون و وضعت الایة فی التواضع والناس یطلبون فی التکبر کیف یجدون
 و وضعت القوة فی الجوع والناس یطلبون فی الشبع کیف یجدون و وضعت الفناء فی القناعة
 والناس یطلبون فی الحرص کیف یجدون و وضعت فرمود پیغمبر علیه السلام معاذ ابن جبل را
 یخبرنی که بیا مع جمیع اخلاق نیکوست یا معاذ او صدیک بقوی الله و صدق الحدیث و الوفاء
 بالصبر و اداء الامانة و ترک الحیانة و حفظ الجوارح و رحم الیتیم و لین الکلام و بکل السلام و حسن العمل
 و قصر الاعمال و لزوم الایمان و التقوی عن القرآن و حب الآخرة و الجوع من الحساب و خفض الجناح
 و ایاک ان تسب حکیمان او کتاب صیارة او نطمع ظالمین او نعصی اماما عا و لا اولاد او نفسوا و رضا و صدیک
 بقوی الله عن کل مجرم و شجر و مدروان نخدش کل ذنب توبة السر بالسر و العلانیة بالعلانیة
 و بدک ادب الله عباده و دعا هم الی مکارم الاخلاق و نیز فرمود علیه السلام من حبت

شکر معبود و سبب سبحان و ان لم عمل باعمالهم و فرمود علیہ السلام من برای منکر منکر اقلیہ و بیہ
 ان لم یستطع قبل سائے فان لم یستطع قبل قلبه و ذلک صفت لایمان و نیز فرمود الضحک فی المسجد
 لمتہ فی القبر و الضحک اکثر بہیت القلب و فرمود علیہ السلام کمین فی الناس کا حدیث الناس
 ہذا خیر الناس عند نفس شکر الناس فرمود ان حضرت علیہ السلام فرمایند انک یابی ان قدرت ان
 بیج و محسی و لیس فی قلبک غش لا بد فاعل ثم قال یا نبی ذلک من سنتی و من احیا سنتی
 قد احیاتی و من احیاتی کان معی فی الآئینہ پس بدانکہ احیای این سنت صوفیہ کرده اند از آنکہ
 علی و غش بسبب محبت دنیا و محبت رفعت و منزلت است و ایشان نہ ہر کردہ اند و درین امر
 روگذاشتند انہا را با اہل آن پس پاک شد سینہ ہای ایشان از غل و غش و فاصحوا و اسوا
 لیس فی قلبہم غش لاعدائین چه نیکو شہ فیت کہ خبر داد با حضرت علیہ السلام و حق آنکہ
 حیای این سنت کرده است و در خبر است کہ فرمود حق تعالی یا ابن آدم نور ضیعت بہمت
 با حجت قلبک و بزرگ و فصل البک با قسمت لک انت محمود و لو لم ترض بما قسمت لک
 سلطت علیک الدیاحی تر کفن فیہا کفن الوحش فی البریۃ ثم وغزقی و جلالت لانتال منہا
 لا اما قسمت لک انت عبد مذموم و الیہ الاشارة بقولہ رضی اللہ عنہم و رضوا عنہ و فرمود
 علیہ السلام المؤمن حافظ الحد و و اسم الفکر کامل العقل قلیل الاکل لطیف اللسان حسن الخلق
 قلیل الضحک کثیر البکار و اسم المؤمن قلیل النوم کثیر الذاکر و اسم الخوف قاتل المومس تارک الشمۃ
 مخالف الشیطان موافق الرحمن زاہد فی الدنیاء غیب فی الآخرة ابل فی امور الدنیاء لیس
 با مور الآخرة مشغول بعیوب نفسه فابوح عن عیب غیر القرآن حدیثہ الصالحون بلیسہ
 اللہ تعالیٰ انیسہ لمن یوید اللہ مستقیم امرہ ینجات من یوم القیامۃ و فرمود ان حضرت علیہ السلام
 منکارہم الا خلاق سبتہ محضہم من ظلمک و عطارک من عوالمک و وصلک من فطاک و حساک
 الخ من اساء الیک و یسوتک من غیبتک استغفارک ان عانتک ملک عمر من غیبتک
 الدعاء و ہم فرمود علیہ السلام من لیس المؤمن ان یكون عیشہ کعیش الخب فیہ عشرۃ منہا

الاول ان يكون فقير ليس له شيء والثاني ان الارض بساط له والثالث ان ضرب ماله
 لا تترك بايه والرابع راضيا بما يدفع اليه صاحبه والخامس ان اكثر عملا السكوت والسادس يخفف
 باب صاحبه ولا تنام والسابع اكثر الاوقات جالس والثامن ليس له مقدار بين الخلق والتاسع
 ياخذ العذر ويترك العديق والعاشر اذ امانت لم يبق فيه الميراث صدق رسول عليه السلام
 هذا من اصبح حزينا على الدنيا فكما انها اصبح ساخطا على رومن دخل على غنى فتواضع له من اجل غنا
 ذميت ثلثا وبنه من رضى عن ابي لهليل من الرزق رضى الله تعالى عنه لعليل من اجل يا ابر
 آدم انت بما تعلم العمل فكيف تطلب علم بالا تعلم وقرءو وعلى رضى الله عنه اركان الفتوة اربعة
 مع القدرة والحلم مع الغضب والنصيحة مع العداوة والالاء يشار مع الساجدة ويا يزيد رحمة الله
 عليه كويد فتوت انت كذا انما از تو بد بگيران رسد از احسان اگر چه بسيار بود کم دانی و سپر چه از
 ديگران تو رسد اگر چه کم بود بسيار دانی و فرمود حضرت عوث الاعظم رضى الله عنه محبت لمن
 يقين بالموت كيف يفرح ومحبت لمن يقين بالحساب كيف يجمع المال ومحبت لمن يقين بال
 كيف يضحك ومحبت لمن يقين بزوال الدنيا كيف يلتمس اليها ومحبت لمن يقين بتقار الآخرة
 كيف يستريح ومحبت لمن هو عالم باللسان وجاهل بالقلب ومحبت لمن هو مطهر بالمال وغيره
 بالقلب ومحبت لمن يتنقل لعيوب الناس وهو غافل عن عيوب نفسه ومحبت لمن يعلم ان
 يطلع عليه كيف يعصيه ومحبت لمن يعلم انه يموت ويدخل في القبر ومدته وسما سب مدته كيف
 بالناس منه ومن جلس مع الاغنياء زادوا الله حب الدنيا والرياسة فيها ومن جلس مع الفقرا
 زادوا الله الشكر والرضا ومن جلس مع السلطان زادوا الله الكبر وقساوة القلب من جلس
 مع النساء زادوا الله الجهل والشهوات ومن جلس مع الصالحين زادوا الله الرغبة في الطاعة
 ومن جلس مع العبيان زادوا الله اللوم والمزاج ومن جلس مع الفساق زادوا الله البرية على الذنوب
 وتسويبت التوبة من جلس مع العلماء زادوا الله العلم والورع وبرهته موسى عليه السلام
 خطابا مذك يا موسى تا ملك مرانوال نه بيني بر در طوك ونيامره و تا خزانه مرا خالي نه بيني

در مال مردم طمع مدار و تا از عیب خود فارغ نشوی عیب دیگران مجو و تا ابلیس امروده نه بینی از
 شر او ایمن مباش و تا هر دو پای خود در بهشت نه بینی از قهر من ایمن مباش و در اخبار وارد است
 که هر مومن را چهار جوهر است جوهر اول ایمان است و دوم عقل سوم حیا چهارم عمل صالح و هر یکی را
 دزد است دزد ایمان حسد است و دزد عقل غضب است و دزد حیا طمع و دزد عمل صالح غیبت
 و این چهار از چهار خیز و حسد از حرص و غضب از پر خور و ن و طمع از دوستی و نیا غیبت از بی نیستی
 مشه جوان را فرشتگان در گور تکلیف کنند فرمان رسد که دعوه فانه شتاب از حمو افانه شتاب
 لم یحل ثمره یعنی بگذارید و رحمت کنید که مرد جوان است عمر بحال نرسید و از دنیا بر نخورد و است
 من ایمن الموعظین و شافعی گفت هر که سه خصال دارد ایمانش کامل شود بر خدا و الهی فطحا
 باشد و امر کند بمعروف و خود هم بجا آرد و ونهی کند بسنگر و خود هم باز ماند و در خبر است
 قوام دنیا بربعة اشیا الاول بعلم العلماء و الثانی بعدل الامرأ و الثالث بسخا وة و الرابع
 والرابع بدعوة الفقراء و هم در خبر است شد اند دنیا بربعة اسفروان کان سیلا و احدوا و اخر
 و انکان درینها و السؤال و انکان من ابویة و البنیت و لو کانت واحدة و هم در خبر است که کثیره
 و الصوم لا یدخل الجنة و لکن بربعة اشیا العطایا یعنی لمقت و اسخا وة عند العلة و العفو عند
 التواضع عند الدولة و فضل ایحیة بلا حساب و بلا عذاب و هم در خبر است که یعرف اولاد من
 من سبع خصال اولها بعلم و ثانیها بحلم و ثالثها بتقوی و رابعها بعدل و خامسها بسخا وة
 و سادسها بشجاعة و سابعها بحیا و هم در خبر است من کلم بکلام الدنیا بجمعة مواضع بعثه الله تعالی
 بصورة الخنزیر اولها فی المساجد و ثانیها فی مجلس العلم و ثالثها فی تلاوة القرآن و رابعها فی اول
 و خامسها فی المقابر و هم در خبر است اذا شجیر تم فی الامور فاستعینوا من القبور و قول حضرت
 ابی بکر است رضی الله عنه الطلمات خمس السراج لها خمس حب الدنیا ظلمة و السراج
 التقوی و الذنوب ظلمة و السراج لها التوبة و القبر ظلمة و السراج لها کلمة لا اله الا الله محمد رسول
 و الآخرة ظلمة و السراج لها عمل صالح و الصراط ظلمة و السراج لها البقیة و قول عمر رضی الله عنه

خمسة نفر من الجنة صاحب العيال المروة الراعي المارة بالمسجد بمكة على وجهه والرضي عنه ابوه والتائب من
 الذنب وسمي في حديث ستا كبر كل من كبر برين جهل حديث وريث ورايد ويا ايها المشرك
 شو ووان ايست ان تو من الله و ملائكة الكتاب واليدين والبعث بعد الموت اليوم
 الآخر وبالقدر خير وشه به من الله تعالى وتشهد ان لا اله الا الله الى رسول الله
 وتقيم الصلاة وتؤتي الزكاة وتقوم رمضان تسبح الله على ان تسلمت وتعلمت وتعلمت وتعلمت
 ركعات في كل يوم ولياة وتحيى خلقك ركعات الزور ولا تشركوا الله بشيء مما خلق
 والديك ولا تأكل الربوا ولا تشربوا الخمر ولا تترابوا ولا تعلموا ولا تأكلوا مما لم يذكر
 الزور ولا تتبع الهوى ولا تقربا الى الله ولا تقربا الى الله ولا تقربا الى الله ولا تقربا الى الله
 بذلك عملك ولا تلعب ولا تلهو مع الاعميين ولا تقبل هذا تعبير وهذا طويل تريد غيبة
 ولا تسخر من احد ولا آمن عقاب الله ولا تمش بالنميمة بين الاخوان وتكفر الله تعالى
 على كل لعنة انما الله تعالى عليك وتصبر على البلاء يا اوصية ولا تقنط من رحمة الله
 واعلم انما يصيبك لم يكن بسخطك وما اخطاك لم يكن لتصيبك ولا تعرف من بسخط الله
 المخلوقين ولا توشرك الدنيا على الاخرة واذ تصدك اخوك لمسلم فلا تجعل عليه النظر الى امره
 الى من فوقك وفي امر دنياك الى من هو اسفل منك ولا تكذب ولا تتخالط السلطان
 ومع الباطل ولا تأخذ به واذ سمعت نقاطا تلتزم وادب الملك وولدك وعلمهم يا نبيهم
 عن الله تعالى ولقمر لهم وحسن الى جيرانك لا تقطع اقرارك وصلهم ولا تلعن مسلمانا
 اكثر التوبيل والتبجح والتحميد والاشبع تارة القرآن اذا ان تارة عن جيبا والاشد عن جيب
 والعديد والنظر الى ما ينظر نفسك اتقوا الله يا كرون ابن عجل حديثا وعمل كرون
 بيارورى بيشه آمدواست وقول حضرت بايزيد بن طاهر يا من سمعتك قلت ان الله
 في قيسام الليل فطقت حلاوة الدنيا ولا توفرت في ترك الدنيا طيبا وسويا
 في ترك الففول وطلبته الزور في الدنيا في الدنيا طلبته في الدنيا طلبته في الدنيا

فوجہ تہائی طلب اسلماں طلبت کجنتہ فوجہ تہائی استخارہ و طلبت حکمتہ فوجہ تہائی ترک المعصیت
و طلبت اسلماں فوجہ تہائی اعزلہ و طلبت الموائستہ فوجہ تہائی قرأتہ القرآن اتہی نقل است
شخصہ محمد منہم داشت از حاتم صم و صیت خواست وی گفت قدس سرہ اگر باز بخوای
خدا یتہائی ترابیں ست و اگر ہمراہ بخوای کر اما کاتبین ترابیں ست و اگر عبرت میخوای مرگ عزیزان
ترابیں ست و اگر مونس میخوای قرآن و کلمہ طیب ترابیں ست و اگر کار میخوای عبادت حق ترابیں ست
و اگر و غنا میخوای با دو مرگ ترابیں ست و اینها کہ ترایا و نمودم اگر پسند نیاید روزخ ترابیں ست
و نقل ست کہ یارون در شیعہ شقیق باغی را طلب کرد و گفت مرا بیدست دہ وی گفت ای امیر مومنان
خدای را سرا نیست کہ آنرا دوزخ خوانند تر و زبان آن سرای کرده است و ترا سپید و اوہ است
کہ بدان سپید خلق را از دوزخ نجاتی مال و شمشیر و تازیانہ باید کہ بمال سد فاقہ محتاجان کنی
تا بسبب اضطرار اقوام شہمات نکند و ظالمان را بشمشیر قلع کنی و فاسقان را بتازیانہ اوج
گر بچینین کردی تو دوزخ غایت نجات یافتند و اگر سخامان این باشی تو پیش از ہمہ بدوزخ خواهی رفت
و دیگران در پیہ تو آتشی قول حضرت شرف الدین سبزی فرمائی است کہ ای برادر حکایت سو
بری را مداموم کرد و کہ کاران انقدر کم بخت و شعی و قندہ فرو شنیدہ کہ کل شے ہالک الا وجہ و
حال ما روز خواندہ کہ کل بوسہ ہوشی سنان اگر پیش و پس روی بتہ الامر من قبل و من بعد اگر
بالا و شبیب وی سد مانی است حیوات والارض اگر چہ در است نگر می الا آنہ بجل شے محیط
اگر بیرون و درون نظر کنی ہوا الظاہر ہوا الباطن اگر سر و پا طلب کنی ہوا الادل ہوا الاخر است
ہتھی بدانکہ پیریکہ اورا خرد نیست چشمہ است کہ آب نذر و جوانی کہ اورا اوب نیست پیدہ است
کہ نور نذر و توانکہ ہی کہ اورا احسان نیست و خنیت کہ میوہ نذر و صاحب جمالی کہ اورا
جانیست طلا است کہ نمک نذر و سلطانی کہ عدل نذر و ابریت کہ باطن نذر
اتھی قول حضرت شیخ فرید شکر گنج است کہ ہا چہ چیز ہوا چیز ہا نذر بد بنبوی و قنا عشتا
بنفا و مدبر ہوا و کوشش مطلبوب ہوا چیز خدا و شمن و اوردیکی انکہ سو کند بسیار نذر

و دوم آنکه فقیر حیلہ انگیز باشد سوم آنکه سلطان جابر باشد چهارم آنکه پیری زنا کند و چهارم چیز
 مملکت باشد بیدادی امیر و غفلت مزیر و خیانت و بی وفوت شدن امیر و چهار چیز
 چهار چیز را بر و ناشکری نعمت را و بیدادی فوت را و تکبر محبت را و کاپلی نماز را و چهار چیز بجا
 استقامت دار و ملک بعامل و عمل بنیت و نعمت بشکر و دین تقوی و چهار چیز بجا را با اگر
 یکے بجا بر سوائی کشد و اسراف بدروشی و کبر دشمنی و دشمنی پیشانی کشد و چهار چیز قابلیت با
 نذار و قضای رفته و سخن گفته و تیر انداخته و عمر گزشتہ و چهار چیز از چهار چیز و عداوت از
 خد خوار می از بجا جدائی از استخفاف و خصومت از مزاج و چهار چیز مردم را در کامش اندازد
 جمع کردن مال و کثرت عیال و خوار می سوال و بیفانده کردن قال و چهار چیز مردم را در خصمت
 اندازد محبت ابلهان و نصیحت احمقان و مشورت زنان و صحبت بدان و چهار چیز را بر کنگار
 پیچ بد می با و نرسد یکے دشمن دوم طبیعت سوم کاپلی چهارم شتابی و چهار چیز اندک باشند اما
 نمایند یکے دشمن دوم آتش سوم بیماری چهارم قرصن و چهار چیز از همه بهتر اند اندک قال مال
 حلال و معونت بیار و رعایت همسایه و چهار چیز مردم را خوار کند ضعیفی را می و کثرت اعدا
 و خوار می داشتن نعمت و کوتاهی سمیت و چهار چیز مستی و از ندی عشق دوم جوانی سوم مال
 چهارم شراب و چهار چیز زشت تر باشد بخوبی از بزرگان و بی شرمی از زنان و دروغ از
 حاکمان و سبکی از عالمان و چهار چیز دام دنیا است یکے عمارت دوم تجارت سوم صناعت
 چهارم زراعت چنانکه کس از اهل آتش باشند اول امیر سے کہ حق خود ستاند و اور رعیت ندید
 دوم حاکمی کہ حکم بر حق نکند سوم کسی کہ اجرت مزدوران تمام ندید چهارم خواجه کہ در حق بندگ
 در غنوارگی تصور نماید و سپر کہ این چهار چیز داند گویا کہ چهار صد علم داند یکے شکر بسیار و دوم اخلاص
 خوب سوم دوستی با خدا چهارم شرم از خلق و چهار کس را همه دشمن و از ندی بخیل و در
 سوم بسیار خوار چهارم فاسق کسی از لقمان حکیم پرسید کہ تو از شبان بودی و گو سفندان
 بدین در چه حکمت از کجا رسیدی گفت از سه چیز یکے راست گفتن دوم بیشتر خاشوش

از صحبت بدان اختر از کردن و چهار کس را در هر مذہب معرفت باید کرد و یکی آنکه بتو نیکی کند
 از نیکی کردن تو در دم سخن تو بگوش نشنود و سوم در مصالحه کارهای خویش بتوا اعتماد کند چهارم
 سبب در تو آید و با تو دوستی کند انتمی قول خوابه عبد اللہ انصاری است که هر که در خصماست از
 دنیا و آخرت کار خود سازد با حق بعدت با نفس بقهر با خلق با نصیحت و با بزرگان بنجدت
 مردان بشفقت با درویشان بسناوت با دوستان بنصیحت با دشمنان بحکم با جاهلان بنحسب
 علمیا بتواضع انتمی دیگرے گوید امی عزیز سرمایہ عمر خود منقنم شمار و نجات از نفس خود در عبادت
 بی دور هر وقت مرگ را با دوار و ناوان را زنده بدان و نفس را سرد مده و بزراد جاہل اعتقاد
 و خدا شناسی را سرمایہ بزرگ دان و در هر کار یاری از حق طلب از دشمن دوست نما خذ کن
 ز نادان مغرور اجتناب کن ناشنیده و نا دیده گوهر چه گوئی از راه مصلحت گوی عیب کس مجو
 یب خود بینا باش و قول از راستی باز گیر و در جواب تعجیل مکن تا نپرسند گو تا نخواهند و در آنچه خرید
 فروش و آنچه ننماده بر گیر ناکرده کرده بشمار و دل را باز سپرد و یومساز در زمان بهتر از پیدا باش
 بان همه کس مخور زمان خود را از کس دریغ مدار از فرمان نفس خذر کن و دشمن حقیر را خوار بدان
 شناخته ہم سفره مشواندک خود را بهتر از بسیار دیگران دان و غم بیوده مخور و دوستی خود را در کم
 زاری شناس و خود را از حال خود فاضل مساز سعادت دنیا و آخرت در صحبت دانایان دان
 دانه نادان و امن فراموش سخاوت پیشه کن فخر به فقر کن و صحبت درویشان گیر و بحکم خداراضی
 باش نیکو و کم آزار باش آنچه بر خود و اندازی برو گیرے و مدارا اگر شادی خواهی رنج کش و اگر
 مراد طلبی صبور باش تو اضع پیشه کن و از خود لاف مزن نکوئی کن تا بدل یابی دل کس را بسخت
 رنج مکن بنده حرص مباحش و فریفته غفلت مشو مال را عاریت دان و تندرستی را غنیمت بشمار
 و بدانکه هزار دوست کم و یک دشمن بسیار از مردم تو کیسه و نام بگیر حرمت فاندان تو نیم بد
 و جو انگری فخر مکن از معصیت دور باش و مردم را در غیبت همان گویی که در حضور توانی گفت
 نیازمندان را سزانش مکن درویشان را نا امید مگردان حاجت بر آوردن مستاج را کار بزرگ

نگوئی خود را بمنت بزبان سیار و بمر دم مدارا کن و خلق را بخود امیدوار گردان و بغم که
 شادی سنا و وفاز جوانمردان طلب بدانکه پنج مردم از سر چیز است از وقت پیش خواهی
 هزار قسمت پیش و از آن دیگر از خویش چون روز می توان و دیگران جدا است پس اینهم محنت
 پز است مہراز کیسہ پروار و بزبان بند و مہراز و نیاز و اور و بر ایمان بند خویش عالمی است نیست
 ہر کہ ایستی نگوئی کیستی اگر رانی در باز است والا خدای مای نیاز است و نیاز اگر دوست
 بدہ تا بماند و اگر دشمن داری بخورتا نماند فردا اعتماد و رانشاید حال غنیمت و ان کہ در نیاید
 از کسی کہ نرسد اگر آب روی غمی باشی و اگر بر ہو ابری گیسے باشی دل بدست آرا گیسے باشی
 دل بچنین مہند کہ خستہ گردی دل بچین بنہ کہ خستہ گردی ای در ویش در عبادت سبر کن
 مست و نیاز سبر و شرم عبادت ہر بید و شمت از لی بد آید قول بچین معاف است کہ تو بقبول
 از است معاف است کہ نور دن از ہو روز و کم خفتن از بہر نماز و کم گفتن از بہر ذکر حق تعالی
 از کلام شیخ شہید شہر نشانی ابوالدین سہروردی است کہ پس فر و بطور و صایا فرود
 ای پسر شیخ شہید شہر نشانی ابوالدین سہروردی است کہ پس فر و بطور و صایا فرود
 علیہ الصلوٰۃ و السلام و حق و اللہین و حق شایخ ما را نمی شود از تو حق تعالی و نگاہ داراوند
 را پنهان و آشکارا و نگاہ فرستہ قرآن را ظاہر و باطناً سرا و علانیۃ و سخنان با فہم و
 و اندیشہ و اندوہ و گریہ و رجوع کن بہ قرآن در تمام ہنگام چہ قرآن حجت خداست بر خلق و
 و نگاہ دار حق قرآن را و عدول مکن از علم بیک قدم و بیاموز فقہ را و سببش از موفیان
 عوام ایشان و ترک کرد این بازار را و عابدان و قاریان بازاری را چہ ایشان فرود ہیں اند
 را بہر زمان سلیم و انیم گیر بر جزو سنت را و اعتقاد اہل توحید را و اجتناب را از بدعات و
 ضلالت است و معاحب مباش جوانان نوحاستہ و زمان و اہل بدعت و اغت
 عوام و اہل ہوا را چہ این معاحبست می برودین ترا و قانع باش از دنیا باند کہ و لازم گیر خد
 و گریان باش بر خطاہای خود و بخور حلال را کہ اکل حلال مفتاح جملہ خیرات است و مس مگر جو

کس حرام موجب ناراست در قیامت و پیش حلال را تا یابی لذت ایمان و عبادت را و
 باش از آن اولیا و فراموش کن حاضر شدن خود را و برو می او تعالی و اکثر کن نماز شب و روزه
 روز را بتخلف کن از جماعت و مباش امام و مؤذن و طلبه یا راست مکن که طالب ریاست
 فلاح نیابد و نویس شهادت خود را در قبال بار خدای نشو مجلس قضاة و سلاطین را و وصی کس
 مباش و بگر مزامردان چون گویند از شیر و لازم گیر خلوت را تا باقی ماند درین تو و اختیار کن
 سفر را تا خوار کنی نفس خود را و نگار و اما می مشایخ را و در سب منحرف قبول متعانی خود و چشم خود
 بقول نکو سپیده خود و چنان باش که مدح و ذم نترسد یک تو یکسان گوید و نیکو خوب باش با همه
 مردمان و لازم دار تو اضع یا که در خبر است که کسی که تو اضع کردی برای خدا باشد از انید خدا
 منزلت او را و سپر که تکبر کرد و مردود گردانید منزلت او را و لازم گیر او را و جمیع احوال با هر
 نیکو کار و بدکار و رحم کن بر جمله مخلوق و نظر کن با ایشان در چشم رحم و شفقت و خنده بسیار
 که خند بسیار می از غفلت می باشد و میرانند عمل باشد و ایمن می باشد شمس از کفر خدا و نامی
 مباش از مهربانی او و زندگانی کن در میان نوبت و بجای پسر ترک دنیا کن که طلب دنیا
 موجب بر باد می دین است و لازم گیر روزه و نماز را و باش در فقر پاکیزه و پار ساسکد شمس
 با او پ و تقوی و زنده و فقه و اندر و علم حاصل کنند و از جمال صوفیه گریزند و نام باش
 مشایخ را جمال و بدن و جاه و بهت و نگار در قلوب ایشان را و سیرت ایشان را و کار کن
 بر ایشان چیز سے اگر آنکه باشد آن چیز مخالف با جماعت که مندر مشایخ فلاح نیابد و مشهور
 مردمان خود را در بسیار و ذخیره مکن چیز را برای خود او باش با سخاوت نفس و افع خیرت کنند
 باش آنچه نزد خود واری و در و باش آینه بخل و حسد و کینه و فلما هر کس حال خود را از
 آراسته مکن ظاہر خود را که آراستگی ظاہر از خرابی باطن است و اعتماد بر خود و مدد خدا را امر
 رزق خود که می انما من رزق بهر جاندار است و نامید مباش از جمله مخلوق و انس مکن با
 ایشان و حق گو و میل مکن بسوی احدی از مخلوق و لازم گیر بر خود محاسبه نفس خود را

و با ترس و لرزه و با لالائی نفع رساننده ایشان و کم کن طعام و شراب و خواب و سخن را بخورد
 و در وقت بافته و مگو و وقت ضرورت و محسب گریه هنگام غلبه خواب و بسیار منمشین در سماع که بسیار
 اشتیاق در سماع میسر و یاد لغات را می میراند و دل را و انکار مکن سماع را که اصحاب سماع بسیار از آن
 و الا لوق نیست سماع مگر کسی که دل او زنده است و نفس او مرده و هر که نیست همچنین لازم است
 بره که اشتغال کند نماز و روزه و او را و باید که باشد در دل تواند و چنانکه و تن تو بسیار چشم تو
 اشکبار و عمل تو خالص و دعای تو با جهد بسیار و جامه تو کهنه و رفقای تو فقرا و خانه تو مسجد و مال تو
 فقیر و آرایش تو زهد و موسیقی تو پروردگار و برادری مکن مگر با کسی تا آنکه نیایی در وسیع خصلت
 یکی آنکه اختیار کند فقر را بر غنا و عمل را بر علم و آخرت را بر دنیا و دل را بر عز و دنیا باشد در عمل را در دنیا
 و آشکارا و آماده باش برای موت امی پس فریب ندهد ترا دنیا و تازگی او و باشی روز و شب آماده
 برای کوچ اسی پس لازم گیر خلوت را و تنهایی را و شکست دل باش از خوف او تعالی و زندگی
 کن و در دنیا چون غریب و مسافر و بیرون شو از دنیا چنانکه درآمدی در آن چه میدانی که نام تو
 در قیامت از اشقیاست یا سعادت است

مطلب چهل و چهارم در بیان حقیقت نفس بدانکه نفس انسانی را در قرآن مجید سه
 صفت موصوف کرده اند اماره و لوامه و مطمئنه امارگی صفت نفوس کافران و گناه گار است
 که از شهوت و گناه باز نمی آیند و نفس ایشان هر وقت بکارهای بد میفرماید و لوامگی صفت نفوس
 گناه گار است که بر بدی خود ندامت میکند و بعد از ارتکاب خود را ملامت میکند چرا که در
 چه که دریم مطمئنگی صفت نفوس انبیا و اولیا و صلماست که در ایمان و طاعت و ذکر و فکر حق
 اطمینان دارند و کشایش دواعی و خطرات معاصی ایشان را مزاحم حال و مکرر اوقات نمی گذرد
 و بعضی گویند که امارگی صفت ذاتی نفس است که در وقت غلبه شهوت و غضب بر خلوات حکم
 عقل و شرع ظهور می کند و لوامگی نیز صفت نفس است چون نور ذکر بر جمیع قومی میگردد
 و حضرت خواجه حسن بصری فرموده اند که همه نفس ها در قیامت لوامه باشند و خود را ملامت کنند

کہ اگر طاعت کروند پیرا پیشتر نکرند و اگر معصیت کروند پیرا کروند و پیرا پیرا اصل وقت این دنیا
 و بشارت ہنگام فزع اکبر است کہ روز قیامت خواہد شد تا نمونه آن در وقت مرگ نہایت
 چنانچہ از عبداللہ بن عمر مرویت کہ گفت از پیغمبر علیہ السلام شنیدہ ام کہ چون زبان باہر
 میرسد پیرا بالین او فرشتہ ہامی نیک منظر خوش لباس مسطر بدین می آید و میگویند کہ ای
 جان آرمیدہ بحق براحت و آسائش بیرون آئی کہ از خود ای تعالی خوشتر و است جان
 من من بشاردی تمام بیرون می آید عالم از پوی خوش او معطر میگردد و فرشتگان او را در
 جامہای حریر معطر میگردد و دروازہ ہا سے آسمان کشادہ میشوند و در بان انجم حبا گویان
 استقبال میکنند و برای او آفرینش میخوانند و او را از عرش می برند تا حق سبحانہ تعالی را
 سجدہ کند و حضرت میکائیل را فرمان میشود کہ آن جان را در مقر جانہا سے موسنان نیکو کاران
 برودہ داخل نمایند و گور او را فراخ نمایند تا راحت و آسائش باو برسد و او را بگویند کہ بار خدای
 مانند تو عروس کہ او را کسے بد خواب نمیکند و بر عکس عمل معاملہ با جان کافران و آن میشود
 و بعضی نوشتہ اند کہ نفس چہا قسم است امارہ و لوامہ و مطمنہ و ملہمہ و تزکیہ از انہا بے فنا
 حاصل نمیشود و فنا بمعنی عدم شہود است تا نماندہ کہ عدم وجود کرد و شخصہ دعوی فنا
 کرد پیرا سیدند جلو او چہا و او را و گفت شیرین گفتند منور فنا حاصل نشد پس تزکیہ امارہ چہا
 قسم است اولی و آخری و علی و نفی اولی از کسے زنجیدن و آخری از حکومت نفس بر آمدن
 یعنی اعانت کہ حکومت ماند از کسے نخواہد و علی آنکہ آنچه بر خود نپسند و برد گیر سے نپسند
 و نفی آنکہ ظن بد بر کسے نبرد و پیرا چہا کہ ظلم باو رسد با شد چہا این تزکیہ حاصل شد ظن
 گشت اگر تمام حاصل شد لوامہ است کہ بر ذبح است میان مطمنہ و امارہ و نفی
 نفس از خدا را نفی شود و بے مطمنگی را نفی نمیشود و تزکیہ مطمنہ نیز چہا
 تمامہ نمود و در ہمہ کار بحق سپار و نازل نیست و در میان انہا چہا کہ
 و آخری است کہ یکم بے او سبحانہ و آنا سے اطمینان پذیرد و تا نہایت

خداوند را خلد باشد چیده فرمود که در میان را اختلاف است که نفس حسیست هر کس را قویست چنانچه
 عققان این طائفه را و قول است گویند که عینی مودع است و قالب چنانچه روح گویند
 نیز که صفتی است هر قالب را چنانکه روح گویند حیوة و متفق اند بر اینکه طور اخلاق و فی
 مال ناپسندیده را سبب است و این بر دو قسم بود یکی معاصی دیگر اخلاق چون کبر و حسد
 فخر و آنچه بدان مانند پس بر باصفت این اوصاف را از خود دفع توان کرد چنانکه توجیه معصیاتی
 معاصی از اوصاف ظاهر است و اخلاق باطن و هم عزیز می عرض کرد که با حضرت
 زکیا کسی دیده است فرمودند که از شیخ ابوعلی سیاح نقل است که گفت من نفس البصورت خود
 دیدم که مویش گرفته بود و خسته بستم و قعد هلاک وی کردم گفت یا ابا علی خود را مرنجان که مرنشکر
 دیدم تو را که خوانی کردی از خود او علی محمد نوری نقل است که گفت روزی نفس البصورت رو باه چپ
 نمودی من بر آمد و دستم که این نفس است در زیر پا افتادم و لگدمال میکردم او بزرگتر و قوی تر میشد
 و هر چه بزرگتر و در شج هلاک میشد و تو زیاد میشوی گفت از آنچه فرمایش من باز گونه است آنچه
 دیدم و با آنست راحت من است و شیخ ابو القاسم که گمانی قویس سر و گفت من و علی البصورت
 من دیده ام گفتم تو کیستی گفت من هلاک نما فلان ام و نجات دوستانم که اگر من با ایشان باشم
 و جو من آفت است ایشان بیای کی خود غرور شوند و با فعال خود معجب شوند غرض این جمله
 میل است برینا نفس عین است ز صفت روحی را و اوصاف وی را می بینیم پس شناختن آن را
 باصفت بدست توان آورد این با دیده و شوار جز لفظ و معنای حق و سایه دولت است
 طے تران کرد و بعد از این شعر خواند شعر سیرکث از خدمت روشن دلان همه دوست هلاک
 تقی مولوی روم میفرماید نفس تو هم احوال و هم غمخوار است به الخ احوال یعنی دو بین است
 بن یک چشم و آن چشم فلان است ز چشم باطن که آن را بعیت گویند بهر کیفیت موده
 فساد نفس است و بس
 طلب چیل و چشم و زنگا بد اشتن نفس و علاج و معرفت اخلاق آن را کاش

در اصل فریاد و بدی است چنانچه در قرآن مجید اول حضرت یوسف علیه السلام است که در آن
نفسه آن نفس لامارته بالسور و هر گاه که پیغمبر از آن نفس خود چنین خبر دهند و دیگر را که از نفس
خود خبری باشد پس از اخلاق نفس است صفات ذمیه یعنی بخل و کبر و عجب و ریاء و حسد و بی رحمی و در هر
یک از اینها دو قسمی است و دوستی با او و دوستی با او و علاج اینها در جنس مخالف است مثلاً اگر نفس را خوش
نمودن تا که بر او نهد و آن خوردنی را بکشد و دیگر دهد و اگر لباس لطیف و خوش آید از آن بکشد و دیگر دهد
و اگر گفتارش خوش آید خاموشی اختیار کند و اگر خاموشی خوش آید بگفتار آید و اگر میدارد
خوش آید بپسندد و اگر خوش آید بیدار باشد بخوابد بسیار است هر دو را باید که راه های نفس شناس
هر طرفی که میل کند از آن طرف باز آید و برخلاف آن کند و لفظ نفس مشتق است از میان معانی
سنگ است که نفس اسمی است بمعنی جامع را از قوت غلبت شهوت و غیره و در میان معانی
نفسی که در سینه است و در سینه است و در سینه است و در سینه است و در سینه است و در سینه است
چنانچه در سینه است از جمله نفس کارزار کردن با او و شکستن او ازین سبب است که مجازاً
نفس را شایده میگویند تا مرید بکنش بود مبتلا است و دلیل است که راه حق نیافته همواره
باید کوشید که هوای نفس پست شود و راه حق مهیا گردد ازین اشارت است که پیغمبر فرمود احدی
نفسک التي بین جنبیک اول چیزیکه بر بنده بعد معرفت حق واجب است آنست که نفس را بشناسد
و از آن نفس خبردار شود و در یافتنش معلوم نماید معرفتش آنست بهر بدی که میل پیدا آید از آن
و از آن طرف باز آید و هرگز رغبت نفس سواى طرف شر و فساد نخواهد بود و در واقع این معنی است
پس در اسلام گفته فرود نگذاشته اند در کتب ایشان باید دید پس اول فنای نفس در شر است
و در هر وقت که در وقت و از اخلاق نفس است حسب و نیاصب نساء و حقد حسد کبر بخل غلبت
و در هر وقت که در وقت و از اخلاق نفس است حسب و نیاصب نساء و حقد حسد کبر بخل غلبت
و در هر وقت که در وقت و از اخلاق نفس است حسب و نیاصب نساء و حقد حسد کبر بخل غلبت
و در هر وقت که در وقت و از اخلاق نفس است حسب و نیاصب نساء و حقد حسد کبر بخل غلبت

غیره انیمه اخلاق ضمیمه و حمیده را در کتاب منهاج العابدین کیمیای سعادت و حیات العالی و حقیقت
 شرح و بسط است خواجه عبدالحق غجدوانی در رباعی میفرماید که خواهی که شود دل تو چون
 ده چیز برون کن از در کن سینه به حرص و امل و غضب و رنج و فیهت به نجل و حسد و کبر و
 ریاض و کینه به و دیگرے گوید نفس نتوان گشت الا با سه چیز بنام تو گویم یاد گیر شایسته
 خنجر خاموشی و شمشیر جوع به نیزه تنهایی و ترک جمیع به هرگز انم و پیر این سه سلاح به نفس او
 هرگز نیاید بر صلاح به و در مثنوی مولوی روم است که آن یکی از خشم ما در را بکشت به هم
 بزخم خنجر و هم زخم مشت به پس یک گفتش که از بد گوهری به یاد تاوردی تو حق ماوردی به بی چرا
 کشتی و را ای زشت خوبه اسه نگویی و سه چه کرد آخر تو به گفت کاری کرد کان عار و لیت به
 کشتش کان خاک است به گفت آن کس را بکشت ای محشم به گفت پس هر روز
 مردی را کشم به کشم او را از خونهای خلق بد نامی او برم به است از نامی خلق به
 نفس تست آن ماوردی نامیت به که فساد اوست در پیر نامیت به بین بکش او را که بر آن
 دنی به هر دے قصد غریبه میکنی به از و سه این دنیای خوش بر تست تنگ به از پی او
 خاق و با خلق جنگ به نفس کشتی باز رشتی ز اعتذار به کس ترا دشمن نماند در و یار به اینها ما در
 کشتن مراد از نفس کشتن است که ام انجبات است و بس و در کشتن محبوب است که ذوالنون
 مصری گفت یکی را دیدم که در هوا می پرو و گفتم این درجه سچ یافتی گفت قدم بر هوا نهادم تا
 در هوا شدم و هم درین کتاب است هر که با هوا آشنا بود از خدا جدا بود و هر که از هوا بریده
 باشد با خدا آرمیده باشد بدانکه حق تعالی از خلق طلب می کند فرمان برداری در
 شایعانی خود و نفس کاو نمیداند که خلق سچ تا بعد از و تا خوان من باشد حال آنکه این صنعت
 حق است نه صنعت بند و نه بینی که فرعون خود را کسی دید و این عدوات مبدویت است
 تصور کرد پس انار بلم الاعلی گفتن گرفت لیکن گمان میرد که انیمه مدفعات است و سه بود
 و در نفس من و تو نیست بلکه در همه نفسها این مدفعات است و همه نفسها را همین دعوی است

اما او آشکارا گفت انار بکم الا علی از ہر آنکہ اور اخوت کشتن نہ ہو کہ وہ می باو شاہ بود و بر
از ہمہ و نفسہای مای ترسند اگر آشکارا گویند چنانکہ وہی گفت مردم بکشند مای بر او
نفس جز خدا کسے در نیابد اگر طرفہ بعین با دعوی مسلمانان نفس اوست وہی و برادرش سا
زنار بر بند دو ہزار بت پیش بند اگر صد ہزار سال مر نفس را کہ کنی یکبار کہ بر مراد او قدم نہی
ہمہ سلامت بر زمین زند پس باید کہ ویرا بھیج وجہ خیر ندانی و از وی ایمین نباشی و چون
مسلمانان کند از خود پاکی نماید اورا استوار نداری و بفرورد سے مغرور نگردی تا اورا امتحان
کنی چنانکہ سلیمان پیغمبر علیہ السلام با وجود عصمت و تاج نبوت امتحان کردہ است کہ منقول است
چون نفس سلیمان پیغمبر علیہ السلام دعوی طهارت کرد و از خود پاکی نمود بروعی گمان بد بردا
نداشت تا اورا امتحان نکرد و درخواستن ملک دنیا و پادشاہی کہ نہایت مراد نفس و روین
و پادشاہیت اسے برادر بزرگان از دست نفس کافر حاکم خوردہ اند و از کبر و فخر
او دست از خود و کار خود شستہ اند و خود را بملکت سپردہ اند و بہ بت فائدہ آندہ اند
از دست نفس کافر بودہ است **۵** ازین کافر کہ مارا در نہاد است بد مسلمان در جہان کہ
فتاواست بندہ چہین ست قول حضرت شرف الدین سجی منیری در کتاب المجالس -
مطلب چہل و ششم در بیان اقسام ریاضات کہ در مجمع الفوائد نوشتہ امہ
اقسام ریاضات دہ ترک است و باہر ترکی طلبی اول ترک دنیا و طلب آخرت دوم ترک
ہوای نفس ست و طلب صفای دل سوم ترک محبت نامناسب و طلب خلوت و عبادت
چہارم ترک سخن لایعنی و طلب معارف ربانی پنجم ترک زیادت از آنچه باید و طلب بیداری
ظاہر و باطن ششم ترک خوردن فحش و طلب غذای روحانی سہم ترک راحت و
طلب محنت و بلیت و صبر کردن بران ہشتم ترک تقلید و طلب تحقیق نہم ترک ناز و طلب
نیاز مندی دہم ترک شہرت و عزت و طلب فحول دولت پس قائلین این سہبت ششم
این مراتب در صورت دہ رشحہ بطورے پیوند در شحہ اول در میان ترک دنیا

مگاہ ہواست پس پرہیز و دور شو از دنیا کہ معاملت او جز شو و لعب نیست کہ و ما حیوانا
 دنیا الاستماع الغرور و لعب و لہو عاشق و از این زندان بر آو متاع این را برسگان
 این ہست بگذار و گرنہ پیشیان خواہی شد ر شحہ و سوم در مخالفت نفس ہوا بدانکہ نفس
 بدترین دشمنان است اعدی عدوک نفسک الی بین جنییک بدترین از انست کہ ہر و
 باومی نکومی کنی دوست گرد و دیگر نفس تو چند انکہ باومی مدار کنی و بمتالبت ہوا سے و
 رومی با حق مخالفت ہمیش گیر و ما و ام کہ او قویست دل ضعیفست ر شحہ سوم در ترک
 محبت ناصبر و فواید عزالت بدان کہ اصل عزالت معزول گردانیدن حواس است از تصرف
 بر محسوسات کہ بہ محنت کہ بر روح میرسد بواسطہ صفات نفسست کہ از روزہ حواس
 برمی آید و روح را تیرہ میسان ہوا از اعلی علیین قربت با سفل السافلین طبیعت می اندازد پس
 ساکت از عزالت چارہ نباشد تا بدان سبب معزول گرداند حواس را از ادراک محسوسات
 این بجای پرہیز است کہ بدولت و می مشاہدہ منگیات شود ر شحہ چهارم در ترک لایمی
 بدانکہ نزد کابز تحقیق انجامیدہ کہ صمت ہم مورث معرفت الہیہ و ہم جاوہ شناخت اشیاست
 پس لازم باید داشت کہ من صمت بنجا و من حسن کلام المرکز کہ مال العینہ ر شحہ پنجم در ترک خواب
 نتیجہ بیداری بدانکہ بیداری عقل فیوض نامتناہی بود کہ گفتہ اند کہ سبب حکم بیداری است
 چنانکہ وقتی کرد و اولیہ السلام کہ کذب من اوعی مجتہد فاد ابن اللیل نام پیدناہ آتہ کہ سبب
 یحسب غایبہ جیبہ دوستان را با خواب چہ کار ر شحہ ششم در ترک خوردن نامجوی طلب
 غذای روحانی بدانکہ مجموع طعام الانبیاء و سرایہ اکثر ریاضات اولست و سبب بیداری
 دست و ہد و شیطان متفرق کرد و باطل اطلال درویشان آرزای موت ہمین کویند ر شحہ ہفتم
 در ترک راحت و تحمل بلا بدانکہ صبر با یک گذندہ نفس است از جمیع الواث و کہ در سبب
 دول از تعلقات صافی کرد و تا اورا مشاہدہ رومی و ہد و ما صبرک لا یاسد و ہد و ما صبرک لا یاسد
 و ہدایت ترک رویت اعمال باشد و در نہایت ترک دعا و سے و اعتراضات کہ ہر شحہ

در ترک تقلید و طلب تحقیق بدانکه تقلید درین راه آفتی است بزرگ باید که آنچه از مسدود
 شرع شنیده آید از ریاضت و مجاهده تحقیق آن جوید و تقلید محض عین تحقیق نیست
 و شیخ ششم در ترک نماز و طلب نیاز بدانکه نیاز مفتاح مرادات است پس سالک را
 باید که طریق نیاز مندی سپرد و احتیاجات خود را در حضرت غنی حقیقی عرض نماید و در هر
 حاجت رجوع بدو نماید و اعتماد کلی بر کرم او کند او عولی استجب الهم شعر اینست شیخ ششم
 در ترک شهرت و طلب معمولی بدانکه منفرت شهرت و تعظیم و شستن خلق هر کسی را زیاد
 از آن است که شرح توان کرد و کمترین چیز یک از تو الی الذی عجب است که موثرین او
 و نامم است و سبب این ابلیس آن بود پس سالک را باید که نظر از خلق بردارد و در تعظیم
 و تعریف ایشان درنگ کند و بگریزد از ایشان و بزاویه معمول جاگیرد که الشهرة آفت
 و معمولی را حقه آفتی بدانکه محققان ریاضت از هر آسوده بآنزده مسئله اختیار کرده
 هر که برین کار کند هر روز مسئله ریاضت عملی که ویکی آنکه هرگز سنگی و تشنگی طعام و
 نخورد و دووم بهر از از خشم نماید و دووم بهر خشم بنیگ کند و بیروتی نماید چهارم از ناشنود
 و ناویده خورد او را و اندازه نیم بهر پیشی که باشد از سخن حق باز نماید ششم بهر عجیبی نخورد
 بهنم بهر دروسے نماند ششم بهر منتهی و مسیبتی جز بهر نکند ششم بهر شسته نماز و نه انبار
 و ششم بهر کسے منور نباشد یا از دویم طعام هر کسے نخورد و از دویم بهر کار کسے نخورد
 نگوید سیزدهم با هیچکس مزاح نکند چهارم بهر چه پسندیده حق باشد تن و درد پانزدهم
 از احوال و افعال نامحموده دور باشد اگر چه در شبانه روز برین استقامت نماید و موفقی
 کشاید و نفس لوامه ملهمه گردد و در طریقه مطهره شود و از جمله موصوفان گردد همچنین
 در شمائل اقلیای از رساله امام عداوی دیگر باید دانست که نشان مکر الهی باینده دو
 یک طاعت بیلاوت است و دوم اصرار بر گناهی که تو به سوم بسته شدن در دعا چهار
 بسته شدن در اجابت پنجم علم بے عمل ششم حکمت بے نیت هفتم صحبت نیکان

ایشان ہشتم صحبت بدان بارغیت ہم نضرع بی یقین ہم بندہ را با و باز گذارشتن و این
از ہمہ بدتر است انتہی —

مطلب چہم در معرفت خواطر بدان کہ بعضی مشایخ گفتہ اند کہ خاطر از چہا رہ
و جہ بود یا از رحمان یا از ملک یا از نفس یا از شیطان پس خاطر حمانے تبتیہ بود و مطالب
و آن بے سببہ در دل در آید و جاذب دل گردد بحق و خاطر ملکی بر طاعت و عبادت متوجہ
و مہج و محرک باشد مرید را و جاذب دل بعالم علوی و امور اخروی و بعضی خاطر روحانی را
نیز اثبات کردہ اند و علامت آن طمانیت است بے اعتراض درونی و فروت میان
خاطر ملکی در روحی و دقیق باشد اما سر و مجموعہ و ات خود اند و خاطر نفسانی داعی باشد شہوات
و بران مطالبہت کند و جاذب دل گردد و پیغم و آرایش دنیا و خاطر شیطانی مزین آریندہ
معصیت باشد و جاذب دل بحد و حسد و غیر آن از مذمومات و محرک دل گردد و بعالم
سفلی بر جمیع روندگان لازم است شناخت این خاطر چہ شناخت آن موجب سعادت باشد
و نا شناخت آن موجب ہلاکت بقول عبادت را اخلاص شرط است و اخلاص بے
شناخت این خواطر مسلم نمیشود چون داعیہ بر باطن مستولی شود اگر آن از قبیل حقانی یا روحانی
بود بران عمل باید کرد و اخلاص دران باید کرد و اگر آن داعیہ نفسانی یا شیطانی باشد
از ان دور باید بود کہ عمل آن باطل باشد و بعضی گفتہ اند انچہ در دل فرو آید از خواطر
محمودہ بے اثر ان عملی از بندہ آن را وار دگویند ان از قبیل خواطر نباشد کہ از وار دت
باشد و وار د گاہ از حق بود و گاہ از علم پس وار دات اعم بود از خواطر برای آنکہ خاطر از حق
نوعی از خطاب باہر است و متنہن منی خطاب و وار دات را اختصاص بران نیست و علامت

خواطر الحق ان لطین القلب و انفس الجوارح عندہ ولا یترض علیہ احد کائناتہ
یستسلم و یتسرسل و یطلق من تردد و لشک و الریب طریقی نفسی و ساوس آنکہ اگر خاری
تثولیش و ہد با حصار و خیال حضرت مرشد امید است کہ منقطع شود و الا باید کہ نہ تبت نفس

بقوت زنده چنانکه از دماغ چیز برمی آید کما جارنی الحدیث والادول را بازبان موافق گردانند
و نیز کما بفعال بدل شعول شود که در دفع وساوس این ذکر را اثر سے تمام است و باید دانست
که آنچه در باطن گذرد چهار درجه دارد و از آن دو بی اختیار بود و از آن موافقه نبود و با اختیار بود
و در آن موافقه شود و آن دو اول را حدیث نفس و میل طبع گویند و آن بدست وی نباشد و
آن دو که در اختیار است آن بود که دل حکم کند که آن کردنی است و قصد کند بکردن آن کار
برین سه درجه مانع بود اگر چه نکلند و معنی آنکه بر و مانع بود و آنست که دل وی صفتی گرفت که از
حضرت الهیست و در افتاد و این شقاوت است چه سعادت دل در دست که روی خود را
از دنیا و غیر خدا بخی رای بیار و در وی دل تمام خواست وی گردد و علامت وی آنست
که روزی بهر چه آید و وی بآن چیز نزو یک و محکم شود و اگر خواست و قصد بکند بدینا و آنچه
تعلق بونی داشته باشد علاقه وی بدینا محکم تر شود و از آنچه بایست اوست دور تر شود
و هر خاطر سے که از اندیشه غیر بر دل موعده گذرد و مجابی باشد واقعی و بآن مقدار که آن خاطر
بر سر موعده گذرد و وی از حقیقت توحید مجرب باشد و قول حضرت حجه الاسلام است
هر گاه که خواهی خاطر خیر را از خاطر شر بدانی بیکه از چهار ترازو بر سنجی یکے ترازوی شرع اگر
از آن جنس در شرع یا بی خیر بود و اگر بر ضد شرع باشد شرع بود و اگر باین میزان مفهوم نگردد
بر اقتداء عن کند اگر در کردن این خاطر اقتداست بصالحان خیر است و اگر بر بند این اقتدا
یا بی شرست و اگر باین میزان نیز معلوم نشود بر نفس و بر موعده عن کن اگر نفس از و تنفس بود
نفسی که بطبع تعلق دارد بر ترس و وحشت بدانکه خیر است و اگر نفس را بر و مائل بینی
میل طبیعی و جلی نه میل رجای خدا می سبحانه خاطر شر بود زیرا که فرمایند است به بدی
در جاست خود بخیر میل نکند نیست میزان چهار گانه که بر آن خاطر خیر از خاطر شر فرق بینی
بگذافی تحقیقات محمد یار ساو شیخ عبد الحق محدث و بلومی در شرح مشکوٰۃ مینویسد که
آنچه در نفس یکا یک افتاد بی اختیار آنرا هو اس نامند عفو است از همه است با رحمت

عدم اختیار و چون ورود افتاد و باقی ماند و در ساخت سینه جلالان کرد آنرا تا طر خوانند و تقسیم
 هم عفوست ازین است و این فضل رحمت مخصوص است با ایشان بر قیاس سهو و نسیان
 که آن نیز مرفوعست ازین است و بعد از جلالان چون محبت و لذت آن پیدا شد و خواهش
 حصول آن محصول بدان جاذب گشت آنرا هم گویند این است را نیز برین موافقه نیست
 و تا در عمل نیاند در نامه اعمال ننویسند بلکه اگر عقاید کرد و پست بر باز داشت نفس حسنه را در برابر
 آن می نویسند و اینجا قسمی دیگر است که نام آن عزم است و آن قرار داد و نفس است بر معصیت
 و بعد و عزم بر آن چنانکه از جانب او می بیاید یا نمی نیست جز آنکه در خارج اسباب آن میست
 و اگر مهیا کرد و میکند البته برین قسم موافقه است چه این قسم از اعمال قلب است چنانکه
 عقاید و اخلاق و سیمه بنده ما خود است بر اعمال قلب چنانکه بر اعمال جوارح اما باید دانست
 که عزم معصیت عین آن معصیت نیست که بران عزم دارد و مثلاً عزم زنا معصیت است
 و بنده بران ما خود و لیکن زنا نیست موافقه بران مثل موافقه زنا نه بلکه در حد ذات خود
 معصیت است فسور و تر از پایه زنا استی -

مطلب چهل و هشتم در بیان خطر و هو اجس و فرق میان یکدیگر و دفع
 و فنی آنها و صلوة القلب بر آب و دفع آن بدانکه در خبر است فی
 قلب نبی آدم لمتان لمة للملک و لمة للشیطان پس معنی لمة حرکت دل است
 بخیر و شر قول خدمت خواب است اول خطر است یعنی در دل چیزی بگذرد
 بعد از آن عزمیت است یعنی دل بران نهد که بکند بعد از آن فعل است یعنی آن عزمیت
 بفعل مقرون گرداند و در رساله شیخ جبیل میگوید خطر چهار اند نسانی و شیطان و ملکی و ملک
 خطر نسانی بر شهوت مباح باشد ولی در طاعت و عبادت کردن کرانی و کمال
 بجز ذکر و دفع شود خطر شیطان بر معاصی باعث بود و تواند بود بر عبادت و شهوت که
 از موجب بعد و عقاب باشد رغبت کند چنانچه خطر نفس و ملکی مشبه شود قول شیخ زین الدین

پیر سریدے را گفت کار تو از آنها گذشت بهت که شیطان با تو از راه فریب پس در آمد و در راه
 خیر باقیست و اگر مردم یک خطر شیطانی دفع گرداند خطر ملکی بر طاعت و عبادت و
 صوم و صلوة و خیرات ترغیب تحریص نماید و از آن سکونت و ثمانیت پیدا آید خطر
 الهامی آنکه مردم را بیدار کند و بیاگانند که این خطر شرست و این خطر خیر است و ازین
 پرو و باز آرد و چه خطر خیر هم غیریت و عبادت اتفاق مستحقان است که سالک را در پیش
 هر چهار خطر مذکور نفسی باید کرد و جهت آنکه مبتدی سلوک قوت معرفت و فرق هر یک نداند
 مگر آنکه شیخ کامل و مکمل بر سر باشد که او تلقین و تعلیم کند و بعضی مشایخ فرموده اند که خطر
 شیخ و قلبی و روحی هم است فاما این چهار است و این چهار اصل اند در رساله غریب سیاه
 آغاز خطر خطر از موثر آدم بود چون مهتر آدم را بر عرش نظر افتاد صورت حضرت رسالت پناه
 معاینه کرده مناجات کرد الهی این کدام بنده است که عرش نور او منور شد فرمان برامی
 این یکی از فرزندان تو خواهد بود و ترا بدوستی این بنده پیدا آورد و ام آنروز که ترا زلتی پیش آید
 تو این را بحضرت شفیق آری مازلت تو بچشم و باز در بهشت در آرم مهتر آدم را خطر آن در
 علی گذشت که از وعامی پیدا فرزندان را نجات باشد این عجب که از وعامی فرزند پند نجات
 مهتر جبرئیل را فرمان شد این خطر از دل آدم بیرون آید از بی ازان خطر گندم آفریده شد
 که سبب زلت آدم بود و همی ازان در اول جمله فرزندان تعبیه کن تا سبب مسیل سماوی
 ایشان شود در رساله شیخ جبرئیل میگوید نزد یک سلیمان عزالت گزین و خلوتیان
 گوشه نشین در خلوت بزرگترین کار با نفسی خواطر و هوا جس است عام و خاص درین وقت
 گرفتار اند که یک دو گانه بخطر حکایت کردن نفس از گذشته و آئیند و بادل طریق افساد
 که چنین گشتم و کردم و شنیدم و هوا جس نمی توانند گذارد و این از نجات است که همه را بی نظا
 جهان و بی گفتار و بی اندیشه مصالح دنیاوی ممکن نیست و نفس برین سالها عاید
 و خو گرفته است و خطی کامل حاصل کرده در تنجیای یعنی مانع ازین جنس ثابت شده و با

نقطه یا مانده و هر ساعت مردم را از آن یاد میدهند چنانچه مردم بظاہر در نماز است
 وطن و گفتگو و جست و جوی کارهای دنیاوی فرقی میان خطر و خواطر در
 دست التلوین آورده است خواطر رسل اللہ الی العبد خطر حرکت دل است از خیر و شر
 خواطر رسولان خدا اند جانب بنده در عوارض میگوید و القصد بها فریفته گان خواطر
 بی اصل فلا یصح لعقل الا بجمتها فصار علم ذلک فرضا و هو طلب علم الباطن و هو ما یزاد و به
 بعد یقیناً در رساله گزیده میگوید خواطر خطاب حق است که بدل بنده میرسد یعنی کار
 خطیر و عظیم و خاطر آنکه بواسطه فرشته بود نه خطاب حق قول شیخ زین الدین است پیشتر
 اباید که اگر خطر دنیا در دل گذرد و منو کن و اگر خطر عقبی بود غسل کند چه دنیا فانی است
 و ضوابط است فاما عقبی باقی است غسل واجب است قول محقق خطر حادث است
 و ضوابط آن حادث نفسی کردن آن خطر بود و اگر همین نفسی را کسی اثبات تواند کرد و کاری بین
 عظیم باشد اگر اهل معرفت را خطر غیر در دل گذرد تن و دل را غسل دهد امم با نصیه از عوام
 و خواص خطر و هو احسن ما خوار میشدند فاما عوام است حضرت رسالت پناه صلی اللہ
 علیہ وسلم ما خوز نیست و لیکن وقت ایشان در طاعت و عبادت غارت میشود و با او
 نیاید در ترجمه عوارض میگوید یعنی خطر گذشته خیر و شر در دل است و معنی هو احسن
 کردن نفس با دل است از لذات گذشته و آینده بر طریق افسانه که انجمنین خواهم کرد و
 خواهم شنید و آنچه انجان بودن شنیدین و خواهم شنید طریق نفسی کردن خطر و هو احسن
 قول محقق اگر خواهد خطر و هو احسن دفع شود باید که طعام و آب برزیت شهوات و هوای
 نفس بخورند هر گاه که اشتها می سخت غلبه کند نیت عبادت و طاعت و قیام و نفس فرزند
 چون استقامت شود خطر و هو احسن دفع گردد و طریق دیگر در نفسی خطر شیخ زین الدین
 فرمودند هر که ذکر و دعا با حضور گوید و نکر و اذکار و نماز معنات افعال حق کند شر و هوای
 بکل دفع شود و دیگر اگر روزه ماه دل را خطر رومی دهد در خطر شرفی اعمال

سوی حق تعالی پناه و عجز کند و از عنایت او استبداد واجب بیند و اگر خطر ویر باشد در حال
 بفعل مقرون گرداند نفس سجدت و در تاخیر نینداند و اخیر لایو خطر طریقت و دیگر برای نفی خطر و دفع هوا جس
 چهار رکعت نماز و اقل بنیت دفع خطر و هوا جس بگیرد و از حق تعالی استعانه نمودن بالدرام
 سخت مؤثر است و در هر رکعتی چهار قل بخواند و در آخر بعد تمام هفتاد بار یا می یا قیوم
 بر مشک استغیث گوید و در رساله شیخ علی بهاری میگوید بنیت صلوة القلب برای دفع خطر و نیست
 او می گوید که در کتب الباقی لا اله الا انت الباقی اقمه لکیر قرآه و کویح و سجود بتامل کند و سه مرتبه بخواند و
 سلام سوی قبله و در اثر بسیار است و دیگر بار که در نماز و غیر آن خطر و هوا جس غلبه کند کلمه طیبه گوید مستغفر
 و کاره گردد و بحق گوید و امید است باز خطر و هوا جس مزاحمت ننماید و اگر نه در ویر پاهای
 خطر و بلاهای هوا جس غرق شود در مرصع و اعبا و میگوید هر چیز که در خاطر آید از نیک و بد
 بلا اله الا انت نفسی کند برین معنی که نمیخواهم الا خدا را تاول از نقوش نیک و بد حالی بنمایم
 نقوش غیب از مشاهدات و علوم من لدنی معانته نگردد و قابلیت تجلیات را باقی نشود
 و دیگر تفسیر است صورت انحناس یا نذیل است برگردون مردم شسته و فرط طوم در آن
 دل آدمی را می کند از آن کمیدن هزار و سوسه و هوا جس پیدا می آید چون معنویتین بخواند
 از کمیدن باز ماند و سوسه دفع شود در رساله رموز الوالهمین میگوید بر جمهور قلوب
 بر زمان قهر و لطف نازل است اگر سالک همه وقت هر یک ازین یا س دارد که قهر
 نازل شد یا لطف خطر و دفع شود طول شیخ جبرئیل متعبدان صرفت و سالکان مبتدیان
 و علمای ظاهر از قاضی و مفتی ازین اسم بر رحمانی و عنایت یزدانی بے بهره و محروم و عجز
 و مجور اند و خطر و هوا جس را شناسند و دفع و نفی آن ندانند و بدان سپروازند چون سپر
 این معنی اولنک خلق الجنة و للیالسته قوم آفرین ندانند ایشان را معذور باید داشت
 و فقیر از والد خود شنیده است که اگر خوار طرد دفع شوند بدانند و بفهمد که اینهم اولیست و نیز
 عملی دیگر رسیده است که فکر لای یا ماغ دارد که برای سد خوار مفید است و پس

مطلب چهل و نهم در فضیلت ذکر خفی و خفی طریق آن که از معمولات مشایخ است
 بدان که در خبر است که ذکر خدا نشان ایمان است و بیزار می از نفاق و عصار است از
 شیطان و پناهیست از آتش و دوزخ و هم در خبر است فاضلترین ذکرها است گفتن است
 در خبر است که سخت ترین کارهاست ذکر خدا در هر حال که باشد و آسان گرفتن
 بر برادر مومن از رنجها و انصاف دادن از نفس خود و هم در خبر است که حق تعالی
 فرمود من یا بنده خوشترم چون مرا یاد کند و در لب خود و در گرسن بجنباند و هم در خبر است
 که ذکر کردن خدا با مداومت و شبانگاه فاضلتر است از بیخ زدن در راه خدا و هم در خبر است
 که یاد کنید خدا را بد ذکر خفی و هم در خبر است که فاضلترین بندگان نزد خدا کسی است
 که خدا را بسیار یاد کند و بهترین ذکر ذکر خفی است همچنین است در لب الاخبار و در ریش است
 است که مولانا محمد روحی که از اصحاب مولانا سعد الدین قدس سره است که در ذریع
 حضرت مولانا بجزه من در آمدند و معنی بر کنار طاق دیدند فرمودند این چه کتاب است
 گفتیم مصحف مجید فرمود اینها علامت بیکاریست یعنی بندگی را باید در بدایت سلوک
 بطریق نفی و اثبات مشغول شود و تلاوت قرآن کار متوسطان است و نماز گزارون کار
 مستبیمان اهل بدایت و اہم معانی نفی و اثبات است پس فضیلت ذکر خفی اکنون
 طریقی ذکر خفی و حلی که مشایخ آن وضع کرده اند باید در بدایت پس طریق ذکر در هر حال بدین
 بطور است دیگر است در خاندان نقشبندیہ ذکر خفی معمول است طریقیش در رساله
 مختصره مولوی جامی مسطور است بدین نوع یعنی بسم الله الرحمن الرحیم هر چند در وقت
 می برد در یکت آرد بدین عمده گرامی بنسارت گذارد و اتم همه جا با همه کس در همه کار
 سیدار نهان دیده دل جانب یار بدین افناک الله تعالی عنک و انماک
 فاعل طریق بزرگواران خواجہ جواد الدین نقشبند و خلفای ایشان قدس اشرف
 در و اہم ایضاً فی بعض عقیدہ و تلمیحات آن بقائد سلف صالح رضوان الله تعالی علیہم

و اتیان بمل صالحہ و اتباع بسنن ما ثورہ و اجتناب از محذورات و مکروہات دوام حضور است
 مع التذیبانہ فی سائر الاوقات من غیر فترۃ و شکت و این حضور چون بلکہ نفس سالک
 و ملک می شود مشاهده خوانند و طریق وصول بدین دولت بر سه گونه است اول طریق ذکر
 است کہ بحضور قلب کلمہ لا اله الا اللہ تکرار کند و در ظرف نفس جمیع محدثات را بنظر حدوث
 و فنا مشاهده نماید و در طرف اثبات وجود معبود حقیقی را بنظر قدم و بقا مطالعه نماید و در وقت
 تکرار کلمہ زبان را بکلام چسپانید و بدل عنوبرے کہ متعلق دل حقیقی است متوجہ گردود
 نفس خود را در دون کشت و بقوت تمام بگوید برو جیکہ اثر آن بر دل رسد و از ان متاثر گردد
 و بے آنکہ اثر و سے بر ظاہر پیدا آید اگر کسی بالفرض پہلوی او شسته باشد از دوسے
 آگاہ نشود و جمیع اوقات را مستغرق این ذکر گرداند و هیچ شغل از ان باز نماند چه در فتن
 و چه در شستن و در گفتن و چه در شنیدن و چه در خاستن و چه در نختن اگر بواسطہ بعضی
 اشغال درین تکرار فتور سے واقع شود میباید کہ چشم دل سے بران باشد بالکل
 غافل نشود و اگر پیش از صبح بیدار شود در تکرار این کلمہ مبالغہ نماید امید است کہ تا
 شبہ اثر آن برسد و شک نیست کہ چون بدین تکرار موافقت نماید در بعضی اوقات
 اور کیفیت بخود سے و سبب شعوری کہ مقدمہ جذب است عامل شود آید
 کہ خود و بدان مقدار یک تواند اثر آن نگاہ دارد و چون اثر آن روی در نقصان آرد و تکرار
 نماند چون کہ معنی مرۃ بعد از مرۃ سے جمعیل پیوند امید است کہ وی را ملکہ حاصل شود
 و چون کبھی با فعل حال وی نباشد و حال سے مندرج در علم گردد و اما ہر گاہ کہ اندک
 توجہ کند بجان و ہی متعلق تواند گشت و جس نفس را اگر مزاج بان وفا نکند کہ در یک
 نفس از وی سہ بار یا پنج بار تا بان مقدار کہ تواند کلمہ را تکرار کند در نفسی خود حاصل نیست
 و نظر تمام است و بدان طلاوت عظیم بران تشریب گردد و دوم طریق توجہ و مراقبہ
 کہ بعضی بچون کہ چگونہ کہ از اسم مبارک اللہ مفہوم میگردد و بے توسط عبارت عربی

فارسی و غیر آن ملاحظه نماید و این معنی را نگاه داشته جمیع قوای مدارک متوجه قلب صنوبری
 گردد و در معنی مداومت نماید و نگاه داشته آن تکلف کند تا آن زمان که تکلف از میان نبرد
 و چون این معنی پیش از تصرف جذب در وجود سالک تقدیر تمام دارد و میثاق که معنی
 مقصود و بصورت نورسید محیط جمیع موجودات علمی و عینی در برابر بصیرت مدار و بان جمیع
 قوای مدارک متوجه قلب صنوبری گردد تا آن زمان که آن صورت از میان نبرد و مقصود
 بر آن مترتب گردد و سوم طریق را بطه است به پیرایه که بمقام شاهده رسیده باشد و تجلیات
 ذاتی متحقق گشته باشد و دیدار و به مقتضای هم الذین اواراوا ذکر آتش فائده دیگر و در
 صحبت و بی موجب هم پندار الله تعالی نتیجه صحبت فکور و بد پس چون دولت دیدار
 صحبت چنین عزیز دست دید و اثر آن در خود یا بد چند آنکه تواند اوارا نگاه دارد و اگر در آن
 فتور واقع شود باز بصحبت و می مراد است نماید و از برکت و می این معنی پر تواند دانند و همچنین
 مره بعد از آن زمان که کیفیت مکه شود و اگر چه اینچنان مر و غائب باشد صورت و می را
 در دل خیال گرفته جمیع قوای ظاهری و باطنی متوجه قلب صنوبری گردد و هر خطر که در آید
 نفی کند تا آن کیفیت غیبت و بخود می روی نماید و تکرار این معامله مکه گردد و هیچ طریق
 نزدیک نیست که چون در قابلیت آید باشد که در صورت که در اول غیبت
 در تمام مشاهده رسد و چون در یافت صحبت چنین عزیز در تمام مشاهده که در این
 است میثاق که یکی از این دو طریق که پیشتر از این تکرار شد و تفاوت تمام از میان این
 آیه معلوم شد که توجه قلب صنوبری که در غایت این عالم است او است بل می خوانند و در
 غیبت و بصیرت و خواجده در تمام مشاهده که در این مشاهده است و در تمام مشاهده
 در غیبت با شمس این بر خیال با میان هر که در تمام مشاهده است و در تمام مشاهده
 به حدیث ششم که آن دلیر خدایا بود وقت است و در تمام مشاهده است و در تمام مشاهده
 که عبارت از مسیحا و قات است که در تمام مشاهده است و در تمام مشاهده

شاید از وقت فجر تا طلوع آفتاب بعد عصر تا غروب و بین الشائین و یا هر وقتیکه غیر آید و هر یک
 بعضی بعد وضو و رکعت بنیت صفای قلب بخواند در هر یکی فاتحه و اخلاص بخواند لیکن در هر دو
 درین نماز از قرآن و غیره تسبیحات خواندنی است و در آن بخواند پس و تقبل شسته سه بار
 در و سه بار کلمه تجید و یکبار آیه فان تو لو نقل حسبی الله تا آخر بخواند بعد سه بار بگوید

اللهم انت ربی لا اله الا انت تملقنی و انا عبدک انا علی عهدک و عهدک یا سئمت اعدک

من مشرک ما صنعت ابورکت نعمتک علی و ابوربذنبی فاغفر لی فانه لا یغفر الذنوب الا انت

بعد سه بار بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو احمی لقیوم و اتوب الیه بعد سه بار بگوید یا

فیات المستغثین اغثننا و سه بار بگوید استغفر الله من جمیع ما کره احد قول و فعلا و انصر او انظر ا

بعد هفت بار بگوید سبحان الملک القدوس اسخلاق الفیال بعد دست راست بر قلب

ماده بار او دفع خواطر و بیه بخواند این نشاید بیکم و بات سخلق بعد بدو ماذک علی الله بعد

بعد بنیت تلاوت قرآن بگوید اغوذ بالله من الشیطان الرجیم و اعلم انه لا اله الا الله و تکلم

اندازه تا هر قدر که تواند باین صورت که از تحت نامشمارا بعد در آن شروع کنند و در آن

در نهایت خلق بگوید و بطرف راست اندک سکت کند بنیت نفی الراهیت باطله و نفی

سومی السداز مال و جا و نسا و زمین و در هم درینا و مدح و ذم و غیره بعد الا الله

بر دل ضرب کند و همزه الی از نهایت خلق ظاهر کند و الله را بدو بدست

در اثبات تصور کند ذات جامع جمیع کمالات را که منزه از صفات معادیه است

عقیده پس اگر باین تصور گفت گویا کلمه نگفته و اگر تصور میزاید ترک نکند که از شایسته

نداست ذکر نفسی کلمه نیز در دل حاضر خواهد شد بعد از فراغ ذکر محمد رسول الله گوید

بعضی چنین است که چندان بار کلمه گوید باز و هم بار محمد رسول الله گوید هر قدر که تواند

طریق پس در و گوید و بخواند اللهم اغفر لنا و قتل منا و ارحمنا ابواب لا اله الا الله

علی اهل لا اله الا الله اسألك یا اله الا الله بحسن لا اله الا الله ان شیعنا علی لا اله الا الله

وان تمینا علی لاله الا الله وان شکرنا فی زمرۃ **قال** لاله الا الله وان نور قلوبنا بنور
 لاله الا الله وان توقنا علی باخراج در معانی لاله الا الله من بحر لاله الا الله وان
 تریل عن قلوبنا اخلاق الشیطان وان ثبت فی قلوبنا اخلاقا منک یا من فی ان تمین
 اسوارنا بقبول انوار لاله الا الله وان نعمل علی سیدنا محمد وآله واصحابہ وسلم کثیرا کثیرا بعد
 سہ بارہ گوید اللهم صلح الامام والامه والراعی والرعیۃ والعت بین قلوبہم فی الخیرات بعدہ
 ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذین سبقونا بالایمان ولا تجعل فی قلوبنا غلا للذین امنوا ربنا انک
 رؤوف رحیم سبحان ربک رب المیزان و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین
 بعدہ سورہ فاتحہ و اخلاص مع اول و آخر و رو و بخواند و ثواب آن بمشایخ طریقت بنشیند
 در سلسلہ کہ خود باشد بعدہ و عامی مغفرت آیتا کند و بگوید اللهم اغفر لنا ولا باننا و لامنا
 و لمن توصل الینا و لمن انتسب بنا و لمن احبنا و لمن اوصلنا بالدار و جمیع المؤمنین و المؤمنات
 و المسلمین و المسلمات الاحیاء منهم و الاموات برحمتک یا ارحم الراحمین انشاء شفاہ العالی
 مخفی مبارک کہ طریقہ اذکار مشایخ بے تعلیم شدہ است نیاید اگر کسی در کتاب دیدہ یا زبانی
 از کسی شنیدہ ہمہل آرد و ہرگز فائدہ نہ بخشد چنانچہ در حال شیخ سعید فرغانی در کتاب نفاہ
 مذکور است کہ من از شیخ نجیب الدین شنیدم کہ شمس الدین صفی امام جامع شیراز بزرگ
 و تراوت و عبادت مستغرق بود لیکن از کسی تلقین ذکر نہ داشت روزی در واقعہ ذکر
 خود را بصورت نور مصور شدہ مشاہدہ کرد کہ از وہان وی جدا شدہ بزمین فرو میرفت
 با خود گفت این علامت خیریت چہ نفس الیہ یبعد الکلم الطیب بخلاف این
 سیدید مگر سبب عدم تلقین از مشایخ است پس یکی از فرزندان شیخ روزی بہار جوہر
 و از وی تلقین ذکر شدہ همان شب ذکر خود را در واقعہ بصورت نور سے مشاہدہ کرد
 بالامیرفت و آسمانها خروٹ کروا تھی و حضرت شاہ مجاہد در مکتوبی بہ شیخ عبدال
 بچندوی نوشتہ اند کہ اسی برادر چندان اذکار سخت گفتند کہ از بسیاری حرارت

از بدن و اگر بطور باتیک در گوشت پوست و خون و رگ متعام کرده است بیرون آید
تا حالت خود و نماید آن زمان معنی الان کماکان در فهم آید رحمت بر جانش باد
که گفت سه هر چه بینی یاز هست اغیار نیست به غیر او جزو هم و جز پنجاه نیست امی بلور
ذاکر را باید که چنان ذکر کند که در مردم مشهور دیوانه شود کما قال علیه السلام اکثر و اکثر
حتی یقال انکم مجانین و نیز رسول علیه السلام فرموده است لا تکمل الايمان حتى ينظر الناس
مجنون و سالک را باید که قبل از ذکر وضو تازنه کند بعد به تفریح و زاری هر قدریکه
تواند استغفار گوید بعد بحضور دل در او کار و افکار شروع نماید چون از ذکر استغفار
شود این دعا بخواند اللهم انما ذکرناک علی قدر قلہ عقلنا و علمنا و فهمنا فاذا ذکرنا علی سعة
رحمتک و فضلک یا خیر الذاکرین و یا ارحم الراحمین باید که ذکر با حضور دل کند تا زود
بمقصود رسد و هر که ذکر کند و دل او غافل باشد در حق و می دعید سخت است
که حق سبحانه میفرماید هر کس که یا دین بغفلت کند من که خداوند منم یا دین ببلنت میکنم
رحمت بر جانش باد که گفت سه هر انکو غافل از حق یکت مان ست بد در اندم
کافر است اما نمان است به اگر آن غافلے پیوسته بود به در اسلام برود
پسیده بودی و امی بر او بر شد را باید که طالب را اول باکل حلال و صدق مقال امر
فرماید بعد از کار و افکار بگوید که زود شمره بخش اگر چه ارشاد ازین هم برتر است اگر کسی
درین زمانه اینقدر کند که مردم را از بدعت و حرام خوردن توبه دهد بسیار مفسدان را بر او
از نیکان عالم است هر چند چنانکه حق ارشاد است میکند یا نه امی و در طریق مشغولی ذکر
در بیاض تدبیریم بخل حضرت والد خود نوشته دیده ام که ذاکر را باید که چند شب اظنکادار و
ظاہر او باطن او در دوام وضو و در خدمت در خانه تاریک سوم خاموشی چهارم که
پنجم نشی خواطر ششم تسلیم نمودن سبانه تعالی در جمیع احوال یعنی اعتراض بر خدا نکند از
دارد شدن امور تهریه تهریم بیادامه شود از حلال ششم ترک و یکدیگر و طاعت غیر از این ششم

قبل از شروع کلمه تجید سه بار بعد استغفار سه بار بعد در و سه بار بعد سه بار بگوید

یا غیاث المستغیثین اغثننا بعد هفت بار گوید سبحان الملك القدوس اخلاق الفعال
بعد معمولاً گوید بعد مشغول شود بذكر لسان و کلمه لا اله الا الله بگوید بروام وقت نفی جمع
ما سوار فانی بیند و وقت اثبات وجود حق را باقی اقل مرتبه دوازده هزار بار و وسط
سی هزار بار و اعلیٰ مهتا و هزار بار تا که حرکت لسان ساقط شود و بی اختیار گردد و بعد
مشغول بقلب شود بعد بصرف معنی متوجه شود و حروف از دل سحر کند تا بجائی رسد
که ذکر متوجه نیز کم شود و در گذر صرف همانند این مقام را فنا گویند اتمی و بدانکه طریقه ذکر
والفاظ و آواز و جلسه روش در هر خاندان نوعی دیگر است همه صحیح و موصل بحق است
در خاندان قلندر به طریقه اذکار از همه جا مشکل و سخت است مدنی باید که در خدمت
او ستاد و مانده تعلیم پذیرد و درست بعمل آید و همه مشایخ سدا و کار خود پیدارند اختراع را
ایشما و فعل نیست چنانچه حضرت شاه مجاقلندر در مکتوبی اشاره ازین معنی میکنند ای برادر
بعضی مردم را گمان است که تلقین ذکر از مبتدعات مشایخ است و نه چنان است بلکه
از پیغمبر علیه السلام تلقین یافته اند و او شان از طالبان صداق درین نمیداشتمند چنانچه
منقول است علی بن ابیطالب از رسول علیه السلام سوال کرد که ولنی علی اقرب الطرق
الی الله و افضلها عند الله و اسمها علی العباد این سول علیه السلام مرین شسته چشم بستند
لا اله الا الله گفت فرمود که یا علی چشم خود را بپوش و سه بار بگو لا اله الا الله پس گفت ما میرالمؤمنین
علی کرم الله وجهه و همین طور حسن بصری را تلقین کرد و ویل بن زیاد را نیز اتمی و شاه ولی الله
محدث دهلوی نقشبندی در کتات بهمانج می نویسد بعد معصوم و دشمن اوقات که مطلوب
از سالک است که ذکر کند بطور اهل محبت و عشق نه بطور وظیفه چنانکه سابقاً میگرد و بعد از آن
بذکر کسی است که صحیح المزاج و قوی العشق باشد و آنکه متاهل و مختل المزاج است یا صفت عشق
و محبت بر دس مستور نمیشود و او را ازین راه چندان بهره نیست باجماع افضل اذکار

نزدیک جمہور اہل طریقہ نفی و اثبات و اسم ذات است و آنرا شروط و آداب مقرر کرده اند
 دستور تعیین ہمہ آنست کہ سبب جمع خاطر و نفی خطرات و بر خاستن گرمی محبت ہستند پس
 سخت اورا اتہماز فرحتے باید کرد کہ در ان وقت جالع نباشد و نہ شیمان و نہ حاقب و نہ
 عاقن و نہ غضبان و نہ متفکر و نہ منموم با جملہ از جمیع عوارض و شواغل نفسانیہ و خارجیہ فارغ باشد
 و در خلوتے رود و طہارتے کامل از غسل یا وضو و لبس ثیاب طاہرہ و غیرہ سجا آسودل
 خود را بوجہی کہ تواند گرم کند بیاورد کردن مرگ یا بلا خطہ حکایات محبت انگیز و استماع کلام
 واعظ و جزآن و انگاہ بعد و رکعت مستقبل قبلہ بر وضع جلسہ صلوٰۃ بنشیند و بزبان گوید
 لا الہ الا اللہ کلمہ لا از سخت شروع کند و الہ را در و طابع گوید و الا اللہ را تمام قوت بر دل
 ضرب کند و شد و مد رعایت کند و ملاحظہ نفی محبت غیر حق بل وجود در نظر وارد و باید کہ بر
 ہیئت مرد متواجہ کہ سر دل را تواند پوشید باشد و اگر این حال بے تکلف بدست نیاید باید کہ
 او عاصی آن حال کند و بہر صفت خود را بان کیفیت دهد و باید کہ بلند گفتن بقدر ظہور و جدت
 ہر چند گرمی و جد بیشتر صوت بلند تر و تواتر و شدت غرب زیاد تر باشد تا شک نداریم کہ ہر گاہ
 کہ کامل المزاج و قابل محبت باشد و باین صفت یکدو ساعت ذکر کند البتہ جمع خاطر و
 نفی خطرات و گرمی شوق اورا حاصل میشود و انگاہ ساعتہ در نگہداشت این کیفیت توجہ
 باشد و آنرا نیک بفہم و نیک بشناسد و بقدر امکان در نگہداشت آن سعی کند و اگر غفلت
 کرد و یا ضعیف شود و در زیادت آن کوشد مرد صحیح الفہم کامل المزاج و ریاضت مجلس این را
 میتواند فہمید و اگر سخت طبع باشد و پہلوان شکل سہ روزہ و تقلیل طعام فرماید چون چند وقت
 این قسم لبس آرد و البتہ اورا آن کیفیت حاصل می آید و آنرا می فہمید و اگر چند کرد و تقویہ اورا
 معذوری باید داشت و بہ شرب اورا دو وظائف مشغول باید ساخت اینچنانکہ اگر در
 یکی آنکہ جمہور اہل طریقہ مذکور از برادرہ کہ حسن مذکور است بل آن بہ تقایب و رعایت شد
 و مدو سبب آن اینست کہ این کیفیت بہ سبب کمالات است و خطرات و غفلت

بعضے اتباع سلسلہ علیہ نقشبندیہ میگویند کہ حضرت خواجہ ازہر منع میگردند حقیقت حال است
 کہ حضرات خواجگان پیش از حضرت خواجہ نقشبند جہر و خفیہ ہر دو میگردند بل جہر بر ایشان
 غالب تر بود و روشنبند و پختنبند جمعیت تمام میگردند حضرت خواجہ نقشبند صحبت آنکہ
 ذکر جہر نزد جہب حنفیان مکروه است و ذکر خفیہ اولی و اقوی دیدند آنرا اختیار کردند نیز
 ایشان تاثیر صحبت بغایت قوی بود و آن کفایت میگرد از جہر ما در اکثر احیان و بحسب اکثر
 استدوات بیچ چیز نافع تر از جہر نیست و تشکیک درین معنی مکابره است سوم آنکہ انجھ
 شایع بران امر فرمودہ و بران تکرار کبہ دو چیز است یکی ذکر و دیگر فکر و مراد از ذکر ذکر
 زبانی است و جہر و خفیہ کہ در حدیث مذکور میشود و ہر دو قسم زبانی اند چون نقل مبتدیان از
 ذکر زبانی بفکر خالص و شوار میشد مشائخ ذکر قلبی را کہ مناسبتر بہر دو جانب دارد و کالبرغ
 است کمال انجھنی استنباط کردہ اند قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم مارا و المسلمون حسانہم و عذبتہم

حسن روایہ محمد فی الموطا علیقا اتھی و در بیان مراقبہ اینجا مینویسد کہ مطلوب از سالک
 بعد دریافت کیفیت شوق و حصول آثار آن در قلت کلام و رفع اشغال دنیویہ و ترک لذت
 و غیران بوجہیکہ این ظاہر و باطن باشند متوسم و خفی المکان مراقبہ است و حقیقت مراقبہ
 کہ شامل جمیع افرادان نیست توجہ قوہ و ذرا کہ باقبال تمام بسوی صفات حق یا بسوی حالت
 انفکاک روح از جسد یا مثل آن تا آنکہ عقل و وہم و خیال و جمیع حواس تابع آن توجہ گردد و آنچه
 محسوس نیست بمنزئہ محسوس نصب العین شود و اسعد الناس بمراقبہ کسی است کہ در اصل فطرت
 و جبلت توجہ باسور غیر محسوسہ نیک میتواند کرد چنانکہ بعضے مردم را می بینی کہ خیال بر روی
 غالب می آید و بدست و زبان اشارت بحسبان میکنند تا از زبان او چیزے بر می آید
 اگر چه پروان او را مجنون نسبت کنند و مراقبہ را انواع بسیار است در اینجا آنچه بحسب الہام
 مختار است اکتفا کنیم باید کہ بفراغ کلی چنانکہ گذشت متوجہ شود بسوی احاطہ حق سبحانہ
 بوسے و جمیع اشیا از جانب یمن و شمال و فوق و تحت و اندرون و برون تا آنکہ حقیقت

منزہ است از جمیع جہات و نظر او مثل هوای ساری در اجزای جو یا آب در گل در آید و همچنین
 یعنی مقید باشد تا آنکہ این نرساری بروے جلوہ گرشو و بوجیکہ دل و سہ مطمین باشد
 آنکہ طور آن از صنع وی نیست بلکہ بے اختیار و بے سعی وی ظہور میفرماید این معنی منتہا سے
 این مراقبہ است در شش ماہ باشد یا یک ہفتہ چون آن نور محسوس گشت اورہ افزاینہ
 آنرا بیلا حفظ سائر اشیا کہ محاط تصور میگرد و بیلا حفظ جہات بہ تنزہ تمام تصور کند کہ در اندک
 محنت طرفی از نسبت بزرگی خواهد دریافت و مشائخ را مراقبہ بسیار اند بعضی برای ستہ
 نظرات و رام کردن نفس بر جمیع خاطر بسوی جانب واحد بے تشتت عزیمت استنباط
 وہ انداز انجملہ است تحدیق نظر در پردہ بینی و مانند آن و بعضی آخر برای رام کردن نفس و مہیا
 ساختن آن براسے توجہ بچرخ و مثل توجہ نور آفتاب با خلا و بعضی آخر برای تدریج نفس از خیل
 متوہم مثل تخیل صورت خط اسم اللہ و بعضی آخر تعین معیاری برای توجہ بحق و این بچرخ را
 و قسم قرار دادہ اند یکی توجہ باسم و دیگر توجہ بمسمی و معیار اول حرکت نبض است کہ حرکات مفصل
 ارد مثل ضربات مطرقہ برسندان و معیار ثانی دور دور رفتن و ہم و خیال است کہ مانند ستہ
 لولائی آنرا بکشند یا صوت متصل است کہ آنرا سمع نزدیک عمل او از خارج شنید کند و از اینجا
 مراد اتفاق لطائف معلوم شد و بعضی در اشغال و مراقبات تقریب زمین نسبتی از
 سبات منظور داشتہ اند مثل انت فوقی و انت تحتی الخ کہ مقرب است بہ سبت توجہ
 مثل میدان واسع است و ہر کسے حسب ادراک خود چیزے گفتہ و لہذا س پیما پیشقون
 مذہب لیکن برین فقیر نظر ہر شد کہ منہی حق سبحانہ تعالیٰ آنست کہ از او کار ذکر سے کند
 کہ شریعت بدان وارد شدہ است و از مراقبات مراقبہ کنند کہ بالفعل توجہ بحضرت غیب شدہ
 نہ توطیہ برامی آن کار آنست کہ اگر فی الحال میر و موجب مسرت و اویت نفس نباشد
 و وجہ باشد بدینجا نوبت علی حسب استعدادہ چہ بلا مسرت است کہ شغف در خیال
 باطلا بتحدیق نظریہ نبویہ بنی میر و قائل باید دانست کہ سالک را چند عارفند و اشائی اشتغال این

امور مذکورہ پیش می آید علاج آنها میباید و است از انجمله حدیث نفس است و آن قسم
میباشد کی آنکه نفس خود را به قصد در ترتیب تمیلات می افکند چنانچه شخصی را وظیفه مقرر کرد
که دو نان و یک پیاله غسل هر روز بگیرد می با خود گفت که نان را بخورم و غسل را جمع کنم در چند روز
سبوی بهم خواهد آمد آنرا فروخته ماکیانے را خریدم و چون نسل ماکیان بسیار شود از وسع
کند و کذا حاصل کنم و علم چیرا و حقیقت از انجمله است دور دور رفتن در فکر اشعار و زیجات
و اکثر لم ولا نسلم در معقولات و دیگر آنکه خطرات بغیر قصد در خاطر بگذرد یا صور آنچه دیده
بوده است در شکر می رسیده باشد علاج قسم اول انبعاث است است پس خیر
کنند که از آن دل بچو شد از قبل آنچه سابقا گفتم و داعیه تمذیب نفس از نو پیدا شود و
از آن بخلوستی رود سعی کنند که یکساعت کامله از حدیث سلسل بنماطرش نیاید اگر چه
از آن ظاهر شدنی بحال از آن اعراض کند قبل از آن که نفس بدان لذت یابد و اگر نفس
کنند گوید بعد این ساعت بدان مشغول خواهم شد باین تسولیت یکساعت گذارد و باز
چیزیکه سبب انبعاث داعیه باشد یعنی آوردن همین اسلوب در پے کار خود باشد و علائق
ثانی تحصیل انجذاب خاطر است بوجهی ازین وجوه که میگویم یک آنکه بصحبت مردی قوی شو
بنشیند و خاطر خود را یکدو ساعت از جمیع امور خالی ساخته بسوی وی متوجه شود و مملکت
باروح طیبه مشایخ متوجه شود و برای ایشان فاتحه خواند یا زیارت قبر ایشان رود و از انجا
انجذاب در یوزه کند سوم آنکه بخلوستی رود و غسل کند و جامه نو پوشد و دور گشت بخورد
و در استجا اللهم تقنی من الخطایا الخ واللهم جعل فی قلبی نوراً بر قدر که تواند بگوید و این نماز
بذکر با نور چهار ضربی یا سه ضربی مشغول شود اگر خطرات بانه شوش سازند فی الحال مذکور
باز دور گشت بهمان اسلوب بخواند و بهمان ذکر مشغول شود و اگر خطرات باز تشویش
باز چنین کند ما شک نداریم که چون دو سه نوبت چنین کرد البته یک گونه تلخ ویرا و سکونی
در قلب یابد پس بذکر نفسی و اثبات و تحصیل شوق مشغول شود این فقیر را اگر آید اند

کہ این تریاق مجرب است غیرتخلت الاثر و اتمد اعلم و از انجمل قلق و تشنت عزیمت است
 کہ ہر چند خواهد بکار سے از وظائف قابیہ مشغول شود نفس و سے مطاوعت نکند و غم بید
 از دل و می فوارہ زند این فقیر را آگاہانیدہ اند کہ سبب این قلق و تشنت عزیمت چند
 است یکے اختلال مزاج کہ اخلاط سوداویہ ظلمانیہ بر دل هجوم کند و علاج آن
 تعدیل مزاج است بفسد و استفرغ و بجز این هیچ چیز سے رانافعیست یکے
 باعداث متواترہ و جنایات متراکہ بے تخلل طهارت و علاج آن مبالغہ است در
 طہیر بدن و ثیاب و سوم از کتاب کہا کرا از ظلم بر غیر یا واضاعت حق وومی الحقوق
 علاج آن نداد کہ آن خلل است چہارم کہ از شیاطین یا سحر کہ نفس و می لطمہ نطق
 میرساند و علاج آن اشتغال بلفظ یا اتمد است ہر چند تواند گوید پنجم سور ادب نسبت
 مشائخ طریقہ و علاج آن دفع آن سبب است ششم عروق خفیہ محبت نیا کہ در
 مستتر باشد و می بنظر جلی آمد در نیابد و طلعت آن دل را اعلیٰ کند و علاج آن مدد
 ذکر است بصفی کہ گفتیم و در جانب نفس ملاحظہ آنجہات کن ہفتم حسین از شدائد سلوک و علاج
 آن استماع حکایات این طبقہ است و خود را بحیل رہ جائتمسک ساختن است و با بھلمہ
 آفت را باید دانست و علاج بعد آن باید کرد و اگر سالک تشخص سبب نتواند کرد
 شیخ در مجالس متعددہ در حال و سے تعمق نظر کند و از قرآن فالیہ و والیہ یا بقرائت
 کہ من سبحانہ تعالیٰ و می را داودہ است حقیقت کار و در یاد و از انجملہ آنست کہ بر
 واقعات بسیار در مقام یاد بیداری ظاہر میشوند و همچنین خواطر بسیار در اثنای ذکر
 می آیند و انوار می درخشند و می این را یکی از امور عظام تصور میکند و میدانند کہ چہر
 ویرا بدست آمدہ است از سنی در مقصود باز میماند درین باب ضابطہ میباید دانست
 این فقیر را آگاہانیدہ اند کہ ہر صورتیکہ بر سالک ظاہر شود از چند حالت ہر
 اگر در آن حالت اورا یقین است کہ این صورت تجلی حق است یا منسوب بوی است

آن تجلی است و اگر در آن حالت آنرا منسوب بملک یا ارواح طبیعه مشتایح میدانند از آن قبیل است و اگر انسی و انشراح و سرور می و فحمن آن در یافت آن واقعه ملکی است و اگر غشته و نقیاضه کامل آید از شیاطین است اگر بیخ چیز ازین باب ظاهر نشد غیب است از خیرالات طبیعت و بر همین حال خواطر قیاس باید کرد و آنچه مشتایح از فرق درجه ذکر گفته اند نزدیک این فقیر و اسم الصدق نیست انتهى از مسمات —

مطلب پنجم در بیان کشف و واقعات که سالک را در هنگام ذکر

پیدا میشود و بدانکه کشف و واقعه را سه فائده است اول آنکه بر احوال خویش اطلاع دهد از زیادت و نقصان و شوق و انسر و گی و رسیدگی و از منازل راه و درجات و درکات و حق و باطل آن باخیر شود زیرا که هر یک از این معانی خیال نقش بند می مناسب کند تا که در اوقوت افتد بر جمله و قائل نفسانی و حیوانی و سبعی و شیطانی و ملکی و ناسوتی در هر درحالی تا اگر صفات ذمیه نفسانی غالب بود از حرص و حسد و شره و بخل و حقد و کبر و غضب و شهوت و غیر آن خیال هر یک را در صورت حیوان که آن صفت بر او غالب بود نقش بند می کند چنانچه صفت حرص را بصورت موش و مور نماید و اگر کفر و شره غالب بود در صورت خوک و خرس نماید و اگر صفت بخل غالب بود در صورت سگ و یوز و اگر صفت حقد و حسد غالب بود در صورت گرگان نماید و اگر صفت کبر غالب بود در صورت پلنگ نماید و اگر غضب غالب بود در صورت یوز نماید و اگر صفت بیخیالی صورت گوسفندان نماید و اگر شهوت غالب بود در صورت دراز گوش نماید و اگر صفت بیسی غالب بود سیاه و زلف آینه و اگر شیطانیت غالب بود شیاطین صرود و غیلا و در نظر آینه و اگر صفت کید و غدر و حیلت غالب بود روباه و خرگوش و شغال در نظر آید و اگر زودمان ابر خود غالب مستولی یا بداند که این صفات قادر و غالب است و اگر این مستور مغلوب بنید و اندک برین صفات قادر و غالب است و اگر بنید که سیکه در قهر میکند

بعد ازین راه درستی است نیستی در سببه تصرف غیب تواند بود و این وقائع که از قلم
ولایت شیخ آمد یا از حضرت نبوت یا ترجمهها سے صفات خداوندی فبا بخش بود
حقیقی حاصل نشود به بقای حقیقی که مقصود از سلوک است نرسد بعد ازین طریق در
وقائع که بکشف مشاهده و تجلی و قبول تعلق دار و باید دانست که از ابتدا که بر صفات
خاک عبور افتد در وقائع باشد چنان بیند که از پشت پا و کوه پا و نمرابه پا و مواضع ظاهر
بیرون می آید و بر سنگهای و پلهها و کوه های گذر و این نشان آن باشد که نقل و کوه
بر خیزد و خفت و لطافت دروس پیدا آید در دوم مرتبه که بصفت آبی گذر کند
و مرغزارها و کشتزارها و درختان و آبهای روان و چشمه و جوی و دریا بیند که بر
سیکند و مرتبه سوم که بر صفت هوای گذر و بر هوا رفتن و پدیدن و دیدن
بلندیمار رفتن و پروازها طیران کردن بیند و در چهارم مرتبه که بر صفات آ
گذر کند چراغها و شمعهها و زرنهای آتش و آویهای آتش و سوختنهای او و شعله
پنجم مرتبه که بر صفات افلاک اجرام سماوی گذر کند خود را بر آسمانها رفتن و پدید
و عروج کردن و گردانیدن چرخ و فلک بیند ششم مرتبه که بر ملکوت انجم و افلاک
گذر افتد ستاره ها و ماه و خورشید و انوار و مثل آن بیند هفتم مرتبه که بر صفات حیوان
و سببی عبور افتد آن نوع حیوان بیند اگر خود را بران مستولی بیند عبور و استیلا می آید
بدان صفت اگر خود را اسیر آن حیوان بیند یا از آن ترسان باشد نشان غلبه آن
صفات است بر نفس و مثل چندین هزار عالم است که سالک را بران عبور
می باید کرد و مناسب آن و قلع پدید می آید و گاه بود که یک نوع واقع در چند مقام
و دیده شود مثلاً آتش را در هر مقامی معنی دیگر باشد گاه بود که نشان گرمی طلب
گاه نور و گاه آتش غضب گاه تهر گاه هیبت گاه محبت گاه هدایت گاه آتش
شوق گاه معرفت گاه مشاهده گاه ولایت گاه همان نشان عبور بر صفات آتش

فرق میان آنها جز شیخ کامل صاحب تجربه نتواند کرد و مرید صادق را چون نفس از صفات
 همیشه ببرد و دل بصفتان حمیده زنده شود این وقت او را سماع حلال شود چرا که او را
 دیده حق بین گوش شنوا پیدا شده هر چه از قوال شنود از ان قول خطاب است بر کلمه
 و همه جنبش و بسوسوی حق باشد درین فوق خطاب مرغ روحش در اضطراب آید و خواهد
 که نفس قالب بشکند و با شیان حقیقی پرواز کند و بسبب این اضطراب قالب نیز در اضطراب
 آید نفس عبارت ازین است آداب سماع آنست که در خدمت شیخ باشد یا در صحبت یاران
 بعد از حمد و در صحبت انجمن پرمیز کند و بهر وار و جنبش نکند تا تواند بدل فرو خورد و اگر غایب
 لاچار است از کلام صاحب المرصاد فقط —

مطلب پنجاه و یکم در آداب خلوت نشین برای ذکر کردن بدانکه چون
 برای ذکر خلوت نشین باید که اول پامی راست درون حجره نهد و تعوذ و تسبیح گوید
 و قل اعوذ برب الناس تمام سه بار بخواند و چون پامی چپ درون نهد بگوید انت ویسی
 فی الدنیا والاخره کما کنت بمحمد صلی اللہ علیہ وسلم و از زقنی محبتک اللهم ارزقنی حبک و
 شفقی الیک و اجنبی بجملاک و جمالک و جعلنی من المخلصین اللهم امح نفسی بجزایاتک
 یا ایس من لا ایس که رب لاتدرنی فردا وانت خیر الوارثین پس بر معلامی بسوی قبله بایست
 بویست و یکبار انی و جهت وجهی للذی فطر السموات والارض حیفا و ما اند من اشرکین بخواند
 بعد دو رکعت نماز اجلا لامر تعالی بگزارد و در اول رکعت بعد فاتحه آیت الکرسی یکبار
 و در دوم بعد فاتحه امن الرسول یکبار بخواند بعد سلام سه سجده نهد و این دعا بخواند
 اللهم کن ایسانی صلواتی و معینانی و عدلی اللهم جعل غاوتی بده موجبه لشدتک و تقوی
 لما تحب و ترضی اللهم انی اعوذ بک من غلطک و اساک و صاک اللهم عینی ان اعبد العوی
 اللهم اشف الظلمة عن عینی وارفع لعین عن قلبی حتی یتهد جمال لاله الا اللہ یس بذكر مشغول شود
 باید که غلطی نخانه تار یک و تنگ باشد و آنرا سحر تصور کند و وقت غسل نیت غسل میت کند

و جز برای قضای حاجت و وضو و با نماز بیرون نیاید همیشه متوجه قبله شست باشد مرید
 دوست بر زانو نهاده و تنها اندر چنان محوره باشد که آواز از خارج نرسد و همیشه نفسی خواطر کند
 و دائم با وضو باشد که در وضو صفت فواید است اول آنکه رغبت کند فرشتگان بصحبت
 دوم همیشه جاری باشد قلم کاتبان اعمال بر نوشتن ثواب او سوم تسبیح کند همه اعضای او
 چهارم تکبیر اول از وی فوت نشود و پنجم نگاه دارند فرشتگان او را از شر دیوان و پریان
 ششم آسان کند خدای تعالی جان کردن بر وی هفتم در امان خدای تعالی ماند تا که بموت
 و صوم دائم و سکریت دائم باید که تقدر ضرورت و تصور بر رخ مرشد و ترک اعتراض برین
 هر آنچه از قبضه او بطریق و راحت رسد و نیز بر شیخ اعتراض نکند و کم خوردن و کم گفتن
 باید اجمالاً این قدر از سنابل نوشته شد و در باب دوام وضو دو گانه تحت الوضو
 حضرت شاه سقا قلندر بکتوبه نوشته اند که اهل تصوف را باید که همیشه با وضو باشد
 هر وقت که وضوی تازه کند هر چند وقت مکروه باشد و گمانه بخواند آنچه نزدیک نماز
 فقه لفظی در اوقات مکروه گزاردن ممنوع است اما اهل تصوف در جمیع اوقات میخوانند
 مردیان را میفرمایند و این را رکنی از ارکان اعظم این راه تصور میکنند می آید که در وقت
 شیخ الاسلام بهار الدین زکریا قدس سره مرید سے امی بود و پیر همین دو گانه گزاردن
 فرموده بودند فری مرید پیش شیخ آمد و گفت سید تعلیمان مرا میرنجاند و میگویند که تو بر احکام شر
 آنچه اطلاع نداری که این چنین نماز میگزاری ایشان را چه جواب دهم شیخ فرمود بگو این نماز عا
 شمار اباین چه کار جان من اگر بعد از وضو وضوی تازه دو گانه خواندن نتواند سه بار کلمه
 بخواند آنچه از دو گانه مقصود است ازین کلمه نیز حاصل شود انهمی و در آداب و شرایع
 صاحب امر صا و العباد میفرماید که خواجہ علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمودند لا اله الا الله
 فی قلبه کما تنبت الہمار البقلۃ پس بدانکه اول از شر الہ ذکر است که مرید در اوست صا
 دوم آنکه در طلب داعیہ سلوک راه حاصل دارد سوم آنکه از خلق مبعوثش بود و با ذکر انس گیر

مذموم فی خصوص بلعین چهارم آنکه توبه نصوح کن از معاصی که با منالفت ذکر را تفرغی
 ریاده نباشد اما اوسب اول ذکر آنست که با وضو باشد اگر غسل بود اولی تراست
 زیرا که در ذکر متما یله با دشمن است و مقابله به سلاح بود الوضو سلاح اومین دوم آنکه
 جامه پاک پوشد بر سنت این را چهار شرط است یکی پاکی از نجاست دوم از ظلمت سوم
 از مرست یعنی ابریشم نباشد چهارم از زخومت یعنی کوتاه بود بر سنت و شیاک فطرا نج
 پنجم آنکه خانه خالی بود و کوچک و لطیف و تار یک راسته کن که در جمعیت خاطر اثر آرزو
 تمام است اگر بوی خوش سوزد و اولی است ششم آنکه روی بقیده نشیند مربع و مربع
 همیشه نمبی است اما در ذکر مشی نیست که فی ایه علی الصلوة والسلام چون نماز بامداد
 گذار و سه تا بر آمدن آفتاب مربع ذکر ششمی اگر کیفیت ذکر گذارن بیان است که در وقت
 ذکر و شها بر روی ران نهد و دل حاضر کند و چشم برهنم نهد و بقیه تمام ذکر کله شروع کند
 لا اله الا انت بر آرد و الا انت در بقوت تمام بر دل فرود جوید که اثر ذکر و قوت آن
 بجملة اعفان سد برین وجه سخت و دوارم گوید در وقت لا اله الا انت گفتن بر خاطر نیک و بدنی کند
 یعنی نیست مقصود و مطلوب و محبوب یعنی بخیر خدا و در وقت الا الهه مطلقه و محبوسه و مقصود
 حضرت عورت را اثبات کند پس هر دو که معنی نفسی و اثبات خاطر باشد و از هر چیزی که دل را
 بدان پیوند بیند آنرا نفسی که در دل را بحضرت عزت در وید و از ولایت شیخ بهمت طلبید
 بر این ترتیب مداومت نماید تا بتدریج دل از همه غایب شود و نور استی زا که را محسوس گرداند
 این را بهتر از گویند خواجه عالم علیه الصلوة والسلام سپردا سمیت آنم و ان ذیل من هم یا
 رسول الله قال الذین اهتموا بذكر الله حتى دفع الله عنهم اوزارهم فور و اول الثبات
 بدانکه ذکر تقلیدی و دیگر است و ذکر تمیزی و دیگر آنچه از انواع عوام و ماورد پذیرد و سیده علیا
 باشد چندان کار کند آنچه از فقین شیخ یازده تئیت است فاندو اش ناممهور است و شرط
 تلقین آنست که مرید بوحیت شیخ اولسه روز روزه دار و درین سه روز با وضو باشد

و مدام ذاکر بود و بامروم اختلاط کم کند و وقت افطار طعام کم خورد و شبها بیدار داری و بعد از
سه روز بحکم شیخ بنیت اسلام تپه فی غسل نماید بعد از نماز خفتن بخدست شیخ آید و شیخ او را
روی آن قبله در مقابل خود بنشانند و ملتزمین ذکر نماید یکبار خود ذکر کنند و یکبار از مردم یکبار
بهمین سه بار عمل آرد و عاویضی مرید کند و مرید امین گوید بعد و مرید در خلوت رود و
مشغول شود و کم خوردن و کم گفتن و کم خفتن و کم با خلق شستن لانم دارد و هر وقت که
زبان از ذکر ملال یابد بدل مشغول شود و مراتب دل باشد تا چه در نظر آید از آواز مهیب
انچه شنود نترسد دل بقوت دارد و پناه بولایت شیخ گیرد و نام شیخ براند از سمیت او بدو
طلب تا حق تعالی با طاعت خویش دفع کند و تنبک از خلوت برای جمیع و جماعت بیرون آید
چشم در پیش دارد و بخواست ننگر و از ذکر غافل نباشد تا که مستغرق شود و تمامی کلام صاحب
مطلب پناه و دوم در بیان نتایج و پرکات که بعد ذکر حاصل میشود و بدو
چون آمین و صلوات شود و ذکر لا اله الا الله و زنگار طبیعت محو شود و پذیرای
انوار حقین شود و در بدایت انوار که بر روی دل و لوح و لوح مع پیدا آید بر لسان هرگز
شود و نیز آید بعد از چراغ و شمع و مشعل و انشعاب است افزونچه دیده شود بعد از آن
صورت کواکب خرد و بزرگ بعد از بصورت تمربعه مثل شمس پیدا شود پس انوار
مجموعه از مینا ظاهر شود که شرح آن در از دست شمه از آن گفته میشود بدانکه عبادت و
طاعت و اسلام و ایمان و احسان و ذکر آن و ذکر کار مختلف و ذکر لا اله الا الله و از راه
اولیا و انبیا و مشایخ و روحانیت سالک و حضرت عزت جل جلاله هر یک را نور است
دیگر است و ذوقی دیگر چون انوار از محب بیرون آید خیال را تصرف نماید در عالم هرگز
و بی صورتی انقدر نور مطلق از رنگ و صورت و مکان منزله است و شکل و لون
الایش صفات بشری باشد و شرح اینکه هر یک از این انوار را نشان میدهد بدانکه
در صورت بیرون و لوح اندیشا و آن وضو و فکر و نماز بود و لوح مع از نور ذکر بود

و ضو باشد فرق در میان بروق و لوامع آنست که بروق زود بجهت و برو و لوامع توقف کند
و لوامع چون آفتاب که از عکس آب یا آئینه بر جامی بتابد و قدری توقف کند باز در حجاب شمع و
چون نور ایسان و اسلام و نماز و قرآن عکس بر آئینه دل زند لوامع پدید آمد بقدر انحصار و
صفای آئینه دل از لوامع ذوق و نور می افزاید و میکابد آنچه در صورت چراغ و شمع و مشعل
بیند نور است باشد از ولایت شیخ یا از حضرت نبوت یا نور قرآن یا نور ایسان و آن دل بود
که مثل شمع و چراغ منور شده و اگر نور قندیل و مشکوۃ بود نور عرفان بود از مقام احسان
که حق تعالی مثل زده است مثل نوره که مشکوۃ فیها معصباح الخ اما کواکب و اقمار و شموس از نور
روحانیت بود که بر آسمان دل بقدر صفای ظاهر شده هر چند ظلمت نفس کمتر باشد این نور
زیاده تر گاه بی آسمان بیند آن عکس نور دل بود یا نور عقل یا نور ایسان که بر صفای جو
سینه ظاهر شود اگر آئینه دل تمام صافی بود ماه تمام بیند و اگر کدورت بود ماه ناقص اگر دل
خوب صاف بود نور روح مثل خورشید بیند بلکه از نور شید هزار بار روشن تر بود و اگر
ماه و خورشید هر دو یکجا بیند ماه دل بود خورشید روح اما هنوز از پس حجاب طالع ست
و این نقشبندی خیال است و الا نور روح بی شکل و لاین ست و گاه بود که خورشید و ماه
و کواکب در عرض آب یا آئینه مشاهده افتد همانا از انوار روحانیت بود و گاه از انوار ایسان و
طاعت و تسبیحات او گاه بتفاوت و در دل گاه بر تو انوار صفات حق تعالی بود و بموجب
من تقرب الی اشیر القربت الیه ذراعا استقبال کند از پس حجاب روحانی عکس بر آئینه
زند چنانچه در بدایت حال ابراهیم بود علیه الصلوة والسلام بقدر صفای دل اول بصورت
کوکب نمودار شد چون صفای او شد بصورت قمر چون زیادت شد بصورت ماه
لیکن در حالت تلخ بن بود لاجرم قول می پذیرفت چون دل صافی شد نور سینه این نور
منزه از صورت بنظر آمد که گفت انی وجهت وجهی الی نظر السموات و الارض الی اخذ
آنچه از انوار حق در هر مقام مشاهده افتد همان نور معرفت دل است و تعریف حال خود کند

که معرفت او غیر او نباشد صاحب ذوق زریابد اگر کسی گوید که آن ستاره و ماه و شمس در
 باطن بود یا در ظاهر گویم چون دل صفائی بود آنگاه در ظاهر و باطن گاه در باطن بیند
 گاه در ظاهر چون نایبده حضرت حق است و بیند آن دل غیب و شهادت علی بود الله
 نور السموات والارض ازینجا فرموده و گاه صفائی دل کمال رسد آیات شریفه آیات اللانها
 فی انفسهم پیدا کرد و خود نگردد همه حق بیند و اما حق از او بر آید و در موجودات نگرود در هر ذره حق را
 بیند چنانچه آن بزرگ گفته ما را بیت شیا الاله و را بیت اعتدیه اگر شهود بواسطه در هر بی پایان
 بیسرا که پیدا را بیت شیا الاله و را بیت اعتدیه اگر شهود بواسطه در هر بی پایان
 پس چنانچه در کتب گفته باقی الوجود سومی الله اما الوان انوار بحسب مقام رنگی دارد چنانچه
 در لوانی نفس نور از رقی پیدا آید آن از امتزاج نور روح بود یا نور ذکر و ظلمت نفس متصفون
 میگردان که جامه از رقی پوشیده اند ازینجا است چون ظلمت نفس کمتر شود نور سرخ بیند
 چون نور غلبه گیرد و نور زر و بیند چون ظلمت نفس مانند نور سفید ظاهر شود چون نور روح با
 صفائی دل امتزاج گیرد و نور بیند چون دل تمام صفائی شود چون نور خورشید بیند
 کمال شعاع که نظر بر آن ظفر نیابد چون نور حق به حجب و می و ولی در شهود آید برنگی و
 کیمیایی و بیحدی و بی مثل و بی ندی و بی شک و رکن و تکلیف از لوازم شهود
 ظهور مانند غروب نه همین مانند بسیار نه فوق مانند تحت نه مکان مانند زمان نه
 قریب مانند بعد نه شب مانند روز لیس عند الله صلیح و الامسا اینجانه عرش است نه فرش
 نه دنیا است نه آخرت لهذا انوار صفات حال امین نوع فنا آشکارا کند که در حقیقت بیفت
 و در رخ از پر تو آنست خواجه علیه الصلوة والسلام فرمود که در رخ را صد هزار سال تا نرسند
 تا سرخ گشت باز صد هزار سال تا نرسند تا سفید گشت باز صد هزار سال تا نرسند تا سیاه
 اکنون سیاه است چو حقیقت و مدت نظر کنی هر جا که نور و ظلمت است در دو عالم
 از پر تو جمال و جلال و لطف و قهر دست که الله نور السموات والارض و هم عقل اولی

این معنی نکند از شرح آن زبان قاصر است چه این احوال عیانی است نه بیانی با جمله چون صفات جلال آشکارا شود نور سیاه که منفی است مشاهده افتد که از طلوع سطوت عظمت آن شکست طلسم اعظم و رفع رسوم بهم پدید آید و بدانکه هر چیز را که در دو عالم وجود است یا از پر تو انوار لطف اوست یا از پر تو انوار قهر اوست و الا هیچ چیز را وجود حقیقی که قائم بذات خود بود نیست و وجود حقیقی حضرت لم یزل و الا یزال راست و بس چنانچه فرموده بود اول هو الامر و الظاهر و الباطن هر چه هست بدوست یا اوست از ما الا است یا و کما هی نیست که غیر او موجود حقیقی نه بیند و با عی دل غیر حقیقت است تن پوست به بین بدوست و صورت است به بین به هر چیز که آن صورت هستی دارد یا پر تو می نور اوست یا اوست به بین و صلی التمر علی خیر خلقه محمد و آله و صحابه اجمعین انشی از مراد العباد -

مطلب پنجا و سوم در بیان قبض و بسط بدانکه قبض و بسط بر دو صفت از احوال قلب است که عارض میشود آنرا بواسطه محبت اگر محبوب بدست آمد دل منبسط شد و اگر نه منقبض ماند و بسط و حقیقت متفرج از خوف در جا و انس و بهیبت است و گویند تا دل تحت حجاب نورانی منقبض است قبض و بسط است و چون ترقی کرد بقضا و بقا پس نه قبض است نه بسط و در بسط نفس را لذت است و در قبض هیچ صاحب این را درین دو حالت این آوای ضرور است مثلاً چون قبض طاری شود خالی از آن نیست که انبساط است یا بی سبب اگر سبب معلوم نباشد پس باید که تسلیم کند نفسی آن از خود نخواهد زیرا که اگر در نفسی آن تکلف کند شاید که زیاده شود بلکه شمار کرده شود از نبود او و وقت تسلیم نزد یک است که بر او از وسوسه قبض زیرا که دانسته قبض و بسط است و همچنین بسط نیز خالی از سبب و بی سبب نیست اگر سبب معلوم نیست پس درین هم سکون لازم است و رعایت او و تبرکدگر نبهانی را و شیخ ابوالحسن شافعی گفته که کم بنده است که خالی باشد از قبض و بسط و اسباب قبض سه است یا گناهان است که نوید بیکرده آنرا یا دنیاوی است که رفته است از تو یا ظالمی است که اید میاید بدترا

یا در آبروی تو یا تمت بد میکند بغیر دین پس چون ازین اسباب ارشود بر تو قبض رجوع
باید کرد بسوی علم و عمل ماور گناہ توبہ و آنچه رفته است از دنیا پس بر خدا و در آنچه ایذا کرده
است پس بعد اگر سبب آن معلوم نباشد پس واجب است بر تو سکون از سہ چیز از قول
و حرکات و ارادات زیرا کہ قبض مشابه است بشب و در شب سکون باید جعل اللیل سکنا پس
قریب است کہ شب بگذرد و طلوع آفتاب معرفت و توحید و اگر نجسی ہم ملاک است در
در شب تا یک این آداب است در هر دو قبض و همچنین بسط را نیز سبب است و بے سبب
و اسباب بسط ہم است افزونی در طاعت یا بخشش از جانب حق از علم و معرفت ہم
زیادتی بکسب یا کرامت یا ہمت یا حیلہ سوم ہرج و منجہای مردم و توجہ ایشان بسوی تو
پس آداب آنست کہ بپینی اثر نعمت از حق و منت او بر خود و پرہیز کن از خود بینی و پتوس
از ان کہ مکر او باشد و این در مزید بخشش و دنیا ست و در مدح و ثنا بترس از حق تعالی
کہ عیب پوشیدہ ترا ظاہر گرداند پس ہمہ دشمن گردند و دم کنند اما بسطی کہ بے سبب است
حق عبودیت در ان ترک سوال و باز نمودن و حملہ نکردن است بر مردم و بسبب نیست
مگر آنکہ گوئی رب سلم سلم این ست آداب ہر دو صفت و پوشیدہ نیست کہ کلام شیخ شاذلی نقل
است احوال خواص و عوام را کہ آداب نفس و قلب اند و قبض و بسط مخصوص بار بابت قلب است
و سیم و نشاط بار بابت نفس انتہی حضرت و الدم می فرمودند کہ در ابتدا یکبار بجنور پرور شد خود
بودم کہ روز سے کیفیت قبض بر من طاری شد از رنج آن بقرار شدہ بخدست آن حضرت
آدم تا عرض نمایم اتفاقاً الوقت بعضی مردم نامحرم آنجا شستہ بودند پس نگفتم و باز گشتم بعد
کہ در همین حال بودم باز مضطرب شدہ بخدست آدم آنوقت ہم مردم اجنبی رو برو بودند باز
انظار حال مصلحت ندیدہ بر مکان خود باز آدم آخر سوم بار ہمین اتفاق شد و درین وقت آنحضرت
شرف بر خاطر فقیر شدہ کتابے از پیش خود برداشتہ بدست فقیر دادند کہ این را ہمین چون
کتاب بکشادم بروستہ اسباب قبض مسطور بود بنظم در آمد خواندم و بے مطلب خود بروم

دو قسم که سبب قبض من این بود از آن کناره کش شدم و خاطر مطمئن شد و آن سبب این بود
 دوران ایام حضرت پیر و مرشد کتاب استناد اسماء و فاندان خود عنایت کرده بودند که این را
 نقل بر و از من تعدد کردم که ندو نقل بر و از من چنانچه روزی زیاد از اندازه تحریر کردم که
 یکا یک خاطر پریشان شد و حال قبض بر من طاری شد و هم دوران کتاب نوشته بود در
 اسباب قبض که اگر طالب حق را دل بنماز نوافل و تلاوت زیاد و چسبید بدانی که از لذت
 و شغولی حق باز مانده است غرض چون وقت دیگر بگذرد و حاضر شدم منم و ند که دیدی
 چهارچوب اسباب قبض نوشته اند بعضی از این اسباب را اگر جابلی و بخبری در یاد بده گوید و چه فهم
 عرض کردم واقعی سبحان اللذت یا در حق را چه قدر لطافت است هرگز از این خبر نیست
 می چه و انداختی و شاه انشا اللہ مرحوم که از یاران معتبرین حضرت و الدم بودند می گفتند که
 یکبار حضرت صاحب قبله متکلف بودند و من نیز یکا یک کیفیت قبض بر من طاری شد و در
 سه روز کشیدم حالتم از این سبب نهایت پریشان بود و نوبت سبحان رسیده بود و بدل گفتم
 که امروز از حضرت صاحب قبله رفته عرض میکنم اگر از این کیفیت نجات می بخشند و الهی
 پلاک خواهم ساخت پس وقت ظهر برای نماز سب عادت بیالافانه آنحضرت رفتم و قصد
 اظهار کردم اما اتفاق شد باز وقت عصر بهمین راه رفتم اما برات عرض نیافتم آخر بعد نماز منفر
 رفته قصد اظهار بود که یکا یک از توجهات آن حضرت خود بنحو کیفیت مذکوره دفع شد و بسبب
 آن کیفیت بسط عجیب دواد که شرح آن نتوانم کرد از آن روز تا ایندم باز کیفیت قبض
 لاجن عالم نشد و از آن حال بسط که عجیب بود هنوز اثری در من باقیست الحمد لله علی کلک
 این محض تعریف و کمال حضرت پیر و مرشد من است قدس سر و انتمی۔

مطلب پنجاه و چهارم در تحقیق مراتب توحید بدانکه من سبحان تعالی یا یا یا
 بی شرکت غیر یافتن باز دو قسم است اول بیانیست مطالبی اسلام که در هر قسمی که
 حق تعالی بکمال اقریبیت مطالبین و مومنین فی نفسکم بذات عارون تملی فراید نور نفس از حق

اشیاء و نفس که تدبیر کنند بدن است در نور آن تسهیلک میشود و بی اختیار سبحانی از آنها
گوید سوم آفتابی است که حق سبحانه تعالی مطابق اند نور السموات والارض در نظر عارف
تجلی کند و عارف عالم را ششصد واحد مانند یک درخت دانسته همه اوست بی اختیار گوید
چهارم آسمانی است که بکثرت نور کمی را در رنگ همان اسم چه انفسی و چه آفاقی تجلی بیند و ذکر
سلطانی در یابد و غیر او بنظر نیاید نیم صفاقی است که بر اعضا می حسه سالک چون سمع
و بصر و غیره تجلی فرماید که بوی سمع و بوی بصرانی آخره بسالک رومی نماید ششم تجلیاتی که تجلی
ششصد و هفتاد و سه از افراد موجودات جداگانه صحن حق بنظر آید و سجدت عین سجدت حق
شود و هفتم شیونانی است که تجلی انفاقی لفظی یا ایشاوی و حکم یا پیر یا فعال حق بنظر آید چنانچه
و هفتم و هشتمه برابر گرد و اما سرخ و راحت در اینجا سالک را باقی است هر چند برضای او
پس شاد می و سرخ همه از حق است هشتم شهود نیست که تجلی بر رفع پرده ظلماتی در بعضی کشف
نورانی رود هر که چشم دل طالب با مطلوب و در چهار شود و تعیین کامل داند که همه محبوب
و در یافته بمیان آید بوی کیفیت چنانچه از رویداد این توحید است در مشاهده مستغرق
در صفا و تسلیم مذکور بجز و قهر اشاره گیر و تمیز سرخ و راحت نماید سرخ از دست محبوب به
از نوشدارو است و فرق در شهود و صفاقی است که در آفاقی شهود بر رنگ ششصد
و در شهود و صفاقی در میان نیست هم وجود نیست که وجود سالک مانند ماه در زیر خورشید
انسی پوشیده گردد و مشاهده و شهود که دوگانگی است اینجا کفر است و درین توحید سالک
مثل جماد است از همه حرکات خبر ندارد و وقت گریستن میگردید و وقت خندیدن میخندد لیکن
بجز خبر چنانچه نقل است که شیخ محی الدین عربی از یاران خود پرسید که امسال مرا چون گذشت
پس خلاف شریعت بمیان آمده گفتند فی فرمود امسال من ازین عالم خبر نمیداشتم و برحق
و معارف آن سال که نوشتند حاضر نبود لیکن درین توحید اگر عارف بقای محمدی سرفراز
شده باشد هرگز خلاف شریعت بطور نمی آید و الا میشود و هم تزیی است که اشیا می

کائنات در پر تو ذات الہی اصلاً بنظر نمی آید یا از وہم توحید الہی است انہی از مجمع الفوائد و فوائد خود
 بدانکہ توحید بر سه قسم است ذاتی و صفاتی و افعالی و اہل توحید ہم بر سه قسم اند یکی وجودی
 دوم شہود سے سوم محقق فقیر تفسیر بل ہر یک مثنوی اصل المعارف کہ در مقامات عشرہ طریقت
 نوشتہ بود درج کردہ است نقل آن چنینہ در اینجا می نگار و دان نیست مثنوی اکنون در جہد
 میگویم سخن نہ نیست اینجا گفتگو سے ماومن نہ ماومن اینجا گو اسی بے آدب ہذا کہ توحید
 ہتقاط انہب بہ نسبت ما و تو اینجا در گزار بہ غیر او غلے مدع می باشس یا رہ گویم از توحید
 فعلی اولاً نہ کان چہ معنی دار و اسے اہل و لاہ در جہان فاعل نہ بینی جز خدا نہ فعل اللہ
 است جملہ فعلہا بہ و اون و بخشیدن و گردن زدن بہ جملہ باشد فعل حق خود انہن بہ کو مرقبت
 کہ ما پیر سے کنیم نہ ما ہمہ مجبور و مقهور خفیم بہ در ہمہ عالم خدا سے فاعل است نہ غیر نسبت
 بدیگر باطل است نہ ہمچنین باشد صفاتی اسی گدا بہ نیست موصوفے و گر جز یک خدا بہ
 قادر وحی و توانا است او بہ عالم و بنا و اناہست او بہ قدرت و علم و ارادت و جہان نہ
 جملہ از حق است و دیگر کیفیت ہاں بہ انچہ آید و صفو اندر نظر بہ جملہ وصف حضرت حق می گوی
 ہم جلال ہم جمال ہم کمال بہ نیست غیر از وصف حق ذوالجلال بہ بعد ازین توحید ذاتی گوش
 سن نہ اسے سو حد پیش ازین نبود سخن نہ این ذوات خلق یک ذات است و بس نہ نیست
 جزا شد و یگر بیکس بہ اوست ما و تو ہم او جسم است و جان بہ عرش گری زمین و آسمان بہ
 اوست آب و خاک ہم سنگ و شجر بہ آتش و باد است وہم زید و بکر بہ اوست طفل و اوست
 پیر و نوجوان بہ اوست پیشک اینمہ خرد و کلان بہ اوست ہادی و مضل رہنما بہ اوست
 پیر و مرشد و اللہ ما نہ شارع و پیغمبر دین است او بہ کافر و ہم کفر و ایمین است او نہ ہر چہ
 گویم ہر چہ بنویسم حق است بہ ہر چہ دانم ہر چہ خوانم مطلق است بہ اہل توحید نہ انچہ
 برو و قسم بہ میکنم از تو بیان ہر دو قسم بہ یک وجودی و شہود سے دیگر است بہ مذہب ہر یک
 قبول بہ ہتر است بہ مذہب اول ہمہ اوست او بہ مذہب ثانی ہمہ زوہست از وہ

اهل تو مید و جو و سوزی قائلند که همه عالم بمعنی شامل اند بنیست در زید و بکر یک وجود
 متخاصم باشند گو اندر نمود به فرق در صورت زید است و بکر به در حقیقت نیست فرقی
 مستغیر زید و خالد جمله و هم است و خیال به حضرت حق است ظاهر و الجلال به میگویم
 تشبیه بیان به تا شود تفریر نشان بر تو عیان به فرقی کردم خاک را اصل وجود به گروی
 اند به صورت در نمود به فرق صورتی است با جام و میبوید فرق معنی است با هم به
 آن وجود خاک را اندر جام است به در میبوید می گویم جام است به در میبوید جام
 میبوید خاک به تفاوت است در حقیقت نیست باک به چون تفریر جام و میبوید
 در خاک افتد از ای نیکه خود به حقیقت نیست باک به در میبوید جام است به در میبوید
 کبر جام به در حقیقت است به میبوید جام به خاک باشد در تفاوت جام به اصل
 خاک آمد و جام و میبوید میبوید در این جام او به در میبوید جام است
 ای نامور به در جام و اصل انظر به تا کی جام و میبوید جام است ای از خاک
 پوشی نظریه چنین زید و بکر سنگ شجره جمله معشوق است ای اهل نظریه غیر
 است بر او شهادت به هم بیرون کن خدا باش و خدا به تا کی زید و بکر بی حیات
 داری حقیقت نشان به نهیب اهل وجود است اینچنین به یا و زید و شمس این
 زمین به نهیب اهل شهود است اینچنین به که خدا پاک است آن است این به جمله
 مخلوق اندازی انس و جان به اوست فیوم زمین و آسمان به او محیط مخلوق از علم است و
 بس به بیرون از علمش نباشد معکس به همچو حکم باو شده هر جا است او به خلق با از قدرت
 آراست او به دار و او سر تا قدم تنزیه عرف پناک زانش است از تشبیه صرف به همچو غیر
 بر باشد به گروی از امکان نه بروی میرسد به علم او با جمله عالم بالیقین است به
 به حکم اینما کنتم همین است به در حقیقت جمله او نبود و او به که کوثره است از ما و شما
 که همه در نظر آید ترا به نیست برگزینی حقیقت بلکه غالب گشت بر تو عشق

خواجہ خرد در رسالہ نور وحدت چہا چہا سختمای بلند و تو حید وجود سے بزرگان آورده اند
 کہ انہم سوا حق مذہب قلندران است و مولوی جامی کہ از علمای واعیان سلسلہ نقشبندیہ نے
 کلام ایشان باری شنید کہ چہ فرمودہ اند رباعی ہمسایہ و ہم نشین ہر ہماہوست بہ در ولق گدا
 و مجلس شہ ہماہوست بہ در انجمن فرق و نہا سخا جمع بہ باشد ہماہوست ہم باشد ہماہوست
 زیادہ این چہ نویسیم ع در خانہ اگر کس است یک حرف بس است بہ اگر از کسے در حالت سکون
 حرفے خا ان شروع بر آید یا فعلے ظرافت شہیت ازو سے صادر شود معذور باید داشت کہ ہسکاری
 معذورون و اگر باوجود ہوش و شعور ترک شہیت نماید فاسق و ملحد باشد نمود یا اللہ من بند القوم
 درین محل مناسب افتاد کہ در اثبات وحدت وجود و اقسام معرفت چیزے نوشتاید کہ برای محبت بکار آید۔
 مطلب پنجاہ و پنجم در اثبات وحدت وجود و بیان اقسام معرفت حق بدینکہ
 ہر چہ موجود است جملہ یکبارگی وجود است نہ بریکہ وجود من حیث الوجود یک وجود است
 کہ دوئی و کثرت ندارد پس بضرورت لازم است کہ ہر چہ موجود است یکبارگی وجود حق
 تعالیٰ شایع ہے ہوال اول ہوال آخر ہوال نظر ہوال باطن انجمنی است نہ بریکہ غیر وجود خدا
 دیگر موجود باشد و وجود لازم آید چون دو وجود باشند بضرورت او متصل باشد یا منفصل
 و وجود خدا متصل بچیزے و منفصل از چیزے نیست پس عالم عین حق و حق عین عالم است
 و آنچه غافلان وجود عالم غیر وجود حق می پندارند از راہ وہم و غلط بینند مہذوماند کہ اینہما
 حق ہمین علم شدہ است اسی عزیز ما و ام کہ اسم خدا باقیست اسم تو نیز باقیست و ہم غیرت
 از انست کہ در مقام شرکے و از منزل وحدت صد فرسنگ دوری این پندار تو جز فرور
 نیست پس ازین اسم باید گذشت تا وحدت صرف حاصل شود ازینجاست من عرف انما
 لا یقول اللہ انتہی از جمع الفوائد روز سے حضرت و الدم پر سیدند کہ معنی توحید چہ می نموی
 عرض کروم ہر چند بحال ندارم مگر علم توحید البتہ بتوجہ آن حضرت دارم فرمودند بگو پنجہ نصیحت
 آخر بزرگان آوردم کہ اللہ گفتن ہم شرک است پس بیان آن پر سیدند آنچه بود بیان کر

مردند که پسند کردند و فرمودند همچنین است زیاده ازین سخن گفتن درین محل مناسب نیست تمام
 سخن فرم است بزرگ گوید سه آنکه گویند فنا هست غلط میگویند تا خدا هست درین سخن
 هم هستیم به معرفت بر سه قسم است یکی آنکه سالک نور و اقطره و اند متصل بدریا که ذات حق
 اتصاله که دو کاغذ با هم وصل کنند یا دو حرف او فام کنند بلکه اتصال مداوم با حروف و و م
 دورا عین و دریا ملاحظه نماید باقی اشیا را قطره انکار و در مظاهر خود مرتبه اول نسبت مرتبه ثانی
 فعل است و نزد اکثر عرفا عالی تر ازین مقامی نیست و عموماً انا الحق و سبحانی ازین مقام است
 آنچه باین پر رحمة الله علیه در آخر طبعیت زمار سه فرموده اند نه مشعر برین است که از وحدت
 وجود انکار کرده اند چنانچه بعضی ناقصان قیاس میکنند و در او امن عقیدت همین قول شریک
 میکردند بلکه هر چه ازین بلند تر است که در آخر آن ترمی نموده اند اشعار بر اینست که در این مقام
 این دعوی تمسح بینمایند چنانچه تمسح از ان معلوم خواهد شد سوم آنکه چنانچه خود را بان نسبت که عین و دریا
 شمرده همچنین بر زده را آفتاب و هر قطره را دریا و اند پس اینجا مساوات پیدا و دعوی الوهیت با معنی
 بر خاست نه بطریق امکان از وحدت وجود و ظاهر است تا دیگر بر پایه بیگانی شمرده و خود را بخدای نگردد
 مقام نیز است نه حیرت که دعوی جامی منقسم بدو قسم کرد و بیست و نه فقرات لانس بل حیرت که کلیه تحقیق
 است که دست بعضی اولیاد با من آن رسیده نه جمیع بدین معارج علیا عروج نموده مرد اول میان
 اصحاب غشش اند نه اصحاب رنی لکن ایضاً این درج مسامتت وقت نبود بر فطرت سلیم پوشیده
 نیست عارف عطار ازین مقام در دواقی ششم که حیرت است رمز میگذارد از شقوق الطیبه ریاض
 بعد ازین چهارم مقام فقر و فناست بالاتر ازین مقامی نیست و اظهار این مرتبه مناسب نیست
 که بزرگان سلف از افشای اسرار لب فرو بسته اند مگر با مطلق نابابی و حیوانی و ...
 سفته اند و مضمون لا تفکروا فی فواته اشارت بدانست صاحب فطرت سلیم باه بشارت نماید که
 و از کشمکش نجات خواهد یافت فریدالدین عطار گوید سه عین این وادی فراموشی بود
 گنگ و گری و در پوشش بود به مولانا روم گوید سه چون شکار فقر تو کردی یقین به تپو که در ک انکار

بوم دین + همچو میند و سچ بین اینخواجه باش چه روز محو و از عدم ترسان مباحش به ترس از هستی
 که اکنون در روئی به آشنیالت لاشی و تو لاشی به لاشی برلاشته عاشق شده به بیج به مرتجعی
 راه زده به چون منزل عشق لامکانی است به پس فعه عشق بیزبانی است به آتشی از مجمع
 قول حضرت شاه سجاد قلندر لایه پوری است قدس سره که در مکتوبی بشاه نجیب قلندر خلیفه
 خود نوشت بودند جانمن نسبتی که میان عاشق و معشوق است همچو نسبت زبان و لسان است
 و قلب و دل و تراب و گل چنانچه معشوق را دیدن و دانستن کار عاقلان است جهان همین است
 و ندیدم بلکه نقد جهان است غیر همین دیدن کار کور نمائست چنانچه مشاهد سیه است به بحر و فانی
 مشاهده معشوق باید کرد و بمکنات تا معلوم شود مکنات نیست بلکه واجب است که معشوق
 است من گفتم فهم و فهم در مکتوب شیخ عبدالرسول گویند می نوشته است که آن برادر
 رسول سید الطائفة التوحید فی السحوم و پندرج فیہ العلوم و یاون التذکیر فی الایمان
 بدانند تا که سالک کشف سید انداز مقلد است نه موجد ای برادر کسی که بطلان کتب محققان
 محقق و اند محقق نیست مقلد است نه موجد و در توحید رسمی افتاده است نه در توحید علمی تا بحال
 چه رسد عارف هرگز محتاج دلیل نباشد اگر بود براسه نمائیدن دیگران که در توحید علمی افتاده اند
 و محتاج دلیل گشته اند و از معارف عارفان صاحب کشف محروم شدند پس پای مبتدیان
 چو بین بود و به پای چو بین سخت بی تکلیف بود و نه درین وقت توحید علمی هم نادر است
 تا توحید عالی چه رسد اکثر مردم نظیر توحید علمی بلکه توحید عالی در توحید رسمی افتاد و نگذاشتند
 که بحال رسیدیم و شهید مشاهد چشیدیم پس می باید که آن برادر طالب معارف عارفان
 بکشف شوند به بطلان لغوی و فتوحات که هر چه بطلان کتب محققان معلوم کرد و محقق
 خیال است نه کشف و بعضی مردم کا و راه باطن خبر ندارند این راه کشف دانسته اند
 و ندانسته اند که کشف اولیای نامدار و عارفان صاحب سار دیگر است که بعد از
 شاکه بتوجهات مرشدان در ایشان ظاهر گشته و بدان نور حقائق اشیا گماهی برین

ظاہر شدہ و ثبوتیت اصل اور بعینت نمائندہ ای برادر عارفان کہ بمبید رسیدہ اند و در آن دور یا
 مستغرق و محو شدہ اند از امتیاز گذشتہ اند و بی نام و نشان شدہ اند چون بان خود آندہ اند از
 بی نشان نشان یافته اند و فصوص و فتوحات را حال خود دانستہ اند و زبان خود فہمیدہ اند
 و در مکتوبے دیگر باو نشان نوشته اند کہ بر ضمیر ان معارف آگاہ ہویدا باو کہ چند ان اسرار الہی
 بر این فقیر ظاہر شدہ اند و پیشوند کہ در عالم گوش نیست کہ آنرا بشنوند و طاقت شنیدن
 آن وار و مصرع با کہ گویم در جهان یک گوش نیست ای برادر عالمانی عالمان و زبان
 و عابدان و عاشقان و معشوقان و صاحب کرامات بسیار اند اما عارفان اسرار با بعد است
 تا در است اللہ تعالیٰ آن برادر را این در جہ رساند کہ کلام محققان را کلام خود و اندام برادر
 بر این فقیر آنچه نوشته است بحکم آیت کریمہ و اما بمقتضی یک نصیحت است انہی و در مکتوبی دیگر
 جو پوری خلیفہ خود نوشته است ای جانمن خودی را کہ مہاببا کبر و بزرگ ترا از زمین و
 آسمان است از قوت عشق بردار و در محل معرفت در آد میوہ باغ توحید را قنادان فرما و
 گلزار اسرار را نظارہ کن سے صد ہزار ان خلق کم کرد و تمام بہ تا یکی اسرار برین کرد و ما
 ای جان من چون در محل معرفت در آئی و میوہ باغ توحید را خوردی و گلزار اسرار را نظارہ
 کردی و تحقیق مبدی و معاد رسیدی و مضمون بیت جامی را فہمیدی سے جامی معاد و
 مبدی را وحدت ست و بس بد ما در میان کثرت و ہوم و السلام ہے پس ترا ست ای پندار
 سے ہر کہ مست عالمی عرفان بود بد بر ہمہ خلق و جان سلطان بود و بد اللہ تعالیٰ
 آن ہر اور را و جمیع باران را بطلانہ این مکتوب موفق گرداندا انہی و در کاتب حضرت
 والدیم قدس سرہ ہم اکثر بیان حقائق و معارف توحید ہست اگر کہت خواہد مطلقا کہ
 مطلب پنجاہ و ششم در بیان تجلیات و اقسام آن از کلام صاحب ہست
 بدانکہ تجلی عبارت است از کمور ذات و صفات حضرت الوہیت جل و علا و در
 نیز تجلی باشد اینجا سالکان را بسیار غلط افتد فرق در تجلی روحانی و ربانی است کہ تجلی

روحانی را فوت افتد نباشد اگر چه وقت ظهور از آن صفات بشری گذر وقت حجاب بازشد
 عود کند و در تجلی روحانی طمانینت دل حاصل نیاید و ذوق معرفت تمام دست ندید و تجلی حق
 بر خلاف این باشد و در تجلی روحانی فرود پندار پدید آید و عجب هستی بفرزاید و تشنگی زیادت
 شود چنانچه عزیزے گفته است سوز دل غمت از و مالش بنشست به وین تشنگی از آب
 ز لالش بنشست به نیرنگ وجود و نقش هستی بر خاست به و ز سر پوش عشق جانش
 بنشست به اما تجلی حضرت حق بر و نوعست تجلی ذات و تجلی صفات تجلی ذات بر و نوعست
 تجلی ربوبیت و تجلی الوهیت تجلی ربوبیت موسی را بود علیه السلام کوه طیفلی او بود و او طیفلی

غما تجلی ربوبیت جعله و کافر موسی معصوم کوه پاره پاره شد و موسی بیوش لیکن ربوبیت
 پر هنده بود ایشان را باقی گذاشت و تجلی الوهیت محمد صلی الله علیه و سلم را بود تا همه هستی
 بتاریخ دارد و مؤمن بود و مؤمن ذات الوهیت اثبات فرمود که ان الذین یبالیونک انما یالیونک

الله یرا الله فوق ایدیم کمال این سعادت هیچ انبیا ندا و اما نوشته حسین این عمر من را بدین
 تشریف شریف گردانید و اما تجلی صفات بر و گویند است تجلی صفات جمال و تجلی صفات
 جلال و تجلی صفات جمال هم بر و نوعست صفات ذاتی و صفات فعلی صفات ذاتی نیز
 بر و گویند است صفات نفسی و صفات معنوی صفات نفسی آنست که خبر مجرب از آن حالات کمال
 بزوات باری جل جلاله بر آن معنی زیادت بزوات چنانچه موجودی و داعدی و قائم نفسی
 اگر بصفت وجودی تجلی کند گوید لیس فی مبعثی سر سے الله و اگر کیفیت قائم نفسی تجلی کند
 ساکن گوید سبحانی ما اعظم شأنی و صفات معنوی آنست که خبر مجرب و اللت کند بر معنی زیادت
 بزوات چون علم و قدرت و حیوة و ارادت و صبح و بصر و کلام و بقا پس اگر صفات عالمی
 تجلی کند علم لدنی شود چون خضر علیه السلام و اگر بقدرت تجلی کند لیکن چنان شود که محمد علیه السلام
 و السلام با شارت انگشت ماه بدو نیم کرد و بیک مشت خاک لشکر سے را بر زمین داد و در آن
 افریبت و لکن الله رمی اگر بصفت مرید سے تجلی کند چنانچه عثمان میر می را بود که گفت

سی سال است که حق تعالی مرہ آن خواہد کہ من بخوام اگر بصفقت بمعنی تجلی کند چنانچه سلیمان
 علیہ السلام آواز مورچہ شنید اگر بصفقت بصری تجلی کند چنانچہ بود کہ این ضعیف گفت س
 رایت روی کنون امینہ روی تو ام بہ از ویدہ تو بروی تو می نگرم بہ اگر بصفقتہ حیات تجلی کند
 چنانکہ بود کہ خضر و الیاس راست حیات باقی اگر بصفقت کلام تجلی کند چنانکہ بود کہ دکلم اللہ
 موسیٰ تکلیما و اگر بصفقت بقا تجلی کند رفع انانیت انسانی و ثبوت صفات ربانی کند بخوانند
 ما یشار و تیسبت منصورانہ نجی گفت منی و بینک الی یز جننی فارغ یجودک الی سن البین ایا صفات
 فعلی چون خالق و رازقی و احیاء و اماتت اگر بصفقت رزاقی تجلی کند چنانکہ بود کہ مریم علیہا السلام
 را بود و ہزی الیک بجزع الخلة تساقط علیک طباجنیا و بصفقت خالق مرعی علیہ السلام را
 بود و از شخاق من الطین کہیتہ الطیر باذنی آہ و بصفقت احیا بر ہم علیہ السلام را تجلی نمود و ربانی
 کیف سجی المونی الخ و نیز عیسیٰ علیہ السلام را بود و از تخرج المونی باذنی بصفقت امانت بائید
 را بود کہ بر مرید ابوتراب نظر افتاد و در حال بہر و صفقت جلال ہم بر و نوعست صفات ذات
 و صفات فعل صفات عمفات فعل اورامات گفته شد اما صفات ذات بہر نوع است صفات جبروت
 و صفات عظمت عظمت بصفقات جبروت اگر تجلی شود نور بہ نہایت بے کیفیت و رعایت
 بیست ظاہر شود و فماف صفقت انسانیت کند و محو آثار ہستی آشکارا شود و شعور ہر فنا ہم نماید
 معقہ عبارت ازین حالت بود و صفات عظمت ہم دو گونه است صفقت جبری و قیومی و صفقت
 کبریائی و قہاری صفقت قیومی جبری فنا و الفناء و بقا و بقا بخشند و نوعی ظاہر شود کہ ہرگز
 خفا پذیرد و طلوعی کہ غروب ندارد و ہمدی اللہ لنورہ من یشار و تجلی صفات جمال را گاہ
 ستر بود گاہ تجلی زہیرا کہ مقام تلومین است اما جلال مقام تکلیفین است و درنگی ہر خیزد اگر
 نادر بود سخت چنانچہ ابو سعید و ربلس ابو علی گفت این حدیث را دوام بود گفت نہ س
 ہمین گفت سوم بار گفت اگر باشد نادر باشد ابو سعید باز گفت این از بہان نادر باشد
 و نوعی زود و در چرخ آمد و در مقام پنچہ ایمان بود عیان گشت و درنگی بجز و وصال نماید

حقیقت لا الہ الا اللہ ایجا متجلی شو کہ بت وجود بجلی بر خیزد ۵ کے بعد نماز ماجدا مانڈہ
 من تو رفتہ و خدا مانڈہ بگا اگر بصفت کبریا و عظمت و قہار ہی متجلی شو و سالک اسخ
 یافتہ بود کم کند و میرفت قائم مقام آن شود و علم و معرفت سبیل و فکرت مسدل کند این جمل
 بالا ہی ہر ہا است رب دلی تھیر از نیجا فرمودہ سالک سا نیجا وریا صفت کرد و وہمہ وجود
 مستغرق این حدیث شوی از تشکی لب شک مانڈ و دیدہ تر حسب اینحال این ضعیف گفته
 رباعی ای لعل بست بخون دلہا تشنہ بند چشم تو بیدار تو جوان باشنہ بند ہر دم دل بن
 برو می تو تشنہ ترست ہا این طرفہ کہ دریا شد و دریا تشنہ بند اگر با این صفات بر وجود
 تجلی کند قیامت قائم شود در رقم کل شی ہا لکب الا وجهہ برنا صیدہ موجودات کند زانی ملک
 الیوم و روید خود گوید لعلہ الواحد القوا چنانچہ این ضعیف گوید رباعی از عشق می جو
 بر لب آہر جانم بہ گفتہ کہنی بو عدال خود درانم بہ گفتا اگر ت وصال من می باید بندہ روید
 ہوا ان کہ ہمہ من ہا نم بہ بلکہ راہ ہجرت او جز بنامیت و بندہ اونیت ۵ ای دل
 رہہ نفس و قہالت نہ بندہ ہر روز شہنی صالت بندہ رہہ و انگاہ دران ہوا کہ مرغان می اند
 ہا پیرہ بالی پرو بالست نہ بندہ ہر خرقانے گوید رہہ بخدا دوست یکے از بندہ سخن ہا این
 شہنشاہ است دیگر از حق ہا ہا بند این راہ ہدایت است موسی علیہ السلام از خود راہ رفت
 و انہی گفتن ان تری شہید محمد صلی اللہ علیہ وسلم را خود برو کہ سبحان الذمی اسر سے عبید
 ہر نام تاب و سین او اولی رسید و پدانشی وید رباعی با عشق جمال با اگر ہمنفس ہ
 یکا ہر ہا ہا اگر برین در تو کسے بہ تا با تو توئی تست در ما نرسی بندہ در ما تو کسے سی کہ
 رہہ تری رہہ و ہر اول آختر شہانہ از جمیل جسم جسم است با عرض جسم با عالم معلوم تعالی اللہ
 عروہ لک علو کبریا ہا از عنایت و جذبہ اوست انہی و در شرح گلشن راز ست کہ تجلی کہ
 ظہور حق ست برودہ دل پاک سالک از رومی کلیتہ ہجبار نوعت انارے واقعا
 و صفاتی و ذاتی انارے است کہ بصورت جہانبات کہ عالم شہادت است از بساط

علوی و سفلی و مرکبات به صورت که حضرت حق را بیند و در عین رویت جزم و اندک حضرت
 حق است آنرا تجلی آثار سے میخوانند و از جمیع تجلیات آثار سے تجلی صوری در صورت انسان
 مشاهده نمودن اتم و اعلی است و تجلی افعال متمثل با نور متلونه می نماید یعنی حضرت حق را
 بصورت نور سبز و نور سرخ و نور زرد و نور سفید بیند و تجلی صفاتی آنست که حضرت حق
 بصفات سبزه ذاتیه که حیات علم و قدرت و ارادت و سمیع و بصیر و کلام است تجلی شود
 و گاه باشد که تجلی صفاتی متمثل نور سیاه بماند یعنی حق را متمثل بصورت نور سیاه بیند و
 تجلی ذاتی آنست که سالک در آن تجلی فانی مطلق شود و علم و شعور و او را ک مطلقاً نماند
 و تجلیات مذکور بحسب صفات و اوقات تجلی علیه متفاوت است اگر حضرت حق را تجلی است
 فاما اگر خود منظر حق شود یعنی بیند که خود حضرت حق است اتم و اکمل است زیرا که تحقیق در
 ضمن آثار زیاد است و در جمیع مراتب تجلیات مذکور و حضرت حق را دیدن با خود
 منظر حق شدن در طریق تصفیه واقع است رشیدی در رساله علیه السلام ندای انی ما
 انشرب العالمین و حدیث است بر بی بی امین مرتضی که از آنجا که او شمر و مکران
 بر خود از تجلیات بقا باند که بحسب مجال کاطلان و اول را دست میدهد آنست که بعد از
 فاما سالک در تجلی ذاتی و بقای حق باقی گردد و در خود مطلق فی تعین حیسانی از روحانی
 بیند و عالم خود را محیط ذات همه ذرات کائنات مشاهده نماید و صفات جمیع ذرات حق
 باشد و قیوم قیوم بر همه عالم باشد و هیچ چیز غیر خود را نداند و همه اقسام حجاب
 و تحقیق سیر و جذبات غیره که در سلوک پیش می آیند بدان که حساب
 دو قسم اند نورانی و ظلمانی در سیر الی الله که در ماست تا بگردد و در سیر نورانی از نور
 فی الله شروع میشود تا آخر کار سیر ظلمانی در نور است و در سیر نورانی که کشف است
 باشد و لطیف که اصل عقل باشد بنیاسی چون و نورانی هم در سیر نورانی است که در سیر نورانی
 تشبیه واقع است چون محور علیه لطیف محسن است که بر یاد او که در مراتب تنزیه و تقدیر

است هر چند سیر بلندتر بجای سیر نافع فرک باشد و تحقیق سیر و بانکه سیر اگر در ناسوت
است بعضی را کوه و دشت و دریا و باغون نظر آید و بابدال و او تا صحبت واقع شود با شرف
نهار و قبور و جنیبات رو نماید و باطی ارمن و باقبض و بسط زمانه میسر گردد و اگر سیر ملکوت رسد
بر آسمانها راه یابد و با فرشتگان همکلام شود و مخاطبات ملکوت مشاهده نماید اگر مشتاق
مدرست کیفیت یکی از اینها متوجه نشود خصوص عالم روح که بزرخ است در عالم لامکان
و خطرگاه عظیم است زیرا که تجلی روح بی کیفیت است و بغیبت او هم کمال بی کیفیتی عالم بند
مطلق میشود که تا تشریح نکند در یافتن و تحقیق جذبات بدانکه جذبات اگر از راه جدول
شیونانی فرود آیند مثلاً در جدول صفت حیات فرود آیند ذوق و فرصت پیدا آید و قیام
در حالات غریبه بهم رسد و اگر در جدول صفت علم فرود آیند معارف جدیده از انانی دارند
و اگر در جدول کلام فرود آیند دل را گویا گردانند نو عمیکه دل دیگر بر اینتر گویا گردانند بکر الهی
و اگر در اوت فرود آیند تصرف بر خرق عادت دهند و اگر صفت امر فرود آید این صحبت مانع
از بصیرت و بصارت بردارند و آنکه از جدول تلوین فرود آیند ارشاد به انداز شاد و طالبان
بهمین جذبات است و آنکه از جدول جمالی فرود آیند لذت غربت در عبادت فرود آیند و
از جلال فرود آید استلاک نصیب سالک شود و جذباتیکه از جدول آسمای معاوی فرود آیند
سالک را بر مدارج کمالات عروج بخشند و معاد ادنی و اعلی و اوسط جذب میکنند آسمی
در تحقیق وصال بدانکه وصال بعد از ورود شملیات خود را از در رافت حق شادمانست
اگر شاد نیست قسمی از مشاهده بوصول است تحقیق و لایت بدانکه و لایت غلبه محبت
است که بقرب حق میرساند تحقیق حال بدانکه حال از ازل تا ابد الان کما کانت همچو
ماه تابان و استقبال مانند ابریت که بروی گذشته و ماضی نام باید پس قیام نیست گمان
تا توانی مد ز دست اینحال بلکه به حال اندرین حال است به انتی از تحقیقات خیر العارفين -
مطلب پنجاه و هفتم در مراتب فنا و وصول الی الله بدانکه سید محمد حسینی

ساکن کالیپدی درین باب رساله مختصر نوشته است که اینجا بینه نقل کرده و ششدر اینست بعد
واجب الوجودیکه چندین هزار صور و اشکال ظاهر شده است بهر صورت نمودم
ذات خود را به گوی بر شکل آدم گاه خواهد پس از شکر چون و چینی که بعد نیز چون و چینی
ظاهر و هوید گشته است طرفه برنگی که در رنگهاست سبب شمار به طرفه بی شکلی که در رنگهاست
صد هزار بد غیر او موجود نیست همه اوست و است در این فرق و نهانخانه تبع به
با قدر همه اوست ثم با قدر همه اوست به دور و در این رسول مودود که مقصود از اجاد
عالم اوست من مقصود و وجودت است ای پاک بدلولاک لما خلقت الافلاک به سبب
فقیر خیر دل شکسته و از خود رسته سید محمد حسینی که این رساله است در مراتب فنا و معل
الے الله به طالعیکه بدین طریق سلوک نماید و سعی بلیغ پیش گیرد و مقصود حقیقی که در معل
حق است مشرف شود بدان ای برادر فنا که اعظم احوالات و مقامات فقر است
بر سه قسم است فنا فی الافعال و فنا فی الصفات و فنا فی الذات اما فنا فی الافعال عبارت
است از بیرون آمدن سالک از اختیار خود و از اختیار جمیع عالم یعنی هر کس که می تواند
اقوال و اعمالی که پیش ازین بخورد و بدگیرد نسبت بگیرد و از خود و از دیگران
همه را همچون نسبت میکند و افعال خود را به نسبت حق چنان خیال کند که مرکبات کلیه نسبت
دست و حرکات مرده به نسبت خصال و هیچ چیز کسی نسبت نکند که شرک و کفر نزدین طایفه
مبین است **سه** صیاد ازل که دانه در دام نهادند مرغی گرفت و آتش نام نهادند و مرغی
و بدی که در جهان بگیرد و خود میکند و بهانه بر عام نهادند تا کسی که در جهان
شاید آن را بهانه در برابر و در فنا فی الصفات عبارت است از آنکه در صفات
صفات خود را و صفات دیگران را صفات حق یعنی بهر صفات در صفات
و دیگران که علم و ارادت و شمیم و قیامت و غیره باشد با سبب پیش ازین که در کمال
نسبت میکرد و از آن خود و دیگران بد نیست همه را همچون نسبت کند صفات حق و در

پس اس صلاہ مطلقاً بخود و بد دیگران نسبت نکند کہ این نیز نزول این فقرہ مشک است گویم
 بہ زبان و بہ گوش بشنوم و دین طرفہ ترک گوش زبانی پدید نیست بد نقل است
 کہ چون سلطان العارفین حضرت بایزید بسطامی قدس سرہ از دار فنا بدار بقا حرکت
 بروح پاک ایشان خطاب آمد کہ با پایزید بر گاہ ما چه آورده گفت خداوند التوحید یعنی
 توحید آورده و ہم بواسطہ امداد الایمان یعنی توحید آورده یا و کنی شب شیر را کہ شب
 شیر خورده بودی کہ شکست در کرد کسی پرسید کہ چرا شکم تو در و میکند و شکم را بشیر
 نسبت کردی و میگوئی کہ توحید آورده ام شکم تو گوئی نکو گفته است بالذات بد کہ توحید
 اسقاط الافعال است و سبحان اللہ سلطان العارفین بیک نسبت کہ بغیر کردند یعنی
 مشرک خوانند حال دیگران کہ مدام بدین بلا اند چہ خواهد بود از نیجاست کہ حق تعالی
 فرمود و یا یومن اکثریم باللہ لادیم مشرکون یعنی اکثر مردم کہ ایمان آورده در معنی مشرکان
 تا رہی نیست عاویس و خلیش ہمدرد و منافقین نہ درویش و وفانی الذات عبارت
 است از دیدن و دسترس ہر آنکس است خود را و تمام عالم را بذات حق یعنی یقین و اندک
 حضرت تعالی از مرتبہ اطلاق نزول فرمودہ بدی صورت و اشکال نظام شدہ ہمہ است
 و غیر او نیست سہا ہر چہ چاہد بہ نسبت اختیار نیست بہ غیر و جزو ہم جز پیدا نیست
 از حال ہر حکم جلوه ہاست بہ لیک ہر کس لائق دیدار نیست ہذا از اینجا است کہ پیغمبر
 صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ اند من عودہ نفسی فقد نزلت فیہ یعنی ہر کہ شناخت خود را کہ من ہم
 عظیم کہ بدی صورت نظام شدہ ام این شہادت پروردگار را و نیز فرمودہ اند معرفت
 حق بر بیانی ناکند کہ در وہم حق یا نحو شناختم چون خود را کم کردم حق دانستم و از خود
 بترسم حق شناختن سہ تاثری از خدا نیابی بوجہ خود نباشی خدا نماید روہ اما این
 آثار از تہیہ است باید کہ بدین تہیہ سلوک نماید تا مقصود اعظم کہ خدا شناسی و
 وصول الیست حاصل شود تہیہ است اول باید کہ ہمہ عالم را یک آئینہ فرمن کند

دران جمال حق مدام میدیده باشد و درین نسبت چنان مقید گردد که یک لحظه ولحه از
 دل و دیده فوت نکند و درین خیال مدام باشد مصرع ای خنک حاکم که در آئینه و یجا
 و می باره در نهایت این حال چیزهای گوناگون نمودار خواهد شد و لذت با خواهد یافت
 بدانان ترقی کند و برتر آید همه عالم را حق دانند و حق بینند و چنان تصور کنند که همه حق است
 و بدین صورتها و شکلهای ظاهر است چون اظهار و الباطن را با همی ای غیر ترا بسوی سید
 و خالی از تو هیچ مسجد و دیر سے نه دیدم همه طالبان مظلومان را در کان جود قوی و
 در میان غیر سے نه درین خیال چنان در اوست نماید و غرق شود که هیچ ساعتی
 درین خیال و تصور خالی نباشد و درین باب سبب بلوغ و کوشش کمان پیش گیر که هیچ تصور
 توان یافت و سعی است که آدمی را بمقتور رساند و رانهای این تصور چیزهای عجیب
 خواهد دید و لذت های گوناگون خواهد یافت بده ترقی گیرد و برتر آید و در از در میان
 بر او دور نفی نیستی خود اثبات حق کند یعنی چشم پوشیده چنان تصور کند که آنرا که من
 و چشم من چشم من است که بدین صورت ظاهر شده است و بدین تصور در اوست
 و طبیعت کند که خود را فراموش کند و خود را همه عالم را حق دانند و حق بینند و از باطن
 برو این ترانه خواهد آمد چنانچه از باطن فقیر برآمده است آنرا که من میباشم که چشم من
 چه شده بسیار و چشم من که در من پیدا نمیشد به چنان ایوب تصور غالب با خود را فراموش
 کند اکنون بیننده و دیده شده یک گشتت بهاب بر فاست تصور من در آنست
 که همچون شاد و همچون مشهور و غیر ادبیت در جهان موجود به روزگار بود و چشم من
 شب با تو خنودیم سبب استیم به گفتیم مگر از سعی سواس بر سرم به خود نظر تمام بود و چشم من
 یعنی خود بودن و از خود رفتن همین است و مقصود و مطلوب طالبان همین است
 و فانی قلبی و نفسی درین مقام است فنا فی الله و بقا بالله حاصل گشتت سبب استی که در فانی
 و فقر آئین است به فی کشف و یقین ز معرفت و فی دین است به رفت او در میان همین

خداوند و خدا بود فقر از آنم هو الله این است چه از اینجا است که گفته اند صوفی آن نیست که چنان
کشیده و مخلوق تمام دریا نمکها کند صوفی آن بود که خود در میان نبود و اینجا هر کل شسته با لکس لا و لا

و کل شکر است الی علیه و النهایه هی الرجوع الی البدایه فاینما تلووا تم وجه الله و نماید الله
تیمم طالبان را بقیه و در بیان بحیرت النبی الهامی صلی الله علیه و سلم آتشی رساله شغل تو جبر
از سید محمد قریب سره ساکن کاپلی

مطلب پنجاه و هشتم در شرح الطریقه و عزالت بیان انوار که در عزالت و در حدیث تفصیل
هر چند اجمالاً بیان شد سابق گذشت بدانکه هر گروه عزالت چهار است و ارکان سلوک

تزویر باب طریقت همین چهار است اول طهارت یعنی دوام وضو و دوام ذکر دوم توکل یعنی
صلوة و دوام صوم سوم توبه یعنی دوام مهمت و دوام نفی خیر اطر چهارم قسط یعنی دوام بر طهارت

شیخ و ترک اعتزاز بر مقام و بر حق سبحانه و تعالی و از صحبت تو نگران غافل و در بیان در
اعتزاز نماید و صحبت اول صلاح فطرت است و در بیان بیخ شکسته چشم خوارت ننگه و در بیان

قباب بشری است اولیاء الله درین قباب پوشیده شده اند پس شرط اول آنست که
در اولیاء نور حق نگردد بنور عقل و حسن تا از اولیاء بیخ و نور در آن نور است که در اول

پیران را در حال حیات نشناختند و در نگران بعد از وفات با نرید را در حال حیات نشناختند
کس پیش نشناختند غرض باید که هر کس حسن بنظر خوارت ننگه و همیشه در باطن حق مشغول

پس شعله از کلیات در مکار شعله انوار در می آید تا سالک را در قوف و آتش خود را بنگهد
چیز سیر را گویند که او خود را نداند و بید و باد آتش یادیده و دانسته شود و این نور مطلق

سفت حق است و با آنکه نور را در استارضی است و نور ولایت سوا ولایت و هر دو
اوست پس نور را در غیب نفس بر نور حق و روح و سر و دل و نفس اطلاق کنند و در

نفس بر نور با صره و قرامی مد که در و مانع مخزون است اجرا کنند و در غیب آفاق بر این
ملک و جن اجرا کنند و در شهادت آفاق بر آفتاب و در بسیار گمان و چراغ شمع و شمع

طلاق کند مقصود آنکه چون سالک وی از غیب شهادت آفاق بگیرد و از شهادت نفس
 بزود اصر کند در غیب نفس که در اول پرده که در نظر آید پرده کند با شکر پرده غیب
 سلطان است و نور او چون آب است باشد از آتش بدست که در او دریا پرده آید از آتش
 همه بیساط پرده رنگ سرخ تیر گردد و افکار چون خون سیاه بر روی آید سرخی ظاهر نشود و در اول
 او پیران آنگاه منقش شود و ذکر بشواری می تواند گفت و همه اعضا مسلم گردد و گویا کوفته شود از
 بد که بار او کامل یاو شیخ کند و ذکر مشغول شود آن نسبت بزین فرود شود و نجات در وجود
 سالک پیدا یابد و ذکر صافی جاری شود بزبان او و آتش ذکر متشابه گردد و آن پرده و کله
 بر روی نقل کند و هر چند آتش ذکر قوه تر میشود الوان صافی تر میشود و در وقت پیش و در چند
 لقب از حقوت باشد و در نماز و سجده سالی خوش بشام رسد و الوان منوره در نظر آید و
 مشاهده رود ایشان اتفاق است اینهمه برکت ذکر و رعایت است که در در و شلو خطا میشود
 اشتراط الوان سرخ و سفید و کبود و زرد و سیاه و سبز درین مقام از قوه آتش ذکر باشد و درین
 است که ذات ذکر از نفس پرده با نوره بر دارد که لاخری باید که سفر و نشود که این معلوم بر زبان
 اگر است و دیگر آنست که ظاهر شود یا محصور است اما آنچه از اینجا عبارت است توان که آتش
 آن است و آتش ذکر و آتش عشق و آتش شوق و آتش شهوة و آتش شیطانی و آتش نفسانی
 نشسته است که وجود نیست انسانی بدان مرکب است و تیر حیان بر یکدیگر آید و در این
 توان کرد و مبتدی بسطد شاد و شیخ هم میران مشغول تواند شد و بعد از این چون آتش ذکر
 فنا حاصل آید نور نفس بطور آید پرده او کبود رنگ باشد و این نور و آتش سرخ کبود
 سرخ حقیق رنگ باشد سالک را از دیدن نور و قوه فی الجمله پدید آید و در مقام
 ملوک پیدا آید بعد از آن نور بنظر ظاهر شود پرده او منور باشد و در این مقام
 شدن آغاز کند بعد از آن نور روح النفس اشراق کند و پرده او را در این مقام
 از دیدن او نفس نفیض و دل نومی گردد و بعد از نور ختمی که در این مقام است

در تجلی آید پرده او سیاه باشد بقایت صاف و عظیم با هیبت گاه باشد که از دیدن آن برده
سیاه سالک فانی شود در عیش بر وجود او افتد مقصود آنکه آسمیات با و دانی در ظلمات نمیشد
بجوهر یک درین ظلمات ولایت است متوجه نشود و با قدم صدق درین ظلمات رود و دل تو
دارد و هیچ صورتی و آواز مایه همناک خائف نشود و اجده نور مطلق مجرد از انفصال و
انفصال و مقدس از مألوف است و متجلی شود پرده او سبز باشد بقیده اقامت در بر ترخ و
و انشقاق آسمان و تبدیل زمین و نسیم کوه با و انشا رستار گان ثوابت تکویر آفتاب و ماه
و انکسار سما و باز و اشتراک در عرصات و با آنکه استن حساب در ترانو گاه و گذار نیدن
بر صراط و در آوردن در درکات و بهرین در جات چون این علامتها مشاهده کند
و او را در پشت پرده او در بعد از این تجلی شود حضرت عزتیش باید شد بحکم تاریخ ابصر و
باطنی تا ذات مقدس تجلی کند همچون کعبه چون کعبه پذیرد و مانند از همه منزله باشد و نوحی را
تجلی از یالاتی سر باشد و در عالم هیچ نویسه بدو مانند و سالک است در بدایت تجلی فانی گوی
و نور روح از نور آفتاب عظیم تر و با هیبت نمیشود و غالباً تجلی از ان پس پشت باشد و چون
از صیقل و راست هم باشد و نور سبز بر سره مانند از لطیف تر و نورانی تر و تجلی او در
مواجبه باشد و خود را در جسم سالک زند و در وجود او شود و سالک را فانی سازد چون
سالک از آن حال باز آید علوم بسیار در باطن خود جمع یابد که هرگز نتوانده باشد نمیشد
باشد و نور دل بهمانه ماند در طایرل لکن نشانه حقیقی که در آن تعبیه است در برابر دل سالک
بنظهور آید و در وقت تجلی خود را بر جانب چپ سالک کند و او را فانی گرداند و درین حال
انوار غریب و احوال عجیب بر سالک طاری شود و نور نفس گردد بر گردن و گیرد و آن
باقی ماند صافی که آفتاب آنجا افتاده باشد و از آنجا عکس بر دیوار افتاده و تجلی نور
قوت آنجا باشد اما انوار دیگر چون شمع و شعاع و چراغ انوار ارواح طیبه باشد از جنس نور
علی اختلاف مراتب و تفاوت اقدار هم و آنکه آسمان و ستارگان و آفتاب و ستارگان

و ما و بیدار آن ملکوت ملک آفاق باشد و ملک و ملکوت انبیا و گاه باشد که انوار ارواح
 ملائک مقرب و انبیا و اولیا باشد علیهم السلام و تعلیمات الهی که در سینه پیغمبر علامت عبودیت
 سالک باشد بر عنصر آتش وجود و پروردگار بر هواد فتن بر هواد آتشان گشتن و او باشد
 بر جز و هوای خود و شناوری کردن در دریاها در و فتن و فتن بر روی آب در لایق کند
 برگزشتن سالک بر عنصر آبی وجود خود و در آمدن در کوه یا در قله یا در یوار یا علی است
 عبور سالک بر چیز خاک خود و بروقت که چیزی وجود سالک از انقضاست و خلوص طے
 پاک شود و آتشهای خوش رنگ و با فی سیرج حرکت فی سیرج و در نظر آید در هوای سانی
 و نورانی و آبهای منور و کوه با فی فراخ و سرهای عظیم پاکیزه و ششهاست و گسترده و در هوای
 پر نعمت آماده کرده مشاهده کند اگر تلوث باشد بقیاس نظم و انضباط این چنین است
 سمناک پر دو و بطی حرکت که در روی افتد و او را میسوزد و در فتن او در تجلی الهی و هوای
 تیره بلند و برق و صواعق با اهمیت و تاریکیهای هولناک که در آسمان گویا در صحنه
 و آبهای مکرر بر نجاست که او را آسنا خرقه میشود و پیکل آلوده میگردد و کوچی است که تاریک
 و سرای خراب و نجس که در آنجا کم میشود و هر گاه که میخواهد که بجا آید و در یوارهای بزرگ
 حائل میشود و ملکهای خاک که او بدشوار می بر آنجا میرود و با اینها در فتن الهی بینا که او در آنجا
 می افتد و در آن مقام حیوانات موزیه جان مار و مور و گز و سم و شیره و پانک و غیره و فتن و
 امثال آن پدید می آید و او را از رحمت میدهد و اینها همه در فتن الهی میباشد و تقدیر آنکه
 نخلیات فتنات جنون طے بعدفات انقضاست حقوق در بدل و انقضاست و انقضاست و انقضاست
 حمیده و بدل میشود این صور که نیز بصورت سلیم بر آن گویند و او در فتن و انقضاست و انقضاست
 مبدل می شود و گاه باشد که صورت حیوانی فطن کند و اینها همه در فتن الهی میباشد
 بر سالک نمایند و هر چند در مقامی تقویست زیاد تر از سالک و در فتن و انقضاست
 این قدرت غیبیه در عالم ماوت حسن بریت سالک و انقضاست و انقضاست

نور مشخص شود و درین مقام سالک را بر تحقیق لطیفه انانیت و ترتیب بدن کتیب که باو باقی
 خواهد ماند اطلاع افتد و بر سر خمر کبابه ای هم قدم سره و قوت یابد که فرموده است اطلب علمک
 و ما علمیک ان تقوم بالاسرار الموموم بالانوار و بدان که پیش انوار و سالک چهارواگه از رعایت
 لغت است و کتیب آنک از ارشاد و اگر لغت باشد بقدری که میباید بشود و سر موی خود و اگر کتیب
 از کتیب بر میزند و اگر حلال باشد از اسرار بر میزند و آنکه سالک چون در وجه و این
 نور قوت یابد قدم بر سلوک نهد یعنی انوار که مشاهده کند بر علامت طریقت و عویش حاصل آید
 و کتیب حجابات و رفع ستور مطلع گردد و باید که تا دم آخر غافل نباشد که هر دم درین راه عظمت
 است اگر وضع آن بشوئد نشو و ظلمت بر ظلمت افزاید و مبادا که شیطان نفس را با بقای معانی
 باطل از سلوک در طریقت حق لول گرداند تا مرتبه طریقت شود و دیگر بدان که وضو از کتیب
 عظیم که خلوت تاریک را روشن سازد و بقرص انوار سالک را اندر در برابر پیشانی سالک ظاهر گردد
 چند آنکه سالک نظری گمارد و او را می بیند باز تا سر میرود تا وقتیکه در لایمی ناست که می بیند
 و آن نورانی لایمی سر سالک پیدا بدو همه خلوت را روشن میدارد و همیشه و کتیب طوری از
 و عویش بود که سالک از وضو ساختن مرخصیت کرده و رعایت آمده باشد اما در نهایت آن نور
 که با انوار پیدا در عین صدر خود بیند که از انجا بیرون می آید اما قرص او از انقباط لطیف تر باشد
 و اما آنکه سالک مبتدی یکبار خلوت را از اختلاط الوان و انوار روشن می بیند بر روشنی که نورش
 بسیار از انوار نور تواند دید سبب قوت آنش ذکر باشد و گاه باشد که وارو در مقابل سالک
 ظاهر شود و انوار از وسع بیرون می آید چون چشم که آب از وی جدا این علامت تبدیل صفت
 نفس است و او را به باشد بصفت ملکی بودی ملکی و مقتاد هزار حجاب نور و ظلمت که در حدیث است
 بیان تفصیل آن در دفتر انجمن فی الحال این بیچاره در صفت قسم منجم کرده اول پرده غیب
 شریف است و پرده آن مکر است و هزار حجاب آنجا وضع باید کرد و بعد پرده غیب نفسی
 است و پرده آن بود است و هزار حجاب آنجا وضع باید کرد و بعد پرده غیب دل است که سرخ

یعنی رنگ است ده هزار اینچ باید کرد و پوره غیب است و رنگ و سفید است
 ده هزار اینچ نیز دفع باید کرد و پوره غیب روح است و رنگ و زر و لغایت و لغیب است
 ده هزار اینچ نیز دفع باید کرد و این همه حجاب با اسباب تعلق دارد و او محبوب است بدین حجاب
 حق نه آنکه حق محبوب است که هیچ چیز حق را حجاب نتواند شد بعد از دفع این حجاب بحجاب کبر
 سه چنانچه در خبر است حجاب نور او کشفه بالاحرق سجات وجه مدبره و در روایتی ما اثنی عشر
 بصیرت من خلقه در مقام سر آستانه عجز باید نهاد اگر نور جذب رسد و او را مجذوب سازد و بعضی نقل کرده اند
 مع المراد و الا ملازم است تا به حدیث باید بود و ما وقتیکه لطیف و فصل در کشاید و کلید آن در دست غیب
 است صلی الله علیه و سلم جزا و می نطلب نامحر و مابد می نگردد و توقع از حسن ارادت یاران چنان است
 که کشف این حال از مجایده طلبند از قبل قال اهل مشایخه گویند چون دیده جانها بدین نور روشن گردد این سیاره
 بر عالمها با و کنند و زبان را و انما بصلوة متحرک دارد و صلی الله علیه و سلم سیدنا محمد و آله جمعین انهمی از مجمع الفوائد
 و نیز رنگی که رحمة الله علیه در بیان این هفت غیب هم چنین فرماید و در بیان این هفت غیب
 اول غیب جن است چون این به مانند شود رویت جنیان و شعورهای آنها دیده شود بصورت
 بلیه خود را بنمایند و چراغها و روستگار گرفته و از غایت لطافت اندرون در آیند و انواع مکانها
 گویند و تجلیات صورتی به جنیه ترغیب کنند و از سلوک باز دارند و گویند و راسی این کمالات
 اگر آبله باشد اختیار کند و صاحب تصرف شود و از سلوک باز ماند بسیار در زمانه
 بودند که باین قسم تصرفات از مقصود بازمانده اند لغو و باسد و حالانیه موجود اند و نشاء
 این فساد ظاهری و باطنی است بر آنکه این فساد ظاهری و باطنی باشد با اختیارات و تصرفات
 آنها منور شود و محبوب و طالب مدارق را باید که دوام نفی اختیار کند و قدم ثابت و
 پس عجب اسرار و انوار بینند که ندیده بود و بعضی از صفات و احوال نور و جلال و
 ماضی و مستقبل اهل قبور و بان شعوره های آنها التفات کند و زود نفی کند اگر چه ایشان
 عجب اسرار نمایند اما نفی کند و در غیب نفس است چون صاف شود ممسوده و توهم

خود و دیگر مردم از اجیاء و اموات نیک و بدش نشود و بواسطه این معنی وقتی باشد که در غرور و افراط
 که خود را بنیاد و گیران را نابینا تصور کند و این تزکیه نفس خود است و در شریعت منتهی است
 حکما تزکیه نفس و چون این صفای کمال رسد صفائی قلب ظاهر گردد و نفس صفت قلب گردد
 و کثافتی باطن و بسیار سے انوار دیده آید سوم غیب قلب است چون این صفا شود
 سر از عجبیه و انوار غریبه در صور انسانی و حیوانی و نباتی و ارضی و سماوی و تجلیات صورت
 است و پدید آید آنکه صفات سر در بن لطیفه ظاهر گردد و قلب سر گردد و گاه باشد که قلب
 است شیطان را قبول کند و از سلوک باز ماند که دل طفل طریقت است و شیطان او را
 دوست اگر لغویات او را قبول نکند و قدم در سلوک نماند و در جلا صفا صفا صفا
 چهارم غیب سر است اینجا بسیار انوار عجبیه و شایدهات نور به تجلیات صفاتی پدید آید و
 بشر صفا صفا روح متصف گردد و اینجا نیز از سلوک باز ماند و قدم بیشتر نهد پنجم غیب
 روح است که حیوة او حیوة حق است جل جلاله اینجا نیز تجلیات کثیره باشد و انوار
 و معنی باشد این طبقه چون کمال صفا شود طبقه غیب خفی گردد و وقت باشد که انوار
 و عجب پدید آید از آنکه روح خلیفه خداست و دعوی خدائی کند و پندار که خدا را می بیند
 اینجا بعد و ولایت شیخ و علو هست ازین مہتی برون آید و از اینجا راه درستی باشد و این طبقه
 شیخ دست و پد کمال امتداع است و که لوامع الصفا و قین یعنی اگر صادق نباشید با صفا
 یا شیدا نور مدق ایشان ظلمت مہتی شمارا مسح گرداند ششم غیب حق است و این
 غیب خلاصه روح است که ظاهر شود و مگر تجلیات جلالیه و قوت جذبہ آن درین طبقه
 صفات ذاتیه تجلی کند و غیب خفی را بصفت حق متصف گرداند وقت باشد که درین طبقه
 زندقه و اسما و پد پدید آید چرا که وجود حق را متصف با و صفا و در افعال الهیه بیند فرق
 میان حلال و حرام و مقام فرق را از میان بردارد و جمیع صرف مقبل شود و خود با سد فرق
 میان محقق صدیق و معقوف زندین است که درین جمع کند میان فرق و جمع گوید

و نهی از مقام جمع است و امتثال امر و اجتناب نهی در مقام فرق است فلما جزم قبیل او امر است
 و از نواهی ممتنع ممتنع غیب الغیوب است که تجلی ذات قدیم جل جلاله بر سالک است ظاهر شود
 و ذات حق را که غیب الغیوب است بشناسد حق شناخت و بدین مقام رسد الا انبیا و
 اخص اولیا و غیر را هرگز دخل نیست اتنی از جمع القوائد تفسیر و تشریح این مقام ضروری بود
 لهذا تکرار و شرح و بسط تمام نوشتم که اکثر سالک درین مقام غافل می کنند و راه کم بسیارند
 مطلب پنجاه و نهم در بیان حقیقت عشق و محبت و اقسام آن و بیان یافتن
 آن و علامات آن و ما متعلق به بادانکه اشتقاق عشق از عشقه است و آن
 گیاه است که بر درخت می پیچد و درخت را بی برز و زو و خشک میگرداند همچنین عشق هم درخت
 وجود عاشق را در تجلی جمال معشوقه محو گرداند تا چون ذات عاشق بر فیروزه معشوقه اند
 و عاشق مسکین را از آستانه نیاز در مسندناز نشاند و اشتقاق لفظ محبت از حبه کبیر است
 و آن تخم است که چون در زمین افتد و نشان شود و باران بار و آفتاب بران تابد و
 سر ماو گر با بر و سب بگذرد و او متغیر نشود و بر وقت بر وید و گل بر آرد و میوه دهد همچنین محبت
 چون در دل قرار گیرد و بصورت غیبت و بلا و محنت و راحت و لذت و فراق و وصال متغیر
 نشود بلکه بالبد و شلخ و برگ بر آرد و محبت را اقسام است در جمیع السلوک است
 که سالکان بیان محبت و عشق فرقی کرده اند عشق نهایت محبت را گویند و بدایت
 محبت موافقت است بعده میل است بعد و موافقت بعده سرور است بعد و موافقت
 غلت بعده محبت بعده شفقت بعده نیم بعده و له بعده عشق اما موافقت است که شکر
 حق را مثل دنیا و شیطان و نفس دشمن داری و دوستان حق را دوست داری و این
 ملازمت و محبت کنی و فرمان ایشان را عزیز داری تا در دل ایشان جایی یابی به پس
 که در دل صاحب دولت جایی یافت و منظور و سبب است صاحب دولت شد
 و بر خور داری یافت و پس و موافقت است که از همه گریزان باشی و حق را همه وقت

جو بیان مافی سن انس با تقد استغوش عن غیر الله و مودت است که در خلوت دل مشغول باشی بجز و بزاری و نهایت اشتیاق و بقراری و هو است که دل را همیشه در مجامد واری و بگر را آب کافی و طلب است که بر کنی جمله اعضا می خود را بدوست و مالی از غیر دوست و است است که از او صاف فریبه پاک گروی و با وصاف مسموم شوی و شغف است که از نهایت حرارت شوق حجاب دل را پاره کرده انی و آب دیده را پنهان واری تا محبت کسی نداند که محبت سر بوبیت است و افشای سر بوبیت کفر بگر بقلبه حال که طاعت نماز و اختیار هم نماید و نیم است که خود را بنده محبت و اسیر او گردانی و به تجربه پلاهری و تفرید باطنی موصوف گروی و در است که آینه دل را برابر جمال دوست واری و دست شراب جمال گروی و بطریق بهاران باشی و عشق است که خود را کم گردانی و بقرار شوی انشی و بعضی معنی که این اقسام محبت را بیان کرده اند مع شمی زیاد و معنی شوق و اشتیاق یکی است قال الشیخ

هو بیجان القلب عند ذکر المحبوب و قبل الشوق ام محبة لان الشوق یولد من المحبة و قبل الشوق اثر من آثار المحبة و هی حرقة القلب بعمول المشتاق الی المشتاق الیه و معنی شوق است که تقاضا و طلب آن بود که دوست و چشم حاضر آید و چون نظر بر آن بود که حاضر است و حالت دل شای و فرحت بود آنرا انس گویند و چون حالت دل طلب بود آنرا شوق خوانند و بعضی میان شوق و اشتیاق فرق کرده اند که طلب وصال را شوق گفته اند و حضور را ذوق و الشوق احتیاج لقا

الی آثار المحبوب الی اشتیاق ہی احتراق بنار المحبة و قلب القلب الی المحبوب غرض محبت عبارت از میل باطن است و عشق از افراط میل بغیر شرکت و شیخ عبدالحق محدث در کتاب راجح لنیوة نوشته اند که حب علی الاطلاق رانه مرتبه است و مرتبه از حق است و باقی در خلق پس مرتبه اولی در حق نامیده میشود حب بی آنکه باشد حرکت و ظهور آنرا و چون حاصل شود آن حال در حب حاصل شود و ارادت و ارادت حقیقه خدا را است تعالی شانه و اول مراتب حب در خلق میل است و آن اشتیاق قلب است بسوی مطلوب و چون زیاده گیرد و رغبت نامست

و چون زیادہ کر دے رغبت طلب گویند و چون زیادہ کر دے طلب و لع گویند و چون سخت کر دے
 و لع و دوام پذیر و صبا بہ گویند و چون قومی کر دے و فریاد قلب و انس گیرد و بجز او از اسماء نام است
 و چون مستولے کر دے و ہوا و درگیر دل را شغف گویند و آن سخیستہ کہ فانی کر دے و محب از نفس خود
 و چون نمود پذیر و چنانکہ فانی کر دے از نفس خود و از فنا خود و از غرام گویند و چون مستحکم کر دے و طمع
 پذیر و وظاہر متکلمن شود و فانی کر دے و محب از نفس و حبیب نینو سخیستہ کہ شہد واحد کر دے و این
 حب مطلق است این را عشق گویند و این آخر مقامات است امر خلق را در حب و میگرد
 محب درین مقام حبیب و حبیب محب و رنگ میگرد بر یک بصورت دیگر سبب آنکہ
 متکلمن میگرد در روح عاشق بصورت معشوق و متعلق میگرد و آن صورت روحانیہ بدل و
 مستحیل میگرد و رنگ و مفارقت و انفصال میان آن چنانکہ گفته است روح الزاج و
 رقت الخمر الایات و این نہ مرتبہ خلق را حقیقی است و گفته نشود کہ خدا را است مگر آنکہ
 وجود خلق ہمہ برای خداست و اما محب و ارادت مر خدا است حقیقہ و حب را مرتبہ دیگر
 است کہ ظاہر میشود در خلق و حق و نامیدہ میشود آنرا مرتبہ جامہ و این او و میگویند و یکی از
 اسماء الہی و دوست گوئی تعالی و دوست میدار و ہر کرا میخواستہ از بندگان خود و دوست
 میدارند بندگان او را فسوف یایی اللہ لقوم یحبونہ پس و مرتبہ ششم کہ است اولین
 نہایت مراتب عشق است در ظهور از محبت و قوع آن از جانبین نیست چہرہ و خلق
 اعلیٰ از مرتبہ عشق با خود ہوا را عند الموقدہ الہی لطلع علی اللافئدۃ فافہم انہی و در کتاب ہمدان
 است کہ حقیقت عشق آنست کہ چون سو من اعتقاد الصاف من سبحانہ تعالی با و صاف
 کمال ہوا و کمال خود منحصر در پا و کر و وسے می بیند بعد از ان نام و سی تعالی شانہ ہمیشہ بگویند
 والار و لغار اورا ملاحظہ مینماید این دعا و مست آہستہ آہستہ در اول وی صفت ہر قدر
 و خلق و بہمان پیدا سازد و روز بروز از ہنمغنی زیادہ تر میشود تا آنکہ نام مبارک و سی
 ہر زبان را ندن نمیتواند نزدیک است کہ روح وی مفارقت کند با بھلہ چون در نفس

این کیفیت ممکن شد در جوهر اول فرورفت و نفس بدان رنگین شد از نسبت عشق گویند
و این نسبت را نزد یک کل اهل فنا و بقا طهر است و لطیفی نظیرش کیفیتی است مستقر و نسبی و بی
سما که کیفیات نفسانیه و لطیفش محبت ذاتیه است که عامل آن نفس مجرد است بلکه قبل از وجود روح
پیدا شده بود و تفصیل این اجمال آنکه چنانکه از من و مادر را بجانب اسفل میل است هوای
را بجانب فوق طبران همچنین هر موجود محسوس و معقول را کمالی نهاد و آنکه مشتاق است
که تا آنرا نیافته است قلق و بهمان وارد و چون آنرا یافت الفت و انس علی هذا القبیل
کثرت را بسوی وحدت که اصل و لیست میلان و طیرانی هست و مظهر را با ظاهر از تلبی است
مرکز در اصل جانب و سه و آنجا حصول حالتی یا نعمتی محسوس نیست و او را بر تذکره آثار و اعمال
انسانی نه آنرا محبت ذاتیه گویند پس این کیفیت مستقر و نسبی است و با محبت ذاتیه حقیقی
مرکب میگردد که جسدش کیفیت نسبی است و روحش محبت ذاتیه و صاحب آن فرق درین
هر دو نمیتواند کرد و از اینجا توان دانست وجه جمع در میان دو قول صوفیه که بعضی گویند که
و اضطرار با خداست و اصل محبوب را چو او دهند و بعضی گویند که هیچ حال و عشق و نور
از سالک مرتفع نمیشود نه اندرین جهان نه اندر آن جهان پس مستطاب اشاره قائل اول قلم
و بهمان نسبی است و مطلع نظر ثانی محبت ذاتیه اما چون آن هر دو در حق اکثر عارفان با هم
و امتزاجی دارند و در تعبیر تعیین مراد متحقق نشد اینجا دو نکته باید دانست یکی آنکه اگر عارفی
مرتبه محبت ذاتیه ضعیف شود اگر چه نسبت رویت سر بیان محبوب در همه باشد آن نقص
در حق و سه در مرتبه که باشد و دیگر آنکه ترک و تخرید از دنیا و آخرت و در گذشتن از فکر
اعلی و عیالی با وجود استقامت مزاج و وفور عقل یعنی این کیفیت نسبی ممکن نیست و سه
این نسبت نسبی دارد بر جمیع ماسوی و اعراض دارد و از آن و لهذا با هم یکی در اینند
که فروشی کند برای او انسی در تحقیقات خواجه محمد پارسیا که قال حجة الاسلام حق سبحان
در دل آدمی سرشته نهاده است و گوهری است که سماع آواز موزون و دل

ان کو ہر راہ میں بندواندراومی چیزے پیدا اور وہ کس اور ان میں اختیار نباشد آدمی را
در حرکت آرد و آثر او جد گویند و سبب این وجود مناسبست ہست کہ گویند آدمی را با عالم علوی
کہ آثر عالم ارواح گویند ہست عالم علوی حسن و جمال است و اہل حسن تناسب است و
ہر چیز را کہ تناسبی است آثر نمود کار سے است از جمال آن عالم و ہر جمال و حسن کہ در عالم
محموس است آن ثمرہ حسن و جمال آن عالم است پس آثر خوش موذن و مناسب مشا
وار و بیجا تب آن عالم پس بدان سبب آن آگاہی و رول پیدا آید و حرکتے و شوئے
پیدا آید و باشد کہ آدمی نداند کہ آن از چیست و انعمی و رولے ہو و کہ در و سے مشاہد ہو
و در ہر دے کہ بن عشق و مشاہدہ ہو و سماع اور احرام ہو و کسی را کہ آتش دوستی حق در
دل غالب ہو و سماع اور اہم تر باشد کہ آن آتش تیز تر گرد و اورا بعالم ارواح عروج قطع
شود و قطع عقبات جسمانی اور ادست و ہر دے کہ دوستی در وی باطل ہو و سماع و ہر
نہر قائل باشد و بروے حرام ہو و ہر چیزیکہ دوستی حق سمانہ و تاملے بدان زیادت
مزد آن بیشتر ہو و سماع صوفیان را اصل این بودہ است اگر چه اکنین بر سم آلودہ شدہ
است بسبب گروہے کہ بصورت ایشان شدہ آثر بظاہر و مفلس انداز معانی ایشان
و باطن و کسی باشد کہ از ایشان در میان سماع اورا مکاشفہ پیدا آید و لفظہار و وزان
ایشان کہ برون سماع نبود آن احوال لطیف کہ از عالم غیب بر ایشان پہنند و بسبب
سماع آثر نقد و جد گویند و باشد کہ دل ایشان در وجد چنان پاک رہد و صفات گرد کہ
نقرہ در آتش و کدورتہا تمام ہو و کہ بر ریاضت بسیار آن حاصل نیاید و سماع آن سر
مناسب را کہ آدمی دار و با عالم ارواح مجرہ فرامباند کہ بکلیت ایشان را از بین عالم
بتانہ تا انچہ در بین عالم بود از ہمہ بخیر شوند و قوت اعناء از ایشان ساقط شود و بہت
بہوش شوند کہ سماع و وجد و احوال صوفیان را انکار کند از مختصر
و معذ ہو و چیزیکہ کسی را نباشد انکار کند آنکس کہ این حالت اورا دودہ اند انکار نتواند کہ

باید کہ بدان ایمان آری تا از برکات احوال ایشان محروم نمائی و از ان قوم باشی کہ حق تعالی
 در حق ایشان میفرماید و اولم پیوسته و ابره فسیقون بذا انکب قدیم شعری کہ در وس
 حدیث زلف و حال و جمال و صورت و حدیث فراق و وصال و آنچه عادت عشاق
 گفتن و شنیدن آن حرام نیست و حرام بدان گرد که کسی آنرا بر زنی کہ دوست دارد و
 فرود آرد و یا بر کودکی فرود آرد و انگاہ آن اندیشہ و سے حرام باشد اما اگر بر زن کزیک
 خود کہ خلل باشد فرود آرد و وسایل کند حرام نبود و کسانیکہ بدوستی حق سبحانہ تعالی
 مستغرق باشند از پریکی معنی فهم کنند لائق مقام خود مثلاً اگر در شراب رستی بود چنانکہ
 گفته اند گرمی و سوز رطل می پیانی بدنامی نخوری نباشدت زیبائی بدان فهم کن
 کہ کار من سجده و دانش راست نباید زون راست شود و انتمی از تحقیقات
 خواجہ محمد یار صاحب از مخدوم شرف الدین سجینی منبری پرسید کہ عشق چیست
 فرمود عشق نجات را گویند و ہم وی نقل کرد کہ یکی از مشایخ آن پرسیده شد کہ لون
 عشق چیست گفت همه عالم لون از عشق گیرند عشق را لون پیدانہ سے عشقم کہ
 و کون سکاظم پدید میست بند غنقاسی مغربم کہ نشانم پدید نیست بد بعدہ حضرت
 مخدوم فرمودند کہ قول بعضی است کہ عشق آتش است جویش اینکه اگر عشق آتش بروی عاشق
 تاب دیده غرق چر بود و قون بعضی است بابت جویش اینکه اگر آب بودی هزاران دل سوخته از و
 چر است بعضی گویند کہ بر است نس ر طبع مشایخ چندین محشہ و نوشہ چر است و اگر گوئی نواختن است
 پس عاشق را چندین شور و شغب چر است و اگر گویند محنت است پس بجان خریدنش چر است
 و اگر گویند راحت است پس چندین شورش و گذارش چر است همچنین هر کسے ببارتے
 بیان کرده است و اشارتے رانده نہ بیان عبارت تمام شدہ نشان اشارت
 درست گشت اما حکم مشایخ طریقت بر آنست کہ عشق برات آورده از حضرت است
 ببدل کہ قرار نیار و بر جان کہ از نشاط بر دبر سر کہ از راحت دور باش و بر رخ کزنگ

یکن و بر تن که قوت بدو بر دیده که در بار و بر حال که تیره باشم قنای زبان و چهره و
 طلاق کونین و ولع عالمین کن این برات بشرط وفا شده است بعد فرمود قاضی محمد آقا
 گوری که من در تقدس ذات و صفات حق ایما می خواهم کرد تو آنرا عشق نام نه خواه محبت
 بین الصغوات در مکتوب نوشته است که عشق چون در آید صفات مذمومه را بر ویست
 صفات انسانیست و بشریت بعد محمود است پدید آید محبت در آید آن همه را برود آشنایی
 ایصای موسی و یوسف تا تمثیل کرده است محبت و خلقت از اوصاف حضرت بر ایهم
 لیل الله علیه السلام بود که پسر خود را بحکم حق قربان کرد و در مکاتیب حضرت شرف الدین
 نسیری محبت و عشق را شرح مبسوط تمام است اینجا مختصر از مخلص مضمون آن بقلم
 می آید بدانکه حق تعالی صفت عشق و محبت بجز آدمی در هیچ مخلوقی ننهاده است
 که هیچکدام مخلوق را همینه بلند نبوده آسمان بار امانت نتوانست کشید بجز قرع عشق
 نام من و بواند زوند به پس کار ملائکه که راست بنظر می آید از نجبت است که با ایشان
 حدیث محبت نرفته است این زبیری و زبری که در راه آدمیان با پیش آمده ازین است که
 ایشان حدیث محبت نرفته که بجهنم و جبهه نه هرگز شمه از محبت بشام رسد گو دل از سلامت
 بردار و در راه ملاست گیر و خود را و واع کند که البته لایقی و لاتذ کسی که از دست خود
 سر خود را نتوان بریدن درین گو قدم توان نهادن که عشقبازی جان بازی است مردان
 که چون حدیث محبت در آید و تیغ از غیب آشکارا گردد و جان و دل را با استقبال او فرسید
 قول امام احمد غزالی است مردی باید که در رویای عشق غواهی کند اگر موج مهرش بسمل لطف
 افکند فقد فاز فوراً عظیماً و اگر نهنگ تهرش بقره فرود برود وقع اجره علی الله کس بر تو زبان ناز
 من هم کنم به معرفت نار و البته ناری النار در راه شاد المریدین است که گاهی محبت از لطف
 می شود و آن ارادت حق باشد برای العاصی مخصوص که رحمت است و آن کو لب مرید را
 و گاه از طرف بنده با حق باشد و آن این است که بنده بدل خواهد که ایتان او امر

بہتر محبوب خود آرام نگیرد و قول را بعبہ بصری است کہ ہر چیز سے را شمرہ ہست شمرہ محبت و سوز
اورون است و قول حضرت بایزید بسطامی است علامت دوست داشتن حق مرندہ
است کہ وہی را نہ خصالت و ہند سخاوت چون سخاوت و ریاضت و شفقت چون شفقت و ہند
و تواضع چون تواضع زمین و قول ابوہن و راق است کہ علامت دوستی اللہ تعالیٰ
متابعت دوست دوست رسول علیہ السلام و بعضی گفته اند کہ در ہر کہ این سہ خصالت بنا
وہی دوست خدا نباشد کی آنکہ سخن خدا را سخن خلق گزیند و وہم آنکہ تقای حق را بر تقای غلط
گزیند سو ہم آنکہ عبادت خدا را بر خدمت خالق گزیند و از انجملہ آنست کہ تا سخت نکند بر
چیزے کہ فوت شو و از وہے ہر خدا و بندہ گوید رحمۃ اللہ علیہ کہ بطاعت از تعم نہاید و از
کران شمر و تعب آن از و ساقط گرد و نقل است کہ مر و سے ابراہیم او ہم را صحبت کردہ بود
چون وقت و داع آمد عذر خواستن گرفت فرمود دل از ما فارغ دار کہ مارا با تو صحبت
محبت بود و دوست از دوست بد نہ بیند جبک الشیء الی و لیم یعنی محبت از غیب محبوب
پور و کر میسازد و گزیند و در می و ہمتا و غیب بد دوست نہ بیند بجز آن یک ہند
قول حضرت بایزید بسطامی است پس السج من حی لک و انا عبد ضعیف بل العجب
من جبک لی و انت ربی قومی غرض محبت خدا مرندہ را و محبت بندہ مر خدا و ندرا
و دوست است کہ کتاب و سنت برین اوار و است و اجماع امت برین شاید کہ
حق تعالیٰ یقینے است کہ دوستان ویرا دوست دارند و وہی دوستان خود را دوست دار
لیکن محبت بندہ را بطاعت تعبیر کنند و محبت خدا و ناپر تو فویق نیز ہدایت تاویل
نمایند و سبب محبت است کہ خدا بندہ را نعمت بسیار عطا کند و اندر دنیا و عقبی تو انکہ
و از محل عقوبت این گرواند و از غلام و فعل بد معفو تا و معصوم دار و و حال
مقامات عالی کرامت کند و بر شرف از التفات نیز گیسلا نند و این
بہتر و تا از کل مجر و گرد و طلب از اسی اورا بکار شود و محبت بندہ مر خدا و ندرا

است که اندرون مومن پدید آید یعنی تعظیم و تکریم خداوند نماید و رضای او را طالب شود و طالب رویت بهیچ گزیر و در بدون رومی با کسی قرار نگیرد و بدکردمی خود کند و از غیر او تیرانما
 من اعب شیاء اکثر ذکره و روا نباشد که محبت حق مرئیه را از جنس محبت خلق باغند
 یکدیگر که آن میل بود با عاطفت و ادراک محبوب و این هفت اجسام است و حق مقدس
 از احاطه و ادراک پس محبت و ذنوع باشد یک محبت جنس با جنس و آن میل نفس و احتیاط
 است بدوست و طلب ذات محبوب است از راه مباحثت و ملازمت دوم برعکس آن
 و این طلب قرار کند با صفتی از صفات محبوب که بآن بیاراید و آنس گیرد چون شنید
 سخن یا دیدار محبوب و اقاویل مشایخ و اندر عشق مشایخ را سخن است جماعتی ازین طایفه
 آنرا از بنده بر حق روا داشته اند اما از حق تعالی بر بنده روا نداشته اند و گفته اند که عشق
 صفت منع باشد از محبوب خود و بنده ممنوعست از حق نه حق تعالی از بنده پس عشق
 بنده بروی جائز بود و از وی روا نباشد و گویند که بر حق تعالی بنده را عشق
 نباشد از آنچه عشق مجاور مولد بود و خداوند محدود نیست نیز گویند که عشق بهر معاینه صورت
 نگیرد و محبت بسمع روا نبود و بعضی گفته اند عشق که از نور شهود دوست انلی تولد کند یا
 برین است که در آید نور در دیده نهد و آواز در گوش و سرعت در حرکت و اعراض از
 آفرینش در صفت تا اگر از عاشق کار برسد و و نه برای غیر باشد نه بر اے نصیب خود بلکه
 کار برسد و در عشق بی اختیار و و بعضی گفته اند عشق از بیان و برهان معلوم نشود
 که او برتر از آنست که بقوت قلم و بیان کسی پیرامون سر پرده جلال او برسد انتی اینقا
 از مکاتیب حضرت شریف الدین سحبی منیری خلاصه کرده نوشته ام و در صفت محبت
 جداگانه در شنوی اصل المعارف نوشته ام اگر خواهی بدین و در صفت عشق سخنهای بلند
 و دراز است که قدری اینچنان نوشتن افتاد مولوی روم میفرماید **مرحبا ای عشق**
خوش سوای ما به ای طیب جمله علتها می باید ای دوای نخوت و ناموس ما به ای

تو افلاطون و جالینوس ما به جسم خاک از عشق بر افلاک شده کوه در رقص آمد و جالاک شکر
 عشق آن شعله است چون بر فروخت بد هر چه جز مشتوق باقی جمله سوخت بد و زنگنه عشق
 در گفت و شنید به عشق در پامی است قعرش ناپدید به شرح عشق از من گویم هر دو هم
 صد قیامت بگذرد آن ناتمام به عاشقی پیدا است از زاری دل به نیست بیماری چو بیمار
 دل به ملت عشق از همه دنیا جدا است به عاشقان را نذهب و ملت خداست به
 عشق نار بجزق سومی المحبوب قول شیخ عرب است به کجاست عشق که از
 خان و مان کنم اعراض به چه خان و مان که ز کون و مکان کنم اعراض به اگر عشق مجازی
 پاکبازی باشد هم هر چه بحقیقت میشود و چنانچه مولوی روم فرماید عاشقی گزین سیزده
 زان بر شست به عاقبت ما را بدان سر هر است به المماز فطره الحقیقه در خبر است
 که من عشق و عفت و کتم مات مات شهید پس درجه عشق باید دریافت بیج کسے خالص
 از عشق نبود تمام عالم بدولت عشق ظهور نمود یافت به اگر عشق نبود به و غم عشق نبود به
 چندین سخن لغز که گفته شنود و سه به فریدالدین عطار گوید کفر کافر را و دین دیندار را
 زور و دل عطار را به امیر خسرو گوید کافر عشق مسلمانان مراد کار نیست به هر
 من تا گشته حاجت ز نار نیست به حافظ گوید باز عاشق شدم و خط بغلامی دادم به خواجہ را گوید
 بسیار ک با دم به مغزنی گوید عشق که در دو کون مکان پیدا نیست به عفتای فریم که نشانم پیدا
 نیست به دیگری گوید عشق به چیزیکه باشد به همیشه در کار نیست به میل به بر میرد بر یا میرساند خوش
 عاشقی چیست بجان بند جهان بودن به دل به گریه و اوان چیران بودن به حدیث عشق همین
 پس که سوختم با یار به سخن کیست که با بارتاری است به کمال شش پروانه وار و به که او از سخن بر و نام
 بدانکه امی عزیز خفای عشق مشکل است به عشق و مشک ان توان بهفتن به شاعری گوید به متوان
 عشق ز مردم لیکن به ز روی نگ و ز پیش لب به علاج به فقیر مولف گوید به ز کرم سلطان عشق به شد
 بسیار کرم سامان عشق به ز دست عنون به چاک به تا کف به مراد امان عشق به که به بر اسیر روم

کاهی بدشت به هر زمانم تابع فرمان عشق به عاشقان محنت کشند و جان دهند به بوالهوس
 بگریزد از میدان عشق به جز غم و درد و ملامت های خلق به جنس دیگر نیست در کان عشق
 کشتی صبر و شکیبائی شکست به جوش زد و از دل چنان طوفان عشق به مصرعه برسد
 آهی خوش است به از برای مطلع دیوان عشق به حسن گلروی سخن بوی تراب به
 کرد ما را بلبل بستان عشق به دیگر نورم از تیر شریک پیکان عشق به کرد تیغ ابرو و مژه
 عشق به و اعجاز عالم تر نبود خیر به از برم بر خیز ای نادان عشق به هر چه با و باو
 سن سر داده ام به در ره سلطان عالیشان عشق به عشق نرو و از ولم تا زندگی نیست
 جز مرون و گرد در مان عشق به شربت دیدار باید غیر ازین به داروی نخورند بیلر ان
 عشق به هر که از سوز و درون آبه کشد به گویش از نو گرفتار ان عشق به فارغم کرده است
 از ناموس و تنگ به هست بر سن اینقدر احسان عشق به کیفیت محرم با که گویم حال
 باد شاه به و قتم از فیضان عشق به تا بکی طال اللسان باشی تراب به لب
 تن بزین اسے جان عشق به غرض در عشق هزاره با سخن است و هزاران سخن از
 برآمده اند برای خاطر تعزیر این قدر گفته شد مع و خانه اگر کس است یک حرف پس
 زیاد و زیاد حق تعالی همه را عشق خود نصیب کند تا بداند که معشوق و عشق و عاشق
 هر سه کیفیت اینها سه چون وصل درنگند بجز ان چه کار و او به درین مقام معرفت
 چند اشعار از مثنوی حضرت شاه مجاهد رقدس سره که در شورش عشق و غلبه حاکم
 بر زبان شریف گذشته بود نوشته میشود باید فهمید و عمل باید کرد مثنوی هر دو که
 عشق نروان زنده شد به از حیات مثنوی پانده شد به از حیات مثنوی گویو
 از وخت معرفت بان بر خوری به رو و وخت معرفت در دل نشان به تا مگر یابی ز
 از بی نشان به بی نشان را کس نیابد از فصوص به هم نیابد از فتوحات و فصوص
 عمر اضاغ کمن در گفتگو به گفتگو چون پرده ها سے تو بتو به پرده های تو بتو در دم بسو

بدینی روی آن فیروزہ روز چہ ہر کہ روی یار و دنیا ندیدہ ہم نہ بنید او بعقبی ہی مرید
 مدکن تا تو سچم دل عیان بد روی یار خویش بنی در جهان بہ تا بہ بینی یار را ہر سو عیان
 دل و لیل بے اشارت بے بیان ہد اینمہ علم ز تعلیم حق استہ ہد نے ز جد و جہد نے از
 بقی حق است بہ جد و جہد م بود بہ روی یار ہد نے ز بہر علم رسمی گوش دار ہد علم سعی رہن
 ہر سالک است ہد این عقیدہ حنبلی ہم مالک است بہ ہر کہ او در بند قافل شد بہ چو فرعون
 فرق اندر نیل شد بہ کیست فرعون آنکہ او خود را بدید بہ کیست موسی آنکہ از خود دور ہد
 بند وین مشکل تر از بند حدید ہد اسی خدا برہان ازین قید شدید بہ دیدہ یعقوب با بند روی
 خویش را قربان کند بر بومی او بہ گریہ و فریاد کن یعقوب وار بہ تا بتو بومی رسد از ہر پارہ
 بومی یوسف سر بہ یعقوب بود بہ زان بصر دروید ہائیش بر فرو و ہد یوسف کنعان نہان
 در چاہ ول بہ تو ہی جوئی در او آب و گل بہ جان فدائی یار کن در ہر قدم بہ تا بتو کرد
 عیان سر قدم بہ چون سنجش آمدہ این بحر جان بہ صد ہزاران موج گشتہ زو عیان ہد
 ماومن پیدا شدہ زان موجا ہد بل از و پیدا شدہ صد موجا ہد موجا ہائیش عین بود
 غیر شد بہ از یکے مسجد دیگر و پر شد بہ بحر جان محفوظ از امواج بود بہ پاک تر از مال
 ملک و تاج بود ہد از سر دیوانگی گویم سخن بہ زان نغمہ در جان کس حرف من بہ
 گاہ حرف نیست باشد کہ بلند بہ صد زبان بہتر بنزد ہوشمند بہ بیخ زد چہ نہان چہ عیان
 نیست عاقل بکدی از سر جان بہ سر جان بر ہر کس کشتوں نیست بہ کشف او بہ بیخ شی
 موقوف نیست بہ جملہ عالم در حجاب اندر حجاب چہ ورنہ دلہا ہرست از آفتاب بہ
 ہر کہ نفس خویش را شناختہ بہ غیر را از دیدہ ہا انداختہ بہ غیر چون از دیدہ ہا بیرون
 ہم درون وہم بیرون بیچون شود بہ کس سچم سر ندیدہ سر حق بہ کس نشد نہ
 اوراق سبق بہ صد کتاب و صد ورق و زنا کن بہ سینہ را از حشر با اولیائے
 ہم گل و گلزار وہم بوئے تویی بہ رخت بیرون کن ازین ہا کہ اولی بہ ہر کیے را

لمتمس چون قندشده به آدمی همچون کس در بند شد به هست انسان بجز نور فو اهنن
 گر چه گشته چون سب و ورقیدن بد قید تن گشته بسومر بحر را بد قید تن کرده نمومر بحر را بد
 گر بیند از و همای سایه به شاه کرد و مفلس بے ایه به اسے درینا اسے درینا اسے درینا
 هست نور رشید نهان در زیر مہنغ به انتہی سرمد گویدر باعنی سرمد غم عشق بوالموس
 ندہند به سوز دل پروانہ کس اندہند به عمرے باید کہ بار آید بکنار بہ اینج ولت
 ہمہ کس را ندہند بہ باعنی سرمد غم عشق را بشاوی ندہی بہ دروسے اگر ت رسد مناوی
 صد بار اگر شو و صراوت حاصل بہ ز نہار ز دوست نامرادی ندہی بہ باعنی سرمد غم عشق را بسا
 ندہم بہ دل بر نکتم ز دوست تا جان ندہم بہ آن دوست کہ باو کار و او یار است بہ این درو
 بعد ہزار و رمان ندہم بہ باعنی سرمد کہ ز جام عشق مستش کردہ بہ بالا بروند باز ششش کردہ
 سینخواست خدا پرستی ہیشیاری بہ مستش کردہ بت پرستش کردہ بہ باعنی سرمد درو
 شکستی کردی بہ ایمان بہ فدای چشم مستی کردی بہ عمر یکہ با آیات و حدیثات گذشتہ
 رفتی و نثار بت پرستی کردی بہ —

مطلب شصتیم در بیان مصطلحات صوفیہ کہ در کلام نظم و نثر ایشان مستعمل
 است آنرا بہ تفصیل بیان میکنم مرغان چمن بہر صبا حی بہ آخواند ترا با صلا
 بدانکہ اصطلاح آنرا گویند کہ بزرگان علوم خود را بزبان غریب بیان کنند تا غیرے کہ در محضر
 ایشان باشد نفہد اما کتاب ایشان بہ بیند نفہد پس مصطلحات این طائفہ بدو قسم است یکی در
 یعنی غریبات و ثنویات دوم در کتب شرورسیہ لہذا شروع از الفاظیکہ در نظم است کردہ شود
 بعدہ از نثر گفته خواهد شد بدانکہ الفاظ اصطلاحات ثنوی کلشن و از اینست چشم مراد ازان اظ
 حق باشد با عیان کہ بیماری مجوران مستی و اصلان از دوست لب مراد ازان نفس حمانی
 کہ نیمی را بصورت ہستی میناید چنان ارواح مجرورہ را گویند غمزہ جذبہ را گویند بوسہ افانہ
 و وجود را گویند خواب و مستی ہستی مجازی را گویند زلف سلسلہ اسکان را گویند کہ اول

عقل کل و آخر آن انسان است سر زلفت انسان کامل ریح ذات حق را گویند خط عالم روح را
 رخسار حقیقت جامعه را که فاستخا کتاب است حال غیب هویت و وحدت و دل انسان کامل را
 گویند شراب دوستی را گویند که از خلوت محبوب پیدا شود و هم تجلی ذاتی را شمع نور عرفان
 و هم نور الهی را گویند شاید محبوب حقیقی را گویند که بر تبه بلوه کرده جام حقیقت جامعیه می نفس
 رحمانی را گویند خرابانی خلاصی از تعیین و مقام محو و فنا باشد حدیث او واقعاً آنچه که مرید
 بر شیخ عرض کند شطح آنچه در غلبه احوال واقع میشود و سیاهی سواد الوجه فی الدارین باشد
 و لوق تعیین را گویند است انسان کامل را اسلام مجازی که ممکن و واجب با هم غیر و اندر زار
 عبادت و طاعت را گویند ترسالی نجرید از رسوم و عادات باشد پدر عقول ثلثی را گویند
 بت ترسای سچمه حقیقت محمدی را گویند سیم رخ عقل کل را گویند کوه قاف حقیقتان
 را گویند چابلسان شهریت در عالم مثال مطلق جا بلقا مثال مقید را گویند قد امتداد
 حضرت الهیت که بر زنج و جوب و امکان است بدانکه این الفاظ در گلشن راز واقع اند و در اینجا
 همین معنی مراد و از ندگو این الفاظ در کلام دیگر واقع باشد و اینجا معنی دیگر مقصود باشد الفاظ
 مصطلحات حافظ شیرازی باین معنی که مرقوم میشود باید دانست ساقی مراد از مرشد محبوب
 حقیقی باشد که پرورنده و رون عارفان کامل است شراب مراد از معرفت و محبت حق که توت
 دل سالکان فانی است پیر معان و معنی مراد از مرشد عالم معنی و روحانی که از صفات ذمیه
 و نفس اماره تغیر و تبدیل یافته و متصف بعففات ممیده شده باشد و ارادت نبی از عالم
 لایبی بر دل او وارد گردد و میخانه و بتخانه مراد از باطن عارف کامل و نیز از عالم جبروت
 تجلیات مراد از عشق حقیقی باشد که در دل عارف هنوارش بتابد کلیسا و کنش است
 از عالم تعیین و شهود معرفت باشد جام مراد از دل عارف که در مشاهد غیبی بطهور آید
 مراد از مردی که از لواحق دنیا گذشته باشد و بشوق حقیقی ناظر و برنج و محنت و مشق و محاربه
 محتسب مراد از متشرع ظاهری آب مراد از فیض که بهار فانی بیه سد مطرب مراد از

سالک روحانی که ترانه توحیدی سراید صیبا و مراد از غفلت باطنی که باو ام معرفت و نماید
 عجب مراد از وصال محبوب حقیقی که فرست عارفان است بهمار مراد از ذوق و شوق سالکان
 روحانی است خزان مراد از بومی معرفت که بعارفان مبتدی رونموده باشد گل مراد از
 لذت معرفت که باو صبا بحکم الهی عطر بیزی میکند بلبل مراد از عارف ربانی که در ام بگردد
 حق شاغل است و از نفس اماره فارغ البال صبا مراد از مژده گو و سیانجی که میان عاشق
 و معشوق باشد نیز مراد از حیرت علی السلام رقیب مراد از نفس اماره و حواس خمسہ ظاہری
 و باطنی و وصال مراد از آنکه روح صفت شده در مقامی رسیده باشد که میان او و حقیقت
 حجابی نباشد فراق مراد از محنت که بنهایت رسیده باشد و مراد از رسیده باشد در آن مراد
 از محبت و معرفت حق در دل عارفان که علی الدوام است کبر و کفر مراد از عالم لاهوت و
 ملکوت زمار علامت یک رنگی شدن دروین و یقین و م مراد از ذوقی که بدل عارف
 حاصل شود مست و شید امراد از اهل جد به و تارک الدنیا قلاش و رند عبارت
 از قاطع الالایش دنیا شمع و کرمه عبارت از پرتو انوار معرفت که در دل سالک ظهور
 ینماید معشوق مراد از ذات الهی است که پرتو بخش معرفت است زلف عبارت
 از جذبہ الهی است رومی عبارت از وجه حق است رخساره عبارت از وحدت
 است و بیان عبارت از سر الهی خط عبارت از بزخ کبر است که در میان
 صفات واقع شده باشد حال عبارت از صفات و لطف رب الودود است زخم زبان
 و غیب نیز عبارت از لطف است اما قمر آمیز که سالک را از چاه نورانی در چاه ظلمانی
 اندازد و قامت عبارت از جمعیت وجود عارف فانی است میان عبارت از
 بزخ صغری است چشم و مترگان عبارت از بعیرت ازلی است فیض عبارت
 از جذبہ باطنی است عارف عبارت از سرایت ربی بعین ربی است شیراز
 مراد از عالم جبروت و لاهوت است حافظ تخلص است انتی این مصطلحات و مفردات

کور و یوان وی ازین الفاظ استعاره باین معنی میکنند دیگر از مصطلحات شیخ فریدالدین
 رومی و فخرالدین عراقی و مغربی و شاه شرف الدین بوعلی قلندر و مولوی رومی و غیره
 شته میشود عشق ذات حق را گویند و آنرا عالم لاهوت نیز می نامند معشوق
 ذات حق را گویند و آنرا عالم جبروت و وحدت و تعین اول و برزخ الکبری و مکتب
 ح اعظم و حقیقت محمدی نیز نامند عاشق اسماء حق را گویند و آنرا واحدیت و مرتبه اول
 بی ثانی و عالم شهادت و منشاء کثرت و عالم ملکوت و عالم ماسوا و عالم معانی نیز
 شمارند شاید حق را گویند باعتبار ظهور زیرا که حق بصورت اشیا ظاهر است قدر
 است از امتداد حضرت الهی است که برزخ و جویب و امکان است از لفظ اشارت
 علی جلالی که در صور جسمانی و صفات و قهر جا دارد و آن حجاب رومی و وحدت است
 مشکلات حقائق طریقت که پیچ در پیچ باشد ابر و کنایت از حجاب ربوبیت و
 بودیت است یعنی اسماء الله و آنرا حاجب ازان گویند و مراد ازان مرتبه صفات
 است که حجاب ذات باشد و اشاره بقاب تو سین نیز تواند شد چشم اشارت بشهود
 مراعیان را و آن شهود است که معبر بصفت بصری میگردد و هر چه حجاب سالک است
 و دیده و تقصیر در اعمال سر او جبراً بکلم الهی رومی عبارت از لطف انوار ایمان مؤمنان
 حجاب از جمال خط اشارت است بحقیقت محمدی صلی الله علیه و سلم که شامل انفا و طمنا
 باشد و مراد از عالم ارواح حال کنایت از لفظ وحدت باشد که مبدء و منتها کثرت
 است لب اشاره است از قبض و بسط نوازش فرمودن عاشق لب بضم عقل نموده
 نور قدس و بان آن رخصی را گویند که در ادراک هیچ مدرکے نباید بوسه تلمذ روح
 است یا جسم که تن مرکوب روح آمده است کنار دریا فتن اسرار توحید و دوام
 را گویند غمزه خوف و رجا را گویند تا از قوت و اذن معشوق است عاشق را
 لطف پرورش و اذن معشوق است مرعاشق را بطریق موافقت عشوه علی ملل را گویند

و حاصل وحدت حقیقی را گویند که واسطه میان ظهور و بطون است و نیز فنا شدن در شام
 که یکدم سیری از آن رواندار و فراق غیب گویند از تمام صورت و مدن سالک از طرف
 که عالم بطون باشد بدین عالم فراق اوست و باز به عالم بطون رجوع نمودن وصال و آن
 است جلالت احتجاب حق از اعیان که بحقیقت پناهی اوست کسی او را نمی شناسد سوانی او
 و او را کماهی نداند از جلالت اهل صفات هفت قمار سی مراد و از جمال تجلی حق است بود
 حق برای حق مهر محبتی که باصل خود بود با وجود آگاهی از بافتش و تصور محبت و در
 بیعلاقه مراد خود با حق تعالی و در وقت مستی شدید با عشق است مرعاشق را که بالکلیه از خود
 محو گردیده باشد میل رجوع باصل خود با شعور و آگاهی را گویند نه مثل جمادات و نباتات
 رجوع طبیعی را که بے اختیار باصل خود مایل است عشرت لذت که سالک را با حق تعالی
 باشعور باشد تجلی شعور و کس ظهور وجود است که سخی با سم نور باشد و آن ظهور حق است
 بصورت اسرار کوان و اکوان صورت اسرار الله تعالی اند و آن ظهور نفس الرحمان است
 مشابه کننده ذات و صفات و اسرار الهی را گویند و حاصل آنکه از خود رسته و محو مخلوقان
 اند گردیده باشد صوفی آن باشد که باشد و بجاوه شریعت قدم بر قدم رسول علیه
 گردیده از غیر خدا خود را نکند و قلندر آنکه تجرید و تفرید بحال دارد و در تخریب عادت و عبادت
 کوشش مطلق آنگاه در کتم عبادت محفوظ باشد رتد آنکه شراب نیستی می فروشد و نقد نیستی
 می ستاند زیرا که خشک جاهل و بی معنی و ریاکار را گویند شیخ انسان کامل در شریعت
 گویند بطالب آنکه فانی در طالب مولی باشد نه با پید بهشت سالک آنکه در سلوک از قیام
 باطلات رو یعنی از ممکن بواجب پروانه و مجذوب آنکه در قلم سگرو فنا باشد چونکه در مقام
 جمع الجمع و بقای بقا نرسیده است اقتدار انشاید عالم مطلع ذات و صفات و اسرار الهی
 گویند فقر عبارت از فنا فی الله است پس فقیر آنست که هیچ چیز محتاج نباشد رنگ
 یا صورت یا آنکه در بگذرد از مشق است خراب است عبارت از منظر فدائی است که

در اینجا از تجلی قمار می میگردد و نیز عزت خانه پیر را گویند پیر خرابات آن مرشد کامل
 است که افعال و صفات اشیا را محو افعال و صفات الهی داند مستحق مظهر تجلی جمالی را گویند
 و نیز آستانه پیر را حمار مقام تلویح سالک است و ظاهر شدن پیرده های کثرت بر روی برکت
 است شراب عشق را گویند شمع پرتو انوار الهی بر دل سالک است که عرفان باشد
 صستی عبارت از حیرت در مشاهد جمال مشوق میخانه خالق پیر را گویند همه سالک کامل
 که توجه جمیع موجودات بالطبع خواه باروت و اختیار باوست ترسایچه آن کامل باشد که در
 ولادت معنوی نسبت کامل بجای دیگر متعصب ترسای و تجرد و انقطاع بوده باشد کافر
 اگر را گویند که از مرتبه صفات و اسماء و افعال در گذشت باشد و حق را به تعینات و تکلیفات
 می پوشد بیت عبارت از مظهر مستحق مطلق است که آن حق باشد زماره کنایت از عقد خدمت
 طاعت محبوب حقیقی باشد و نیز اشاره از زلف است تا قوس عبارت از انبیا است که
 سوی توبه و انابت خواند و آن جذب از بیذات الهی باشد پیاله کنایت از چشم است
 بکایه زره از زورات عارف را پیاله شراب معرفت است حجاب صفات ذمیه است
 ساقی پیر کامل مطرب پیر کامل را گویند فی مولو می جامی فرمود که نه را بو اصلان حق
 که از خود تهی گشته اند مناسبت تمام است و میتوان بود که مراد از نه قلم باشد و از قلم بطریق
 مجاز و استعاره انسانے کامل خواسته شود یا همین قلم کتابت و این بر سه نسبت و در مرتبه
 تسلیم پیش نفس نامی دوست کاتب گردد هم گردد و برین تشبیهات نمود سوال را کرده اند
 و جواب مانوشته اند و خواجہ حسین خوارزمی نے رالبقام وجود محمدی کو واسطہ طور سے مکتوب
 وراطہ تعلیم جمیع علوم است تفسیر کرده و بعضی نے سے را کنایت از ویش معانی
 حال میکنند التمی و حضرت شاه فتح قلندر قدس سر و فرموده اند که انان
 انبیاست علیہ السلام چنانکه آواز نے در حقیقت آواز نامی است تمیز بین بل افعال اقوال
 و حرکات و سکانات آن سرور از حق بودند از خود در شرح شورش از سنه چون حکایت

میکند خوب نوشته اند انتہی و در کتاب مقصود الطالین این مصطلحات را بشرح و بسط
 تمام نوشته است اجمالاً چند الفاظ را از ان نقل برداشته اینجا منویسم ساقی و قسم
 یکی بواسطه و یکے بواسطه بواسطه ذات حق باشد چنانچه در سفیر بہم شراباً بطور مذکور
 است و دوم بواسطه انبیا و اولیا و ملائکہ وغیرہ باشد و مراد از شراب محبت است و ظهور
 امران بے شرکت غیر پس مراد از شراب ظهور فیض الہی است کہ بر دلہا صدیقان
 وارد است و ساقی بواسطہ شیخ ہدی است کہ فیض عالم ملکوت و جبروت و لاهوت بدل
 مردان بواسطہ وسے میرسد و خراباتی و خرابات بدانکہ خراباتی عبارت از خرابے
 اوصاف نفسانی و عادات حیوانی و خرابات ناموس و ننگ است و میر و کلیسہ
 عبارت از عالم اطلاق کہ عالم روحانی است زمار و ناقوس و نام و ناموس زمار
 دو نوع است زمار مذموم و زمار محمود پس محمود در عبادت و عبودیت است و مذموم
 در تعلق بدنی و نفس است و ناقوس عبارت از انبیاہ است کہ بسوی توبہ و انابت
 و زہد خوانند و نام و ناموس عبارت از شہرت و جاہ و ہوس نیکنامی وغیرہ است قلندری
 و سلا منٹی عبارت از تجرید کونین و تفرید از دین باشد ترسایچہ و تنجانہ جائزہ بانہ
 و حالت روحانی را خوانند بہت غیر حق را گویند و شاید ہم اورا گویند زلف عبارت از
 ظلمت کفرست عارض و جمال و رومی و خد عبارت از کشف انوار ایمان است
 شگاہ و زورہ عبارت از توجہ باطن الی اللہ است و اعراض از ماسوی محراب و قبلہ
 مراد از ہر مطلوب و مقصود است کہ دل بدان متوجہ باشد انتہی از مقصود الطالین بیان حق
 انسان کامل را گویند کہ متحقق بود بظہریت اسم مشکلم لطیفہ النسانیہ دل را گویند و در
 بقیبت منزل روح است ہوا میل نفس است بسوی اسفل ایضاً بیان مصطلحات
 صوفیہ کہ در تحقیقات حضرت خواجہ محمد یار ساست اینست کہ انجہ در بعضی
 اصطلاح صوفیہ آمدہ است کہ پنجانہ و میکہ و ششرا پنجانہ مراد ازینہا باطن عارف است

کامل باشد که دران باطن ذوق و شوق و معارف الهی بسیار باشد و ترس امر و روحانی با
 ویند که صفات ذمیمه و نفس اماره وی متبدل شده باشد و صفات حمیده مومنین
 گردیده ترس آنچه وارد غیبی را گویند که بر دل سالک فرو آید بت تجلی شاهد غیبی را
 گویند که بر صفتی ماورای صفتی دیگر بر دل سالک ظاهر شود و پیر و خرابیات عالم معنی
 و باطن عارف کامل را گویند که بر و کافر سچی بگزینی در عالم وحدت باشد که تمام روی از
 ماسومی بر تافته باشد و در سواد نیستی جا گرفته می شود که بود که از دل سالک بر آید و او را
 خود شوق گرداند سانسو و بتجانم چیز را گویند که در و س مشاهد انوار غیبی کنند و او را
 معانی نه بار بگزینی و کجاستی سالک باشد و در راه دین و متابعت راه یقین یار و دل را
 عالم شود را گویند محبوب و صمیم حقیقت روی را گویند و در ظهور تجلی صورت صفاتی
 عجزه و بوسه فیض و جذب باطن را گویند که نسبت بسالک واقع شود چشم و ابرو جمال
 الهام غیبی باشد که بر دل سالک واقع شود قلاش و قلندر اهل ترک و تجرید را
 گویند که از مقام لذت نفسانی گذشته باشند مست و شهید اهل جذب و شوق را گویند
 ناره و ماده فروش پیران مرشد را گویند ساقی و مطرب فیض رسانندگان را گویند
 کنندگان را گویند که بگشت و رموز و بیان حقائق و لهامی عارفان را سمور و از پیران
 و پیر خرابیات کاملان را گویند مثلاً اگر گویند سب بر کو خرابیات نشدنی است
 زیرا که خرابیات اصول دین است به مراد ازین خرابیات خراب شدن صفات بشریت
 باشد و فانی شدن وجود جسمانی و روحانی در انوار نور ذات که اصول دین را برای این
 ابدانی است که تا این خرابی دست ندهد حقیقت دین ظاهر نشود و آنچه در گوهر می بینان
 کرده اند برین خرابیاتی پیدا شود انگاه آدمی بحقیقت نور وینا شود و شرح آن در
 و لائق بر فهم نباشد و گویی که این معنی ندانند حدیث زلف و نعل و علم شنوندگان
 انکار کنند و از احوال ایشان بخبر شوند و ندانند که عالم معانی لطیف است و وجود روحانی

ما و ام که از صورت مجر باشد باوراک بصری راه بان نخلان بر لبین سبب استغنائی معانی
 پر معنی را صورت خاص باید که برو قائم باشد و مفهوم شود صورت مثال غیبی در عالم کونی
 ازین قبیل و ان پس از نسبت غار نخلان بر معنی بصورتی که باز نموده اند و از هر سو که
 معنی خاص خواستند برین طریق مثلک محبوب گویند مرا حضرت حق باشد و وقتیکه مستغنی
 دارند او را از دوستی مطلقا سبب قیدی طلب جسمانی حق را گویند عام تر از آنکه دوست
 دارند بیشتر از راه عبودیت و عبودیت عاشق شیفه جمال جمال الهی را گویند پس از
 طلب بد معشوق حق را گویند بعد از طلب و سبحانه سجد تمام از ان روی که مستغنی و
 وی است و پس حسن جمعیت کمالات را گویند در یک ذات و آن جز حق را نباشد جمال
 اظهار کمال معشوق است جهت ترغیب طلب عاشق بجلال الہما کمال استغنائی
 معشوق است از عشق عاشق و آن دلیل نفسی وجود و غور عاشق بود و اظهار جمال
 ظاهر معشوق است چنانکه عاشق را یقین حاصل شود که او است شکل و بود و
 حق را گویند لطف تربیت معشوق بود مر عاشق را بر فوق و مواسا تا قوت تاب آن
 جمال و اجمال حاصل آید ملاحظت ہی نہایتی کمال الہی را گویند کہ ہمچس بران نرسد
 حلاوت ظہور انوار را گویند کہ از راه مشاہدہ حاصل آید مجرد از مادہ شوخی کثرت التفات
 گویند با ظہار صور افعال شنگی لوسع و طول الع انوار است در مادہ شامل امتزاج جمالیات
 و جلالیات را گویند شیوہ ترک جذب را گویند در بعضی احوال کہ گاہ بود و گاہ نبود مگر غور و اوان
 معشوق را گویند مر عاشق را گاہ بطریق لطف و گاہ بطریق قہر تابی بقناع معنی عاشق مر اورانظاہ
 شود تا یقین کرد مر اورا کہ حق را ہم بحق توان شناخت ویافت و اورا سبحانہ ہم باو توان بد
 قریب استدراج الہی را گویند و فاعنایت ازلی را گویند کہ بواسطہ عمل خیر و جفا پوشانیدن
 دل سالک را گویند از معارف و مشاہدات کہ اورا بر آہتا تربیت کردہ اند چور بازداشتن لک
 بود از سپرد عروج قوت خدای عاشق بود از دریافت جمال قدم کہ اورا کہ ہمچس بران

محیط نشود چشم ظهور صفات تهر را گویند و همچنین کینه صفات تهر را گویند چنانکه اشکانی
گویند صحیح قبول اشکانی عبادات را گویند پرده مولی را گویند که میان عاشق و معشوق بود و از
لو از هم طریق نه از جهت عاشق و نه از جهت معشوق حجاب مولی را گویند که عاشق را از معشوق
بازدارد و بتو عی از معامله عاشق نقاب مولی را گویند که عاشق را از معشوق بازدارد و حکم را
معشوق که عاشق را بر استعدا و تملی دست نداده سلطانی بر این اعمال و احوال را گویند
بر عاشق چنانکه حکم و ادوات آبی بود امیری الاوت خود را جاری کردن بود بر سالک
تو ایاتی صفت فاعلی مختاری بود تو نامری جمع صفات کمال بود با وجود قدرت بر اطهار
هر صفت تواری می احاطت و استیلا می آبی را گویند یا فتن اتیان او امر آبی را گویند که
جذب آبی را گویند که سالک مجاهده و رنج بسیار پیش و کشاد نمی یابد ناگاه جذب آبی و در
و او را بمقصود رساند غارت جذب آبی را گویند که بواسطه بدل رسد که بر سلوک اعمال
مقدم باشد و سالک مقهور آن بود و اگر چه او را اعمال بر او جاری باشد تا راجح سلب اعتبار
سالک را گویند در جمیع احوال و اعمال ظاهری و باطنی آشنائی تعلق رقیقه ربوبیت بود که
با همه مخلوقات پیوسته است چون تعلق خالقیت بمخلوقیت بیگانه ای استغنائی عالم الوهیت
گویند چیز و هیچ وجه مقتضی است و هیچ چیز مشابهت و مماثلت ندارد و یا صفت نصیب
گویند که ضروری کافه موجودات است و هیچ قسم و نفع تر ازین است نیست مر سالک را
از صفت رسانی را گویند که عموم شمول دارد نسبت همه موجودات مهربان صفت
را گویند و ادر صفت باسطی را گویند و لکشامی صفت فتامی را گویند و جلال
صفت قیومی را گویند که قیام همه موجودات با او است که اگر آن رقیقه پیوسته
نباشد هیچ چیز وجود بقایائی جهان نسزد صفت تبار را گویند
ابدی گردد که فنا راه نبود و دوستی سبوح مبین است که
سالک قد استیلا و استوار می آبی را گویند و است سبوح مبین است که

که هیچکس را بجز انقدری سبحانه آن سزاوار می نیست زلفت غیب هویت را گویند که کسی را
 بدو راه نیست موی ظاهر هویت را گویند یعنی وجود را چه همه کس با معرفت وجود علم حاصل است
 کیسو طریق طلب را گویند عالم هویت که جعل الهیین از دست ختم زلفت اسرار الهی را گویند
 پیچ زلفت اشکال الهی را گویند که کسی را بوسی را و نبود چشم صفت بصری الهی را گویند دیده
 اطلالی الهی را گویند بر جمیع احوال سالک از خیر و شر چشم مست شکر الهی را گویند بر تقدیر
 که از سالک در وجود آید چشم بر خمار شکر کردن سالک راست از سالک لیکن کشف آن احوال
 خود اهل کمال ظاهر است خراب انس بود با حق سبحانه و تعالی و سرور دل و روان عیش
مدام سرور است با حق سبحانه تعالی شکر با خام عیش مزوج را گویند که مقارن
عبودیت بود شکر با پخته عیش مروت را گویند بحر و از اعتبار عبودیت شکر سبحانه
عالم ملکوت را گویند بتجانه عالم لاهوت را گویند مسکوره قدم مناجات را گویند خمخانه عالم
تجلیات را گویند که عالم قلب است ساقی صوره مثالیه جمالیه را گویند که از دیدن آن سالک
خمار حق پیدا شود و قلس وقت را گویند جام احوال را گویند صراحی مقلم را گویند خمر موهبت
گویند جرعه اسرار مقامات را گویند که در سالک پوشیده مانده بود مست خراب
مستغرق عاشق بود و در عشق محبوب خراب است غرقی عالم بشریت بود شمع نور اندر را گویند
شاید تجلی را گویند نقل کشف معانی را گویند که با سبب پرورش دل را گویند در تجلیات موری
روز تابع انوار را گویند شب عالم غمی را گویند عالم حیرت را نیز گویند و این عالم خطی است
مستد میان عالم خلق و عالم ربوبیت شبیه تقدر الهی سالک را گویند در عین استلذک
بوجود حق شب یلدر انبایات انوار را گویند که سواد اعظم است عید مقلم جمع را گویند
نور و نور مقام فقر را گویند کفر ظلمت عالم فقر را گویند ترسانی قایل معالک را گویند و بر
عالم نفسانی را گویند کلیسا عالم جوانی را گویند جلیسا عالم طبعی را گویند ناموس باو کرد
مقام فقر را گویند بیت مشهور و مطلوب است را گویند ناز کشتن از چیز ناقص نازل را گویند

و روی آوردن بچیزے کامل و عالی ایمان مقدار دانش را گویند بحضرت حق سبحانه و تعالی
 اسلام متابعت را گویند بانبیا علیہم السلام دین اعتقادے را گویند کہ از عالم تفرقه
 بر بر کرده بود نہ کوۃ ترک ایشار را گویند کعبہ مقام وصلت را گویند حج سلوک الی اللہ را گویند
 بیابان و قانع طریق را گویند بطامات معارفے را گویند کہ در آوان سلوک بر زبان
 سالک گذر کند ابر حجابے را گویند کہ مانع سبب وصول باشد باران نزول رحمت را
 گویند سیرم باد و عنایت را گویند بومی علاقہ دل را گویند بعالم حقیقت در مقام مبع
 دل و اکنون در حالت تفرقه افتاد و مطرب آگاہ کنندہ از عالم ربانی نامی پیام محبوب
 را گویند و ف طلب مشوق را گویند ترانہ آئین محبوب و محبت را گویند سماع
 مجلس انس را گویند چشم ترک سیر مراتب عالیہ بود کہ اہل کمال آنرا ایمان دارند
 و جز خدای را سبحانہ بران اطلاع نباشد و می مرآت تجلیات را گویند از سعانی
 نور سے و صور سے و تجلی بروق منتہی گرد و وہو البقار مع اللہ سبحانہ یا مری
 تجلیات صوری را گویند کہ سالک را بر کیفیت آن اطلاع واقع میشود و رخ تجلیاتی را
 گویند کہ در مادہ بود و حجرہ گلگون تجلیات را گویند کہ در غیر مادہ بود و در خواب یا در
 حالت بخودی حالت سیاہ عالم مستی را گویند خط سیاہ عالم غیب را گویند خط سبز
 عالم برزخ را گویند لب کلام معشوق را گویند لب لعل بطون کلام معشوق را گویند
 لب شکرین کلام منزل را گویند کہ انبیا را بواسطہ ملک حاصل است و اولیا را بحقیقہ
 باطن حاصل است لب شیرین کلام پو اسطہ را گویند وہان کو چاک صفت شکرینی را
 گویند سخن اشارت و آشنائی را گویند بعالم غیب سخن شیرین اشارت الہی را گویند
 بانبیا بواسطہ وحی و اولیا بواسطہ الامام سید زینح مشاہدہ را گویند کہ از مطالب اشارت
 بنا گوش و قیظہ محبوب را گویند دست صفت قدرت را گویند ہاتھ صفت
 گویند ساعد صفت فوت را گویند انگشت صفت اعانت گویند ہلام درود و مہرت را

گویند پیام و امر و نواهی را گویند و صلال مقام وحدت را گویند و فراق غیب را گویند
از مقام وحدت بهجران التفات بغیر را گویند کلیه احزان بهجران محبوب را گویند و عکس
مقام مستوران را گویند محنت بیخ معشوق را گویند که از عاشق در راه عشق بنیند میسر
مقام شهو در گویند جوگان مقادیر احکام نسبت بعاشق را گویند ناله مناجات عاشق
گویند معشوق زندگی قبول قبول محبوبی گویند بهوشی مقام طمس گویند که محو صفات است
و یوانگی مغلوبی عاشق را گویند بندگی مقام تکلیف را گویند از او می مقام محو ذات عاشق
گویند در باب تقلید ذات فقیری عدم اختیار را گویند سعادت خواندن ازلی را گویند
شقاوت را ندن ازلی را گویند نزدیکی شعور معارف ذات و اسماء و صفات افعال
یا کمالاتی وجه خاص را گویند حضور مقام وحدت را گویند گرمی حرارت محبت را گویند
نفس فارغ را گویند خواب فنا فی اختیار می را گویند در افعال بشریت بیداری عالم
گویند محبت عبودیت علف شهوات و آرزوهای نفس را گویند در ریاضت و مجاهدت
را گویند سیم نصفیه ظاهر و باطن را گویند گوهر معانی صفات و اسماء الهی را گویند
عارف زیرک را این جمله کفایت بود که در هر عبارت تنه لوازم معانی را چگونه رعایت باید
انتهی از کتاب تحقیقات خواجہ محمد پارسا قدس سره هر چند این الفاظ سابق هم نوشته اند
لیکن اینجا تفصیل تمام است گو مکرر الفاظ و معانی شده باشد اما تلخ نباید شد که مقدم
باید دانست در بیان قباب قوسین او ادنی بدانکه قباب قوسین در لغت قبضه کمان
را گویند که میان دو قوس است و در اصطلاح صوفیه عبارت قباب قوسین ایمانی است
با اعتبار تقابل میان اسماء و امر الهی که مبسوطی و اثره وجود است تقابل چنانچه ابداع و اعماد
و نزول و عروج و فاعلیت و قابلیت و آن اتحاد است سخن باقی می آید و اینست اعتباریه او ادنی
اشارت از تفاع نیز اینست اعتباری چنانکه وحدت حقیقی را در نسبت است یکی انتهای تعدد و در مقابل
تعدد باعتبار انتهای تعدد و وحدت را او ادنی خوانند و نسبت اثبات تعدد قباب قوسین گویند

بیان معنی وجود و شهود و نور بداند ذات صحت که لایق است خود را بحسب اسما و صفات مجملایافت وجود عبارت ازین نسبت است و صفات خود بخود معلوم کرد و علم عبارت ازین است و جمال خود بواسطه خود بدید نور این را گویند چون خود معلوم میشود گشت شهود عبارت ازین است یا بر خود تجلی کردن اشارت بنور است و خود را یافتن عبارت بوجود و حضور با خودی خود بودن شهود و این همه را معلوم کردن علم است این عبارت صلاحیت ذات اندوز بیان حقیقت روح بدانکه روح اعظم که در حقیقت روح انسانی است منظر ذات الهی بحیثیت ربوبیت و لذا محققان گفته اند لایق ان یومع حولها کما ولا ان یروم و صلها را ایم الدار حول حیا لها بشار و الطالب نور جمالها تقید بالاستقامت کنها الا الله و چنانچه آنرا در عالم کبیر منظار و اسما است چون عقل و قلم و نور و غیره که روح محفوظ و غیره همچنین در عالم صغیر انسانی نیز اورا اسما می است چون سر و قفس و روح و قلب و کلمه دروغ و فواد و صدر و عقل و نفس چنانچه حق تعالی فرمود فانه لعلم السر انی و قل الروح من امر ربی و ان فی ذلک لذکری لمن کان له قلب او اتقی السمع و یؤشیر یدیکه من الله و ما کذب الفواد ما رآی و االم شرح لک صدرک و نفس و ما سونها و در حدیث صحیح است ان روح القدس نفث فی ریحی ان نفسا لن تموت حتی تستکمل رزقها فاقوا الله و حملوه انی اطلب امامه از ان گویند که انوار آن جز بار باب قلوب و راسخون فی العلم بالله دیگر می را مدرک نیست و نفسی از آنکه حقیقت او بر عارفان و غیر هم منجی گشت روح از آنکه رب بدن و مصدر حیات حیه است و قلوب بر قوای نفسانیه است و قلب از ان گویند که منقلب میگردد و میان و بیگانه بجز است و در بیگانه نفس حیوانیه از وجه حق استغافه انوار کند و بر نفس حیوانیه منقبض گردد و کلمه از آنست که ظهور روی در نفس حیوانی مثل ظهور کلمه است در نفس انسانی و فواد از آنست که در بدن است و تصور انوار بر آنست و دروغ باعتبار خوف و فزع او از قهر صاعق است و عقل فوات خود و موجود خود و نفس باعتبار تدبیر بدن و تعلق آن و این نفس را سبب ظهور

افعال نباتیه نفس نباتیه گویند و بطور افعال حیوانیه نفس حیوانیه بعده با اعتبار قلبه قوای حیوانیه بر روحانیه اماره و باعتبار حسه لوامه که لایم بر افعال خود گردود و وقتیکه نور قلبیه غالب شد بر قوای حیوانیه و اطمینان یافت مظهره چون نور و اشراق او قوت گرفت و مرآت تخیلیات الهی گشت قلب نامند و هوای جمع بین البحرین پس معلوم محقق شد که یک حقیقت است که با اعتبار کلمات اسامی مختلف یافت و اکثر محققین فرموده اند که قلب جوهریت بسطار و معانی که در اسطه است در میان روح و نفس و حکما آنرا نفس ناطقه گویند و روح باطن قلب است و نفس حیوانی که بر او است پس روح در مرتبه اول است و قلب در مرتبه ثانی و نفس در مرتبه ثالث و روح در مرتبه اول است و احدیت و روح از حیثیت جوهریت و تجرد مغایر بدست و قائم بذات خود و محتاج به نسبت است و وقت قوای مختلفه و از آن جهت که بدن صورت او است و نظر کمالات و قوای او محتاج بدست و جدا نیست از بدن و ساری است در وی حلول و اشمار هر که کیفیت ظهور حق در اشیا معلوم کرد بر نسبت روح و بدن نیز مطلع شد و در حقیقت روح در اشیا جنید فرموده الروح شئی است اثره الله بعلمه و لم یطلع علیه احد من خلقه و لا یجوز العبادان علیه یا اکثرین و جوهر ابو عبد الله تساج گفت الروح جسم لطیف قائم فی کثیف و جوهر بر اینا الروح معنی شئی به الحسد و یعنی گویند الروح لیسیم لطیف طیب کیون به الحیات و النفس روح جاریه بالحرکات و الشهوات و اللذات و از ابو بکر خطیبی پرسیدند گفت الروح لم یدخل تحت ظل کن معنی نزدیک و سه آن بود که روح داخل تحت امر کن نیست و نیست آن مگر امیاجی و امیاجی صفت محی است چنانچه تخلیق و خلق صفت خالق است لهذا ما مور قبل الروح من امر ربی شد و بعضی گویند که امر او کلام او است و کلام مخلوق نیست و صحیح نیست که الروح معنی فی الجسد و مخلوق کا الجسد و بدانکه در اصطلاح این طائفه علیه عالم ارواح مخلوق است پیاده و مدت و عالم اجسام مخلوق است پیاده و مدت پس معنی قول قل الروح من امر ربی اینست که روح از عالم امر است که

موجود شده است از امر حق بیجاوم و مدت او در ساله مرات الروح آورده که آدمی را
 سه روح است یکی نباتی که در حیوان است و دوم حیوانی که بسبب آن حس و حرکت
 است درین دو روح با نبات و حیوان شش یک است اما روح ثالث که نفس ناطقه
 است این روح اضافی که حق سبحانه تعالی بخود اضافت کرده فرمود و نفخت فیهم
 من روحی درین روح با او شریک نیست و مخلوق را آدمی بدین است و عجائب غرائب
 ازین واقع است و روح حیوانی و نباتی را که از جسم متولد شد و اند بعد از فساد جان
 وجودی نیست و روح ثالث اضافی تا که بدن عنصری فاسد نشود تدبیر بدن و تصرف
 آن کند پس فساد بدن خود باقی ابدی است و عداقه او بجسم و رای نسبت دخول و خروج و
 اتصال اتصال است چنانچه سمیت حق با اشیا لذاتی حاصلی الله علیه و سلم فرمود
 من عرف نفسه فقد عرف ربه ازین نفس روح مراد است و شیخ اکبر فرمود که اهل تحقیق در
 بیان کیفیت روح دو فرقه اند یکی بر آنست که روح در اصل یکی است که آنرا روح کل گویند
 و این روح صادر اول است از ذات واجب بطریق ابداع بنا بر اختلاف اعتبارات
 اسامی مختلفه در نگاهای حقیقت محمدیش خوانند و گاهی عقل کل و قلم و غیر آن و صدور ارواح
 از آن پنجین است که هرگاه جسم انسانی تسویه یافت بر توست از آن برین جسم پیدا میشود چنانچه
 جسم سقلمه مقابل آفتاب روشن کرد و باز در وقت موت باصل خود راجع میشود که روح کل است
 و این ارواح جزئی بعد از انتقال ابدان باصل خود راجع میشوند اصلا امتیاز باقی نمی ماند
 چنانچه آب نهر با اعتبار ظروف تعدده و شعاع آفتاب با اعتبار اماکن و این تجزیه و تبیین
 اعتبار است و الا روح کل جوهر بسیط است تجزیه و تبیین را در آن راه نیست و گروه دیگر
 گویند که با ابدان منحصر در اجسام عنصریه نیافتیم بلکه این روح را در بدن است عنصریه
 اگر چه عنصری فانی شود اما مثالی فاسد نمیشود تا درین نشاء است باین تعلق دار و ابدان
 این بدن مثالی تعلق میشود الا ما شاء الله این معنی بدو ق هر دو معلوم است چنانچه

در خواب که بدن منصرفی حاصل میشود و آن بدن دیگر خود درین وقت تدبیر برود بدن می کند
 و اگر تدبیر بدن منصرفی ترک کند بدن فاسد شود و موت عبارت ازین است و کمال اولیاء
 حکم را همانست است که الشراح و انخلاع گویند که ارواح انسان تا ده روز بلکه زیاده ترک تدبیر
 بدن کرده در عالم مثال سیر میکند این را موت اختیار می گویند و بر یا صحت حاصل میشود و برین
 همانند موت انسان میشود و موت او قبل از آن تموت او متوجه این معنی است و جمعی از منافقان
 بر آنند که آدمی مثل حیوانات روح حیوانی دارد و بعد فساد و ترکیب فاسد شود بواسطه قصور علم
 خود را در جسم منصرفی منحصر و اندک اولنگ کمال انعام بل هم فعل سعادت مندانی که خود را شناخته اند
 و آنستند که خرابی بدن موجب ظهور کمالات روح است لا جرم در ریاضت کوشیده اند و
 جاهلان هم قاصده خود را در پرورش بدن فانی در آن کرده اند بیانات بیانات دیگر بواسطه
 ترکیب روح با بدن اجنبی امور که روح را قبل از آن نبود حاصل شده نفس و قلب و سر و
 و غنی و لطیفه ختمیه و هر کدام را آثار علییه است و اکابر اولیا سلوک طریق را بسیر اطوار سیر
 تعبیر کرده اند یعنی اول طهارت بدن باید که ظاهر شریعت بدان ناطق است بعد ترکیب
 بمخالفت هواهای او بعد تصفیه دل از اخلاق زمیمه چون حسد و حقد و حرص مال و جا و غیبه
 بعد تخلیه سر از یاه غیر حق و تخلیه روح یعنی مشاهد حق بیده از سر معیت آگاه میشود و در لطیفه
 خفیه حقیقت یعنی اینها تلو انتم وجه الله منكشف شود و سالک منتشی میشود و این لطیفه را با ذات
 آن نسبت است که شعاع را با آفتاب سیر الی الله تا اینجا است و سیر فی الله را نهایت نسبت
 اشئی از جمیع انقیاد بیان مراتب البیه و کونیه و تحقیق عالم مثال و احوال قطب
 و اقرا و وغیره بدانکه تعین اول که آنرا وحدت گویند محمل است این را تفصیل نسبت
 که آنرا تعین ثانی گویند ظهور کثرت نسبتی با سایر الهی درین مرتبه است و این تفصیل را نیز اجمال است
 که عین سبب است و این جمیع را نیز تفصیل است که عبارت است از عرش و کرسی و فلک البرزخ
 و فلک المنازل و جمیع صور مثالی و این را نیز اجمال است که آنرا سبع سموات و عنبر اعظم

انکار ثبات گیر و آن خاطر مخوف نمیشود و باز مخوف میشود این قسم همیشه است امر و اتم از مخوف
اثبات ازین الواح فافهم در بیان عالم ناسوت در رساله حق نماست که عالم ناسوت
عبارت از همین عالم محسوس است که بعضی آنرا عالم شهادت و عالم ملک و عالم بیداری
نامیده اند و نهایت مرتبه حضرت وجود است و کمال لذت در همین عالم است که چون
در روضه را درین عالم ناسوت طلب بهم رسد باید که در جایهای خالی تنهارفته صورت
فقیری را که معتقدش باشد یا صورت فقیری از ابا و اجداد خود را اگر دیده باشد تصور نماید
یا صورت معشوق مجازی را باین طریق که چشم بسته و متوجه بدل شده آن صورت را
بچشم دل مشاهده نماید و نیز در این فقیر دل در سه موانع است یک آن درون سینه زیر پستان
چپ بر شکل صنوبر و آنرا دل صنوبری خوانند و صورت این دل همه انسان و حیوان و در
اما معنی این خاص بنام همان است و دیگر در ام الدماغ و آنرا دل مدور و بی رنگ گویند و در
ومی آنست که هر گاه کسی بآن دل متوجه شود نظره اصل از وی نبرد و دیگر در سینه است
در میان نشسته گاه و آنرا دل نیلوفر می خوانند و توهمی که در صورت مذکور شد تعلق از دل
و آن صورت مشابهی را که درین تصور چشم دل مشاهده نماید عالم مثال نامند که در اصل عالم
ملکوت است پس هر گاه بطریق مذکور تصور پیش گیرید رفته رفته صورت تصور درست گردد
و باعث فتح عالم ملکوت شود بیان عالم ملکوت است بدانکه این عالم را عالم ارواح و عالم
و عالم لطیف و عالم خواب نامند صورت عالم ناسوت فنا پذیر است و صورت این عالم
که صورت اصلی عالم ناسوت است گاهی فانی نشود پس عالم مثال کلید عالم ملکوت است
و مثال صورت را که بعد از پوشیدن چشم دیده میشود مراد روح آن صورت است بدان
پس ظاهراً شد که ارواح مردم بهمان صورت که در عالم شهادت داشتند بے بدن موجودند
و نظر همه وقت حاضر میتوانند شد هر کس که بخواب رود خواه آگاه خواه غافل روح او چشم و گوش
و زبان جمیع حواس و قوی باطنی بوسیله حواس و قوای ظاهری لطف لطافت گرفته در

عالم ملکوت سیر کند و دل هر کس که در آنست و آنگاه می رسد به صورت طبیعت بنیاد و بشنود
و مخلوق گردد و در دل هر کس که زیر بار کثافتت و شغلست باشد صورت زشتی و احوالت کثرت
و مایب به بیند و بشنود و با آنچه در عالم است گریه است همان سیر شایده نماید و در
و حلاوت گردد و در بیان عالم چیرت بدانکه این عالم چیرت را عالم آرام و تکلیف و
عالم بی نفس خوانند و بعضی این را عالم سعاد و سعادت هم گفته اند اما غلط کرده اند و لاکل
آن هر تفصیل درین مقام نوشته بود ترکیب هر دو عالم را عالم لا یموت است بدانکه این عالم را
عالم هویت و عالم ذات و عالم سعاد و عالم طریقت و عالم حقیقت خوانند و این عالم اصل
عالم چیرت و ملکوت و ناسوت است و محض سعاد و سعادت است و عالم دیگر مثل جسم اندوز این
عالم مثل بیان و همه درین آید و از این آید و از این آید و از این آید و از این آید و از این آید
تفاوت عوام دیگر به نسبت این عالم چیرت و عوام دیگر به نسبت این عالم چیرت
و انفاذ نسبت معانی انتمی مختصر من رساله حق نمایان عالم مثال بدانکه این عالم
شایه است بچو هر جسمانی در کثافت و در آمدن و در حس و در شایه است بچو هر مجرب و عقلی
روحانی در لطافت لیکن نه مرکب است مادی و نه مجرد عقلی بلکه غیر اینهاست و از در
نسبت دارد و در فتوحات تصریح و در شرح است بی آنکه واسطه است میان ارواح
و اجسام که ارواح پیش از تعلق بدن در آن عالم بوده اند این را مثال گویند و در آنکه واسطه
است میان دنیا و آخرت که روح بعد مفارقت بدن آنجا میباشند و کم است که این
برزخ مکشوف شود و بخلاف اول که مکشوف ندهد و عوام است عوام را در خواب و خواب
را در بیداری نیز از کشف این معلوم میشود آنچه که شدنی است در عالم و کشف مویسته
قدرت نیست مگر افزوده و اقطاب را و اقطاب نفعند و در سفت اقلیم افراد از حکم و نظر
اقطاب خارج اند بدانکه تحقیق آنست که اولیا و قسم اند قسمی آنها که اقطاب را در
است بهترین ایشان قطب الاقطاب است و فروتران نیز باشد که از آن

عبدالرحمن است که دست راست است با سینه و نظر بر سینه است دست او در سینه
است که دست چپ باشد و نظر بر عروق باشد دست او در سینه است
سینه اندکی بدلا و تحت از او نیز قرار گیرد که در قلوب الا قطب اندکی
از غایت عظمت و جلال از اهل عالم چنانکه اندلس و افراد و افراد و افراد
اولی است و قطب طائف ثانی و طائفی نیز از افراد و افراد و افراد و افراد
و بر زمان فرو باشد اول سوره است اینچنین و بر سینه است و افراد و افراد
چنین نوشته اند که قطب شمالی است و قطب جنوبی است و در سینه و در سینه
و عبدالملک و نوشته که فریاد در سینه است و قطب را گویند اما با این و در سینه
که راست و چپ باشد محمد الی سینه است و قطب را گویند اما با این و در سینه
تن اند که مرایشان را اختیار و افراد خوانند و چنانکه مرایشان را گویند و در سینه
تن اند که مرایشان را اختیار و افراد خوانند و چنانکه مرایشان را گویند و در سینه
که او را قطب و نوشته که قطب را گویند اما با این و در سینه
عبدالرحمن و در شمال عبدالرحمن و در جنوب عبدالرحمن است این هر چهار مخالفت عالم
ماوراء و ابدال شرقی است و قطب است و سینه است تبدیل را سینه و در سینه
و سینه چهل اند از و ان غیب تا حکم با سلاح گاه با و بر و نقبا سینه تن اندکی
تیب اولی مرایشان راست و افراد سینه اند و سینه سینه من خاتم ایشان
خارج از و اثره قطب و اختیار سینه است افراد و سینه سینه سینه سینه
غرض تفصیل اعداد و اسامی هر کشته است که سینه سینه است سینه در اسامی سینه
کرده اند حالا آنچه شیخ محی الدین عربی نوشته است که در بیان احوال قطب
و صاحب سینه که در کلام سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
و بر زمان عبدالرحمن و عبدالرحمن سینه سینه سینه و اول قطب را سینه

حروف مقطعات حاصل میشود و در این ایزد الواق قطبیت نمیشود و مقرر نمی شود برای این عمل
پس قطب آینه حق باشد و عالم سرود آور است علم هرگز هرگز و کثیر النکاح و راغب و محب
زنان گزاردند حق طبیعت برین بشر غرض و حق و عاقبت بر جد الهی و آور است و او هم
و اقتدار و نیک را نیک بد را بد میدانند و جمال میگرداند و دست میدارد و ارواح نبرد و آید و نیک
سورست و میگذارد و در عشق و غیرت در غضب میکند برای خدا اگر صاحب مال باشد باید در
تصرف کند و ران و اگر نباشد پرتو ح باشد هر چه او را فتح شود وقت حاجت بخواند و
و حاجت خود عرض دارد و بیداران استغفار اجابت کند از خدا یتیمای و در سؤل خود بسیار
الکاح نماید در دعا و شفاعت در حق طبیعت خود بخلاف صاحب احوال که از محبت آنها
پیدا شوند اشیا و قطب منزه است از حال و ثابت است در علم نه طے ارض نماید مضمی
بر ماه و هوا و بی سبب نخورد و خرق عادت کم از دست ظاهر شود مگر گاهی که بلون است
او و گرسنه نباشد یا اختیار بلکه با خطر اگر گرسنه شود و نکاح او مثل نکاح اهل جنت باشد
نه برای نسل و نثر نکاح میداند و اکثر عارفان نمی شناسند و این از خصائص انبیاست قطب
حق سبحان تعالی و مثال بر تقوت می نشاند و حاجت همه اشیا و او را می پوشاند و در
علم بیعت او میکنند علوی و عقلی اگر میماند که آنها درین عالم و خلقت میکنند و اول بیعت
از عقل اول کند بعد نفس بعد آسمان بعد ارض است که منار حق بدان شده اند
بعد زمین بعد و هوایید بعد و دیگر سبحان همه ملا علی سوادا میکنند و جو ابراهیم
بتر که نزد آنها نباشد و این سوالها است قطب مان جزو می نشاند که اسمی است که این
سوالها معین نیستند که مگر با باشند با قطب هر شیء او یک گونه پیش آید و بعضی از آنها
که بیرون از دایره قطب اند و آنها کمالان اند و قطب بلکه از افراد بعضی از آنها
از قطب و از خصائص قطب است که او را با خود می آید و بعضی از آنها باشد که
در آن نباشد و نیکو بیرون این قطب نمیشود و دیگر

اسرار است و این خلوت از افراد عبد است بحق نه افراد حق است پس بدان و پیش و در باب
 سبب و هشتاد و سوم گفت بدانکه سبب قلب محفوظ میماند و اثره وجود تمام از کون و ف
 سبب مابین عالم غیب و شهودت و سبب او تا و بر چهار جهات و سبب ابدال اقلیم
 سبب و سبب قلب اینهمه محفوظ میماند و قطب نمیتواند که قطبیت بهر که خواهد بود یعنی
 که با اولاد خود در هشتاد و هفتم آواز و او که این میشود و مگر در ارشاد ظاهر و ارشاد باطن هر گز
 حجاب نخواهد کشد و در باب پانزدهم گفته که ابدال راقوت از اعداد روحانیت سبب است
 که سیاره اند و بر اقلیم مری و سیاره است چنانچه اول سبب و دوم سبب و سبب
 پس در اقلیم اول امر نازل میشود و از شمار اول و نظر میکنند از سوی او روحانیت کوکب
 اعظم او و بدل او بر قلب خلیل است علیه السلام و در ثانی امر نازل میشود از شمار ثانی و نظر میکنند از سوی او
 کوکب اعظم او و بدل او بر قلب موسی علیه السلام است و او قطب است که هنوز نمرده است و در ثانی
 شمار نهم و بدل او بر قلب یوسف است علیه السلام تا یسیر بنام او در اقلیم ششم از شمار ششم امر نازل
 میشود و بدل او بر قلب عیسی و یحیی است علیهما السلام و در اقلیم هفتم امر نازل میشود از شمار هفتم
 که شمار دنیا است و بدل او بر قلب آدم است علیه السلام و یا جمع شده ایم با ابن ابدال هفت
 خلف عظیم جناب و اسما نماز میکردند سلام کردم جواب دادند و ندیدیم زیاده از ایشان مشغول بخدا
 و این اقطاب و ابدال و غیره در هر عصر میباشد بعد پیغمبر و قبل پیغمبر نیز بودند و قطب در هر صفت
 در راه و عباد و توتوکلان غیره و گاهی در عرف ایشان قطب گویند در هر بلده که دور کنند بر
 مقاصد از مقامات و از اینجای جنس منفرد باشند در زمان خود پس مردم باعث قطب جماعت
 است و مردم بلده قطب بلد است و لیکن در اصطلاح قوم قطب همان یک باشد که خورشید را
 نیز گویند و در اوصاف قطب بسیار نوشته این را تم اختصار کرد هر چند اوصاف که مذکور شده
 و دیگر فرمود که حاصل نشد کسی را علم مگر از باطن محمد صلی الله علیه و سلم چه انبیاء و علما و متقدم را و چه
 متاخرین را بیاست که آن حضرت زکریا و یونس و اولیا نامان اویند صلی الله علیه و سلم و آنکه ویند

قطب نمی میرد و مراد آنست که عالم گاروی خالی نمی ماند از قطب که در سل اندر زمین باقی دشت
حق تعالی بجای او در سل را در دنیا چهار کس را سه از آن مشهور است اندر آن ادریس و الیاس
و عیسی علیهم السلام و یکم حضرت است که حاصل علم لدنی است و تفصیل این آنست که درین دنیا
چهار رکن است مثل ارکان بیت و آنها در سل اندر دنیا و اولیا و مؤمنین در سالت که در کتب
و در کتب اوست پس نه خالی نباشد از سل و آن قطب است که اودا و الهی بر عنوانی و مشغولند
میرسد و مشهور است که مسجد در روح درین عالم باشد از عهد آدم تا قیامت چون رسول
ازین عالم رفت و درین اوقات یافت بفسخ و شریعت است او سبب تبدیل در سل و اخل شدند
در شریعت پس این عالم خالی نماند از رسول که او قطب انسانی است پس ادریس در سما و چهارم عیسی
در ثانیه و الیاس حضرت در ارض و سموات سبع و اخل نیاست که باقی باشند بقای دنیا و عالمی
بقای دنیا بخلاف فلک اطلس که او معدوم و از آخرت است در روز قیامت تبدیل سموات
و ارض خواهد شد بالطف و عفا از آن زمین که اهل آن بول و غائله ندارند و حق تعالی
باقی داشت در زمین خضر و الیاس را و همچنین عیسی را و قیامت نازل خواهد شد اینها همه در سلانند
و آنم اندر زمین بین جنفی و همیشه خواهند ماند لیکن از باطن شرح محمد صلی الله علیه و سلم پس قطب
کلی ازینها است از عیسی و ادریس و الیاس و خضر علیهم السلام و او که از ارکان بیت است
در دین مثل رکن چو رسو و دروازه ایشان اباان اند و چهارم از ایشان اونا و است از ادریس
آن قطب دین جنفی محفوظ می ماند پس قطب ازین چهار کس است از بعد از هر یک ازین
چهار درین است ششده است بر قلب او و نائب از او اکثر اولیای حق و اندر قطب و اباان

مادون و نواب گرا این مرسلان را که ما ذکر کردیم و از اینها اول کل واحد استیل بنده الله
فان من بده النکته فانه لا ترا با فی کلام واحد غیر نا و لولا القی فی سر فی اطار باه انما
حضرت و الدم از کلام شیخ متسلخ کرده بود و دیگر انچه حضرت شاد و استیلا علی قلند و درین
و تحقیق اسامی اولیای اولیای کل نوشته اند اینست بدانکه قطب الارشاد و قطب الاعلا

و قطب العالم و صاحب الزمان قطب المذاہب نام یک شخص است که کلید معرفت است بلحاظ
 در قطب است که در اصل بر عقل الی است و اندر به نیابت قطب الاقطاب باشد خود خواہم بدارد و فرزند
 سلب کند و غوث الاعظم فرزند من بحکم الهی بالاصالت باشد و اغوات خلفا و نائبان اویند
 که فرمایند در سی پیمبریت و خلافت ایشان کند و فرود آن نیست که بواسطه قطب الاقطاب فہم
 از جناب الهی میگردد و محبوب آن فرودست که بعد فرودیت اورا محبوبیت حاصل شود
 فرود الاقطاب و صاحب تمام ولایت محمدیست که جامع التشریح و التشبیہ است و بالامی این
 شبہ ولایت نیست مہد تعیین فرود الاقطاب اسم اللہ است و پس این مقدمہ بخط حضرت موسی
 نوشته دیدم کہ نقلش بر داشتیم انہی و شیخ ابو طالب ملی در کتاب توفی القلوب فرمودہ است
 کہ قطب زمان در ہر عصر سے تاقیامت در مرتبہ و مقام نائب مناب امیر المؤمنین ابو بکر صلی
 است رضی اللہ تعالیٰ عنہ و آن سے دیگر از او تا و کہ فرود ترا از قطب اندر ہر زمانے نائب
 مناب آن سے خلیفہ دیگر امیر المؤمنین عمر و عثمان و علی رضوان اللہ علیہم اجمعین انہی و شیخ
 عبد الحق محدث دہلوی در کتاب مدارج النبوة در خصائص است محمدی می نویسد کہ از
 خصائص است محمدیست وجود اقطاب و او تا و پنجاہ و ابدال در حدیث مرفوع از انس
 ابن مالک مدہ کہ ابدال چہل مردوزن اند چون پیر و یکے از ان مردان در زمان پیاورد
 خدا سے تھاسے در بدل ہوسے مرد سے و نہ سنے دیگر روایت کردہ است ابن راحل
 در کتاب الالہ لیا و یہ روایت کردہ است بطرفی بود و وسط این لفظ کہ خالی نمی باشد زمین
 از چہل مردمانند طیل الرحمن علیہ السلام و الصلوٰۃ کہ بالیشان قائم ست و تین و بیست
 ایشان آب داوہ می شود مرد نمی میرد و بیج یکے از ایشان گارگہ بدل میگردد و انہ
 بجای و سکہ دیگر میرا و نسب بابدال ہم از نجات ست و بعینہ مشائخ عظام کہ کہ سمیت
 آنگہ تبدیل کردہ اند حدیثات نویمہ را حدیثات حمیدہ و منسلخ شدہ از حدیثات ہشترت و او
 بودن ایشان باحمد طیل الرحمن بودن ایشان ست در حدیث از حدیثات کمال کہ ان

انعامت باشد شکر یک باوصی علی السلام و انصاف و ایزد است معنی انچنان قوم میگردد که
 و سکه بر قدم نبی است نه مثل در جمیع صفات عا شاد این حدی در کمال آورد و کتب
 من انین چهل تن بشام میباشند و نیز در ایران چون امرای باید که همه قبوس شوند
 با هم میشود قیامت و همچنین مرویست نزد احمد و سند ابو نعیم در حدیث این عمر فرمود
 در روز که فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم حیار است من در هر قرن پانصد کس است
 و ابدال چهل اندک پانصد کم میشوند و چهل هر گاه بپرویکه از ایشان و کس در هر
 دس آید و ایشان در تمام روی زمین میباشند و هم در آن علیه از این مسعود فرمود
 فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم که چهل مراندان است من که در نمای ایشان بر
 ابراهیم است علیه السلام و مع میکنند خدای تعالی بر کت ایشان بلار از مخلوق
 میشود ایشانرا ابدال و ایشان در نیافته اند این در جبر از نماز روزه و حج و صدقه بر سینه آن
 پس بچه چیز یافته اند ایشان این در جو فرمود بسنوا و خیر خواجی مسلمانان بعضی در نماز و روزه
 ترکیب اند با مسلمانان اما صفت خاص ایشان که با آن در ریافتند این در جبر است
 است و نقل است از مسعودی که معنی الله عزوجل که هر که بگوید اللهم ارحم امتی
 او را خدای تعالی از ابدال و در حدیث هر روز تا بار گفته باین الخط اللهم صلح امت محمد
 عن امته محمد اللهم ارحم امت محمد و است که نشان ابدال است که زامید و نمیشود و ایشان
 اولاد و ایشان لعنتی که ضعیف چیز را در زمین بدون آمدن که ابدال اهل علم اند و امام
 امر گفته که ابدال اگر صاحب بریت نباشند پس چه که ان باشند و تا این حد ایشان
 که بچه آورده است که گفته اند از زبده سید محمد و حیا - نساء و بدلا
 موقت و عهد چهار و هوشد که مسکن اقبای و قریب است و کس
 ابدال شام و اخبار سیاح اند و زمین و عهد و کس که کور زمین اند و سلم
 و چون در کس میشود و کس که در شمال میان بر آمدن آن ماریت

بعد از آن که بعد از آن ابدال بعد از آن اختیار بعد از آن عمد اگر استجاب شد و عامی اینکار
 پیدا و اگر نه استمال میکند غوث و اجابت کرده میشود و عامی غوث پیش از تمام شدن مسکن
 و بیان الفاظ معنی است که همه یا زود کلمه اند و در آنجا که
 قدس حضرت خواجہ صاحب حالین است این مہشتہ بارت که بنامی طریقہ خواجگان قدس
 در واقع است بتعمیرش در روم و آن نیست کہ ہر نفسی کہ از ورون برمی آید باید کہ
 از سر حضور و آگاہی باشد و غفلت بآن راہ نیاید حضرت مولانا سعدالین کاشغری
 فرمودہ اند ہوش در روم یعنی انتقال از نفسی نفسی بیاید کہ از سر غفلت نباشد و از سر حضور
 ہر نفسی کہ میرند از حق سبحانہ تعالیٰ غافل نباشد و غافل نبود و دوم آنکہ نظر سرقی علم
 نظر او بر پشت پای او باشد تا اگر گزشتہ و سببیکہ نمی باید بچند و پیشاید کہ نظر بر قدم شمار
 بسیر عارف بود و قطع مسافت ہستی و طے عقبات فو و پستی یعنی بہر جا کہ گشتی شمار
 قدم بآن نہد سوم سفر در وطن و آن نیست کہ سالک و طبیعت بشری سفر کند یعنی از
 صفات بشری بصفات ملک و از صفات و سبب صفات حمیدہ انتقال نماید چہ چہ چہ
 در آنجا کہ از حضرت خواجہ بہار الحق والدین قدس اند سرہ برسیدند کہ بنامی طریقہ شمار
 فرمودند کہ خلوت در آنجا یعنی لیاہ ہر جناب و بیاطن سخن سبحانہ سے از ورون شود
 و از ورون بیگانہ و شش ہفتاد و شش کم سی بود اندر جہان بد فرمودہ اند کہ طریقہ
 صحت است و خلوت شہرت و در شہرت آفت خیریت و جمعیت است و جمعیت
 و محبت بشری با نفسی بدون در یکدیگر چشم یا و کرد و آن از ذکر لسانی یا قلبی است
 ششم باز گشت و آن نیست کہ ہر بابے کہ ذاکر بزبان یا دل کلمہ طیبہ را بلو
 در عقب آن بہمان زبان گوید کہ خداوند مقصود من تویی و رضای تو زیرا کہ این کلمہ
 باز گشت نفسی کنندہ است ہر خاطرے را کہ بیاید از نیک و بد تا ذاکر خالص ماند و سر او
 ماسوا می خارج کرد و اگر مبتدی در بدایت ذکر بکلمہ باز گشت از خود صدق در نیاید

برکه ترک آن نکلند زیرا که تدریج آثار صدق ظهور می آید هفتم نگارنده است و آن عبارت
 مراقبه خوطر است چنانکه در یکدم چند بار که طبع را بگوید تا خاطر او بغیر نرود هشتم یاد
 عبارت آن توجه حضرت بجز و از الفاظ و تخیلات بسوی حقیقت واجب الوجود و این حال
 میشود بے فنامی تمام و بقامی کامل **تقویات** از مانی یعنی محاسبه اوقات که آیا
 زشت است و اعمال خیر پس شکر کنی در و س یادر اعمال شر پس استغفار کنی و این
 محاسبه مراتب اولیا است و **تقویات** عدوی عبارت است از رعایت عدد
 بزرگ قلبی جمیع خوطر متفرقه یا زدهم و **تقویات** قلبی است که عبارت است از بیداری و در
 لب با خباب یار س برو جیکه باشد مر قلب را غرضی غیر او آتشی و در بیان چهار **تقویات**
اصطلاح و قول حضرت **قبیل** بیان است که هر که خواهد در راه آخرت قدم نهد که
 چهار گونه مرگ بر خود قبول کند مرگ سفید و سبز و سیاه و سبز مرگ سفید گرسنگی است مرگ
 سرخ مخالفت کردن با شیطان است مرگ سیاه بد گفتن مردمان مرگ سبز واقعات است که
 زهر جنس بر و س افتد همچنین است و **سهم** العابدین آتشی و در بیان **تقویات**
و فر الف بدانکه مقربات که از اعمال و عبادات اند یا از قبیل نوافل اند که حق تعالی
 آنرا بر بندگان خود واجب نموده است بلکه ایشان تقرب الی الله از خود از کتاب آنها نموده
 و بنده خود لازم گردانیده و چون درین ارتکاب و التزام وجود بنده در میان است فدا
 ذات و استهلاک جهت خلقت در جهت حقیقت فائده نمی دهد بلکه نتیجه آن همین است
 که جهت حقیقت غالب آید و جهت مخلوقیت منسوب و قهور گردد و این را **تقرب** نوافل گویند
 و درین **تقرب** بنده فاعل و مرک باشد و حق سبحانه آله و واسطه و اشارت باین مرتبه است

انچه در حدیث قدسی وارد شده است **لا يزال عبدی یقرب الی بالنوافل حتی اجبت له**
 اجبت و کنت سمع و بصره و لسانه و یدیه و رجلیه یسمع و یرى و یسئل و یرد
 و بے میثی یا از قسم **فر الف** که حق تعالی آن عبادات و اعمال بر بندگان خود واجب

فرموده و اینها من حیث الامثال و الاقبا و ارتکاب التوهم آن نموده اند چون در
ایجاب و ارتکاب وجود انسان در میان نیست قیاس آن البته قیاسی نباشد و
جست خلقت در حقیقت است و این را قرب فرعون نامند درین قرب عنان
فاعل و مدک است بنده با قوامی و اعضا و جوارح بمنزله آنکه در اسطر و قوله تعالی و کما
از صیغه و کمن الله به می اشارت باین مرثیه است کنذا ذکر اسمی بیان چهار
اصطلاحی در فضیلت است که حاتم هم فرمود هر که درین طریق در آید باید که چهار موت
نور گیرد موت ایمن که آن گرسنگی است و موت اسود که آن صبر کردن است برابر اول
مردم و موت احمر که مخالفت نفس است و موت اخضر که آن پار با بر هم و وطن است هر
پوشش پس ملاعبه القدر درین مقام ماستحبه نوشته است که تعبیر از ترک مراد نفس
کنند و موت را چهار قسم ساخته اند ایمن و اسود و احمر و اخضر بدانکه گرسنگی را موت
گویند بنا بر اینکه از لوازم آنست بیایمن و نورانیت قوت دارد که در موت اولی و
ایضا می فلق را موت اسود کنند بنا بر آنکه از لوازم و سه و شش و شش و شش و شش
و تار یکی نفس و ظلمت سواد است بحسب تالیف در کتب و اسود که بنده بنا بر آن
صاحب صبر و شکیبایی خود را تنگ دل نمی باید بلکه مستلزم و بیاید و انداز
و عدم مامل و سه بنا بر آنست که قوی نسبت فعل از غیر کرده آن فعل را محبوبی فانی
مستند میدار پس درین قسم اعمال فانی شده و فعل محبوب بلکه نفس این شخص سائر
نفس فانی شده اند در ذات محبوب باینکه اندیشه و سه از غیر بیوانه فانی و عدم است
و قناء عدم ظلمت است و ظلمت سواد چنانچه گذشت و مخالفت نفس بمنزله کشتن و می
امر است و کشتن را لازم است حمه خون و پوشیدن مرقعات را موت اخضر گویند بنا
آنکه مرفوع بواسطه اشتغال بر رقلع بزینی مانند در سه نباتات و شکوفه با بود برین تعبیر
تسمیه سه با خضر باعتبار خضرة سه بود یعنی گویند که ویرا خضر بر سه آن گویند

کہ صاحب مرقع عیش و زندگی و سیر و خوشحالی است از دو پہ یکے خوشحالی
 نمانعت دیگر نصارت و تازگی حالی وہی کہ از خیال محبوب ترقی و بر اعامل شدہ است
 و تحمل محبوب مستغنی گشتہ از تحمل عارضی و برین تقدیر تسمیہ و سے بانفرا باعتبار خفہ مجاز
 و معنوی بود اتمی دیگر در بیان عالم مثال و عالم احوال و عالم اجسام فی
 مراتب تنزلات و بیان سیر الی اللہ کہ اکابر اولیا اثر باطلو السبعہ سیر الی اللہ
 بدانکہ وزے حضرت شاہ باسط علی قلندر آہ آباد می قدس سرہ از مولوتے
 عبد القادر سو کہ پوری کہ از علمای فحول و خلفای آن حضرت بودند ارشاد فرمودند کہ در
 تحقیق عالم مثال و ارواح و اجسام مراتب تنزلات در بیان سیر الی اللہ چیز شکر
 اوشان فوراً قلم برداشتند و آنچه حاضر وقت بود نوشتند چنانچہ فقیر آن تحریر را بخط
 خاص آن حضرت دید و نقل برداشته است اینجا مناسب است کہ بقلم ارم و آن نیست
بیان عالم مثال بدانکہ عالم مثال عالمی است مابین عالم اجسام و عالم ارواح فوق
 از اول در سعت و لطافت و تحت از ثانی و عالم ارواح مقدس است از نمود و نمود
 یعنی نہ مادہ دار و نہ مقدار و عالم اجسام ہم مادہ دار و ہم مقدار و عالم مثال مادہ دار
 اما مقدار میدار و بیشتر حکما و جمہور متکلمین عالم مثال را انکار کردند و شناختہ اند
 و حکما و اشراق و جمہور صوفیہ کرام بدان قائل اند و عقل صحیح بدان حکم مستحبین
 قادر مطلق عالمی آفرید کہ از مادہ و مقدار منزہ است و عالمی دیگر کہ بہر دو موصوفت
 سعت قدرت چنان میخواید کہ عالمی مابین بہر دو می باشد کہ مادہ ندارد و مقدار
 اما آنچه مقدار ندارد و مادہ دارد و مقصور نیست کہ نمود بے تقدیر نباشد و نزد محققان همیشه
 احکام آخرت کہ شرح مظهر بدان مطلق است بہمان عالم تعلق دارد و انشاء اللہ
 و عالم مثال را عالم خیال میگویند خیال دو معنی دارد یکے معنی ذہن آنکہ مادہ ندارد
 و مقدار دارد و دو معنی عام آنکہ تعلق خیال بہ چیز ہے ہم است خواہ مادہ دار و خواہ

خواه ندارد و اینجا لفظ خیال بمعنی خاص اطلاق یافته است و الا خیال بمعنی عام شامل کل عوالم است العالم کله خیال دین بدان ماند که علماء نحو جمیع کلمات مستقلة الدلالة غیر متفرقة الازمنه را اسم گویند بعوم و بعد از آن بخصوص اسم آنها گویند که دلالت بر ذات بهم یا صفت معین ندارد و چون حجر و شجر بخلاف ضارب و کاتب که از صفت گویند چرا که دلالت بر ذات بهم یا صفت معین دارد و پس معلوم شد که عالم مثال را خیال بمعنی مخصوص گویند صوفیه کرام فرمایند که العالم کله خیال پس برین تقدیر هر چه ماسوی الله باشد که آنرا عالم گویند همه خیال باشد و آن معنی عام است و دیگر خیال بخصوص بر عالمی اطلاق نمایند که ما بمن عالم ارواح و عالم اجسام است و خیال بدیعنی خاص باشد بمعنی مثال باشد و آنرا تقسیم نمایند و گویند خیال متصل و خیال منفصل خیال متصل آنچه بقای قوای نشاء عنصریه تعلق دارد و بدان موقوف است و خیال منفصل آنچه بر بقای این قوای موقوف نیست یعنی تفصیل متصل و منفصل بر وجهی دیگر نمایند اما این واضح تر است و باز گویند مثال مطلق و مثال مقید این را نیز بر وجه منفصل متصل تفسیر نمایند پس هر دو تقسیم یکے باشد تا گویم صور مثالیه زید و عمر و غیر آن پیش از نشاء عنصریه مطلق باشد و بعد از نشاء عنصریه مقید باشد بحسب اعمال و اخلاق و اطلاق مطلق در مثال متصور نیست اینست ما حضور وقت که باستعمال تمام نوشته شد و چون مراجعت بکتاب قوم دست و بدزیرا در این معلوم خواهد شد خیال متصل آنچه به بقای نشاء عنصریه تعلق دارد مثل صور مثالیه و آنچه در بیداری و حیض و مریات و سموعات ملاحظه نمایند و این مثال متصل گاه مقدم باشد بر وجود خارجی چنانکه نقشه خاتم کزگر پیش از صنوع ملاحظه نماید و بعد از آن بر طبق آن سازد و گاه متاخر چنانچه کس خاتم را دید و صورت آنرا ملاحظه کرده در خود گرفت خیال منفصل آنچه بقای این قوای موقوف نیست یعنی بر بقای قوای نشاء عنصریه تعلق ندارد چنانکه نعیم و راحت قبر یا رنج و عذاب قبر بعد از انقاس بدن عنصری چنانچه در شرع مقدس وارد است مولوی معنوی فرماید

آن توفی که جسم بدن داری بدن بد پس مترس از جسم جان بیرون شدن بد یعنی غیر ازین بدن
 عنصری ترا بدان مثالیه اند که هر چه بدن عنصری ترا حاصل شود از آن نیز حاصل شود بلکه بوجهی
 خوب تر روشن تر و آدمی مادام که درین نشاء عنصری محسوس است از آن غافل است یا منکر است
 و چون از آن جدا شود این را دانند که نسبت آن هیچ است و آنچه ملاعبده الخفوق نقل کرده در لعمه نهم
 که خیال نفوس جزئیة انسانی را مثال متصل گویند که متصل است بنشاء انسانی و خیال نفس کل
 را که از برای انسان ثابت کرده اند مثال منفصل گویند چه متصل است از نشاء انسانی انتهی کلامه
 این تفسیر قریب به تفسیر است که گفته ام و بیان واضح آنکه افراد انسانی زید و عمر و بکر و غیر ایشان
 برای هر یک نفسی واحد مخصوصه متعین است آنرا نفوس جزئیة گویند و صور علمیه جزئیة که در آن
 حاصل است آنرا خیال متصل و مثال متصل گویند بسبب تعلق نفوس جزئیة با بدن عنصری و این نفوس
 جزئیة را نفس کل بمنزله دریای براسه آنها و بمنزله آفتاب براسه دراست مقرر است چنانکه ارواح
 را روح کل و عقول را عقل کل بلکه اجسام را جسم کل همین وجه نزد صوفیه کرام معلوم است پس صورت
 علمیه که در آن حاصل است آنرا خیال منفصل و مثال منفصل گویند بسبب عدم تعلق با بدن عنصری
 بدو الله اعلم بالصواب در بیان عالم ارواح بدانکه روح نزه و الطبا عبارت از بنجار
 خون لطیف است و معدن آن سه موضع از بدن است اول کبد و نام او آنجار و روح طبعی
 باشد و دوم دل و نام او آنجار و روح حیوانی باشد سوم دماغ و نام او آنجار و روح انسانی باشد
 و این ارواح ثلثه ازین سه موضع که معدن آنهاست جمیع بدن و تمامی اعصاب برسد از جهت
 بوساطت روده و از دل بوساطت شرایین و از دماغ بوساطت اعصاب و اطبا
 غیر ازین ارواح که عبارت از بنجار خون لطیف است و از اجزای بدن عنصری محسوس
 حس لمسی و حس بصریست روح ندانند و نشاءند بیان ارواح ثلثه روح طبعی که در
 بنجار است تغذیه بدن یعنی غذا گرفتن و تصرف در آن نمودن و تسمیه یعنی بدن را از جهت
 ثلثه بمقدار طبیعی رسا بدن بدو تعلق دارد و روح حیوانی که در دل است حیوانه حیوان که

بدان جسم حیوانی زنده و قابل حس و حرکت گردد و بدو تعلق دارد و روح نفسانی که در و مانع است
 و قدرت حس از ادوی بدان تعلق دارد و آنچه در بدن از حواس خمس ظاهر می و حواس باطنی است
 از روح نفسانی است که بواسطه اعصاب جمیع اعضا و اجزای بدن می رسد و همچنین حرکت
 از ادوی در بدن بواسطه اوست و تفصیل این سخن زیاد و تر بود که دیگر نوشته شود انشاء الله تعالی
 اما حکما و محققین و علمای مسلمین دریافته اند و دانسته اند و از کتب الکیه فهمیده اند که روح انسانی
 جوهری مجزئ از بدن و متعلق بدان بود و تدبیر و تصرف در بدن میکند از عالم غیب است نه
 شهودی و معلول محسوس نه داخل بدن و نه خارج و متصل بدن و نه منفصل و نسبت او
 با بدن نسبت حق با عالم است و آنرا بزبان حکما نفس ناطقه بشریه گویند و او مستوجب تدبیر
 بدنی باشد تا ارواح اعضا هر یک که بیجان خود بکار خود باشد و زندگی بدن بدان باشد
 و چون او از تدبیر بدن و تعلق آن مفارقت کرد ارواح و قومی و اعضا همه بیکار گردید
 و آنرا موت گویند یعنی موت بدن و کالبه نه موت آن نفس ناطقه که آنرا موت نیست
 و باشد که بعد مفارقت بدن عنصری بدن مثالی محل رنج و راحت و نعمت باشد و نسبت او
 با ارواح و همین روح مجرد که آنرا نفس ناطقه بشریه نیز گویند باعث تفرقه در میان انسان
 و سایر حیوانات و همین نفس ناطقه است که مامور و منهی و معاتب و مخاطب باشد و همین
 است که کسب کمالات کند و از مرتبه اماره بلوامة و از لوازم جلمه و از ملهمه بطلسمه میرسد
 و هر چه است که از نام نفس بنام قلب و بنام روح و بنام سر و بنام خفی و بنام انفی ترقی نماید
 و همین است که منظر انانیت و دو هوای مقصود من الخلق بیان عالم اجسام که مراتب منزل
 را تقریبی طریقتی گاهی به نفس اول و نفس ثانی و اعیان ثابته و ارواح و امثال اجسام
 تعبیر نمایند و ترتیب و گاهی بهما و هیا و عقل کل و نفس کل و جسم کل تعبیر نمایند و عقل کل مرا
 عقلی شخصی را و نفس کل مر نفوس جزئی را و جسم کل مرا اجسام متعین را بمنزله دریا که علم
 باشد و آبها می جزئی را مانند آب انهار و آب میون و عذران و آب ظروف و کنیزان و

در نیتقام زیاده ازین بعیر نتوان کرد میان عمار در اخبار آمده است که رسول حق صلی الله علیه وسلم
 بر سید زاین کان بر بنا قبل ان مخلوق و مودکان فی اعمار ما فوقه هوا و ولا تحته هوا و عمار
 در لغت عربیه بر قیوت و نیکت گویند که آفتاب ایو شد بکاف آفتاب بسبب آن واضح تر و نیا هر تر و زیاده
 و پیغمبر عن صلی الله علیه وسلم بعضی از مراتب تنزل ذات را که هنوز به مرتبه کثرت نرسیده بعما تعبیر
 فرموده و آنچه ما فوقه هوا و ولا تحته هوا گفته اشارت بدست آن عماره از جنس این عمارت است که شامی فرسید
 و نیز اشارت به بساطت آن مرتبه است که هنوز کثرت را آنگاه نرسیده است همیا عبارت از
 مرتبه تنزل است بعد تنزل عمار و هوا در لغت غربیه عبارت رفیق را گویند پس تنزل میان فر و تر از تنزل
 عمار باشد که در نسبت بعما کثافت من وجه باشد این است با حفر وقت و پیشاید که وقت عمر
 بکسب قوم زیاده تر ازین و خوب تر ازین دریافت شود و الله المستعان بعد آنکه اکابر اولیای
 سلوک طریق را بطوار سبعه تعبیر میکنند حیوان ناطق باشخصه مخصوص زید باشد و باشخصه مخصوص
 یک عمر و باشد هم برین قیاس و این را اشخاص الهی و افراد انسانی گویند و این هر یک نفس
 واحده مخصوصه معینیه باشد که آنرا نفس ناطقه خاص خاص گویند و او است متصرف و مدبر
 در بدن خود و بدن را قالب گویند قالب کثیف محض است و نفس ناطقه از ان لطیف تر و چون
 نفس ناطقه صفائی یابد آنرا قالب گویند غیر از قلب منویری که منفعه گوشت است و جز بدن چون
 قالب صفائی یابد آنرا روح گویند و چون روح صفائی یابد آنرا سر گویند و چون سر صفائی یابد آنرا
 نور گویند و آنرا نیز گویند پس این مراتب هفت باشد و آنرا الطوار سبعه گویند قوله تعالی وقت
 فلقکم الطوار اول قالب است که آنرا کثیف گفته شد لیکن بقضای تعالی چون مرتبه
 مابعد صفائی کلی یابد قالب نیز صفائی گردد و حاکم روح اجساد پیدا شود و انشاء الله تعالی و مرتبه
 مابعد تربیکه گفته شد انما ائمت اند و ان الطائف است گویند و بعضی گمان برند که این اطا اول
 جوار متعدد و متعارفه بالذات اند مذمب ما و مذمب ان محققان و کلام که است این
 مسته جوهر واحد نورانی است و آن تفاوت باعتبار کیفیت لاه الذرات واحده لا غیر مرتبه نیز

کہ آنرا انانیز کو نیند اشارت بدست و از اسماوات چنانچہ دست چنانچہ انت همچنان انانیز
 بعضے بزرگ ہوشیوں باشند و بزرگ انت بعضے و بزرگ انت بعضے و بالکل واحدہ فالفرق بالترتیب اللہ
 بالصواب اتنی خاتمہ در تحریر چند مکتوب خود امی بر اور عاشق علیخان بہ
 بچو اب خطوط او شان کہ از کلکتہ و داند پور سے نوشتند۔ انکہ خان مذکورہ
 دوستی و قرابت قریبہ داشتند و از مریدان حضرت والہم قدس سرہ بودند و آخر عمر او شان
 ذوق و شوق تصوف بسیار پیدا شد۔ ہ بود از احوال تازہ خود و کیفیت مزاج و تہذیب و اخلاق
 بسیار ہی و مدت از تفسیر اوقات خود و روئیداری و غم تلوش و نیا و نایہا چہا چہا می نوشتند
 فقیرم جویش حسب حال و علم خود پیر سے می نوشت و بہ تسلی او شان می پرداخت نقل آرد
 بعضے از اعزہ فقیر مرید اشتند درینجا تحریر آن مناسب دیدم کہ یادگار کیفیت و استعداد آن
 برادر مرحوم خواہد بود و نیز خالی از فائدہ نباشد خدا صفا و روح پاکیز و آن اینست مکتوب
 بسم اللہ الرحمن الرحیم حسب فقر مقبول بزوان برادر صاحب احسن الاخوان امیر عاشق
 سلمہ اللہ تعالیٰ من الافات از خاکپای درویشان و متلبس بلباس ایشان فقیر تراب
 بعد از سلام سنون و اشتیاق مکنون و دعایہای خیریت مشحون مطالعہ فرمایند نامہ محبت
 دو رنگی چارخانہ سیاہ رنگ رسید خانہ دوستی آباد بد ریافت خیریت جسمی و صحت قلبی
 شرم حق تعالیٰ در عمر و ذوق و شوق شہا برکت دید چونکہ سعادت ازلی دارند و درین
 پیمانان بظہور می آید معنی حسن خاتمہ مہین است کہ آخر عمر مال کار بخیر باشد و آثارش ہمہ
 کہ از شما دیدہ میشود کہ دولت بسیار پیدا کرد و آنرا بسجا صرف کرد و میگذرد و درین مکان
 سعی بر تحصیل فضائل اخروی دارند و قدر دان درویشان و معتقد و پیروان انانیز بنیاب
 مثل شما کیست شکر باید کرد اللهم زد و فرود و لا نقص ہر گاہ کیفیت ذوق و شوق شما یاد می آید
 بدل میزند کہ کاش روز سے ملاقات میشد تا با یکدیگر بہکنار شدہ بیگیتیم و دل خالی میکا
 کہ ما و شما درین وقت از بقیہ منتہبان حضرت صاحب قدس سرہ ایم صحبتیان آن حضرت

پنہین بودہ اندس چون عمر سے ہم عمر سے گلشن شادی آیدہ مرادنی اختیار ایام طفلی یاد می یزد
 دارغین چومی بنیم گریبان می درم بہ صحبت یاران رنگین یاد می آید مرادنی یاد کنید در عمد حضرت
 صاحب تبارہ چہ قدر چہ این علوم بود و تاثیر صحبت آن حضرت کدام کدام از دور و نزدیک جمع آورہ
 استعدادین کار میشند در تکیہ از ہر حجرہ صدای ہای ہوی برینجاست و ہر کار آنحضرت اندک شائق
 بن طریق می یافتند چہ قدر خوش میشند افسوس کہ سن از استعداد ناقص خود بیچ نشدم و آنچه
 علم و معرفت در یافتہم درین وقت کسی را طالب آن ہم نمی یابیم کہ چیزے از ان بر زبان آرم
 مدارس بران علم عمل و ہدایت سرخر و باشم بہر کیفیت وقت پیری رسید تیار می سفر باید کرد و ہر چہ
 بن مدت قلیل زاد گرفتہ شود باید گرفت تا خالی دست رو سیاہ رفتن نشود این بار نقل چند
 توب حضرت صاحب و چند غزل فارسی خود کہ مشتابہ مضامین تصوف بود برای ملاحظہ ایشان
 ستادہ شد غالباً پسند افتد و عابا باید کرد کہ قال با حال موافق شود ای برادر عمر غنیمت دستہ
 یومق باید گذرانید خواہ بند کرد زبانی خواہ بند کرد قلبی بلکہ اکثر تصور معیت حق بسر باید کرد کہ تفکر سائہ
 بر من عبادہ اشقلین و آن تصور ہمین است کہ من نیم یار است از سر تا قدم بہ حضرت الام
 شرط لبان مشغول احاطہ حق تعالی میگردند کہ ذات سمعت حق را محیط خود دیدہ باشند و خود را غرق
 در ان چون موج و جباب کہ غرق در بحر باشد بلکہ عین دریا باشد و لفظ ما ہی ایسم و ہم در آب غرق
 بنقصین نیست با ہم بیچ فرق بہ موج دریا نیم و ہم چشم جباب بہ نظام اغیریم و باطن جباب بہ
 شجر مستقیم و نشو و نما بہ اول و آخر بہ تخمیم ما بہ گر شاخ و برگ و شجرہ نیگری بہ جز بہ تخمی کے
 بدگرے بری بہ سہ کجا غیر و کو غیر و کونفس غیر بہ سوی اللہ و اللہ مافی الوجود بہ غرض بعد
 وامی فرائض و نوافل ضروری مثل چاشت و اشراق و غیرہ و نماز ہی صرف اوقات و ہر شغول
 بد کرد کہ درین مشق نقد وصل حاصل است و بس و اگر میل کتب تصوف است بہتر است
 بطریق کلام محبت الاسلام کافیست و در حقیقت رسالہ مختصر خواہ خورد پس خواہ باقی بماند
 سہمی بنور وحدت است خوب است و کلام حضرت غوث الاعظم در فنا و نیستی محض است

نهایت مفید مطالعه کرده باشند که بسیار فائده خواهد بود و سابق رساله اعتقادیه حضرت شیخ
 شهاب الدین سهروردی را مختصر دانسته از ایشان طلب کرده بودم بمان اینک نزد ایشان
 بود و باشد ترجمه العوارف که کتابی است ضخیم و حاوی جمیع مطالب عوارف مع شمی زاید و
 نقاشی تا اینجا رسیدن مشکل مطلوب نبود اگر چه آن هم کتابی است معتد در کتب متعوفه اکثر جا
 استناد بان میکنند و جامع آن صوفی جلیل القدر است و نزد شیخ فضل امام ترجمه العوارف است
 کتابی دیگر است مختصر در فارسی که ترتیب ابواب و فصول آن بر نسق عوارف است اکثر
 مطالب آن هم در آن مندرج است و مختصری از کتب دیگر در اینجا بعد از همیشه موافق معمول
 حضرت والد درس کتاب تصوف میباشد چنانچه درین روزها عوارف المعارف از جاس
 طلب داشته خوانده میشود و فارسی و سامعین را عمل بر آن نصیب کند از در یافت بودن کتاب
 مقومات مکیه تحفه نزد ایشان خیلی مشتاق شدم انوس که بعد مسافت مانع از دیدن است
 و الان خود هم میدیدم و ایشان هم حضرت والد را نهایت ذوق ازین کلام بود و بسیار عجب
 مطالب آن داشتند که کلام شیخ نهایت غامض است عبارت نمیدن مشکل چه جاس
 اشارت و مراد آن الحمد لله که شمار ذوق و فهم و علوم صوفیان است مطالعه اصناف این قوم
 اگر کسی را با اعتقاد صحیح حاصل شود حکم مصاحبت و مجالست ایشان دارد و هم قوم مستقی جلیسه
 آن برادر رساله ذخیره العقبی و کلمه الحق که نوشته اند بمطالعه در آمد هر دو رساله بکمال متانت واقع
 شدند هر چه حق و مطابق با اصول مقرره قوم بود بر سینه شمار نهند اگر بعد از ولایت ناظران
 تعصب صاف باشد کلمه الحق خواهد یافت و ذخیره العقبی خواهند پذیرا شد و اگر نه بکار دیگر
 حرف زن خواهد شد چنانچه ایشان نوشته بودند لیکن ایشان را چه پروا می رود و انکار کسی که خود
 مشرب صوفیه دارند این قوم هفتاد و دو دولت را داخل بیک ملت وحدت میکنند

ششم

جنگ هفتاد و دو دولت همه را غدر جنه بود که ندیدند حقیقت ره افسانه زوندید اما بعد ازین

خیال تحریر و رفع جدال این فرقه بخاطر نیارند اگر کسی محرک بهم شود بگویند که ما قصه
 سکندر و دارا سخنانند ایم به از ما بجز حکایت مهر و وفا میرس به تا تو انید خود را از طعن
 مخالفان مشرب باز دارید هر کس موافق فهم خود گفتگو دار و کل حزب ببالد یہم فرعون
 امی برادر اہل وحدت از مذاہب مختلفہ و مشارب متنوعہ غیرتے لطیف روحانی
 و مذہبی تمام وجدانی انتزاع نماید ایشان را جز این مذہب مذہبے دیگر مخصوص ہم
 باشد چنانچہ گفتگو در آید کہ متکلم چندی گفت و حکیم چنان و صوفی چنان پس شہادت
 عبارت از فعلے چند و ترکے چند است و طریقت عبارت از تہذیب اخلاق یعنی
 تبدیل اوصاف ذمیرہ بجمیدہ کہ آنرا تعبیر بساوک میکنند و سفر در وطن نیز گویند و انہم در
 صوفیہ مذکور است و بعضی آداب و اشغال کہ مشایخ آنرا وضع کردہ اند داخل طریقت
 است و اذکار و اشغال محض براسے رفع اہمیت مومومہ است چون فاصل میان
 وحدت کہ حق است و کثرت کہ خلاق است جزو ہم و خیال نیست پس رفع آن بخیال
 باید کرد اسے برادر چند روز بر خود ریافتے باید گرفت و انفاس امصروف این اندیشہ
 باید ساخت تا خیال باطل از میان بدر رود و احکام شرعی کہ مینامی آن دوگانگی است
 بخاصیت موصل بوحده است اگر کسے سالہا بعبادت و طاعات و اذکار و اذکار
 پرواز و از وحدت غافل باشد از وصل محروم است نزد مشایخ طریق وصول بسہ
 نوع است بزرگ یا براقبہ یا برابطہ انہمہ تعلق از حضور و صحبت مرشد دار و نہ از دوری
 و خط و کتابت الا ماشاء اللہ کسے را کہ نسبت اولیہ دست در یعنی از روح کاملی
 باید میتواند شد و این مقام عالی است ذلک فضل اللہ یوتیہ من یشاء پس آن برادر
 اکثر متوجہ بحضرت مرشد خود شد و ملتجی نمیشد باندہ باشد انشاء اللہ تعالی بقصد و نیت
 خواهند رسید کہ اولیاء اللہ لایموتون حق کفالی مارا و شمارا را ہر روز یاد
 باطن نصیب کند امین از اشخاص آبا و اجداد و نحوہ با اجداد فقید کہ نوشتہ انہم

همه درست است بلکه زیاده از آن این گری محبت و استقامت و شاکه با فقیر است انکسیت
 از آن شعاع آتش محبت والد شاکه با والد هم بود چرا نباشد اولد سر لایه خدای زور برود
 زیاده مشغول دارو این مطلع هندی مناسب حال ایشان می نماید سه آدم کا حشر کما
 عناصر سے مل بناید کچھ آگ سج بھی تھی سو عاشق کا دل بناید زیادہ ازین پوزیشن
 در خانه اگر کس است یک حرف پس است —

مکتوب دوم بسم الله الرحمن الرحيم بحسب فقره قبول حق برادر صاحب حسن الاخوان
 متصف بعفت در ایشان امیر عاشق علیخان بهادر سلامت از فقیر شراب علی بعد از
 سلام و اشتیاق تمام دعاها می حصول مرام مطالعه فرماید عرض دو سه ماه گذشت که محبت نام
 شما محوره چهارم جاری الاول به سبب ذاک که فرستاده بود ندر رسیده و موضع حالات شده بود
 جوابش که در همان محرمه نوشتم پیش آن بود که منتظر بودم که رساله نقد دل هر گاه خواهد رسید
 مطالعه کرده جواب خواهم نوشت تا این مدت نرسیده بود اکنون در ایام تعطیل بر خوروا
 شیخ مؤمن علی آوردند لهذا جواب هر یک مطالب سابق می پردازم مگر کتاب و منبع الباطن
 هنوز نرسیده است انتظارش دارم رساله جدید و پوره شد خوب نوشته اند بیان واقعی است
 هر کس پسند کرد سبحان الله خوب تخریر فقره ایشان است برادر من اسنچ در باب مشغول برزخ
 و غیره نوشته اند بهتر است همیشه همین مشغول پرواخته باشد که طالب حق را یک مشغول کاوست
 توجه سوی برزخ در همه مشغولی داشته باشد که در سلوک بی پیر و مبر گذار نیست الرضی ثم
 الطریق حیات و ممات مرشد یکسانست که اولیا را الله لایموتون و هرگز از کیفیت جوانی طفلی
 بیاو نیارند که الماضی لایند که ملازم انی حال باشند آنچه در سابق بعفت و غیره گذشت از آن خوب
 باید کرد التائب من الذنب کمن لا ذنب له خدا غفور است اکنون هر قدر که عمر باقیست آنرا
 غایت شمارند و بیاو حق گذارند خدا در عمر ایشان برکت دهد که ما یا معتمد معلوم میشود درین زمان
 همچو کسان نایاب اند که با وجود فراغت و تلوث دنیا بدل پاکدامن می باشند و هم آخرت بیاو

بروند و آبادی و برانه بنظر می آید از اینجا که فعل حکیم حکمت نیست پس چون و چرا اگر در آن نشاید
 و رضی بر تقدیر و سز شدن بآید از ماست که بر ماست در حدیث است اگر نعل شکسته شود
 زان کفارت گناه گرد و پس شک نیست که ازین مسج و فاع گناه هم خواهد شد حق تعالی
 ایمان سلامت و دنیا گذار شمتنی است و دل ازین دار برداشتنی بهر حال نظر بر خدا و ارم
 و نفس و کرم می را امیدوارم از حال آسنا باید نوشت که آسنا چه صورت گذشت و با این معنی
 و عابا باید گفت و طریق پاس الفاس باید فهمانید که برین شغل همیشه مداومت و در سبب
 بیماری زیاد و عبادت بدنی را تحمل نتواند شد بعد و اومی فرنی و سنت بر همین شغل اوقات
 گذاشته باشد یعنی و سیکه از درون بیالامی آید و در آن خیال لفظ الله دارند و نفس که اندرون
 میرود در آن خیال لفظ هو بلحاظ این معنی که اندرون و برون من الله است و پس مصرع
 در خانه اگر کس است یک حرف بس است به غالب که در صحبت شما و می هم خدا شناس شده
 که الصحیحة من التاثر به چند شمار تعلقی نیست مگر این قدر بر شما حق است که ازین معنی آگاه
 کرده باشند باقی هر چه مقدر است خواهد شد نسخه های که فقیه فرساده است آنرا اکثر مطالع
 داشته باشند خصوصاً مقالات صوفیه را که این یک کتاب بهماست حد کتاب است
 درین زمانه و در ایشان و صوفیان نایاب اکثر بصورت در ایشان مغرب طریقه اند پس
 از صحبت ایشان حذر باید کرد و کتب این قوم مدد و معاون خود باید داشت که در مطالع
 کتب تصوف خیل فواید است درین ایام اینجا خرچ کتاب است طالب درر غرر که کلام مجرب
 حضرت جدنا امیر المومنین علی مرتضی است که در مد و وجه میشود عجیب و غریب کلام است
 تعلیم از ویدین دارد شاید نژاد آن بر او رسم باشد اینجا نسخه خوب است معنی ترجمه چند
 در تکیه کسے آنچنان نیست که شنوائی این کلام را لیاقت دارد چند کسان لائق بودند
 بیکه شاه انشا الله مرحوم که چند سال است وفات کردند مثل ایشان در تکیه دیگر نبود
 بعد از آن مرزا یار علی شاه بودند که بسیار خوش اوقات دوست و خادم فقیر بودند

یکسال است که او شان ہم ہر روز عرصہ یک ماہ است کہ شیخ فضل احمد کہ از باشندگان ہی
 تکیہ بودند نہایت سعید و صالح و نیک بخت فوراً انتقال کردند عجیب خوش اوقات بودند کہ
 تا آخر وقت نماز تہجد از ایشان فوت نشد بلکہ وقت عشاء و عین نماز عشا جان بحق دادند
 حالاکہ معتمد علیہ و تکیہ نمازہ فقط مردم خورندہ و پوشندہ و باشندگان مکان باقی اند در
 خانقاہ فقرا تا وقتیکہ دو چار کس طالب و درویش صورت نباشند رونق درویشی نمیباشد
 لیکن چہ باید کرد از کجا ہمو کسان پیدا کنیم کہ ہم جنس ہم شریب من باشند بسبب فرزندان
 شب و روز طلبہ علم جمع می مانند از نجبت تکیہ آبادان بنظر می آید والا چنانکہ ہست ہست کہ
 شکر است بطور خود بسر می شو و قیامت قریب است درین وقت اگر کس نماز پنج وقتہ گزار
 بجائے طلب است چہ جای اینکہ وزرش اشغال و از کار نماید و کسب طریقت و سلوک اخ
 نماید برکت حضرت والد است کہ درین تکیہ این قدر ہم چہ صوم و صلوة و تعلیم و تدریس است
 باوجودیکہ فراخی معاش نیست مگر فکر معاد البتہ حسب حال خود میداشد الحمد للہ علی ذلک باقی
 تا تخریر خیریت است —

مکتوب سوم بسم اللہ الرحمن الرحیم برادر معجب محب فقر اقدردان و درویشان احسن الاخوان
 امیر عاشق علیخان بہادر سلمہ اللہ تعالیٰ من المکر و ہات از فقیر پیدان خاکپاسے قلندران
 ترا بسا علی بیدار سلام داشت تیاق تمام مطالعہ فرمائید محبت نامہ بعد مدت مدید ہنگام
 انتظار رسید از رسیدن سہ کتب مؤلفہ ام نژد ایشان و از دیدن و مخطوط شدن شماران
 معلوم شد کلام این پیدان را پسند کردن و قدردان مولف شدن فقہای محبت ایشان
 است کہ معاملہ دوستان با دوستان ہمچنین باشد کہ گزیرہ دارم و ہفتاد و سیب
 دوست نہ بیند بجز آن یک ہنر بہ والا من آنم کہ من دانم بہ حال ندانم ایستادہ
 شماساز و ماطن المؤمنین خیر کرد و درینجا عالم بر ہمہ ظاہر است کہ ابتدائاً تا بہ یک عالم
 از اہل دنیا بجز خرقة فقر فرقی ندارم اگر سیرت درویشی نیست صورت درویشی بچو کاوی

این خرقه که من دارم در دهن شراب اولی بد این وقت بے معنی در غرق می نایب اولی بد
 لیکن چه باید کرد که بخشیده پاک مردان است امید است که از برکت آن چنانکه در دنیا
 بحسرت میگذرد و در عاقبت نیز از آن پرده پوشی عیوب گرد و آنچه از مشاهده برزخ حضرت
 مرشد خود علی الدوام و همراه آن مدافع و بدن صورت عم و برادر فرزند نوشته اند است باشد
 که این پرو و صاحبان چنانکه در اینجا مقبول و صاحب حضرت والد بود در آن عالم نیز خوانند
 شمار از طفولیت بسکه عقیدت و محبت با ایشان بوده است چرا که در خواب همیشه بنظر آید
 مرا بر این دید و فهمی شما غیبه می آید من کیستم اندر چه شماره چه کسم بد نام هر چه سنگا نشن
 موسوم به در قافله که اوست و انوشیروان هم بد این پس که رسد ز دور بانگ بر سر هم نه نمدا شاد ازین
 شایده برکت دهد شکر باید کرد و هر چه شمار ازین دو بزرگان رسیده است بر آن عمل در آن وقت
 هم از آن مطلق سازند و دیگر آنچه مر از آن حضرت رسیده است هر که طالب شود بعلیه او حاشا
 گو مر از حال خود شرم می آید که خود فصاحت بگیران فصاحت لیکن بموجب حکم پیران در این اندام
 اما باین خیال که سه من ناکرم شما حذر کنید به و انیک نوشته اند که مر ابا حضرت محبوب سبحانی
 حضرت معروف است که در سفری مقظلی حضرت امام علی موسی رضا شاه باسلط علی قلندرز
 در سن سر هم چه مناسبت است که هر گاه حال این بزرگان می آید که به سترگی میشود و درون
 انشرایع عظیم پیدا میشود که بیچ انشرایع بدان خاندان چه سبب است که با وجود این با بزرگان
 این لذت حاصل است برادر من و درین محل تعجب نیست آن بزرگان چه چیزان سلسله شما
 اند چه شمار ابا آن حضرت محبت نباشد این نشان مقبولیت و خوبی است شما است خدا
 به قدر و زرتشتی و پدر در حقیقت شما که حضرت و الدم میفرودند که این طفل است در خوب آورد
 مر او از این است انشاء الله تعالی و در پیشگاه شما هم با این حضرت است خوار برش خاطر جمع و اندام بر من
 حسب و غناست احوال در این جا سبب کیفیت قلب خیار و که سالها خارج و گریه است کای خا
 و در دیگر در اینجا حال دل می برسد که مادرون را بنگریم و حال راجه ما برون را بنگریم

وقال ابہ ما نرشدیدہ اید کہ کافر سے حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم را بسیار دوست میداشت
 چون وی بمرد مردم گفتند کہ فلان کافر ملعون بمر و حضرت علیہ السلام منع فرمودند کہ لعن
 بر وی نگویید کہ و کہ خدا و رسول خدا را دوست میداشت پس چون کہ شمارا با مشایخ
 خود بسیار محبت است بے تکلف قبولیت دارند و از ارواح ایشان فائدہ خواہند برد
 باید کہ ہمیشہ بسدق متوجہ بطرف ارواح مشایخ خود باشند و از ایشان امیدوار و فرزندانی
 و مدد طلبی مایند و در تذکرہ ایشان لذت و در خدمت ایشان سعادت است و درین مقام
 حضرت شاہ ولی اللہ محدث دہلوی نوشتہ اند کہ از نجاست اعراس مشایخ و موافقت
 زیارت قبور ایشان و التزام فاتحہ خواندن و صدقہ دادن برای ایشان و اعتنائی تمام
 کردن بظہیم آثار و اولاد و نسبت بان ایشان غرض اولیت ارواح را همین محبت و معاملت
 سبب افتد و آنکہ در باب غزنیہ مینویسند کہ فلانکے کہ مرید شاست چنین نا اہل مویض
 است چرا اوراک او نمی کنید و بر سر راہ نمی آید صورت اینست کہ پیر خود کے دست کہ
 مریدش دوست باشد مثل مشہور چینی روح ویسے فرشتے سے خفتہ را خفتہ کے کند بیدار
 و رضائند انہم پیچ کہے چون من ننگ خاندان نیست کسانیکہ بہتر و افضل بودند پیر و ند
 ایچا رنوبت بہرین رسید کہ مشار الیہ خلقی شدہ ام چارنا چارورین وقت مرجع متاسبان مجوم
 اما حقیقت حال آن طفل نیست کہ بعد از وفات حضرت والد خود چون باستانہ و گلدہ فائز
 شد م حضرت مرشدنا شاہ مسعود علی قلندر از راہ بندہ نوازی و ذرہ پروری لباس فقر خود
 عنایت کردند و مکر استقامت وطن و از برای سلسلہ کاملیہ فرمودند ہمین کہ بوطن رسمیم
 ہر زمان والدان طفل گذشت کہ من از میدان اولین حضرت صاحب ام لہذا می خواہم
 کہ اول اجرائی بیعت از خانہ ماشو د باین پاسدار می چہنان ہو قوع آمد کہ روز عید اول
 آن عزیز معلوم مریدم شد پس دوران عزمہ ویرانوب با من محبت بود ہر روز
 می کرد و از وظائف و عبادت و شب بیداری نمی آسودا کہتہ محبت این صاحب ہی با

دوران عرصہ نظر بہ بسیار سنجیدہ می نمود و مثل کسی که درین سن از ابناء می جنس می نرسد
 چنانچه والدش تعجب میگفتند که شما چه کردید که ما سیت فرزند منقلب شد دست برین حال
 گذشت چون و س از وطن بسفر رفت و روزگار پیشه گردید برنگ و دیگر برآمد آن محبت
 صلاحیت همه رفت از آن وقت تا ایندم بر یک منوال که خوب و نیاوار است گفتند
 ویرانه بامن محبت است و نه صحبت پس حکیم معلوم شد که صلاحیت و غیر صلاحیت طفل
 اعتبار نیست بسیار سفر باید تا پخته شود و خامی بی اگر در نصیب اوست شاید با
 درست گردد و درین باب لا پارم نصیحت کرد که شتوالی نمی یابم حضرت شاه مجاقلند در قدس
 در مکتوب بے شیخ عبدالرسول کچھندوی نوشته اند اسی برادر ہر طالب کہ پیش تو آید در تربیت
 قصور مکن باقی سعادت و شقاوت بدست تو نیست پیغمبران نتوانستند کہ مردود ازلی
 مقبول گردانند پیران کے توانند کہ مہجوران ازلی را وصول گردانند پیغمبر علیہ الصلوٰۃ و السلام
 با این دلیل نتوانست کہ ابو جہل را براہ راست آرد کیکہ دولت قبول ویرا دور ازلی
 بصحبت من و تو ظاہر خواهد شد و ما و تو از ان نیکنام خواہم شد و الا خیر بر رسولان بلای
 و بس بد غرض مرید صادق و کامل در ہزاران یکے و دوشو و نہ ہمہ از سلف تا خلف ہمین
 ویدہ و شنیدہ میشود و درین مقام جائے تعجب نیست شیخے از شیخے طلب مریدے کرد و
 در جواب گفت اینجا اگر پیر خواهند بسیار اند اما مرید پیدا نمیشود و تحقیق این مقام در کتاب
 شرائط الوساطہ تفصیل نوشته ام و حضرت شاه مجاقلند مرید را در قسم نوشته اند یکے حقیقی دو مجازی
 مرید حقیقی آنست کہ قولاً و فعلاً و قلباً تابع پیر باشد و مجازی آنست کہ قولاً و فعلاً متابعت
 پیر کند اگر چه قلباً و قلباً از دست و بے نیاید حال سابق چنین بود و درین زمان ہر دو قسم
 مفقود و اگر حیانا کسی مرید میشود خالی ازین نباشد یا بر کا و رسما باشد کہ ابداً جدا و می مرید
 کسی بودند من ہم مرید شوم شاید نجات را وسیلہ گرد و یا بتوقع دنیا شود کہ بدولت پیران و نفوذ
 میسر خواهد آمد خواہ پیر از نزد خود و سلوک خواهد کرد و یا از امیرے کہ خادم و سے باشد سفارش از

نوشته اند خوش شدم که این کتب شمه است هر چه تنهای شما میشود بپرست می آید
 شرح مذکور بخانه فقیرم هست و نقد النصوص جایی دیگر در کاکور می هست مختصر است باطل
 سه نسخه دیگر برای ایشان نویسانیده معرفت بر خور دار علی حسن ارسال معیارم خدا بخیر
 رساند هر سه نسخه در یک جلد کرده شد و اجرت کتابت و تیار می جلد بملی نه رو پیوست
 شده اند یک و پیه از رو پیه بامی شما قیمت کتاب خیله گران قیمت است اگر دو چهار رو پیه
 دیگر باشد نقل رساله نور لاریبانی ترجمه فتوح الغیب نویسانیده بفرسیدم والا باقی رو پیه
 هر چه گویند کرده شود و کتبهای که سابق فرستاده بودم آنرا پیش خود دارند باز پس نباید کرد
 که اینجا دیگر موجود است مگر آنرا از خوشنویس صاف کنانیده در مطالعه دارند و چند اوست
 دیگر میرسد که گاهی بطور زرا و اسافرن نظم کرده بودم نوبت با تمام نرسید هر چیزی که انالیفا
 فقیرم و ایشان خواهد ماند یا و کار خواهد بود سه نوشته بماند سه بر سفید نویسنده انیت
 فرد امید به الفقه ان برای دیدن ایشان بسیار میخواهد اکنون آن وقت رسیده است
 که یکبار شما نوشته بودید که اراده دارم اگر بر خور دار امیر حسن خان اینجا بیاید همه کار حواله کنم
 و خور بر سه چند است یکا پنور آیم چونکه این را در بر آمد حالا مناسب است بلکه ضروری که برای
 پنجاه اینجا بیایند اگر نه دره باشم بلاقات بگرد بگرد سرور شوم که دیدن ما و شما در وقت
 غیبت است ایفای وعده ضرور است اکنون همه کار و بار آنجا دمه بر خور دارند که نمایند
 و هر مرتب همانیده خود در غمال در یاد ایزد متعال اوقات بسر بر بند با الفعل بر خور دارا
 تعلیم و نفع داری بهوشیاری در امور و نیاداری کردن است تا بصلاحت و روش
 سلاف گزارد و بر نماز و روزه و طریقه اهل سنت و جماعت مستعد باشد که درین زمانه فقیر
 پس است که صرف و فضول نباشد و بر آئین شما قدم نهد که دستور اهل شما خوب است
 با فضل از توقع مذاق تصوف ندارند که هنوز کم سن است و از بیجی پرورد دولت و عیال
 صحبت اهل دولت است و فتنه چگونگی تارک و متنفر خواهد شد رفته رفته اگر خواسته خداست

دی نیز بچو شما در صحبت شما خواهد شد و هنوز مالیت تازه ایشان تا اینجا نرسیده است تا قریب
زیاده بجز اشتیاق ملاقات چه نویسیم حق تعالی ما را و شما را و جمیع مسلمانان را قریب
بخیر گرداند و بیا و خود شادان شاد و آرد —

مکتوب چهارم بسم الله الرحمن الرحیم برادر صاحب احسن الاخوان قدر و انوار و یگان
امیر عاشق علیخان بہادر سلامت از فقیر بیچ و بیچ بعد از سلام و اشتیاق تمام طالعہ
فرمانید مکتوبہ محبت انگیز در عالم انتظار رسید جهان جهان راحت بدل رسانید و نشان
فکر مال و عجز و شکستگی حال شما معلوم شد الحمد للہ علی ذلک این نیتی است بزرگ کہ
درین عمر خدا شمارا بخشیدہ است ظاہر است کہ نفس شیطان و فطرت ہر سد مانع سلوک از
درین زمانہ کم کسی ازینہا نجات دارد بلکہ غفلت را ہم کسی بدنی پندار و سعادت ازلی
است کہ شمارا ازین غفلت آگاہ کردہ بحالت بروی کار می آرد ہمین نزد است عاجز و
شما سبب حصول مقصود و قبولیت نعمت جمود خواهد شد ہر چندہ نمیدردہ یا باہر کہ تو
یا عاصی و قاصر عبادت مولی یا بد پر کاو کہ بندگان کاملین عار و انکسار کاملین یا در جود آ
مستحق عبودیت و کمال علم و معرفت بہر ما عبدناک من عبادتک و اعرفناک من عبودتک
حرفہ بر زبان نمی آرد و ندان پس ما و شما را کہ می پرسد و در چه شما ایم شخصہ الامام ہادی
صداق علیہ السلام پرسید کہ سلمانی چیست و مسلمان کیست فرمود مسلمانانی و کلمہ بہا
مسلمانان در گور وقت اسلام باید دریافت کہ چه بود مال آن وقت چنان بود مسلمانان
چنین کہ تمام عالم پر از شر و نسا و ہر طروت از کفر و ضلالت داوید و است و عین وقت
اگر کسی را اندک ہم خوف غایت و طلب سعادت پیدا شود آفرین بر و مستجاب گفت
و اندک را بسیار باید شکر و در برابر حالت عجز و شکستگی ایشان غیبت می آید کہ
دولت و فراغت اندول از دنیا سیر و مدد دارند و انکار و امری غریب و دلیران
نصیب ایشان کردہ است بہ نعمت آن جهان نصیب خواهد کرد و التوبہ بندم بر این شکر

خوش حال باشید مگر برکات پیر است که شمارین ایام پیری بدولت علم و عرفان جوان
 شده اند شکستگی دل کینتی است عجیب است جز شکسته می نگیرد فضل شاه به سجدا که وی شکسته
 این شکستگی را بسیار دوست میدارند که میگوید انا عن المنکسرة قلوبهم لاجلے بیع و غیر شکسته نیکو
 نباشد الا اول هر قدر که شکسته گردد درست تر شود و فهم توحید وجودی که بالفعل حاصل شمار
 همین مشرب پیشوایان ماست حضرت و الدم میفرمودند عجیب دارم از اهل انقش بندید
 که میگوید اول با آخر منتهی است به نمیدانند که در مشرب قلندریم چیست به
 این خاندان اول مشرق این مشغولی است مخرج من نیم و اندر باران من نیم به حق است
 که بصورت عالم ظاهر است غیرت محض اعتبار است وجود حق است که در وجود
 ساری است پس هر قدر که آن برادر را آگاهی از غفلت میسر آید غنیمت شمارند و اوقات
 را صرف عبادت بدنی و قلبی دارند نماز را تعدیل ارکان و حضور شرط است و آن نیست
 که وقت خواندن نماز ملاحظه دارند که در حضور می سولی دست بسته ایستاد ام و ویرامی
 و می مرامی بنید این ملاحظه را در اصطلاح صوفیه نسبت احسان می نامند و صوابه و قرار
 معینین و اسلاوت شمارا همین نسبت خاص موروثی بود و از همین نسبت اشاره است
 در حدیث اعبدر بک کانک تراه و در همین نماز معراج مؤمنان است اگر شرح آن کنم
 کتابی شود غرض بعد او ای فراغی برای ذکر هم وقتی مقرر باید داشت وقت بهمت
 و تحلیله طریقی نیست که در مکانی عالی و خلوت با وضو متوج قبله شده صورت مرشد را
 بطرف راست خود قائم کرده بجله دوزانو بنشینند و سه بار استغفار گفته شروع در ذکر
 لا اله الا الله کنند که آنرا نفی و اثبات گویند بدین طریق که هر دو دست بر سر دوزانو نهاده
 سر را تا ناحت فرد آورده لفظ لا را از ناف تا ام الدماغ بکشند و سر لفظ لا گویند از فرد
 بیارساند بعد رنج بکثرت راست کرده لفظ اله گویند مقابل کتف بعد سر گردانیده
 بطرف چپ خود آورده بر دل لفظ الا الله را ضرب و در هر بار که کند همچنین کند و هم مرتب

یکبار لفظ محمد رسول الله بعد لفظ الا الله آهسته بگوید همین ترکیب ازوه یا تا صد بار و از صد تا
 هزار برساند مگر در وقت لا تصور نفی محبود و مقصود و موجود و غیر حق کند و بوقت الا الله تصور
 اثبات محبودیت و مقصودیت و موجودیت حق کند در اول خود اما مبتدی را باید که بجای الله
 معنی محبود و خیال کند و متوسط از الله معنی مقصود و خیال کند منتهی معنی موجود و پندار و ویکت که
 در یکدم نماید و شوق حبس هم حاصل کند چون خوب شوق حبس هم خواهد شد در یکدم چند بار
 ذکر کرده خواهد شد تا وقتیکه طاقت ولذت یابد کرده باشد چون مانده شود فقط متوجه بطرف
 قلب شده حافظ کیفیت حاصله آن در اول داشته باشد و نیز ذکر بدو نوع است یکی جبرود
 نفسی چون با او از بلند بگوید جبر باشد آهسته گوید نفسی باشد نوعیکه آسان باشد بعمل آید و دیگر جبر
 موجب شوق و گرمی است و طریق پاس انفاس اینست که در دم بیرونی لا اله و در دم اندر
 الا الله اول گوید که در خاندان قلندریم همچنین است و بیخ شغله برای یاد حق سهل تر از این نیست
 که در شستن و رفتن و نطفن همه وقت میسر آید فقط خموشی و توجه شرط است و باقی بیخ نه
 روز می از حضرت والد خود سوال کردم که مرا طریق سهل برای یاد حق ارشاد فرمایید فرمودند
 پاس انفاس چنانچه از همین ذکر اشاره کرده است فقیر در غزل **س** پاس انفاس است **س**
 بهر یاد حق بنو کریم بگو می هر دم به نفس شاغل بر آید و طریق زکوة این ذکر هم از حدیث
 و الدم رسیده است که آنرا خلوت شرط است و حضرت مخدوم مارا نیز همین دو ذکر از سر شریف
 رسیده است که بیانش اینست که حضرت سید حافظ ابراهیم بحضرت مخدوم فرمودند که تعالی تو را
 و اشتغال بطلالبان بدینگونه قرار دهد که اول از ذکر نفسی و اثبات آگاه سازد که جمیع روزان
 این را و با ابتدای سلوک همین ذکر نفسی و اثبات قرار داده اند و اوقات ذکر بدینگونه قرار
 که وقت اول از دو گامی شب باقیمانده تا چهار گامی روز برآمده شند و بگذرد
 بعد از مغرب تا فرایع نماز عشاء تا همین روش مقید شد و باطل نفسی از ما سواد اثبات نفسی حق
 مستعد و مکرر ماند تا وقتیکه عشاوه و ثنیت از میان بردارند و نوره از انوار معرفت بر سر

کار آرد آن زمان ذکر پاس انفاس بطالب الگمی و پرو آن ذکر مبارک است جل جلاله
 باین صورت که وقت در آمدن نفس اندرون لفظی گفته شود و بر آمدن نفس بیرونی لفظ الله
 بر زبان اول آرد و گاهی نفس اطول و بد که آنرا حبس هم گویند با تندی حال از او تا یکصد و
 دویست بار و در آنتهای آن از مائت تا الوت رسانند و فوائد این هر قدر که تبحر بود اکابر جذب و سکر
 و رانده تبحر نیاید که این مقدمه کتاب طالب است کتابت ظاهری را اعملا در آن راه نیست
 وسط منازل این راه شمر و طریقه ذکر و اشته اند کسی که ازین راه سلامت و گذشته بمنزل مقصود
 خود رسیده و فواید کثرت ذکر رسیده و طریق ذکر همین و طریق است که با تندی حال
 نفی و اثبات و با ذکر کار پاس انفاس است و پس ای برادر این را خوب یاد و در و عمل آنند که
 مراد هم زوال خود زیندیج رسیده و است سابق که الی این پاس انفاس نوشته ام قلندری است
 و این تمارین فیهین است که شمار از دست بخشید که شرف و آید و است و می نیک یا فاضل که
 است بر افادت کند در زندگی باقی بر انجمن شمارند صرف عبادت و از دانشا اندر است
 عاقبت شمار خیر خواهد شد و راندک توجیه بسوی مرشد فیضیاب خواهد شد سلسله شمارند و است
 که بنهرت خویش الی اعظم قدس سره میرسد اگر چه سلسله جمیع اولیای کامل و موصولین است
 لیکن اینچنان دان عالی شان را شانی دیگر است که خود فرموده اند که مرا بکشوف شده است
 که هر که در اصل سلسله باقی است خواهد بود و می رامن شفاعت خواهیم کرد و نجات می بیشک
 خواهد شد و در قصیده خوشیه است کل ولی که قدم وانی بد علی قدم الهی بدر الکمال بد میرسد
 لا تحفت الله ربی بد عطانی رفعت نلت السنال بد مریدی لا تحفت و اش فانی بد غر و م قال
 عند القتال بد امی برادر قاضی شمار اندر پانی پی در کتاب سبب السلول مینویسد که بنهرت
 اولیای است را بکشف صریح که یکی از اسباب علم است ظاهرا گشته که فیوض و برکات
 که از جناب الهی بر اولیای اندر نازل میشود اول بر یک شخص نازل میشود و از آن شخص
 شده بر یک اولیای معصومان مرتبه و بحسب استعدا او میرسد و بحسب از اولیای الله

بے توسط و فیض نہیں سدا و کسے از مردان خدا ہو سید او درجہ درنا سیت نمی یابد اوقات جزئی
 و اوقات و ابدال و سجا و اقباء و جمیع اقسام اولیای خدا بومی محتاج می باشند صاحب این
 منصب عالی را امام گویند و قطب الارشاد بالاصالة نیز خوانند و این منصب عالی از وقت
 ظهور آدم علیہ السلام بروح پاک حضرت هرقی علی کرم الله وجهه مقرر بود که پیش از نشاء
 عنصری آن حضرت ہم در امام سابقہ ہرگز درجہ ولایت میرسید بتوسط روح پاک آن حضرت
 میرسید و بعد وجود عنصری تا وقت رحلت او از صحابہ و تابعین ہمہ را این دولت بتوسط او
 رسیدہ و بعد رحلت او این منصب عالی بحسن مجاہدی و بعد از او سے بہ حسین شہید و شت کر بلا
 پستربا امام زین العابدین پستربا محمد باقر ابدان سجعقر عداوق پستربا موسی کاظم پستربا علی رضا پستربا
 محمد تقی پستربا علی نقی پستربا حسن عسکری علیہم السلام این منصب معلی مفوض گشتہ و بعد وفات
 عسکری تا وقت ظهور سید الشرفا ثنوث الثقلین محی الدین عبدالقادر جیلی این منصب عالی
 بروح عسکری علیہ السلام متعلق بود چون حضرت ثنوث الثقلین پیدا شد این منصب مبارک
 بومی متعلق شد و تا طور محمد مهدی این منصب بروح مبارک ثنوث الثقلین متعلق باشد
 و لہذا آن حضرت قدمی ہذہ علی رقبۃ کل ولی آمد فرمودند و باین بیت ترتم نمودند **سہ قلت**
شموس لا ولین و شمساہ آبد علی افق العلی لا تغرب یعنی فرورفت آفتابہای دیگر اولیای
 کرام پیشین و آفتاب مابعدی آنکہ عظام ہمیشہ بر افق بلند می باشد غروب نشود چون امام ہدی
 ظاہر شود این منصب عالی را بوسے مفوض کنند و تا انقرض زمان بومی مفوض باشد
 اتہای برادر محمد لشکر ما و شما ہر دو درین سلسلہ مریدیم و سلسلہ نسب مانیز حضرت ثنوث پاک
 میرسد پس ہر چند گنگارم لیکن عفوحت را امید و لدم کہ شفیع و حامی استان زبردست دایم و
 باید دانست کہ ربط سلسلہ مشائخ بدو قسم باشد یکے از طرف خلیفہ یعنی بواسطہ
 رسد دوم از طرف فرزند خلف یعنی بواسطہ اولاد کہ بہ آبا و اجداد رسد پس روح الی
 الذہب میگویند و این سلسلہ از سلسلہ اولے شرف دار و پس ازینجا فرق مقام یاران

فرزند ان در مراتب تپاس باید کرد و مصرع رشتہ دیگر گج جگر است بہ اینجا مقام فہم من
فہم است محل محل سوال ایشان حضرت والدہم پیغمبر بودند اگر فرزند سے متوجہ بطرف ارواح
امداد خود شود روح آن بزرگ جلد بطرف سے متوجہ شدہ کار خود نمایاں بخلاف دیگر کے
این نکتہ ہم یاد داری محسوس ایشان کہ درین وقت تقدیر بیت فقیہ کرد مبارک باد بسیار خوش
شدیم و در سلسلہ تادریہ ہر یک سے خود اورا گرفتیم و تامل نکریم کہ درین امر توقف نشاید کہ و کا
نیم تخیل باید ترسیم آن بر خود دار علی حسین را نوشتہ جلد روانہ ڈاک کردہ ام خدا بر اورا
ہم فقر محبت ایشانست کہ در محبت و محبت فقیر ویرا پیدا شد درین راہ محبت شرط است
اگر میرید محبت با پیر نیا شد هیچ نماندہ رسم محبت نہ پیشل مشہور است پیرین حسن است
من این است انشا اللہ تعالیٰ کے عاقبت او بخیر خواہ شدہ ہر چیز فقیر کا کار و لیاقت نہاد
کہ سے اور فقیر کم است کہ ہم ہر می کنیہ لیکن چونکہ این بیت من آئین دست است
اسید کہ دست گیر من نہ بردست است مددگار سے خواہ شد درین زمانہ اکثر مردم فقیر
بیت مہر دم سہا شدہ قدرت بیت نمیدانند نزد بعضے مشایخ بیعت فرض است و اگر نہ
مستحق فقر است کہ در عہد حضرت شاہینا لکنومی شخصے ہر دس رش می جنبید در جنازہ خیر
حضرت ایشان در فرزند کہ اشارہ میکنند کہ من بیعت نکرده ام وارثان او پیش آنحضرت
اور نماز حضرت کلام خود بر سرش نہاوند فوراً اطمینان یافت و سر از جنبیدن بازماند
و در باب شہر و عیت و ضرورت و فوائد بیعت فقیہ بشرح و بسطے تمام در کتاب استا و
نوشتہ است در پنجاد و چہار فائدہ از ان نوشتن مناسب افتاد اندامی نوسیم باید دانست
۱۔ اول فوائد بیعت یکے است کہ وقت بیعت مرید توبہ از جمیع گناہان میکند و التائب من الذنوب
من الذنوب کہ چون مرید در اداوت و توبہ مستقیم آید ہر گناہی کہ قبل از ان کردہ بود و از ان باخود
نخواہد شد بسبب این توبہ پس خلالتق را باید کہ برگناہان ماضی او عیب لگند کہ وہی از گناہان
ماضی پاک شدہ است دوم آنکہ در حق بے پیرہ دار و است من لا شیخ لہ شیخہ الشیطان چون

سراج الدین بدوئی از سلطان المشایخ در نیاب پرسید و سگفت این قول مشایخ است
 بعد بر زبان راند که در ویشے کامل حال ہر کراوید سے کہ پیوند یکسے ندارد و گفتم کہ این کس
 در پلہ کسے نسبتہ است درین میان امیر حسن سوال کرد کہ معنی آن چیست فرمود ہر کہ با پیری
 پیوند میکند ہر چہ از وی بوجود می آید فراوان اعمال را بر پلہ پیر او نهند و از وی پرسید بعد فرمود
 کہ خود را بر پلہ کسے بستن رستن است از عذاب دنیا و عقاب آخرت نفل است کہ در ہمسایہ خوا
 معین الدین عشتی در اجمیر مروے از مریدان خواجہ عثمان ہارونی بود کہ ہر کہ خواجہ ہرہ جنازہ
 تا گور رفتند چون مردم دفن کردند باز رفتند خواجہ بر قبرش مراقب نشست زمانے گذشت
 کہ رنگ خواجہ زروشا ہمدان ساعت باز جمال شد سبب آن کسے پرسید فرمود خود را بر پلہ
 کسے بستن نیکو چیزے است وقتیکہ این را گور کردند ملاکہ عذاب برسیدند ہمدان میس
 پیر من حاضر آمد و طمانچہ بر روی آن فرشتگان زد و گفت برین عذاب نمانید کہ مرید من است
 فرشتگان را حکم شد کہ از خواجہ بگویند کہ این کس بر خلاف تو بودہ است فرمود است اما خود را
 بر پلہ من بستہ است پس فرشتگان حکم شد کہ دست از مرید خواجہ باز دارند و وی سپارید کہ من را
 بدو بخشیدم پس بلاشبہ ہریران شافع مریدان خود میشوند اگر خود کامل نباشد پیران پیر ایشان
 بودہ باشند درین مقام حکایات بسیار بودہ نوشتہم —

مکتوب پنجم بسم اللہ الرحمن الرحیم محب فقہر مقبول حق برادر بنما عب عزیز ولما
 جمع خوبہامی شیخ عاشق علیمان بہادر سلامت از فقیر حقیر بعد از دعا باسی غیر کثیر و معمول
 مدعای مافی الفمیر کثرت خاطر باو الحمد لہ کہ تا تحریر فیتریت فقیر مع والبتگان حاصل و غیرت
 ایشان مطلوب محبت نامہ ہمدست شیخ نجیب مدرسہ نوشتہ وقت گروانید جواب خط
 سابق کہ مع کتاب ذنیرۃ العقبی فرستادہ بودند بہ دست بر خورواران شیخ اسحاق
 نوشتہ ام غفریب ایشان خواہد رسید کہ انمان از عرشدہ شانزور و رتہ انہ اسجا شدہ اندازان
 حال مفصل دریافت خواہد شد ہر در من شکر الہی باید کرد کہ درین فرغت دنیا شمار این قدر

و در آخرت پیدا شده است من سعد سعدنی لطن امر جبلت و خلقت شما بر نیکیستی و سعادتندی
 بود و از طفولیت حال ایشان میدانم که با کسی هیچ بغض و نفاق و فساد نمیداشتند و وارسته مزاج
 بودند چنانچه والد مرحوم شما نهایت راضی بودند و بارها از من تعریف شما میکردند و دست دیگر
 فرزندان آخرت هم سعادت شما این نخل بر آورده که شمره اش روز بروز ظاهر میشود و من تعالی در شما
 برکت دیدم و در یگانگی با هر کسی که با شما برعکس است نشان حسد و بی نیامی است که همچو بزرگ را
 راضی داشتن موجب حصول فوائد دینی و دنیوی بود مگر چه باید کرد که جبلت این مردم چنین است شما را
 هرگز بدمی کسی خیال نباید و هر چه از خود شود به نیکی پیش باید آمد که کار جوانمردان همین است پس
 آنچه از شوق و ذوق خود بطرف تصوف نوشته اند اللهم زدوا نقص صحت فهم و عقل است که
 قدر دان و پیرو صوفیه صافی اثر در رفتار و دولت فرقه ناجیه همین است که این فرقه را با کسی نزاع
 و جدال نیست خواه فرقه و میفرمایند امی سید فرقه با فرقه در نزاع و جدال است الا اهل وحدت
 که وی با همه یکیت گو کسی با وی موافق نیست پس مطالعه کتب این فرقه بسیار مفید است در
 طریقت کلام حضرت حجت الاسلام مشل کیمیای سعادت و منهاج العابدین و زاد الاخرت و در طریقت
 کلام حضرت شیخ محی الدین عربی و در فناء نیستی کلام حضرت غوث الثقلین رضی الله عنه که حضرت
 والد با قدس سره در تصوف تصانیف همین سه بزرگان را بسیار پسند میکردند و میفرمودند که
 کلام ایشان سالک را مفید است فقیر کتابی در اقوال صوفیه جمع کرده است اسمی بمقالات صوفیه
 این یک کتاب بسیار کافیه است اگر منظور باشد بر خود را امیر حسن را بنویسند که نقل آن کنند
 نزد شمار ساداتنا در مطالعه داشته باشید و از دیدن بسیار کتب مختلف طبیعت پریشان میشود
 هر کس موافق خود میگوید طالب عن را همین قدر باید که بر طریقه اهل سنت و جماعت بوده
 مشغول نگردد و فکر باشد و اوقات عمر بگذرد فکر صرف نماید لکن لوک و خفته شکل بی ادب
 سومی او می غنچ و او را می طلب بد لیکن درین راه مرشد شرط است تا وقتیکه مرشد رو بروی خود
 ساوک نکند از نفس و شیطان ایمنی نیست که از راه می برند و قائل این از کتاب منهاج العابدین

ریافت از درس کتب می نیشود آنچه از محبت مرشد عیشود چنانچه شاه عاشق اندر مرقوم که از یاران حضرت
 مردم بودند می گفتند که من همراه حضرت صاحب قبله در مکده روزی بجزور حضرت شاه
 سطر علی قلندر بودم فرمودند که اسی فقیر عارف با بتد از تومی برسم که اگر ترا کتابی در سخت
 طعام بدست آید تو آنرا دیده طعام لذیذ و خوب چنانکه در آن نوشته است میتوانی سخت من
 کردم که نه فرمود اگر چند ب صحبت باورچی باشی و چشم خود سختن طعام بامی که بینی بعد میتوانی
 سخت عرض کردم که آری فرمود پس همچنین است صحبت او استاد برو سخت عارف با
 بگذار و جلدی مکن که آتش تیز و یک رامی شکند آهسته آهسته سختن خواهی شد پس صحبت او شاه
 درین کار ضرورت استاد کجا جای حسرت است که در حضور می بر قدر و شوق نیشود بعد
 حسرت می آید لیکن چه باید کرد همین حسرت بکار خواهد آمد و بهره بندی حسرت با او می آید
 و بهره چو لیا سوری میلی بجهی و هبیا چچاند اگانون به آسنه دن گوسنه که کا پر گه جان
 آنچه حنی آن بنیال فقیر می آید نیست مراد از چولیا اعمال است که لباس روح نیشود یعنی توکل
 وقت پیری نمیده میگوید که عمل من ناقص اند و گاف مراد از مرشد است این عالم تعالی
 کرده است و وقت مرگ رسید پس بچه لباس آنجا روم چون معالما این است پس شب روز
 صرف اوقات و کار نیک باید کرد و دنیا را بجا صرف باید کرد و حقوق الله تعالی و حقوق
 خلق که از ایشان متعلق باشد او باید کرد و جوارج را در عبادت شبانه روزی بقدر طاقت
 صرف باید کرد و دل را در یاد حق معروض باید داشت خواه بتصور خواه به مشاهده و تصور
 وحدت وجود مفید تر است از همه تصورات باید دانست که حق درون و برون من
 ساری است چنانچه گل در کوزه که کوزه اعتبار محض است صورت نوعیه را کوزه میگویند و
 همه گل است کوزه بز نامی نیست چنانچه حضرت شاه باسط علی قلندر قدس سره
 خود میفرماید کن بدینگونه تصور و مبدم چه من نیم یار است از رتا قدم به این تصور
 کافیت و مسئله وحدت وجود حق است همه صوفیان برین رفته اند کس ازین زمره بود

بودند یکے ابو الحسن خرقانی و دوم علامہ الدولہ سمنانی سوم مجدد الف ثانی باقی حضرات ہر خاندان
 ہمین مشرب عالی داشتند و حسب حضرت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ ضمیر ماست کہ ہم
 اولاد آن حضرت امیر و ہم سلسلہ مشایخ ولایت با بآن حضرت میرسد چگونہ مرحب آنجناب
 نباشد شہاوت تعصب مذاہب گرفتار نباشند و تحقیق بسیار از کتب نباید کرد و آنچه مذہب متغیبات
 است بران باشند باقی صرف در کار حق نمایند روز سے حضرت والد ما از پیر و مرشد خود
 پرسیدند کہ اگر حکم شود من تحقیق حدیث وغیرہ نامیم فرمودند چہ حاصل بنوعیکہ از و ایشستن
 دست و پا ویدہ بر همان طریق باش و باقی در یاد حق صرف کن کہ طالب التفات باین قسم
 نباید کرد کہ مفسد و وی دیگر است قول مرتضویست العالم لفظہ کثر با الجہال و این لفظہ علم
 معرفت حق است کہ بندہ رانی باید کہ نسبت خود کہ با مولاست بشناسد پس بران ساکت
 گرد و یعنی بدانند کہ من جزئی از اجزای کلمہ و تمام عالم را ہمین دانند چنانچہ بزرگے رباعی گفته
 رباعی حق جهان جہانست جہان جملہ بدن بہ ارواح و ملائکہ حواس این تن بہ انداک و
 عناصر و موالید اعضا بہ توحید ہمین است و باقی ہمہ فن بہ ای برادر توحید کوچہ تنگ است
 شاہراہ و گرینے و کوچہ تنگ ہر خاص و عام را گذر نباشد و روی جز خواص نتواند رفت و در
 شاہراہ کہ ہمہ کس میتواند رفت مراد از ان شریعت است پس فہمید توحید بسیار شکل است
 اکثرے در توحید بلخدا شدہ اند و ترک شریعت کردہ اند کسی را کہ بر شریعت خوب استقامت
 باشد ویرا موحد میتوان گفت حضرت منصور طراج با وجودیکہ انا الحق میگفت ہر روز پانصد
 رکعت نماز نافلہ میکرد و شخصے پرسید چون شما خود حق اید پس عبادت چیست و برای کہیت
 فرمود کہ خود عبادت خود میکنم یعنی در مرتبہ اطلاق عبودیت در مرتبہ تقید عابدند مثل ملحدان
 کہ ہمہ حق میگویند و از شرع منحرف پس بہتر ہمین است کہ بر شرع مستعد باشد و بر عبادت
 در عین داز معصیت و خلاف شرع محترز باشد و توحید و تقسم است یکی عالی یکے قالی حالی
 است کہ در تمام عالم یک وجود بیند و ہمہ صفات و افعال را نسبت بحق کند یعنی بیچ موجود را

غیر حق نہ پذیرد و بر فعل و صفتی کہ از عالم صادر شود بحق نسبت کند و نشان آنست کہ اگر کسی باومی بدی کند از وی آزر و نشود و داند کہ حق کرده است سنہ ہنوز اندکے شرک پوشیدہ است کہ زیدم بیازرو و عمر و مہجست بہ و اگر کسی با کسی سلوک نماید داند کہ از حق است بہ بند نسبت نہد اگر خبیثین فسد و حال نداد و در تو دید کا ذب است کہ التوحید استقاظ الاضافات این مسئلہ دقیق است حضرت والدہ اقدس سرہ میفرمودند کہ غلام فہمید و توحید پس مشکل است مدتی باید کہ صحبت اوستاد کامل و محقق گذارد غرض در سلوک بے پیر و استاد گذار نیست سے صحبت مروان اگر کیساعت است بہ بہتر از صد خلوت و صد طاغوت است پیر را بگزین کہ بے پیر این سفر بہ ہست پس پرافت و خوف خطر بہ پیر باید راہ را تنہا مروید و از سر عمیان درین صحرا مروید پیرا لایب را بہ آمد ترا بہ در ہمہ کار سے پناہ آمد ترا بہ درین زمانہ نہ پیران اندونہ مریدان شیعہ از حضرت بنید قدس سرہ در خواست سریدی کرد گفت اگر پیر خواہی بفرسیم مرید پیدا ہر گاہ کہ در ان وقت مرید صادق نایاب ہو پس درین وقت معلوم و چون درین زمانہ مریدی کیسب است پس مرید حقیقی کجا و همچنان حال پیران است در اوصاف پیران و مریدان کتب نوشتہ ام مسمی بشر الطالوسا لظ شاید جزوی از ان نزد بر خور و ار علی حسین باشد باید و بد غرض درین باب چہ گویم کہ بر کلمہ خود نمی زید من ہم از بد نام کنندہ کو نامی چندم دیگر چہ گویم و چند نام خدا شمارا ہدایت دہد مرشد خود را یا دکنید متوجہ بروحانیت شوید انشا اللہ تعالی فیضیاد خواہند شد بالفعل ہمین قدر برائے نجات کافی است کہ از عبادت مالی کہ زکوٰۃ و صدقہ است قاصر باشید و از عبادت بدنی کہ صوم و صلوٰۃ و فراغ و نوافل است قاصر نشوید و ہمیشہ فوراً عامی و گنہگار پنداشتہ باشید و بروقت فرستند کہ زکوٰۃ گذارند نیز من طلب ہدایت خدا اگر شمارا طلب صحیح واوہ است و بجای خواہند بود و ہر دو ہم از پیران ہست خواہند سخن است کہ تعلق از مشافقت و ارادت مقدم نہ محقق آنچه زوال شود و تالیفہ او بیان کردہ نیستم مگر بدولت صحبت آن حضرت این قدر علم دارم کہ در نیکت بد استیازہ میتوانم کہ زویا دہین

چه نویسیم حق تعالی ما را و شمارا و جمیع برادران و مسلمانان را هدایت دهد و عاقبت بخیر کند آنچه
استفسار از تاریخ وفات جد بزرگوار خود حضرت مخدوم نظام الدین سبیکه و شیخ عبدالکریم
قدس سرها کرده اند و برای عرس و فاتحه این حضرات میخواهند که پنجاه روپیه سالیانه مقرر
کرده اجرائی آن از دست فقیر و فقیرزادگان سازند صورتش اینست فقیر متحمل این بار
نیتواند شد که امانت واری مشکل از همین جهت هر دو و یک را که وقف غریبان کرده نزد
فقیر فرستاده بودند آنرا حواله آدم ایشان غلام محمد خان کردم و بنجانه خود نداشتم که عالی از
تکلف نیست اما در بنیاب بنحاطر شما انکار نمیتوانم کرد که امر سهل است بروز عرس که فاتحه
بر شیرینی خواه بر طعام هر چه مناسب وقت خواهد بود و کرده تقسیم کرد و خواهد شد که این معنی
موجب نامور می شمارد یادگاری بزرگان شما خواهد بود چگونه ازین امر نیک پهلوتی کرده اند
پس تاریخ وفات حضرت مخدوم شیخ سبیکه قدس سره ششم ذی القعدة تاریخ وفات حضرت
شیخ عبدالکریم سوم ربیع الاول است بالفعل در فکر کتب حالات حضرت مخدوم ام
از شما همین فرمایش دارم که کتاب زاد الاخرت مصنفه مولانا عبدالرشید ملتانى و تذکره
حمیدی مصنفه آقا حمید الدین بدخشانی و نتائج حتمی مصنفه محمد اعظم خان نحاتب
کبو کلتاش خان را تلاش باید کرد و کتاب ملهات و شرح عوالم جنیدی را که از امیر
ابراهیم جد شماست نیز باقی فیریت است —

مکتوب ششم به الله الرحمن الرحیم برادر صاحب محب فقره عزیر از جان جامع محاسن
انسان نشی عاشق علیخان بهادر از فقیر بیچ در بیچ تر ابعلی بعد از سلام و دعا های خیر و اشتیاق
دلی مطالعه فرمایند محبت نامه ایشان بعد مدت دراز در جواب خط فقیر که سمدست بر خوردار
علی حسین نوشته بودم رسیده موضع حالات گردید و بدربافت خیریت ایشان شکر کرده شد
کتابیکه فرستاده بودند رسید خوب نوشته اند جزاک الله خدا شمارا علم تواریخ و فهمیدنیک عطا
کرده است قابل صدا و کردن است آنچه از تغیر مزاج بطرف درویشی و تصوف درین پیرینه

نوشته اند احمد مدخلی ذلک خدا شمار دولت دنیا هم داده است دولت دین هم نصیب کند
 این کار دولت است کنون تا اگر او هندیه نیک نهاد می و خوبی ایشان جلی بود که درین مقدر
 با کسی بدی نکرند با همه بسلوک پیش آمدند اینچنین درین زمانه کمیاب میباشد خدا در عمر شما برکت
 چه گویم دل رشتاق ملاقات میباشد باید دید که در زندگی باز مقدر است یا نه اگر ملاقات جسمانی
 شود آنچه از زبان پدید برزگوار خود شنیده ام گوش شما هم برسانم اگر چه ازین کلمات مرشرم
 می آید که خود نصیحت و بدیگران نصیحت چه مناسب مگر نقل کلام بزرگان را مضایقه نمیدانم بلام
 ایست که امر روزگاری باید کرد که فر و ابکار آید هر قدر از خود شود یا حفظ شریعت را و حقیقت با یکنند
 شغله سهل مینویسیم پاس انقاس را ورزش باید داشت که در دم بروی لفظ الله و در دم اندرونی
 لفظ هو لفظ باید داشت و باید دانست که حق اندرون و بیرون همین است چنانچه حضرت شاه با مط
 قلندر قدس سره در شنوی خود میفرماید که بدینگونه تصور و سبدم به من نیم یار است از سر
 تا قدم به این قدر کافیت و بظاہر بر نماز و روزه و زکوة و دیگر کار نیک معروف باید ماند که خدا
 شما را عاقل داده است نیکوئی معاد هم نصیب کند مثل شما در برادری ما کدام نصیبه و راست
 که بظاہر چندین فراغت باشد و بیاطن چنین صفائی دار و حال ما که لباس فقر میدارم بدتر از
 دنیا داران است که هنوز از بند صحبت زن و فرزند بانی نشده است و همیشه بفکر ایشان میگردد
 شب چو عقد نماز بر بندم به چه خور و باید و فرزندم به در حق من دعا باید کرد که مثل شما
 مومنی شوم اقتضای وقت است که شرفار و بل شوند از صفات رزویله خود و از ذال شریف شوند
 از صفات حمید و خود بهر حال شکر است مرا خدا با ایمان بردار و آنچه در باب تلاش کتب
 نوشته ام از آن غافل نباید شد خصوصاً کتاب رایگی تذکره حمیدی را که از ملا حمید الدین بنیستان
 است درین کتاب حال اسلاف حضرت مخدوم مرقوم است که مولانا حمید الدین بنیستان
 رشید قاری عبدالباقی حضرت مخدوم بوده است و در زاد الاثره منقده مولانا عبدالباقی
 ملتانی که خایفه رشید حضرت مخدوم بود و بموجب حکم پیر خود و پیرزاده خود تالیف کرده است

دوران حال تمام مرقوم است فقط مقدمه آن بدست آمده است بتلاش شیخ فضل امام زهلی
 اگر کسی آشنای شما آنجا باشد تلاش تمام کتاب نماید سوم کتاب نتایج نظم مصنفه اظهر خان
 بن شمس الدین خان کوکا در حال پدر خود و پیر پدر خود نوشته است و نیز شمس الدین بن
 کوکا و مکاتیب وی که بیار آن طراقت خود نوشته است اگر بهر سه غنیمت است که در آن اکثر
 حالات مرشد خود نوشته است شاید از تلاش ایشان بهر سه زیاده غیر است
 مکتوب هفتم بسم الله الرحمن الرحیم برادر صاحب محب فقر مقبول حق اجل الاخوان
 امیر عاشق علیخان بهادر سلامت از فقیر میچندان مراتب علی بعد از سلام و اشتیاق تمام
 مطالعه فرمایند که محبت نامحبات درین عرصه رسیدند خوشوقت ساختند حق تعالی آن
 برادر را باین صحبت و خوبی تا دیره سلامت و شرح کتاب لبه الاقان توسط سخی
 صاحب از دست فاضل محفوظ علیخان رسید بمطالعه در آن جمان الله کلام الملوک باول الله
 خدا اولاد آن حضرت را اگر شمه از آن گرامت فرماید بے تکلف به انا الحق و من مذمیر حیدر
 غلط است مگر مضمون باقی نمی ماند رساله دیگر که از شیخ شهاب الدین سهروردی است اگر
 نقل آن ارسال نمایم بهتر است که بسیار شتاقم بدولت آن برادر این کتابها دیده میشوند
 لباده و غیره رسید خانه آبا و خدا شما را خلعتهای فاخره این جهان و آن جهان نصیب سازد
 موافق حوصله و لیاقت خود و تحفه فرستادند فقیر کجا لیاقت این پوشاک که گزی پوشش
 بر من نمی زید فراخور حال خود لباس باید خصو صاً لباس پشمینه زیاد تکلف میدهد که کرم
 مینمورد و چنانچه هنوز که ایام برشکال نبود کرم خود و این را احتیاط بسیار باید چونکه از محبت و
 اخلاص خود فرستادند شکر آن تا کجا نویسم از دست گدای بنوا نیاید بیج به جز آنکه
 بعد از دل و عاسی بکنند به خیر او عمر شما ترقی دهد درین وقت بسیار غنیمت انداز وقتیکه
 مزاج حق پرستی ایشان شنیده ام کمال اشتیاق پیدا شده است انوس نه من آن
 میتوانم رسید شما را چنانچه درین عرصه اگر اتفاق کاپور افتد تخصیص برای ملاقات

آن برادر آنجا آمده مخطوط شوم و دلها خالی آنم از صحبتیان حضرت صاحب قبله اکنون ما و شما باقی هم
 ملاقات یکدیگر غنیمت است نقل مقدمه کتاب زاد الاخرت مصنفه مولانا عبدالرشید و چهار مکتوب
 شمس الدین خان کوکان نزد بر خور دار امیر حسن خان فرستاده ام که پیش آن برادر روانه ساز و شما هم
 تقیید باید کرد تا او و بر سر از مطالعه آن حال جد خود خواهند دریافت که سچو مرتبه بودند در عهد
 نشان کسی از مشایخ روزگار چنین نبود بهر حال تلاش چند کتب ضروریست یکم شرح مکتوبات
 مصنفه سید عبدالرزاق که جد حضرت مخدوم نوشته اند دیگر شرح عوالم جنیدی که امیر ابراهیم
 نوشته اند و دیگر تفسیر حضرت مخدوم دیگر مدارت تفسیر حضرت مخدوم قدس سره
 باقی دیگر آنچه در فهرست سابق نوشته بودم یاد باشد و تلاش مانند غالب که معجم صاحب بر این
 منظور خانان خود نوشته بودند که بر خور دار امیر حسن خان را پیش از مدیلم اگر بسیار همه کار خود یاد
 سپرده فارغ شوم و در کانپور آمدیم بنم بهتر است خدا و این فهم و بدو مال بعد از شما شو که برای
 او در دین و دنیا رضامندی شما مفید است غالب که در ایام سر ما قصد آن طرفت کن که یکبار
 بقتیر نوشته بود که بعد بر شکل از او و نا پور و اعم خدار است آرو و ما را اشتیاق ملاقات شما
 بسیار است چه کنم آنجا رسیدن نمیتوانم اگر اتفاق شما بجا نهد شود و زندگی با ششم ضروری برای
 دیدن ایشان بیایم که صحبت شما بقره بیدار و مخطوط شما نگاه میدارم و گاه گاه می بینم که
 المکتوب حضرت الملائکات درین وقت شما یاوسی آیند خدا شمارا عمر دراز بوشد الماری تحفه
 رسید و از کانپور معرفت شیخ امید علی در ایام تعطیل بجا کور می رسید هشت و پیم سرنگ
 بار برداری آن شد برادر امید علی هرگز نگرقتند از نزد خود دادند بدولت آن برادر این تحفه
 دستیاب فقیر شد والا که میسر می آمد بر خور دار عنا من علی گفته بود که در چوپیر الماری با یکبار
 نزد من ننشاده اند معرفت مامون صاحب میتواند رسید اما بدان برادر نوشته اند
 آن برادر خود تیار کرده فرستادند خدا ایشان را برای خیر و بد فقیر را و گمان مایم شدنتان
 شوق بود الا چنین چیز گران قیمت را از کسی فرمایم نیکو دم احمد فند که طالب برادر است

تشفیق المتواضعی برای ایشان مینویسانم انشاء اللہ تعالی تمام میشود بعد بدست معتبره خواه
 همراه قاضی وحید الدین خان روانه آنها خواهیم کرد و اطمینان خود را در دو کلمه تعلیم باید کرد و پاک
 انفاس باید آموخت که در هر دم یاد حق کرده باشد خصوصاً برای آخر وقت زیاد و مفید است
 که آخر فاتحه بهمین انفاس است و تقبلاً اللہ گوید بدل اندیش که در ظاهر من اللہ است و وقتیکه
 گوید بدانند که دریا لطن من همانست پس هو الظاهر هو الباطن دانسته باشد و شجره پیران اگر زیاد
 نباشد اجمالاً فاتحه بنام پیران تاوردیه خوانده باشد خدا عاقبت وی بخیر گرداند و تا وقتیکه زند
 باشد بخوشی گذرد و تا بعد از سی شاکر کرده باشد زیاده تا کجا نویسم والسلام فقط جواب سوال
 در اشکره که جواب باقر علیخان ابن سید زین العابدین خان مرحوم در ابتدای حال که آنرا عمر
 سی و چهار سال گذشته باشد معرفت میر مظفر علیخان از آن است که تو هم نویسی لاچار جواب
 سوال ایشان حسب علم خود چیزی نوشته شد چونکه شتم بر فوائد است اندراج آن اینجام
 مناسب دیدم لهذا مینویسم بسم اللہ الرحمن الرحیم سوال اول پیت اندرین راه بدایت
 و نهایت کار جواب آن بدو وجه است یکی آنکه بدایت این کار طلب و ارادت است و
 نهایت آن وصول و معرفت دوم آنکه بدایت اینکار توحید افعالی است که عبارت از استقلا
 جمیع نسبت و اغنا فاقست حتی که نسبت وجود خود بخود و نهایت این کار توحید ذاتی است که
 عبارت از ارتفع غیر است و شهود که اینجا جز حق نبود و الفقر ذاتم هو اللہ اشاره بدوست
 سوال دوم پیت معنی قول سید الطائفه جنید بغدادی که النهایه ہی الرجوع الی البدایه
 جواب آن اینست که نهایت عبارت از بقا بالعد است که در الوقت سالک از جمیع صفات
 بشری خود برآمده و صفات ربی متصف میشود و حدیث بی بسع و بی بصر و بی بطنش الی غیر
 و قیمت و کم نیست نفوسیت و لکن اللہ می ایامی است بدو اینوقت صفات سالک که در وقت
 فانی اللہ محو شده بود باز خود می نماید لیکن برنگ صفات حق پس مرجع نهایت بدایت باشد
 سوال سوم ترقی را نهایت بود یا نه جواب آنست که سالک تا که بمرتبه فنا می کامل نمیرسد

خواہ اور ایشود و حریت در کثرت بود خواه شهود و کثرت در وحدت در برتری اورا ترقی است تا و تجلی
 کلی یوم ہونی شان ذوق و ترقی مای یابد و چون بمرتبه قنای کمالی بمرتبه ذات میرسد کہ استجا شاید
 و شہود و شہود و بیخ نیست آنجا بیخ ترقی و شہود و ذوق نیست زیرا کہ اینها بنی از انہیست است
 جامی فرماید کہ با تضحی آنرا کہ فنا شود و فقر آئین است ہندی کشف و یقین نہ صرفت نہ دین
 است ہد رفت اورا میان ہمین خدا ماند و خدا بندہ الفقرا از اتم ہوا اللہ این است ہد و قول جناب
 ولایت مآب حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام کہ کشف العطار ما از دست یقینا اشارتی بہ ہست
سوال چہارم نملو با جہول اور مذمت انسانست یا در مرح و سے جواب ایست کہ جناب
 علمای ظاہر مذمت است کہ امانتی کہ سموات و ارض تحمل آن نشدند انسان تحمل آن شد پس انفس
 خود ظلم کردہ کہ انہیں بار اقدار بر زمین شد و عاقبت آن ندانست کہ تحمل آن مشکل است
 پس جہول شد و با قیاب علمای باطن در مرح انسان است زیرا کہ انسان منظر اتم و جامع
 صفات متضادہ است و مراد از امانت ہمین جامعیت او بود از انکہ مخلوقات دیگر یا صفات
 طبعی دارند یا صفات ملکی و انسان جامع میان این ہر دو صفات است کہ یکہ از ان مقتضی
 چیز ہے بود و دیگر مقتضی خلاف آن چیز پس متیکہ مقتضای عقل کار فرمود و مقتضای طبیعت
 گذاشت و بصفت ملکی متصفت شد ظلم شد یعنی بسیار ظلم کنند و بر نفس امارہ خود کہ بر مقتضای
 آن نرفت و این را طریقت گویند چون از صفات ملکی ہم ترقی نمود و تردد و صفات خود را گذاشت
 کہ حجاب ظلمانی و نورانی بود و برنگ صفات حق شد جہول گردید یعنی بسیار جاہل از ما سوا
 حق پس این ہر دو لفظ اشارت بطریقت و حقیقت باشد و این کمال روح انسان است **سوال**
پنجم نہ بیخترہ کے گرد و جواب ایست و تنبکہ غیر بالکلیہ از ساحت دل مطالبہ محو شود و در
 مشائخہ حق مستغرق کرد و چنانکہ در احوال حضرت امام زین العابدین علیہ السلام مذکور
 کہ بارے در نماز بگردن مبارکش پیچید و ایشان را خبر نشد و حدیث مذکور در احوال اشارت
 بہ ہست و سر در خطرہ در نماز خطرہ ایست کہ مزاجم حضور شہود چون خطرہ را بنزدین حق بیند

تعداد بخاطر آنکه در سوال ششم هرگاه معدوم شدن موجود مسمال باشد پس اشیا را معدوم
چون آنکه آن گفت جواب است آنست که اشیا از راه حقیقت هرگز معدوم نیست بجهت
بودن آنها از معادلات الهی بنیاداً عارفی گوید **سه** آنکه گویند فنا هست فلفط میگویند
تعدد است درین معنی که ما هم هستیم و بنظر ظاهراً که عدم معلوم میشود و نفس از من نیست
شاید چنانچه استیلاست یعنی دیگر که محسوس نامیشود و عجیب آنست که شیخ محمد الدین ابن العزنی و
که عالم بومی از وجود شمیایی بحدوث و عدم چه رسد و همچنین قول حضرت قطب الدین بنیاد اول آنکه
جانبوری است که گویند چون عباد الله شطار بملاقات آنحضرت در جوینور رسیدند سوال کردند
که عالم حادث است یا قدیم آنحضرت فرمود در عالم منزه از کتم عدم بعرضه وجود نیامده و با وجود
و در هر دو عالمی سوالی منقسم طالب فانی کرد و با ما جواب جواب که میتوان گفت
که طالب فانی میشود و در مطلوب خود و آن در وقت فانی اند باشد و مطلوب هم فانی میشود
در طالب خود یعنی مستقر میگردد و در چنانکه قول بزرگه که **سه** علم حق در علم صوفی کم
این سخن که با مردم شود به اشارت بدوست و نیز این قول که **سه** در پرده نماند
بجهت پرده عیان به اشارت است بدو میتوان گفت که نه طالب فانی میشود و نه مطالب
بلکه و هم در فی از میان بر خیزد و خود را تعین و لاتعین بیند و الا آن کما کان اشارت بدوست
سوال ششم طالب را بعد از موت وصل ممکن باشد یا نه جواب آنست که طالب بعد از موت
که عبارت از فنا فی الله است هرگز وصل ممکن نیست زیرا که وصل مقتضی ثنویت است و فانی
آن **سه** مشوق و عشق و عاشق هر سه یکست اینجا بد چون وصل در گنجده بر آن بکار و اند
و اگر موت عبارت از فنا فی الله است البته وصل بود زیرا که موانع وصل اینوقت بالکل
مرتفع باشد موت جسد وصل بحسب الی بحسب اشارت است بدو و نزد حضرت شیخ
محمد الدین ابن العزنی ترقی در نشاء انروی هم است سوال ششم تفرقه و در و عشق چیست
جواب آنست که تفرقه عبارت از تعلق با سومی است و در و عبارات از نهی است که در تعلق

محبوب دست دهد عشق غلبه محبت را گویند و اینها همه در وقت نیافت باشند و در وقت یافت
 نیابند و در سوال و هم انبیای و ائمه را معرفت بود و یا نه جز این است که معرفت نزد
 این قوم عبارت است از شناختن ذات و صفات الهی است در صورتی که حاصل احوال و عوارض
 در اول و بعد و این کمال انسانیت و انبیا که کمال افراد انسان اند چگونه به معرفت ایشان
 در معرفت ایشان با هم متفاوت باشند چنانکه الله تعالی گفت تلكم الرسل انزلنا بالبينات
على بعض و از آیت که در قلمه حضرت موسی است ان معنی بلی و در قلمه پیغمبر صلی الله علیه و آله
و سلم ان الله معنا نیز تفاوت بیان کرده اند و نیز شریعت پیغمبر صلی الله علیه و آله
تشبیه و تنزیه است چنانکه شریعت انبیا و اسالون که در و یک است و شریعت و شریعت
کمال معرفت بود از انبیا بعد از انبیا حضرت و الله و شریعت هم که شریعت است
سابق را که بود بخدا و پیغمبر صلی الله علیه و سلم که شود و است انبیا و اسالون
سوال یازدهم العلم حجاب الله اکبر کدام علم است چو اسیب است
 یکی بحسب ظاهر و آن علمی است که در سیده الکتاب دنیا و موجب شرف است
 چنانچه از همین علم حضرت شاه مجاقلندرقدرس مره ارشاد میفرماید ان الله اعلم
 هر سالک است به دوم علم که حجاب است نزد عارفان علم مستفی خود است که
 خود را خیر داند سوال و و آنهم تصور را اعتبار بود یا نه چو اسیب است
 که اگر تصور عبارت از خیال است البته اعتبار دارد و زیرا که غیریت را که در هم خیال است
 جز بنیال رفع نتوان کرد چو اسیب و نیز باید که در ویشی رفع المرتبه میفرمود که در این
 است الحق خوب فرمود آتی و تصور باین معنی را اگر اعتباری نمی بود چرا بکار آن
 تصور عبارت از صورت مرشد است که آنرا نزد این طائفه بزرگ گویند ان الله اعلم
 از آن که طریق و سول الی المقدر اجز و سوم بزرگ است و باقی ذکر آن در سوره
 تصور قابل تمایق بر او باشد آن هم اعتبار است از اعتبارات او چه بود و

خارجی ہمہ اوست و این تصور از موجودات ذہنی است سوال سیزدهم بنام آنکه
 او نامی ندارد و بہ ہر نامی کہ خوانے سر بر آرد و بہ جواب آنست کہ ذات را در مرتبہ تزلزلات
 بیچ اسم نیست از ہمہ نسبت و اضافات معرست و در مرتبہ تزلزلات ہمہ عالم منہ
 اسما و صفات اوست جز او موجود نیست سوال چہارم و سہم اگر میگویم کہ من ہیچ
 یار میرنجید کہ ہر گاہ کہ من در تو ام تو خود را ہیچ میگوئی و اگر من میگویم شریعت میگوید کہ او
 کہ جبارفت جواب آنست زنجش یار از آنست کہ خود را جمیع و بوجہ ہیچ میگوید و عالم
 را از حق بوجہی فرق نمیکنند و اگر خود را موجود مستقل گوید ہمچو نسبت زیور بطلد مثلاً و احکام
 شریعت را بر مراتب وجود و اعتبار تعیین فرود آرد و بہ سہمی کہ حق را حق و عالم را عالم و
 واحکام را بر دیگرے حمل نہ نماید ہیچ خلاف و ب نہ نسبت نیست از درون
 شواہد آشنا و از برون بیگانہ و شنیدنی زین پس روشن کم می بود اندر جہان بہ
 جائے گوید ہر مرتبہ از وجود حکمے دار و پند گر حفظ مراتب نکنی ز نذب لقبہ

ششم کتاب

الحمد لله ثم الحمد لله کہ تاریخ شانزدہم ماہ جمادی الثانی ۱۲۵۲ لکھنؤ و دو صد و پنجاہ و ہفت ہجرت
 کتاب مطالب رشیدی بخوبی سرانجام پذیرفت و چنانچہ مرکز ناظر بودہ از قوہ
 بفعل آمد و انجام گرفت ہر چند درین عمر ہفتاد و سالگی بسبب ضعف بعبارت چشم و نقاہ
 جسم لیاقت آن نمیداشتم کہ محنت تالیف بردارم و فکر در ترتیب نگارم لیکن چکنم پس
 خاطر یک جوان صالح این پیر نا توان و طایح را بر این آوردہ کہ چیزے گفتہ و جزوی نوشتہ شود
 کہ برای طالبان مفید افتد پس عینک بر دیدہ می نہادم و قلم را از دست می جنبا ندیدم تا وقت
 سیاہ شد و حصول مدفا خاطر خواہ غرض من تصرف بر این دستگیری کرد کہ نے خامہ نگشتان
 بجای عصای پیری شد و الا کجا من و کجا تالیف اینمہ کہ ظہور یافت ہمہ از برکت و فیض

والد است قدس سره که در جناب آن حضرت گاهی عرض میکردم که خود بدولت در فن
تصوف اگر کتاب تصنیف فرمایند خوب باشد در جویش ارشاد میشود که این کار از تو خواهد
آخر همچنان اتفاق شد که درین عمر اتفاق چندین تالیفات شد و از این نم که مسدود نم محض
من نیم و اندر باران من نیم بد من بجان دارم بجان من نیز نم بد من که هر دم نغمه ای
کند بد فی الحقیقت از دم ناسی کند بد در پروردگارشخص اگر نغمه سراید بد چون سنی
از خویش تراب ستا بد بیند بد امید از مطالعہ کنند و است که اگر هر دو سے دل تقاضا سے
درین تالیف بیند با صدايش کوشد و اگر اصلاح تواند پوشد که انسان مرکب من
والنسیان چند بیت در تاریخ این کتاب طبع زاوشه و آن اینست -

قطعه تاریخ طبع زاوشه مؤلف

مطالب رشیدی ز فضل خدا بنزد دست مؤلف با تمام شد بدیقین است مقبول از ان
که از بهر تعلیم اقام شد بد چو در دل مع تمیبه مصرعه بد بتاریخش از غیب الهام شد
بگفتم سر حرف جوانی و باو بد مطالب رشیدی سر انجام شد بد بد آنکه در مصرع آخره
عد و برمی آیند گزشت عد و ز باوه میشوند آنرا تمیبه از سر حرف حاکم گزشت عد و وارو
دور کرده شد باوه ازین چه نویسم اللهم صل علی محمد و آل محمد

خاتمه الطبع

شکر و احسان خدا سے قدیر اگر کتاب کامل النصاب بر سر دست است و بیانی
عقل و عظمت باعث تمہد اور شاد مورث ہدایت و سداور ہنہای کا فدا نامہ طالب رشیدی

نام اعلیٰ حضرت شیخ محمد فرید و صوفی کامل عالم عامل مقتدر ای خدا اکا بان پیشوای حق پرستان
 محترم اسرار کردگار و ارث رسول مختار عارف اولی اللہ حضرت مہتاب علی
 شاہ کلاس در قدس سدرہ ساکن قصبہ کاکوری کہ چندے ہچولا سے در صدق اختلافات
 اس کے انجوا صی بعضے از مریدان با اخلاص و معتقدان با اختصاص آن حضرت این در شاہوار
 بدست آمد و دو مرتبہ در مطبع او پر ۱۵۰۰ شمارہ کتب مطبع شدہ اکنون بار ثالث در مطبع نامی گرامے
 نقشی نول کشور صاحب بمقام کانپور بہار دسمبر ۱۸۸۴ء مطبوع ماہ ربیع الثانی
 ۱۳۰۵ ہجری نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 مطبع کرید

تاریخ ازین تاریخ فکر مورخ کامل مہتاب نقشی بھگواندیاں صاحب

عاقل سبب مطبع کانپور ماہ فرج و مسرور

کجا کروندہ اور از لہاس مطبع زمینی
 خرد گفتہ بگوش من بگو دکاشن مضامین

بدست از سر عرفان این کتاب صوفی کامل
 چو کردم فکر تاریخ ہمایونش بدل عاقل